

«Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы

«ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫ»

(бірінші жартыжылдық)

Социологиялық зерттеу нәтижелері бойынша
аналитикалық баяндама

Нұр-Сұлтан, 2019

**«Қазақстан жастары» социологиялық зерттеуі / «Жастар» ҒЗО,
Нұр-Сұлтан, 2019. – 89 б.**

© «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы, 2019

МАЗМҰНЫ

I бөлім. Социологиялық зерттеудің бағдарламасы	4
II бөлім. Қазақстан жастарының базалық қажеттіліктері....	8
2.1 Қазақстан жастарының материалдық жағдайының сипаттамасы	8
2.2 Тұрғын-үй жағдайының сапасы.....	12
2.3 Қауіпсіздік мәселелері.....	17
III бөлім. Әл-ауқат негіздері.....	22
3.1 Білім беру және жастар.....	22
3.2 Цифрландыру және жастар	24
3.3 Жастар арасындағы салауатты өмір салты	26
3.4 Жастар тұрғысынан экологиялық жағдайды бағалау ...	30
IV бөлім. Жастардың мүмкіндіктері: құндылықтары, талаптары, қабылдауы.....	32
4.1 Жастардың өміріндегі діннің рөлі.....	32
4.2 Жас ұрпақтың неке-отбасылық ұстанымдары	36
4.3 Сыбайлас жемқорлық жастардың көзімен	39
4.4 Жастар ортасындағы патриотизм.....	41
V бөлім. «Жастарға мейірімді мекен» индексінің нәтижелері.	45
5.1 Қазақстандағы білім беру саясатын бағалау.....	45
5.2 Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясатын іске асыру.....	48
5.3 Бос уақыт және еріктілер жұмысы.....	54
5.4 Жастар арасындағы наразылық әлеуетін өлшеу	56
Қорытынды.....	59
Қосымшалар.....	63

I БӨЛІМ. СОЦИОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУДІҢ БАҒДАРЛАМАСЫ

Зерттеудің өзектілігі

Жастар көптеген қоғамдық-саяси процестердің қозғаушы күші болып табылады және халықтың неғұрлым ұтқыр, белсенді бөлігі бола отырып, өңірдің дамуына елеулі үлес қосуға қабілетті. Жастардың әлеуетін іске асыру үшін қолайлы жағдайлардың болмауы жастар қылмысының, наразылық белсенділігінің артуымен көрінетін деструктивті салдарларға ие болуы мүмкін.

Жастар ортасындағы жағдайдың диагностикасы мен мониторингі проблемалы мәселелерді ерте анықтауға ықпал етеді, жастармен кері байланыс үшін арна болып табылады, сайып келгенде тиімді басқару шешімдерін қабылдауға ықпал етеді. Әр түрлі индикаторларды пайдалана отырып, жастар ортасындағы жағдайды талдауға кешенді тәсілдің маңыздылығын атап өткен жөн.

Социологиялық зерттеудің *объектісі* - Қазақстан жастары (14 жастан 28 жасқа дейінгі) болып табылады.

Зерттеу *пәні* - Қазақстан жастарының негізгі қажеттіліктерін, денсаулық жағдайын, экологияны бағалауды, негізгі құндылықтардың (отбасылық, діни, саяси) мазмұнын қоса алғанда, өз өмірінің негізгі айнымалы мәселелерін бағалауы.

Социологиялық зерттеудің *мақсаты* жастар ортасындағы қоғамдық-саяси жағдайды зерттеу болып табылады.

Социологиялық зерттеудің *міндеттері* келесідей:

- жастардың өмір сүру сапасын, оның ішінде инфрақұрылымдық, мәдени-бос уақыт, спорттық, СӨС, білім беру және т.б. компоненттерді зерттеу.
- жастар арасындағы қоғамдық-саяси жағдайды бағалау;
- жас қазақстандықтардың құндылықтық бағдарларын анықтау;
- жастардың діншілдігін және оған әсер ететін факторларды анықтау;
- жастардың жергілікті жерлердегі мемлекеттік жастар саясаты институттарының қызметімен хабардар болу және қанағаттану деңгейі;
- жастардың әлеуметтік белсенділік деңгейін зерттеу;
- жастар ұйымдарының қызметіне қатысатын жастардың үлесін анықтау;
- жастардың наразылық белсенділігінің деңгейі мен әлеуетін анықтау.

Қазақстан жастарын зерттеудің нәтижелерін әлемнің басқа елдері бойынша деректермен салыстыру мүмкіндігін алу мақсатында осы зерттеудің құралнамасы жастардың Дүниежүзілік Прогресінің Индексі негізінде құрылды.

Жастардың прогресс индексі - экономикалық көрсеткіштерге қарамастан, жастардың өмір сүру сапасын өлшейтін негізгі құралдардың бірі. Әлеуметтік прогресс индексі Гарвард бизнес мектебінің профессоры Майкл Е. Портердің жетекшілігімен ғалымдар тобымен бірлесе отырып жасалған. Жастар прогресінің индексі «Делойт» Еуропалық жастар форумының, Халықаралық Демократия және сайлау өткізуге көмек көрсету институтының (International IDEA), демократиялық институттар мен адам құқықтары жөніндегі бюроның, Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық ұйымының, «Әлеуметтік прогресс» және халықаралық жұмыс берушілер ұйымымен ынтымақтастықта бірлескен бастамасы болып табылады.

Негізгі қажеттіліктер мен игіліктер бойынша елдерге баға беру үшін жастардың прогресс индексі сенімді және релевантты деректерді біріктіреді. Индекс жастардың әл-ауқаты және білім беру, денсаулық сақтау, тұрғын үй құрылысы сияқты салалардағы елдердің қызметі бойынша айқын көріністі көруге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, «Жастардың прогресс индексі» елдерге тәжірибе мен бағалауларымен алмасуға мүмкіндік береді.

Жастардың прогресс индексіне үш негізгі өлшем факторы кіреді: адамның базалық қажеттіліктері, әл-ауқаты мен мүмкіндіктері. Осы факторлардың әрқайсысы субиндикаторларды қамтиды.

«Қазақстан жастары» социологиялық зерттеу құралнамасына жастар прогресі индексінің (алғашқы үш блок сұрақтары) және «Жастарға мейірімді мекен» индексі бойынша (төртінші блок) сұрақтар туралы үш негізгі фактор енгізілді.

Социологиялық зерттеудің әдістері

Ақпаратты жинау әдісі «face-to-face» әдісімен 14-тен 28 жасқа дейінгі жастарға жаппай сауалнама жүргізу болып табылады. Бұл әдіс жастардың өз қажеттіліктері мен мүмкіндіктерінің жағдайы туралы пікірлері мен бағалауына қатысты объективті ақпарат алуға мүмкіндік берді.

Жаппай сауалнама шеңберінде ақпарат жинау респонденттердің тұрғылықты жері бойынша жүргізілді (пәтерлік сауалнама деп аталады), таңдалған әдіс ағымдағы зерттеудің мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келеді.

Іріктемелі жиынтықтың көлемі

Іріктемелі жиынтықтың көлемі 2000 респондентті құрады. Социологиялық зерттеу жүргізу аумағы Қазақстан Республикасының барлық аймақтарын – Республикалық маңызы бар Нұр-сұлтан, Алматы

және Шымкент қалаларын, 14 облыс орталықтарын, сондай-ақ ауылдық елді мекендерді қамтиды. Зерттеуде стратификацияланған көп сатылы іріктеу қолданылған.

Жоба бойынша іріктемелі жиынтықтың көлемі, адам

	Барлық тұрғындар			Қала халқы			Ауыл халқы		
	Екеуі	Ерлер	Әйелдер	Екеуі	Ерлер	Әйелдер	Екеуі	Ерлер	Әйелдер
Қазақстан Республикасы	2000	1026	974	1130	547	583	870	456	414
Ақмола облысы	76	40	36	34	17	17	42	23	19
Ақтөбе облысы	98	61	37	61	31	30	37	19	18
Алматы облысы	209	109	100	45	22	23	164	86	78
Атырау облысы	69	36	33	31	15	16	38	20	18
Батыс Қазақстан облысы	70	36	34	35	18	17	35	18	17
Жамбыл облысы	123	63	60	47	25	22	76	38	38
Қарағанды облысы	144	74	70	113	55	58	31	16	15
Қостанай облысы	91	46	45	47	23	24	44	24	20
Қызылорда облысы	91	47	44	38	19	19	53	27	26
Маңғыстау облысы	75	38	37	28	14	14	47	24	23
Түркістан облысы	296	154	142	96	46	50	200	107	93
Павлодар облысы	74	38	36	51	25	26	23	12	11
Солтүстік Қазақстан облысы	53	28	25	24	10	14	29	15	14
Шығыс Қазақстан облысы	136	70	66	85	42	43	51	27	24
Нұр-Сұлтан қ.	117	56	61	117	53	64	-	-	-
Алматы қ.	218	101	117	218	103	115	-	-	-
Шымкент қ.	60	29	31	60	29	31	-	-	-

** ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің 2018 жылғы 1 қаңтардағы деректері бойынша*

Осы зерттеуде бақылау бірліктерін іріктеу бірнеше кезеңде жүргізілді: іріктеудің ықтимал дизайны қолданылды. Іріктеменің ықтималдық дизайны кез келген адамның (14 жастан 28 жасқа дейін қоса алғанда) жиынтығы шегінде талдау үшін іріктеліп алуға тең мүмкіндіктері бар. Стратификацияланған көп сатылы іріктеу қолданылды. Осылайша, негізгі страталар:

1-саты. Облыстар бойынша іріктеу – 14-28 жас аралығындағы облыстар мен республикалық маңызы бар қалалар бойынша халық санына сүйене отырып, елдің 17 өңірі бойынша іріктеу көлемі анықталды.

2-саты. Қала-ауыл принципі бойынша іріктеу - әр облыста қалалық

және ауылдық іріктеудің көлемі есептелді.

3-саты. Бастапқы нүктені іріктеу - әрбір елді мекен шегінде кездейсоқ түрде маршруттың бастапқы нүктелері мен респонденттер саны анықталады.

4-саты. Үй шаруашылығын іріктеу – бағыт бойынша бастапқы нүктеден «сол қол» ережесі бойынша үй шаруашылығы іріктеледі.

5-саты. Квотаға сәйкес респонденттерді іріктеу – әрбір жеке үй шаруашылығында респонденттер екі белгі бойынша іріктеледі – жынысы мен жасы – жыныстық-жас квотасы - респонденттің жасы 14-тен 28 жасқа дейін қоса алғанда, сондай-ақ жынысы бойынша репрезентативтік ұсыным (сұралатын ерлер мен әйелдердің саны әр облыс, қала және ауыл бойынша статистика комитетінің деректеріне сәйкес есептелген).

Іріктеу репрезентативті болып табылады, яғни бөлінген параметрлер бойынша респонденттер құрамы бас жиынтықтағы сәйкес пропорцияларға жақындайды (Статистика комитетінің 2018 жылға арналған деректеріне сәйкес). Бұл ретте іріктемелі жиынтықтың орташа сипаттамаларының бас жиынтықтың орташа сипаттамаларынан ауытқуы $\pm 3,5\%$ аспайды.

Ақпаратты өңдеудің әдістемесі

Зерттеудің далалық кезеңінің қорытындысы бойынша «Жастар» ҒЗО қызметкерлері интервьюерлердің жұмысына бақылау жүргізді (сауалнамалардың дұрыс толтырылуын 100% тексеру және телефон арқылы 30% алаңды бақылау), сондай-ақ деректерді кодтау, енгізу және өңдеу. «Жастар» ҒЗО алаңға бақылау жүргізу үшін зерттеудің далалық кезеңінің барлық құжаттарын сақтады (сауалнамалар, маршруттық парақтар, сызықтық бөлулер, корреляциялар) және Тапсырыс берушінің сұрауы бойынша ұсына алады.

Бастапқы деректерді енгізу, өңдеу, сондай-ақ бір өлшемді, екі өлшемді кестелерді шығару, корреляциялық және кластерлік талдаулар лицензиялық компьютердің орыс тіліне лайықталған SPSS, 21 нұсқа бағдарламасы көмегімен орындалды.

Ақпаратты талдаудың әдістері

Бастапқы социологиялық ақпаратты талдаудың негізгі әдістері:

- 1) деректерді бір өлшемді талдау;
- 2) деректерді екі өлшемді талдау;
- 3) корреляциялық талдау.

Зерттеу кезеңі: 2019 жылдың мамыр-маусым айлары.

II БӨЛІМ. ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫНЫҢ БАЗАЛЫҚ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ

2.1 Қазақстан жастарының материалдық жағдайының сипаттамасы

Халықтың өмір сүру деңгейі мен сапасын арттыру елдің және оның өңірлерінің әлеуметтік-экономикалық дамуына бағытталған мемлекеттік саясаттың мақсаты және бір мезгілде тиімділік өлшемдерінің бірі болып табылады. Материалдық әл-ауқат деңгейін қазақстандық жастардың өмір сүру сапасының көрсеткіші ретінде қарастырайық.

Жалпы алғанда, сауалнама халықтың әлеуметтік стратификациясына қатысты үй шаруашылықтарының қолданыстағы статистикалық өлшеулерін растайды. Респонденттердің өз отбасының материалдық жағдайы туралы пікірін іріктемелі зерттеу нәтижелері мыналарды көрсетеді: Қазақстан жастары арасындағы кедейлік деңгейі, азаматтарға тіпті тамақтануға қаражат жетіспеген жағдай, 1,9% құрайды. Сонымен қатар, кедейлік шегінде тұрған азаматтардың едәуір тобы бар – ақша тамақтануға жеткілікті, бірақ киім сатып алу қиындықтары бар – 14,3%, бұл ретте жас азаматтардың осы тобы қалаларға (12,1%) қарағанда, ауылдық жерлерде жиі тұрады (17,2%).

Базалық тап - негізінен қарапайым ұдайы өндіріспен (тамақ, киім) өмір сүретін респонденттер 38,2% құрайды.

Орта тап - отбасы табысы автокөлік немесе пәтер сияқты өте қымбат нәрселерді сатып алудан басқа, бәріне жететін жастардың үлесі 36,5% құрайды. Қазақстанда жоғары қамтамасыз етілген жастардың үлесі 7,1% жетеді (1-кесте).

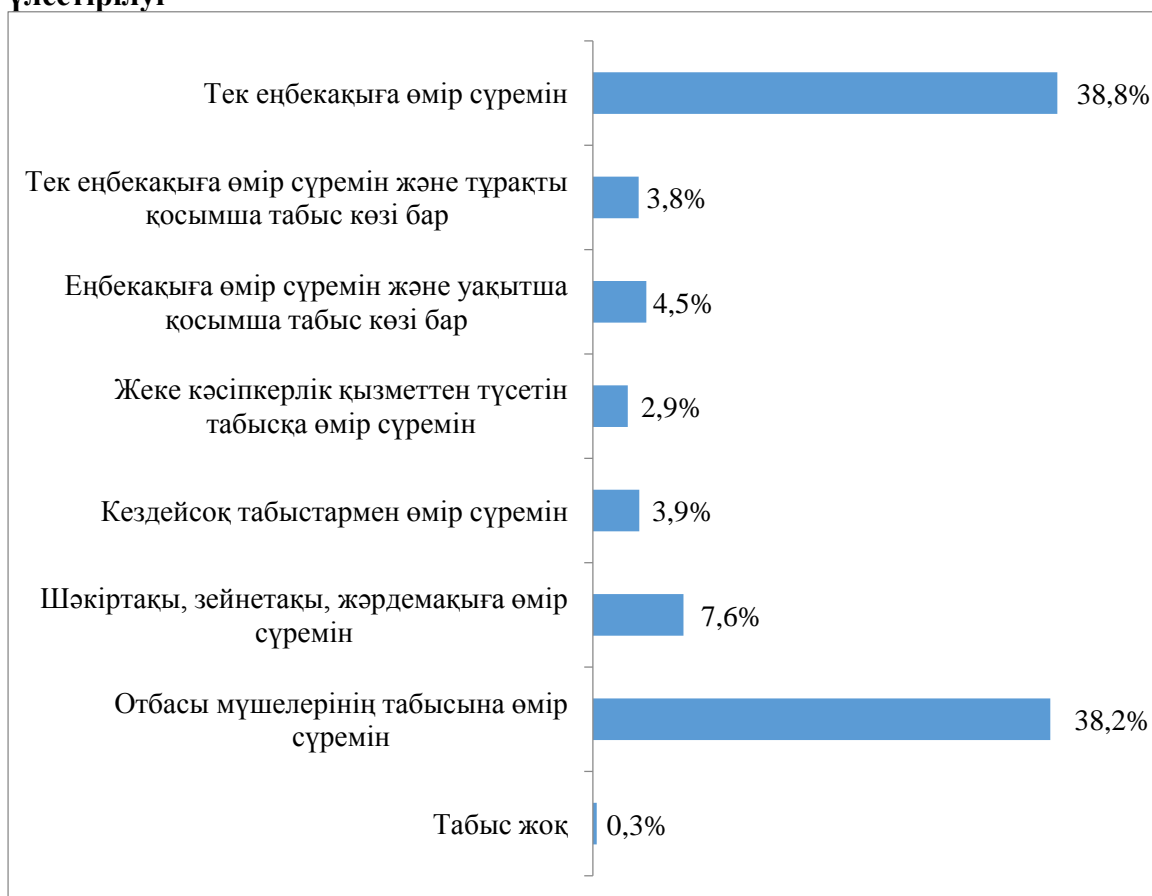
1-кесте. «Сіз Өз отбасыңыздың материалдық әл-ауқатының деңгейін қалай анықтар едіңіз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Біз материалдық қиындықтарды сезінбейміз және қажет болған жағдайда автокөлік немесе пәтер сатып ала аламыз	7,1
Кірістер автокөлік пен пәтер сияқты өте қымбат дүниелерді сатып алулардан басқа барлығына жетеді	36,5
Ақша тамақ пен киімге жетеді, бірақ ұзақ уақыт пайдаланатын тауарларды сатып алу қиын	38,2
Ақша тамаққа жеткілікті, бірақ киім сатып алу қиындық тудырады	14,3

Ақша тіпті тамаққа жетіспейді	1,9
Жауап беруге қиналамын	2,0

Индивидтің әлеуметтік мәртебесі мен материалдық жеткіліктілігінің деңгейін анықтайтын басқа негізгі фактор оның табыстарының мөлшері мен көздері болып табылады. Социологиялық зерттеу нәтижелері бойынша респонденттердің басым саны жалақыға (38,8%) немесе отбасының басқа мүшелерінің табысына (38,2%) өмір сүреді. Сұралғандардың бірінші тобы ересек жастармен (24-28 жас – 64,3%), ал екінші топ – көбінесе жасөспірімдер (14-18 жас – 77,3%) екені түсінікті. Шәкіртақыға және жәрдемақыға өмір сүретіндердің үлесі жиынтығында 7,6% құрайды (1-диаграмма).

1-диаграмма. «Сіз қандай қаражатқа өмір сүресіз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Үй шаруашылықтарын тұтыну құрылымына келетін болсақ, Қазақстандағы отбасылардың 68,9% азық-түлік өнімдерін сатып алуға отбасылық бюджеттің кем дегенде жартысын жұмсайды. Сұралғандардың 20,5% олардың отбасыларында тамақтануға кірістің төрттен бір бөлігін жұмсайтынын көрсетті. Салыстыру үшін: Еуропаның дамыған елдерінде тамақтануға арналған шығыстар үлесі 20% аспайды,

Ресейде - 33% құрайды¹. Сондықтан, осы көрсеткішке сәйкес Қазақстан үй шаруашылықтарын тұтыну құрылымы бойынша ЭЫДҰ елдерінен әлі де алыс деп айтуға болады (2-диаграмма).

2-диаграмма. «Сіздің немесе Сіздің отбасыңыздың ай сайынғы табысының қанша бөлігі тамақтануға кетеді?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Бұдан басқа, Қазақстандағы әрбір үшінші үй шаруашылығы ғана күн сайынғы рационға ет пен жеміс-жидектерді (31%) қолдана отырып, әр түрлі тамақтану мүмкіндігіне ие. Сауалнамаға қатысқандардың көпшілігі (60,1%) өзінің тамақтануын әртүрлі және толыққанды етуге тырысатынын көрсетті, бірақ ол үшін әрдайым мүмкіндік жоқ. Жастардың қалған 7,1% олардың отбасыларында тамаққа ет пен жемістерді қолдануға мүлдем мүмкіндік жоқ деп шағымданды (3-диаграмма).

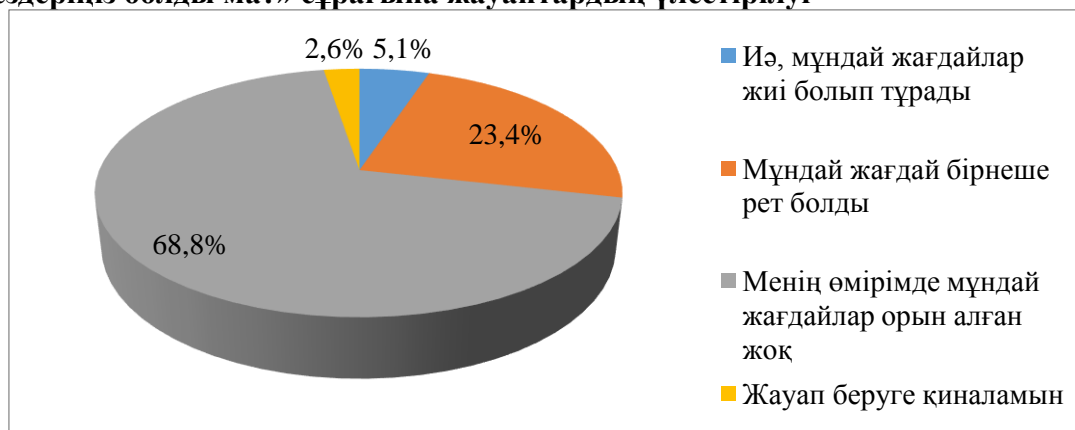
¹ Л. Н. Овчарова, Попова Д. О. Ресей үй шаруашылықтарының табыстары мен шығыстары: тұтынудың жаппай стандартында не өзгерді //Ресей әлемі. Әлеуметтану. Этнология. – 2013. – Т. 22. – №. 3.

3-диаграмма. «Сіз қаншалықты әртүрлі деңгейде тамақтанасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Қорытындылай келе жастардан: «Соңғы жарты жылда Сіздің өміріңізде тамаққа ақша болмаған сәттер, соның нәтижесінде, Сіз бірнеше күн бойы дұрыс тамақтанбаған кездеріңіз болды ма?». Зерттеу нәтижелері мұндай қиын жағдайда жастардың 23,4% бірнеше рет тап болғанын көрсетеді. Бұл ересек жастардың өмірінде жиі кездесетін құбылыс болып табылады (14-18 жас – 18,7%, 19-23 жас - 24,2%, 24-28 жас - 26,2%). Жастар қаржылық жағдайының болмауына байланысты тамақтанбау жағдайларын өмірде перманенттік жағдай ретінде көрсеткен сұралғандардың 5,1% атап өтті (4-диаграмма).

4-диаграмма. «Соңғы жарты жылда Сіздің өміріңізде тамаққа ақша болмаған сәттер, соның нәтижесінде Сіз бірнеше күн бойы дұрыс тамақтанбаған кездеріңіз болды ма?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

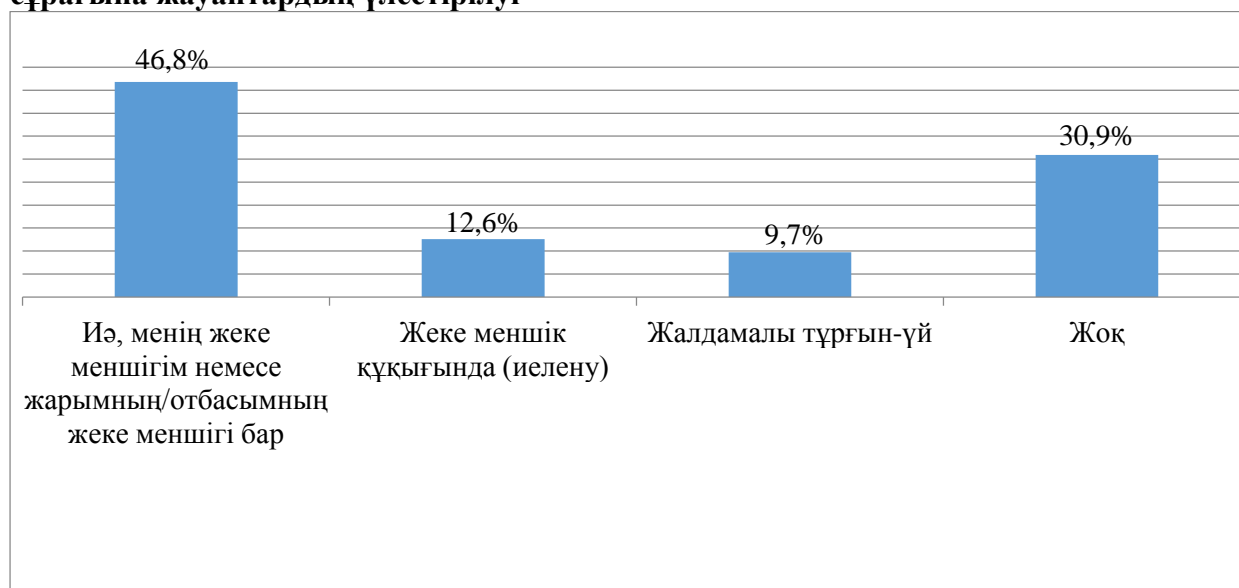

2.2 Тұрғын-үй жағдайының сапасы

Жастардың өмір сүру сапасының маңызды көрсеткіші тұрғын үй мәселесі болып табылады. Төменде көрсетілген 5-диаграммадан көрініп тұрғандай, сұралған Қазақстан жастарының жартысына жуығы (46,8%) жеке меншігінде немесе ата-анасының/жұбайының меншігінде тұрғын үйі бар. Респонденттің жасы ұлғайған сайын, тұрғын үйді жалға алып, ата-аналардан бөлек тұратын жастардың үлесі артады. Респонденттердің 9,7% жалға берілетін тұрғын үйде тұрады, оның ішінде 19-23 жастағы жас қазақстандықтардың (11%) және 24-28 жастағы (11,9%) пайызы маңызды, ал төмен жастағы топтарда жалдамалы тұрғын үйлер тек санаулысында (14-18 жас-5,2%) ғана бар.

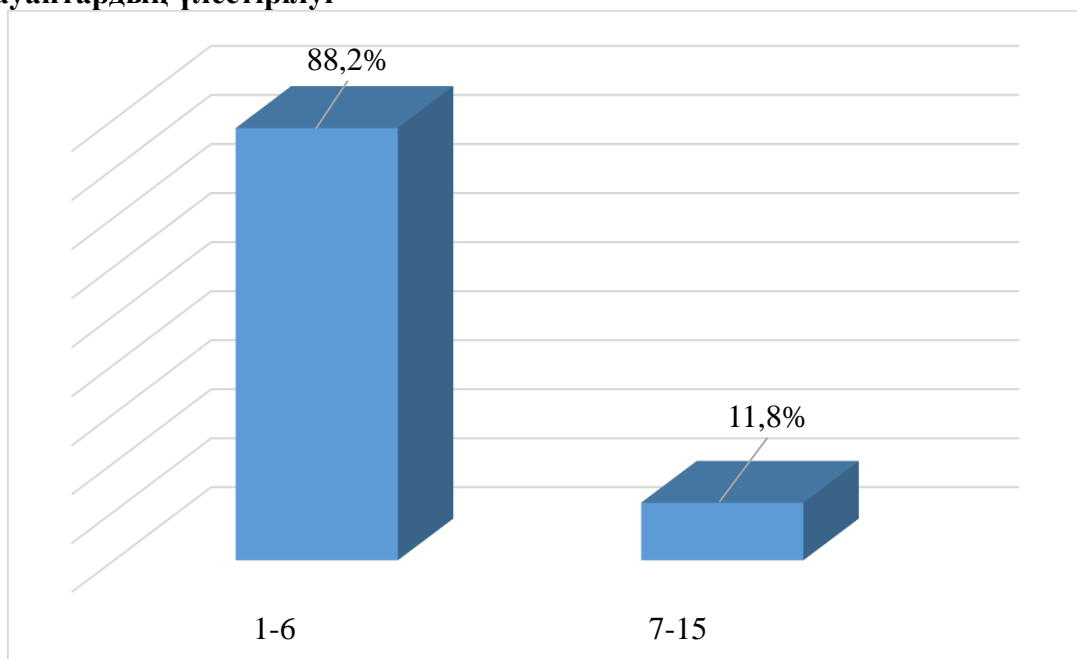
Сұралғандардың 1/3 үлесінде жеке тұрғын үйі жоқ (30,9%), қазақстандықтардың бұл санаты қалаға (27,4%) қарағанда ауылдық жерлерде тұрады (35,4%).

5-диаграмма. «Сіздің жеке меншігіңізде, Сіздің отбасыңыздың меншігінде, қалауыңыз бойынша иелене алатын өзіңіздің жеке тұрғын үйіңіз бар ма?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

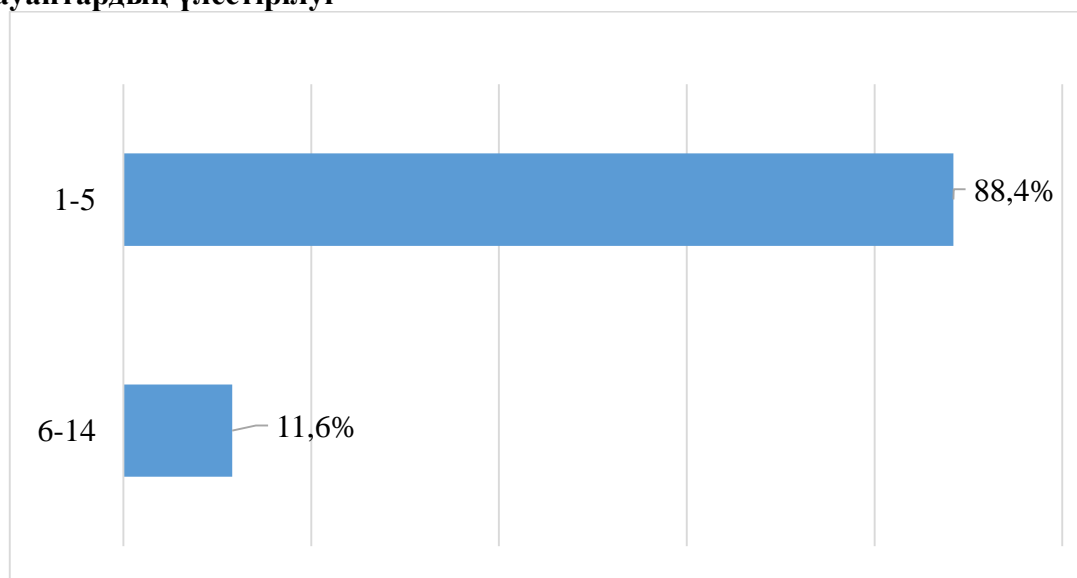
Үй шаруашылықтарының демографиялық құрылымын талдау көптеген жағдайларда қазақстандық үй шаруашылықтарында 1-ден 6 дейін адам тұратынын көрсетті (88,2%). Қазақстандағы кеңейтілген отбасылар да сирек емес: әрбір оныншы респондент олардың үй шаруашылықтарының құрамы 7-ден 15 адамға дейін (11,8%) ауытқитынын көрсетті (6-диаграмма).

6-диаграмма. «Сіздің үй шаруашылығыңызда қанша адам тұрады?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Жастардың 88,4% 1-5 бөлмелі үйде/пәтерде тұрады. 6 бөлме және одан көп бөлмелері бар адамдар үлесі 11,6% құрайды, бұл алдыңғы сұрақта көрсетілген Қазақстандағы кеңейтілген отбасылардың жалпы үлесімен сипатталады (7-диаграмма).

7-диаграмма. «Сіздің үйіңізде/пәтеріңізде қанша бөлме бар?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Сұралған жастардың 80,4% бүгінгі таңдағы тұрғын үй жағдайларына белгілі бір деңгейде қанағаттанған. Респонденттердің 16,9% өмір сүру жағдайына қанағаттанбағанын көрсетті, қалалықтар ауылдықтарға (14,4%) қарағанда тұрғын үй жағдайларына (18,7%) наразылығын жиі білдірді (8-диаграмма).

8-диаграмма. «Сіз Өзіңіздің тұрғын-үй жағдайыңызға қанағаттанасыз ба немесе жоқ па?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Тұрғын үй мәселесін қарау контекстінде жас қазақстандықтар тұрғысынан ТКШ тақырыбын талдау маңызды. Ең алдымен респонденттер коммуналдық қызметтер үшін олардың үй шаруашылықтары ай сайын қанша төлейтіні сұралды. Сауалнамаға қатысқандардың көпшілігі 11-ден 20 мың теңгеге дейінгі соманы (39,5%) көрсетті. Респонденттердің тағы да $\frac{1}{4}$ үлесі коммуналдық қызметтер үшін 10 мың теңгеге дейін төлейді. Жастардың 17,4% бұл мәселеде құзыретті емес екенін атап өтті, өйткені коммуналдық төлемдерді ата-аналар жүзеге асырады (2-кесте).

2-кесте. «Сіз ай сайын коммуналдық қызметке (электр қуаты, су, жылу, телефон, интернет) қанша төлейсіз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
10 теңгеге дейін	26,2
11-20 мың теңге	39,5
21-40 мың теңге	9,3
41-80 мың теңге	0,7

81 мың теңге және жоғары	0,3
Коммуналдық қызметтерге төлемеймін, ата-анам төлейді	17,4
Жауап беруге қиналамын	6,7

ТКШ өзекті мәселелерінің рейтингі жастардың көзқарасы бойынша ең өткір мәселелердің үштігін коммуналдық қызметтердің жоғары тарифтері (39,4%), тұрғын үйдің қол жетімсіздігі (19,8%) және үй жанындағы ойын, спорт алаңдарының болмауы (15,4%) сияқты мәселелер екендігін көрсетеді. Бұл ретте респонденттердің елді мекеннің типі бойынша деректерді талдау, егер алғашқы екі мәселе қалалық жерлерде тұратын жастардың жауаптарында жиі көрсетілсе, онда үшінші мәселе қазақстандық ауылдар үшін аса өзекті екенін көрсетті.

Төртінші орында коммуналдық қызмет сапасының төмендігіне байланысты мәселелер болды (12%). Аумақтық принцип бойынша деректерді корреляциялық талдау қала тұрғындары осы мәселені ауылдықтарға қарағанда екі есе жиі өзектендіретінін көрсетеді, тиісінше 15,8% және 7,2%.

ТКШ өзекті мәселелерінің бестігі жастардың үй маңындағы асфальтталған жолдардың жоқтығына алаңдаушылық туғызады (11,9%). Алайда, бұл проблематикаға ауыл жастары жиі назар аударатынын атап өту керек (9,8% қарсы 14,7%).

ТКШ маңызды мәселелерінің қатарында респонденттер қоқыс шығару мәселесі (10,5%), газдандырудың жоқтығы, газбен жабдықтаудың іркілуі (10,1%), тұрғын үй қорының ескіруі (10%) сияқты мәселелерді көрсетті (3-кесте).

3-кесте. «Мен қазір ТКШ саласындағы бірқатар мәселелерді атаймын. Сіздің көзқарасыңыз бойынша, олардың қайсысы ең өзекті және Сіздің елді мекеніңіз үшін маңызды?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Коммуналдық қызметтердің жоғары тарифтері	39,4
Тұрғын үйдің қолжетімсіз болуы	19,8
Үй жанындағы ойын, спорт алаңдарының болмауы	15,4
Коммуналдық қызмет сапасының төмендігі	12,0
Үй маңындағы асфальтталған жолдардың болмауы	11,9
Қоқыс шығару мәселесі	10,5
Газдандырудың болмауы, газбен жабдықтаудағы іркілістер	10,1
Тұрғын үй қорының ескіруі	10,0
Үй маңындағы аумақтарды абаттандырудың төмен деңгейі	9,8

Тұрақтың болмауы	8,8
Сумен жабдықтаудағы іркілістер	8,7
Мемлекеттік органдар тарапынан тиісті бақылаудың болмауы	8,6
ТКШ саласындағы паракорлық, сыбайлас жемқорлық	6,1
Жылу ауа райына сәйкес келмейді	5,6
Төмен жылыту температурасы	4,6
ПИК арам ниеттілігі	4,5
Электрмен жабдықтаудағы іркілістер	3,4
ТКШ өкілдерімен коммуникация арналарының болмауы	1,5
Лифт жұмысындағы іркілістер	1,0
Интернет жоқ	0,7
Масаларды жеткілікті уламауы	0,1
Демалыс орындарының болмауы	0,1
Ешқандай мәселе жоқ	9,7
Жауап беруге қиналамын	5,5

Егер қанағаттанушылық пен қанағаттанарлықсыз арасындағы баланстар бойынша қарайтын болсақ, жастардың бағалауы бойынша ТКШ қызметтердің неғұрлым сапалы түрі - электрмен қамтамасыз ету. Мұнда қанағаттану деңгейі 87,6% жетеді, бұл қанағаттанбағандармен салыстырғанда 8 есе көп.

Жастардың коммуналдық қызметтер сапасымен жоғары қанағаттануы сумен жабдықтау секторларына (67,5%) және су тарту секторларына (64,2%) қатысты.

Телефония және газбен жабдықтау қызметтері орта позицияда. Жастардың телефония қызметімен қанағаттану деңгейі – 59,2%, газбен жабдықтау – 59,3%.

Респонденттердің 57,5% жылумен қамтамасыз ету қызметтерімен қанағаттанған, 11,6% қанағаттанбаған. Бұл ретте әрбір үшінші респондент бұл қызмет түрін пайдаланбайды.

Үй интернеті қызметімен бірдей сұралған респонденттердің – 57,6% қанағаттанған, қанағаттанбағандар саны – 14,2%.

ТКШ секторындағы ең әлсіз орын - лифттер. Лифт шаруашылығының жұмысына 14,9% қанағаттанған және 7,8% қанағаттанбаған. Бұл ретте респонденттердің 77,4% лифт қызметін пайдаланбайды (4-кесте).

4-кесте. «Сіз ... қаншалықты қанағаттанасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі,%

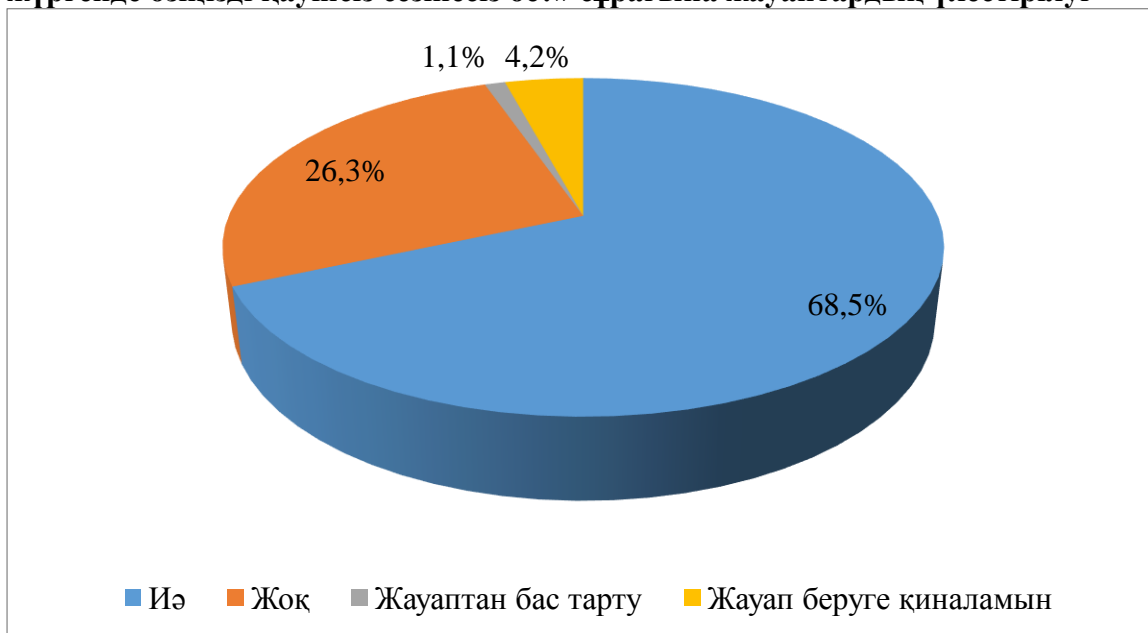
	Қанағаттанамын	Қанағаттанбаймын	Қолданбаймын
1. Жылумен жабдықтауды ұйымдастыру деңгейі	57,5	11,6	30,8
2. Сумен жабдықтауды ұйымдастыру деңгейі / суық және ыстық су	67,5	19,7	12,8
3. Су тарту / кәріз ұйымдастыру деңгейі	64,2	15	20,8
4. Электрмен жабдықтауды ұйымдастыру деңгейі	87,6	10,2	2,2
5. Газбен жабдықтауды ұйымдастыру деңгейі	59,3	8,6	32,1
6. Лифт қызметтері	14,9	7,8	77,4
7. Телефония қызметтері	59,2	9,6	31,2
8. Үй Интернеті қызметтері	57,6	14,2	28,2

2.3 Қауіпсіздік мәселелері

Социологиялық сауалнама барысында қауіпсіздік мәселелері бойынша мынадай сұрақ қойылды: «Сіз тұратын жерде түнде қала / кент / ауыл бойынша жалғыз жүргенде өзіңізді қауіпсіз сезінесіз бе?». Сауалнама нәтижелері жастардың қауіпсіздігі мен қорғалу сезіміне қатысты оң үрдісті көрсетпейді. Сауалнамаға қатысқандардың 68,5% өздерін қауіпсіз сезінетінін көрсетті. Алайда елдің әрбір төртінші тұрғыны олардың елді мекеніндегі көшелерді «қауіпсіз емес» (26,3%) деп санайды (9-диаграмма). Қала кеңістігінің көшелерінде ауылдық жерлерге қарағанда, тиісінше 30,1% және 21,4% аз деңгейде қауіпсіз.

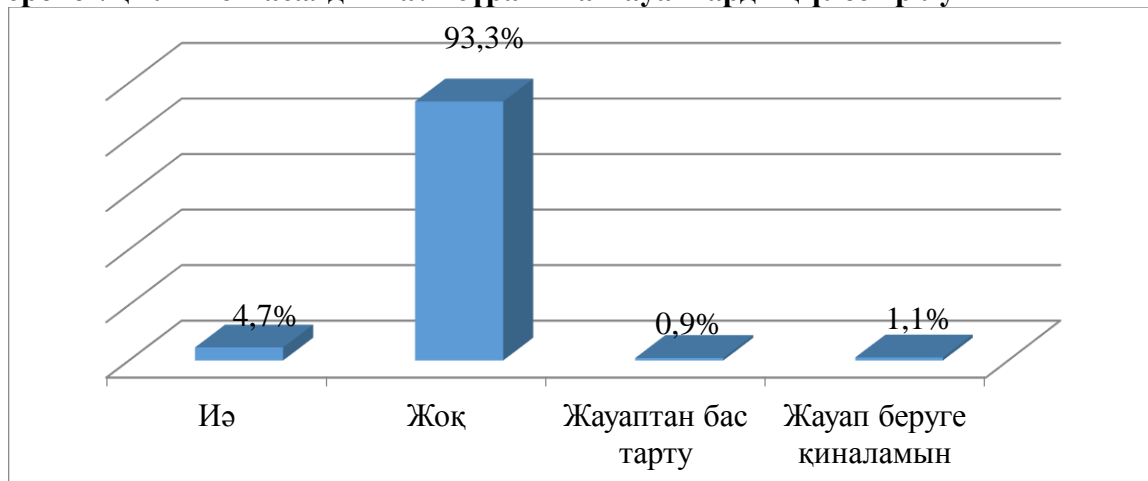
Республика өңірлерінің бөлінісінде өзгелерге қарағанда, Солтүстік Қазақстан (55,6%), Маңғыстау (46,7%), Шығыс Қазақстан (43,4%) облыстарының және Шымкент қаласының (68,4%) жас тұрғындары өздерін толық қауіпсіз сезінбейді.

9-диаграмма. «Сіз тұратын жерде түнде қала / кент / ауыл бойынша жалғыз жүргенде өзіңізді қауіпсіз сезінесіз бе?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Бұдан әрі зерттеуге қатысушылар соңғы 12 айда оларға қарсы қандай да бір құқыққа қарсы әрекет қабылдануы туралы сұраққа жауап берді. Сауалнаманың нәтижелері респонденттердің басым бөлігі өткен жылғы қылмыстық іс-әрекеттердің объектісі болмағанын көрсетеді (93,3%). Қазақстандықтардың 4,7% оң жауап алынды, оның әрбір бесінші бөлігі Маңғыстау облысында (21,3%) немесе Шығыс Қазақстан облысында (20,6%) тұрады (10-диаграмма).

10-диаграмма. «Өткен 12 айда Сізге қарсы қандай да бір құқыққа қарсы әрекет/қылмыс жасалды ма?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Жас қазақстандықтардың жергілікті учаскелік полиция инспекторымен танысуының жеке тәжірибесіне қатысты сауалнама мәліметтері мыналарды көрсетеді: сұралғандардың жартысынан көбі (59,4%) учаскелік полиция инспекторымен өзара ықпалдастық

тәжірибесі жоқ. Қалалар үшін (67,4%) бұл паттерн ауылдық жерлерге карағанда (49,1%) анағұрлым типтік. Мұндай бөлу бір жағынан, жастар полиция өкілдеріне жүгінуге мәжбүр болған өмірдегі жағдайлардың болмауымен байланысты болуы мүмкін, екінші жағынан, полиция тарапынан белсенді емес, пассивті ұстаным туралы халықпен өзара ықпалдастық жасай алмауы. Сұралғандардың басқа бөлігі (38,3%) өздері тұратын ауданының қауіпсіздігін қамтамасыз ететін құқық қорғау құрылымы өкілін жеке таниды (11-диаграмма).

11-диаграмма. «Сіз тұратын учаскенің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін учаскелік полиция инспекторымен жеке кездестіңіз бе?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Полиция органдарына сәйкес келмейтін мінез-құлық желісі күнделікті жас қазақстандықтардың 3,7% орын алды. Респонденттердің көпшілігі соңғы бірнеше ай ішінде полиция қызметкерлері өздерін кәсіби емес тұрғыдан көрсету фактісі, олардың өмірінде болған жоқ (74,3%). Сонымен қатар, сауалнаманың әрбір бесінші қатысушысы полиция қызметкерлерінің БАҚ-та, Интернет-кеңістікте және әлеуметтік желілерде (18,3%) қолайсыз мінез-құлқымен бетпе-бет кездескен (12-диаграмма).

12 -диаграмма. «Өткен 2-3 ай ішінде полиция қызметкерлері Сіздің бойыңызда жағымсыздық немесе наразылық тудырған құқыққа қарсы жағдай орын алды ма?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Елдегі әрбір бесінші жас адамда полицияға жеке жүгіну тәжірибесі бар (21,2%). Бұл ретте, респонденттердің 8,5% ғана оның жұмысына қанағаттанған. Қалған респонденттерді полиция органдары жұмысының нәтижесі қанағаттандырмаған (12,7%).

Жас қазақстандықтардың 74,7% құқық қорғау органдарының қызметкерлерімен өзара ықпалдастық тәжірибесі жоқ, сондықтан олардың қызметінің тиімділігін бағалай алмайды (5-кесте).

5-кесте. «Сізде жеке полицияға жүгіну тәжірибесі болды ма және олардың жұмысына Сіз қаншалықты қанағаттанасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
Иә, полицияға жеке жүгіндім, оның жұмысына толық қанағаттанамын	8,5
Иә, мен жүгіндім, бірақ нәтижесі мені қанағаттандырмады	7,4
Иә, мен жүгіндім, бірақ полиция жұмысына мүлдем қанағаттанбадым	5,3
Жоқ, ешқашан полицияға жүгінбедім	74,7
Жауап беруге қиналамын	4,2

Жаппай қорқыныш әдетте әлеуметтік ортада қалыптасқан жағдайға байланысты, олардың мазмұны жеке және қоғамдық өмірдің аса маңызды салаларын қамтиды. Жеке қауіпсіздік қаупіне қатысты жастар жұмыссыздыққа (34,1%), ауа мен судың ластану қаупіне (19,8%), сыбайлас жемқорлыққа және кедейлікке (тиісінше 17,3% және 16,2%) аса алаңдаулы (6-кесте).

Өңірлік бөліністе жұмыссыз қалуға деген қорқыныш көбінесе Қостанай облысының (62,6%), Нұр-сұлтан Қ. (65,8%), Солтүстік Қазақстан (46,3%) және Шығыс Қазақстан облысының (40%) жастарына тән.

Ауа мен судың ластану мәселесін жеке қауіпсіздікке қатер ретінде Павлодар облысының жастары өзекті етеді (44,6%).

Маңғыстау облысында тұратын жас қазақстандықтар сыбайлас жемқорлық мәселесін қауіп ретінде көтереді (44%).

6-кесте. «Сіздің ойыңызша, Сіздің жеке қауіпсіздігіңізге не зиян келтіреді?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
Жұмыссыздық	34,1
Ауаның, судың ластануы	19,8
Сыбайлас жемқорлық	17,3
Кедейлік	16,2
Ауру	14,4
Қылмыс	12,5
Соғыс қаупі	12,5
Діни экстремизм	6,8
Этносаралық қақтығыстар	3,6
Қауіп жоқ	2,2
Жауап беруге қиналамын	11,7

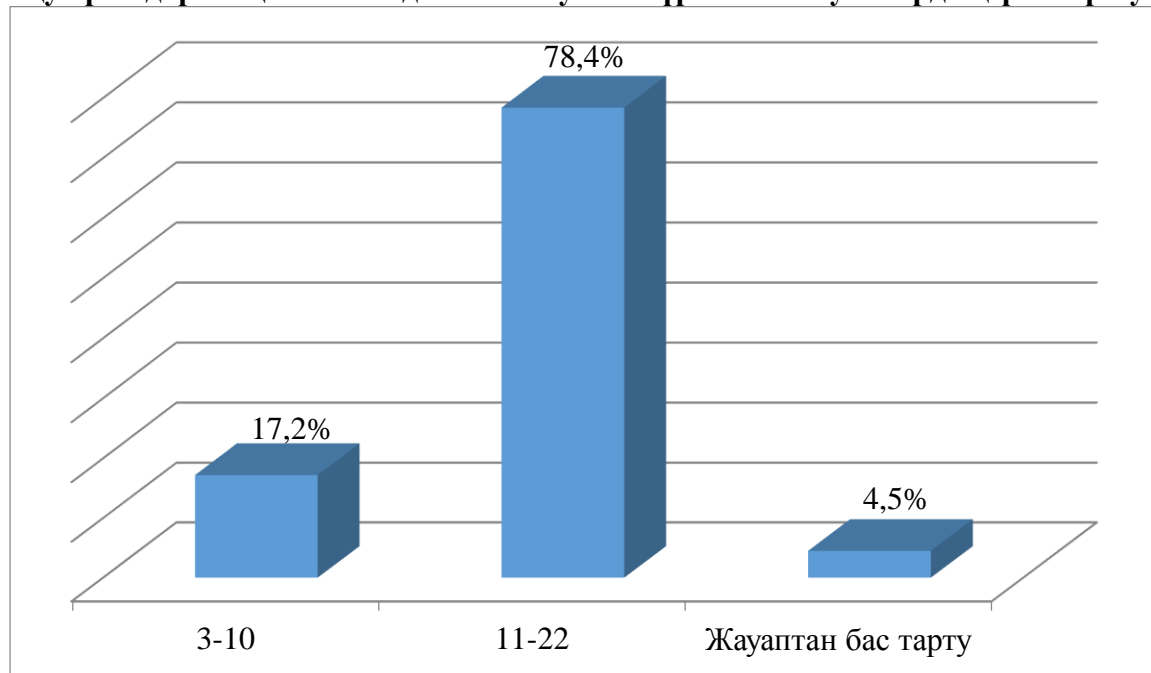
ІІІ БӨЛІМ. ӘЛ-АУҚАТ НЕГІЗДЕРІ

3.1 Білім беру және жастар

Нарықтық қатынастар жүйесінің дамуымен, азаматтық қоғам құндылықтарының өзектілігімен, бостандығымен сипатталатын қазіргі Қазақстан болмысының шарттары жастардың социумда, кәсіби-іскерлік қарым-қатынастар саласында өзін-өзі көрсетуге арналған орнатуын күшейтті. Бұл контексте білім беру мен мамандықты дұрыс таңдау зор рөл атқарады, өйткені білім жоғары сатылас ұтқырлықтың қажетті шарттарының бірі, заманауи адамның кәсіби жоспарларын табысты жүзеге асыру болып табылады.

Сауалнама нәтижесі бойынша, Қазақстандағы жастардың көпшілігі 11-22 жыл аралығын білім алуға жұмсайды, бұл туралы сұралғандардың 78,4% айтты. Жастардың қалған 17,2% 3 жылдан 10 жылға дейін білім алуға аз уақыт жұмсады (13-диаграмма).

13 -диаграмма. «Сіз оқуға қанша жыл уақыт жұмсадыңыз, яғни бітірген барлық оқу орындарын қоса алғанда білім алуға?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Сауалнама жүргізу кезінде респонденттердің төрттен үші мемлекеттік тілді (75,6%) және орыс тілін (74,7%) бірдей деңгейде еркін меңгерген, яғни қазақстандық жастар туралы билингв ретінде сеніммен айтуға болады. Респонденттердің 7,8% ағылшын тілінде оқиды және жазады. Сұралған жастардың жалпы санының 3,2% – қазақ тілін, 1,4% – орыс тілін, 20% – ағылшын тілін білмейді (7-кесте).

Өңірлік бөліністе қазақ тілін басқалардан көп дәрежеде білмейтіндер республиканың солтүстік және орталық бөліктерінің:

Қарағанды (13,2%), Қостанай (9,3%), Павлодар (9,6%) облыстарының тұрғындары.

Ағылшын тілін мүлдем меңгермегені туралы Түркістан облысында (49,2%) сұралғандардың әрбір екіншісі айтты.

7-кесте. «Сіз келесі тілдерді қандай деңгейде меңгергенсіз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Тілдер	Мүлдем білмеймін	Тек шамалы сөздер мен тіркестерді білемін	Түсінемін, сонымен қатар қиын емес әңгімеге қатыса аламын	Еркін сөйлеп, оқып, жаза аламын
1. Қазақ	3,2	9,2	11,9	75,6
2. Орыс	1,4	5,3	18,7	74,7
3. Ағылшын	20	42,3	29,9	7,8

Қазақстандық жастар үшін ата-аналар басты референт болып қала береді, яғни жастар ата-аналарына кеңес алуға жүгінеді, мысалы, болашақ мамандықты таңдауда (52,5%). Бұдан басқа, басқа адамдардың пікіріне бағдарланбай, өз бетінше шешім қабылдайтын респонденттердің үлесі маңызды (32,2%) (14-диаграмма).

14-диаграмма. «Сіз өз мамандығыңызды таңдар кезде, кімге құлақ асасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

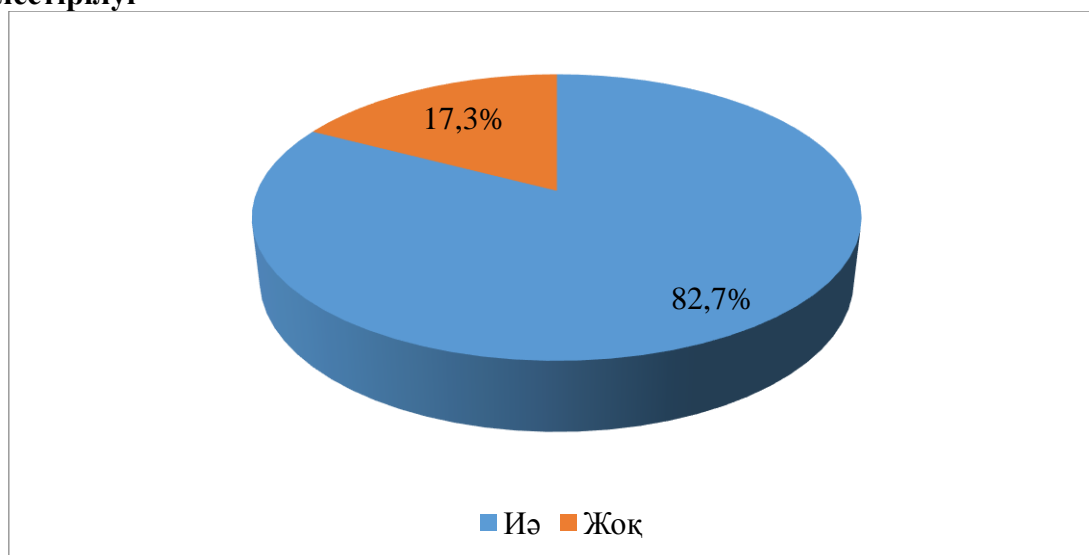

3.2 Цифрландыру және жастар

Қоғамды цифрландыру процесі бірінші кезекте жас ұрпақ өкілдері үшін мүмкіндіктер мен сын-тегеуріндердің тұтас кешенін білдіреді, оның ішінара интернет-кеңістікте болатын қазіргі заманғы еңбек нарығының жағдайына әлеуметтендіру және бейімдеу процесі. Сондықтан осы сауалнама барысында респонденттерге Интернеттің өз өміріндегі рөлі туралы бірнеше сұраққа жауап беру ұсынылды.

Социологиялық зерттеу мәліметтері бойынша, Қазақстан жастарының 82,7% ұялы телефон бар. Тиісінше, қалғандары (17,3%) әлі/әзірге осы байланыс құралы жоқ. Олардың ішінде 14-18 жас аралығындағы қалаларда тұратын респонденттер көп (15-диаграмма).

15-диаграмма. «Сізде ұялы телефон бар ма?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Қазақстандық жастар көбіне ұялы телефон арқылы интернетке шығады (88,7%). Стационарлық компьютер немесе ноутбук арқылы респонденттердің 5,8% Интернет қызметтерін пайдаланады. Интернет-кафелер немесе компьютерлік клубтар жастар іс жүзінде дүниежүзілік желіге шығу құралы ретінде пайдаланбайды (0,7%) (8-кесте).

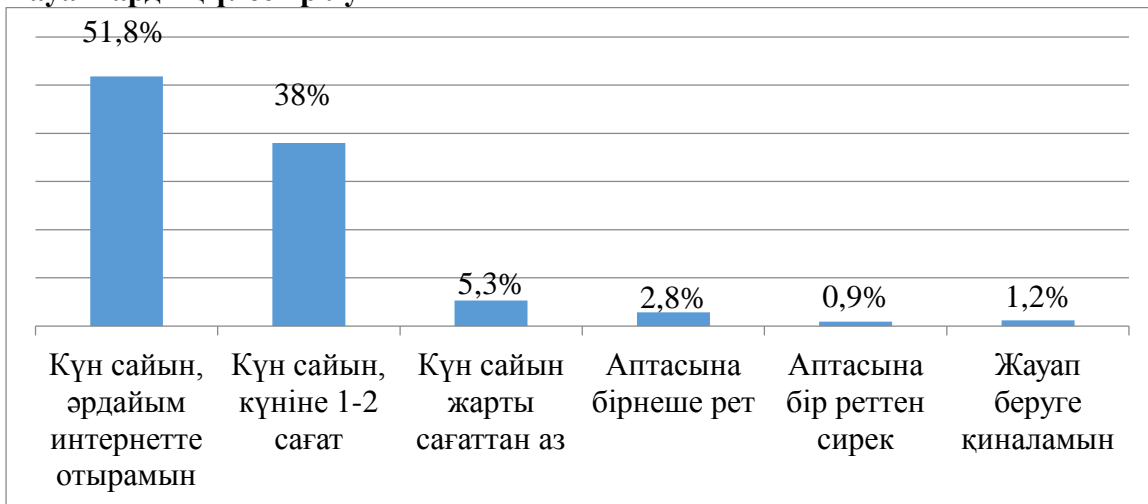
8-кесте. «Сізде бар қандай құрылғылар арқылы Сіз Интернетке жиі шығасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Ұялы телефон	88,7
Стационарлық компьютер немесе ноутбук	5,8
Интернет-кафелер немесе компьютерлік клубтар	0,7
Интернетке шықпаймын	3,6

Жауап беруге қиналамын	1,2
------------------------	-----

Жастардың Интернеттегі уақыт өткізуінің орташа жиілігіне келетін болсақ, социологиялық сауалнама нәтижелері бойынша жастар күн сайын интернетке шығады (95,1%), бұл ретте олардың жартысы Интернетті үнемі пайдаланады (51,8%). Қазақстан жастарының 38% желіде күніне бірнеше сағат өткізеді. Сұралғандардың 2,8% аптасына бірнеше рет Интернет қызметтерін пайдаланады (16-диаграмма).

16-диаграмма. «Сіз интернетке қаншалықты жиі шығасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Жастардың Интернетте болуының басты мақсаты әлеуметтік желілерде қарым-қатынас жасау (66,8%), яғни жастардың көпшілігі үшін Интернет - коммуникацияның негізгі арнасы болып табылады. Сауалнамаға қатысушылардың 46,7% болып жатқан оқиғалардан хабардар болу үшін, жаңалықтарды оқу үшін Интернетті пайдаланатынын атап өтті. Әрбір үшінші респондент оқу (35,5%) немесе жұмыс істеу (30,3%) үшін онлайн уақытын өткізеді. Сұралғандардың ¼ бөлігі үшін Интернет ойыншылардың қажеттіліктерін қанағаттандыратын кеңістік болып табылады (24,8%) (17-диаграмма).

17-диаграмма. «Сіз интернетті қандай мақсатта қолданасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

3.3 Жастар арасындағы салауатты өмір салты

Кез келген сау адам, жас адам – әсіресе, қоғам мен мемлекет үшін іргелі құндылық болып табылады. Қоғам мүшелерінің салауатты өмір салтын қалыптастыру прогрессивті демографиялық даму үшін аса маңызды. Ұлт денсаулығын сақтау және нығайту көп жағдайда жастардың өз денсаулығына деген қатынасымен айқындалады. Алайда, сұралған жас қазақстандықтардың ішінен респонденттердің 71,9% ғана салауатты өмір салтын жүргізетінін көрсетті. Сұраққа елдің жас ұрпағының әрбір төртінші өкілі теріс жауап берді (9-кесте).

9-кесте. «Сіз салауатты өмір салтын ұстанасыз ба?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
Иә	71,9
Жоқ	24,1
Жауап беруге қиналамын	4,1

Өз кезегінде салауатты өмір салтын жастар келесі құрамдас бөліктердің комбинациясы ретінде түсіндіреді: зиянды әдеттерден бас тарту (46,4%), дене шынықтыру және спортпен тұрақты айналысу (42,6%) және дұрыс және теңгерімді тамақтану (39%). Сонымен қатар, СӨС – бұл жеке гигиенаны сақтау, шынығу және тиімді күн тәртібін сақтау (10-кесте).

10-кесте. «Сіздің ойыңызша «салауатты өмір салты» бұл - ... ?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
Зиянды әдеттерден бас тарту	46,4
Дене шынықтыру және спортпен тұрақты айналысу	42,6
Дұрыс және теңгерімді тамақтану	39,0
Жеке гигиена	33,6
Шынығу	19,4
Тиімді күн тәртібі	19,4
Салауатты әдеттер мен дағдыларды тәрбиелеу	11,7
Денсаулық жағдайының тұрақты мониторингі	8,4
Оң эмоциялар	8,0

Сұралғандардың негізгі бөлігінің денсаулық жағдайын «жақсы» деп бағалайды, бұл туралы жастардың 69,4% айтты. Еліміздің әрбір бесінші тұрғыны «өте жақсы» денсаулыққа ие (20,3%). «Онша жақсы емес» денсаулық жағдайын респонденттердің 8,1% көрсетті. Жастардың 0,8% «Нашар» денсаулыққа шағымданады (18-диаграмма).

18-диаграмма. «Сіз өз денсаулық жағдайыңызды қалай бағалайсыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

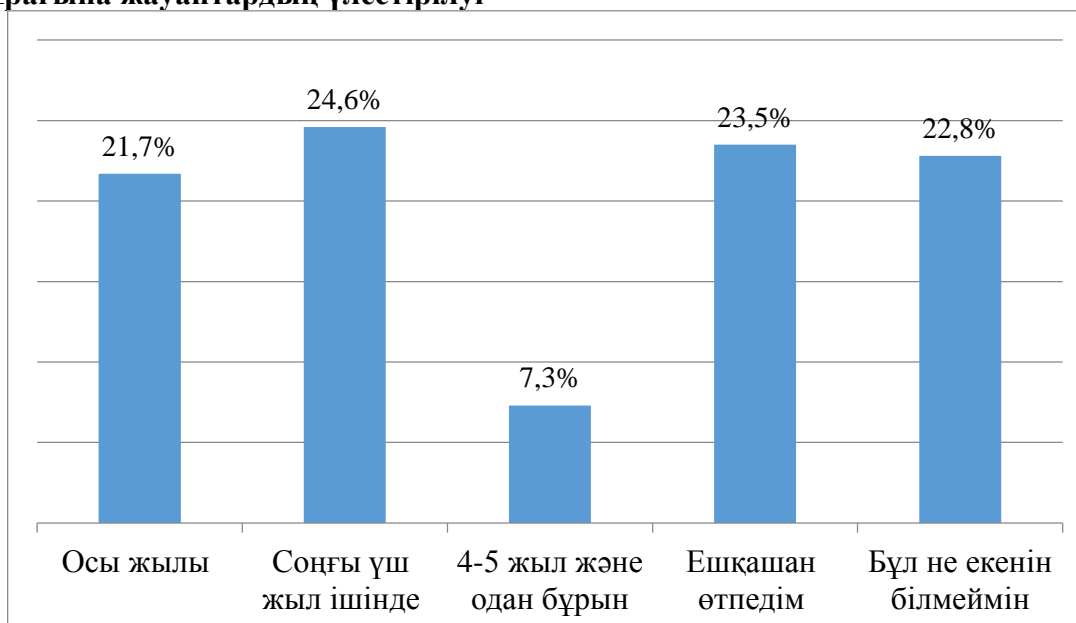
Егер Қазақстан жастарының денсаулық жағдайын өткен жылғы динамикада қарайтын болсақ, онда негізінен қандай да бір елеулі өзгерістер болған жоқтығын байқауға болады (64,7%). Егер жас адамдардың денсаулығының жақсаруы немесе нашарлауы балансы бойынша салыстырсақ, өз денсаулығын жақсаруын көрсеткендердің пайызы өз денсаулығының нашарлауы туралы айтқан адамдардың үлесінен 4 есе артық екенін атап өткен жөн (19-диаграмма). Алайда, ауылдық жастарға қарағанда қала жастары өз денсаулығын «онша жақсы емес» деп бағалайды және соңғы жыл ішінде денсаулығының нашарлауын атап өтті.

19-диаграмма. «Сіздің денсаулығыңыздың жағдайы соңғы жыл ішінде қалайша өзгерді?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

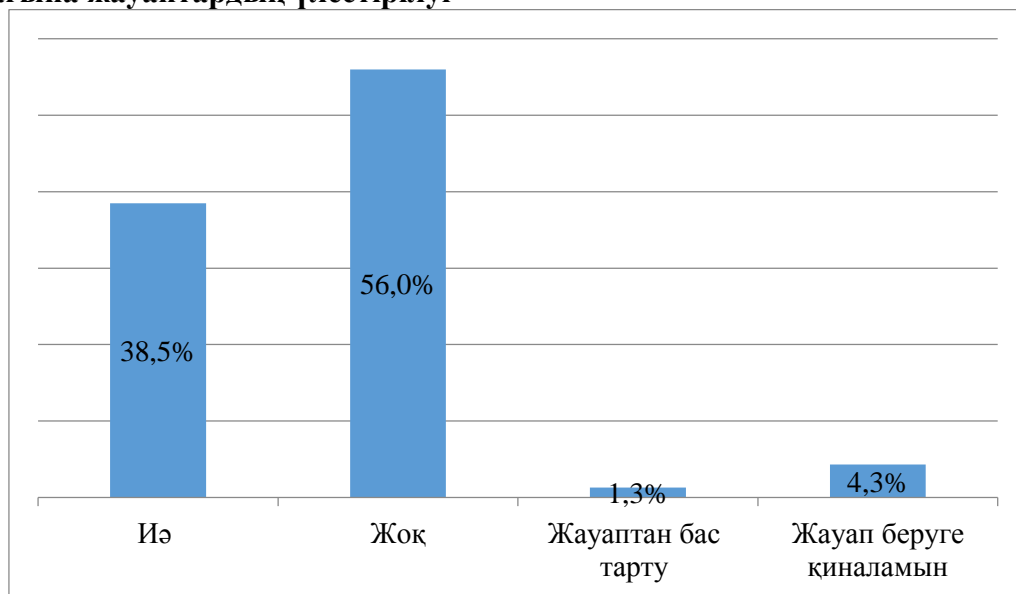
Бұдан әрі респонденттерге: «Сіз қашан соңғы рет скрининг (ауруларды ерте анықтауға бағытталған тестілер, тексерулер және өзге де рәсімдер кешені) өткен едіңіз?» деген сұраққа жауап берді. Зерттеу нәтижелері сұралған жастардың жартысына жуығы ешқашан скринингтен өтпегенін немесе оның не екенін білмейтінін көрсетті (46,3%). Қалғандары әртүрлі кезеңдерде скринингтен өткен: ағымдағы жылы – 21,7%, соңғы үш жыл ішінде – 24,6%, 5 жыл бұрын – 7,3% (20-диаграмма).

20-диаграмма. «Сіз қашан соңғы рет скрининг (ауруларды ерте анықтауға бағытталған тестілер, тексерулер және өзге де рәсімдер кешені) өткен едіңіз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

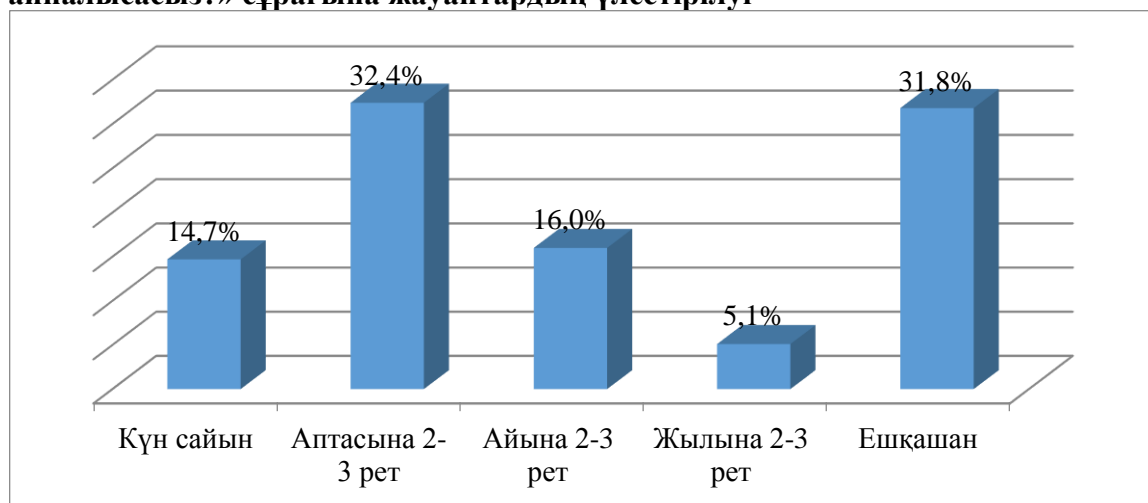
Респонденттердің жалпы санының тек 38,5% ғана АИТВ/ЖИТС-ға қан анализін тапсырды. Өз кезегінде жастардың көпшілігі мұндай процедуранан өтпеді - 56% (21-диаграмма).

21-диаграмма. «Сіз АИТВ/ЖИТС-ке қан анализін тапсырып көрдіңіз бе?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Виртуалды компьютерлік әлеммен әуестенген қазіргі жастарға белсенділігі аз өмір салты тән. Осылайша, қарқынды физикалық белсенділікпен күн сайын респонденттердің 14,7% ғана айналысады. Негізінен жастар аптасына 2-3 рет (32,4%) немесе айына 2-3 рет (16%) спортпен шұғылданады. Респонденттердің айтарлықтай үлесі дене шынықтырумен немесе спортпен мүлдем шұғылданбайды (31,8%) (22-диаграмма).

22-диаграмма. «Сіз дене шынықтырумен немесе спортпен қаншалықты жиі айналысасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Жастар спортпен айналысатын негізгі алаңдарға келетін болсақ, сұралған жастардың 1/3 үлесі спортпен үйде шұғылданады (33,3%). Спортпен өз бетінше стадионда, спорт алаңдарында, жаттығу залында респонденттердің 21,7% шұғылданады. Мектептің, колледждің, ЖОО спорт залы жастардың 15,5% үшін спортпен шұғылданатын алаң болып табылады (11-кесте).

11-кесте. «Сіз спортпен қай жерде шұғылданасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
Үйде	33,3
Өз бетінше стадионда, спорт алаңдарында, жаттығу залында	21,7
Мектептің, колледждің, ЖОО спорт залында	15,5
Фитнесс-клубта	9,3
Ақылы спорт секциясында	9,0
Жұмыс орны бойынша спорт кешенінде	5,8
Спортпен шұғылданбаймын	29,2

3.4 Жастар тұрғысынан экологиялық жағдайды бағалау

Халықтың өмір сүру сапасын арттыруға бағытталған елдегі экологиялық жағдайды жақсарту Қазақстанның мемлекеттік саясатындағы басым бағыт болып отыр. Сауалнама барысында респонденттер өз аймағындағы экологиялық жағдай туралы сұраққа жауап берді. Сауалнама нәтижелеріне сәйкес, «жалпы қолайлы» және «қолайлы деуге болады» деген жауап нұсқаларының жиынтық көрсеткіші 80,5% құрады. Ал респонденттердің 17% өзінің тұрғылықты жеріндегі экологиялық жағдайды қолайсыз немесе критикалық деп анықтайды, олардың ішінде Қарағанды (41%) және Павлодар (40,5%) облыстарының жас тұрғындары (23-диаграмма).

23-диаграмма. «Сіз елді мекендегі, жергілікті жердегі экологиялық жағдайды қалай бағалайсыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Жастардың елді мекендегі ауа сапасына қанағаттану деңгейі 82,1% кұрайды, ал су сапасына қанағаттану деңгейі - 72,3% аз (12-кесте). Өңір бойынша бөліністе ауа сапасына көбінесе Қарағанды (35%) және Павлодар (37,8%) облыстарының тұрғындары қанағаттанбаған. Өңірдегі су сапасы Қостанай облысының тұрғындарын қанағаттандырмайды (56%).

12-кесте. «Сіз ... сапасына қанағаттанасыз ба?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	Елді мекеніңіздегі ауа	Елді мекеніңіздегі қолданатын ауыз су
Қанағаттанамын	54	40,9
Қанағаттанамын деуге болады	28,1	31,4
Қанағаттанбаймын деуге болады	10,4	16,7
Қанағаттанбаймын	3,8	6,8
Жауап беруге қиналамын	3,8	4,1

IV БӨЛІМ. ЖАСТАРДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ: ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ, ТАЛАПТАРЫ, ҚАБЫЛДАУЫ

4.1 Жастардың өміріндегі діннің рөлі

Жастардың құндылықты ұстанымдарын зерттеу ерекше маңызды болып табылады, өйткені жас кезінде қалыптасқан құндылықтық бағдарлар жеке тұлғаның белсенді ұстанымын, өзін-өзі анықтау және дүниетанымды қалыптастыру үшін негіз болады. Қазіргі жастардың құндылық жүйесін анықтау мақсатында респонденттерге жас азаматтардың өмірінде не нәрсе маңызды екендігі туралы сұраққа жауап беру ұсынылды. Алынған нәтижелерге сәйкес, жастардың құндылық жүйесінде бірінші орында отбасы тұрғаны белгілі. Жастардың басым көпшілігі (86%) өмірлік басымдық ретінде отбасы институтын атап өтеді. Құндылықтардың жүйесінде екінші орында жастардың денсаулығы тұр (59,7%). Жастардың құндылық иерархиясындағы үшінші орынды «достар» алды, бұл туралы респонденттердің 30,7% жауап берді.

Респонденттердің 18,3% олар үшін өмірде ең бастысы - балалардың болашағы екенін мойындады. Қазақстан жастарының өмірлік құндылықтары жүйесінде бесінші және алтыншы орын білім алуға (13,3%) және мансапқа (11,1%) тиесілі. Ақша, материалдық игілік ел жастарының әрбір оныншы өкілі үшін (10,7%) құндылық болып табылады.

Перифериялық немесе ең аз маңызды құндылықтар тобына «сенім» (2,7%), «кәсібилік» (2,3%) және «дәстүрлер» (1,5%) кірді (13-кесте).

13-кесте. «Төменде аталғандардың қайсысы Сіз үшін өмірде ең маңызды болып табылады?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
Отбасы	86,0
Денсаулық	59,7
Достар	30,7
Балаларымның болашағы	18,3
Білім	13,3
Мамандық	11,1
Ақша, материалдық игілік	10,7
Махаббат, сүйікті адам	9,6
Қызықты жұмыс	8,1
Азаттық, бостандық	7,3
Жетістік	7,2
Отанға қызмет	5,1
Құқықтар мен бостандықтың сақталуы	4,2
Өзін-өзі іске асыру	3,0
Сенім	2,7

Кәсіпқойлық	2,3
Дәстүрлер	1,5

Діннің қазақстандық жастарының күнделікті өміріне әсер ету деңгейін анықтау мақсатында социологиялық құралнамаға жастардың дінге көзқарасы және негізгі діни практикалардың орындалу қарқындылығы туралы сұрақтар енгізілді.

Республика жастарының қазіргі заманғы діни құрылымы тұтастай алғанда былайша көрінеді: жастар арасында терең сенушілердің үлесі 6,9% құрайды (діннің барлық нұсқауларын сақтайтын сенушілер). Сауалнамаға қатысушылардың көпшілігі өздерін діни адам деп санайды, бірақ тек мерекелермен және кейбір ресмилікті сақтаумен шектеледі – 64,1%. Сенбейтін, бірақ кейде діни мекемелерге баратындардың үлесі - 7,5%. Әрбір оныншы респондент өзін дінгі сенбейтін адам деп атады (11%). Ел жастарының 3,1% атеистік көзқарасты ұстанады (24-диаграмма).

Осылайша, жастар арасында діни өмірге қатыспайтын, бірақ кейде кейбір діни салттарды орындайтын номиналды сенушілердің үлесі айтарлықтай көп екені анықталды.

24-диаграмма. «Сіз өзіңді діншіл адам ретінде санайсыз ба?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Бұдан әрі респонденттерден қандай діни ұстанымды ұстанатыны туралы сұраққа жауап беруді ұсынылды. Жауап берген респонденттердің 76,6% өздерін мұсылмандар қатарына жатқызды. Респонденттердің жауаптарына қарағанда, респонденттердің 15,4% христиандықты, атап айтқанда православиені уағыздайды. Облыс

халқының арасында католицизм, протестантизм және иудаизм сияқты христиандықтың тармақтары аз таралған. Қазақстандағы католицизм жас ізбасарлары - 0,8%, протестантизм-0,2%, иудаизм – 0,1% (14-кесте).

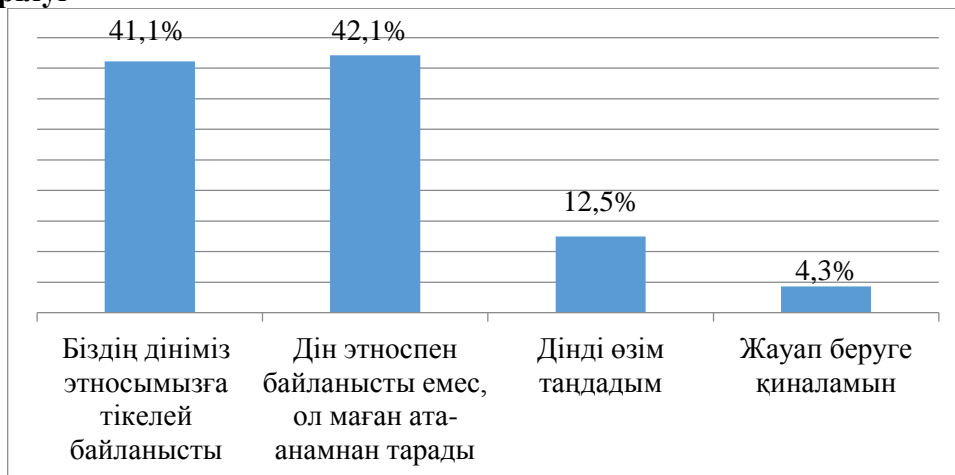
Жалпы алғанда, қазақстандық жастардың діни бірегейлігі елдің бүкіл халқы бойынша діни құрылыммен сәйкес келеді, бұл отбасы институтында қалыптасқан құндылықтардың сабақтастығының сақталатынын көрсетеді.

14-кесте. «Сіз өзіңізді қандай дінге жатқызасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Ислам	76,6
Православиелік	15,4
Католицизм	0,8
Протестантизм	0,2
Иудаизм	0,1
Өзімді ешқандай дінге жатқызбаймын	5,3
Жауап беруге қиналамын	1,7

Сонымен қатар, жаппай сауалнама нәтижелері «этникалық сенушілер» терминін еліміздің жас тұрғындарының діни практикасына қатысты қолданудың өзектілігі туралы айтады. Осылайша, жас азаматтардың діни бірегейлігін қалыптастыру жаппай сауалнама мәліметтеріне сәйкес, этникалық тиістілікке (41,1%) байланысты екені анықталды. Сондай-ақ, респонденттердің дәл сондай саны (42,1%) қандай да бір дінді ұстанады, өйткені олар отбасының дәстүрлі құндылықтарын ұстанады. Сирек жағдайларда дін адамның жеке таңдауы болып табылады. Жастардың тек 12,5% ғана белгілі бір дінді алдын ала зерделеу нәтижесінде дінге келгеніне сенімді (25-диаграмма).

25-диаграмма. «Сіз дінді қалай таңдадыңыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Қазақстан жастарының діни мінез-құлқын сипаттау үшін діни мекемелерге бару жиілігі, діни әдебиетті оқу, діни арналарды көру, діни сайттарға кіру, жақын ортамен діни тақырыптарға сұхбат сияқты діни мінез-құлық актілері таңдап алынды.

Сонымен, қазақстандық жастар діни мекемелерге (мешіт, православиелік ғибадатхана, костел, дұға үйі және т. б.) қаншалықты жиі барады? Сауалнама респонденттердің 9,2% әр апта сайын діни мекемелерге баратынын көрсетті. Респонденттердің көпшілігі діни мекемелерге сирек барушылыр болып табылады – 58,8%, олар діни мекемелерге жылына бірнеше рет барады. Респонденттердің 32% мүлде бармайды.

Айта кету керек, негізінен Қазақстан жастары діни мерекелерді жылына бірнеше рет атап өтеді (68,7%). Бұл ретте барлық респонденттердің 1/4 үлесі діни мерекелерді ешқашан атап өтпейді (26,7%). Бұны жоғарыда келтірілген деректермен түсіндіруге болады, негізінен жастар тұрақты емес діни практикалары тән номиналды сенушілер болып табылады.

Діни әдебиетті оқумен іс басқаша. Әр апта сайын оны респонденттердің 3,7%, жылына бірнеше рет – 20,8% оқиды. Респонденттердің басым бөлігі діни әдебиетті оқымайды (75,5%).

Дінге арналған телевизиялық арналар мен сайттар жастардың 20% және 18,9% қамтиды, бұл оның бестен бір бөлігін құрайды.

Өмірдің діни аспектісінде жақын орта маңызды рөл атқарады. Осылайша, жаппай сауалнама нәтижесінде респонденттердің 34,2% дін тақырыбында туыстарымен әңгімелесетіндігі анықталды. Мұндай әңгімелер респонденттердің достарымен сирек кездеседі - 28,2% әртүрлі мерзімділікпен дін тақырыбында достарымен әңгімелеседі (15-кесте).

15-кесте. «Сіз қаншалықты жиі...» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	Ешқашан	Жылына бірнеше рет	Әр апта сайын
1. Діни ғибадатханаларға (мешіт, шіркеу және т. б.) барасыз	32	58,8	9,2
2. Діни мерекелерді атап өтесіз	26,7	68,7	4,6
3. Діни әдебиетті оқисыз	75,5	20,8	3,7
4. Діни арналарды қарайсыз	80	15,8	4,2
5. Дінге арналған сайттарға кіресіз	81,1	15,3	3,6
6. Туыстарыңызбен дін тақырыбында әңгімелесесіз	65,8	30,7	3,5

7. Достарыңызбен дін тақырыбында әңгімелесесіз	71,8	24,4	3,8
--	------	------	-----

Респонденттердің діни жастардың қоғамдық-саяси жағдайға әсері туралы пікірі былайша бөлінді: егер респонденттердің 45,4% діни жастар өңірдегі қоғамдық-саяси жағдайға еш әсер етпейді деп есептесе, респонденттердің 9,3% діни жастар елді мекенде қоғамдық шиеленіс туғызады деп есептейді. Әрбір оныншы жас қазақстандық діни адамдар қоғамға үйлесім енгізеді деп санайды (16-кесте).

16-кесте. «Сіз қалай ойлайсыз, діншіл жастар Сіздің өңірдегі қоғамдық-саяси жағдайға әсер ете ме?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
Иә, олар қоғамдық шиеленісті тудырады	9,3
Иә, дінді ұстанатын адамдар өз қалауын қалғандарына уағыздап, өз тәртіптерін орнатуға тырысады	15,7
Иә, діншіл адамдар қоғамға үйлесім енгізеді	10,9
Жоқ, діншіл жастар қоғамдық-саяси жағдайға мүлдем әсер етпейді	45,4
Жауап беруге қиналамын	18,7

4.2 Жас ұрпақтың неке-отбасылық ұстанымдары

Қазіргі қоғамда әлеуметтік-экономикалық өзгерістердің өзгеруіне байланысты отбасылық-неке қатынастары институтында айтарлықтай өзгерістер орын алды. Отбасы адамның әлеуметтік қызмет ету жүйесі болып табылады және тек әлеуметтік-саяси жағдайлардың ғана емес, сондай-ақ өз дамуының ішкі процестерінің де ықпалында болады. Отбасында адамның жеке тұлғасы қалыптасады және дамиды, баланың қоғамға бейімделуі үшін қажетті әлеуметтік рөлдер меңгеріледі. Отбасы алғашқы тәрбие институты ретінде әрекет етеді және онымен адам өмір бойы байланысты сезінеді. Сондықтан осы зерттеу барысында қабылданған жас ұрпақтың неке-отбасы ұстанымдарын зерттеу маңызды болып табылады.

Респонденттерден ең бірінші кезекте некеге тұру үшін, олардың көзқарасы бойынша, қандай жас мінсіз болып табылатыны туралы

сұралды. Сауалнама нәтижелері жастар отбасын құру үшін қолайлы жасты гендерлік қағидат бойынша саралайтынын көрсетті: ерлер үшін мінсіз жас 24-27 жас (57,5%) диапазоны болып табылады, ал әйелдер үшін некеге тұру үшін жас шектері 18-ден 23 жасқа дейін (58,5%) өзгереді (17,18-кесте).

17-кесте. «Сіз некеге тұру үшін қандай жас мінсіз деп ойлайсыз? Ерлер үшін» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
18-23 жас	16,3
24-27 жас	57,5
28-35 жас	20,3
35 жас және одан жоғары	1,6
Некеге тұру маңызды емес	0,5
Жауап беруге қиналамын	3,9

18-кесте. «Сіз некеге тұру үшін қандай жас мінсіз деп ойлайсыз? Әйелдер үшін» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
18-23 жас	58,5
24-27 жас	34,3
28-35 жас	3,2
35 жас және одан жоғары	0,2
Некеге тұру маңызды емес	0,4
Жауап беруге қиналамын	3,3

Қазақстандағы жас отбасылардың өзекті мәселелерінің рейтингі жалпы халық белгілейтін өзекті мәселелердің рейтингін қайталайды. Басқаша айтқанда, жас отбасылар да қаржылық мәселелерді бастан кешіруде (22%), соның ішінде несиелердің болуына байланысты (7,8%), көбісінде өз баспанасы жоқ (16,2%), жұмысқа орналасудағы қиындықтарды да бастан кешіруде (13,2%). Респонденттердің тағы 7,6% мемлекет тарапынан қолдаудың болмауы сияқты мәселені өзектендіреді (19-кесте).

19-кесте. «Егер Сіз некеде тұрсаңыз, Сіздің жас отбасыңызда қандай мәселелер жиі туындайды?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
Қаржылық мәселелер	22,0
Өз баспанасының болмауы	16,2
Жұмыссыздық	13,2
Несиенің болуы	7,8
Мемлекет тарапынан қолдаудың болмауы	7,6
Ата-аналардың жас отбасына араласуы	5,3
Жұмыстың оқумен ұштасуы	4,6

Жастардың жауапты шешімдер қабылдауға дайын болмауы	4,1
Бос уақыт мәселесі	3,4
Түсініспеушілік, психологиялық мәселелер	3,0
Балалардың болмауы	2,5
Зиянды әдеттер	1,1
Деструктивті діншілдік	0,3
Некеге тұрмағанмын	57,7

Қазақстандағы жас отбасылардың өзекті мәселелері туралы мәселеге қосымша ретінде, әрбір үшінші респондент мемлекеттің жас отбасыларға қолдау көрсететінін (29,2%) сезбейтінін атап өтуге болады. Бұл сұрақтың қарама-қарсы ұстанымын респонденттердің 13,2% білдірді, олар мемлекеттің жас отбасыларына түрлі жеңілдіктер, бағдарламалар және т.б. түрінде әртүрлі тәсілдермен қамқорлық көрсететінін атап өтті (26-диаграмма).

26-диаграмма. «Мемлекет Сіздің жас отбасыңызға түрлі жеңілдіктер, бағдарламалар және т. б. түрінде әлеуметтік қорғау мен қолдау көрсететінін сезінесіз бе?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Соңында респонденттер: «Сіз қалай ойлайсыз, жоспарланбаған жүктіліктің алдын алу үшін контрацепцияны пайдалану үшін кім жауапкершілікті өзіне алуға тиіс?» сұрағына жауап берді. Зерттеу нәтижелері мынаны көрсетеді: әрбір екінші респондент контрацепцияны пайдалану жауапкершілігі ер адамда де, әйелде де (54,6%) жатыр деп санайды. Әйелдердің осы мәселедегі жауапкершілігі туралы 6,6% айтты, ал басқа 9,6% респонденттер контрацепцияны пайдалану жөніндегі шешімдегі ер адамдардың айрықша жауапкершілігін атап көрсетті (20-кесте).

20-кесте. «Сіз қалай ойлайсыз, жоспарланбаған жүктіліктің алдын алу үшін контрацепцияны пайдалану үшін кім жауапкершілікті өзіне алуға тиіс?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Контрацепцияны пайдалану туралы шешімді әйел қабылдауы тиіс	6,6
Контрацепцияны пайдалану туралы шешімді ер адам қабылдауы тиіс	9,6
Контрацепцияны пайдалану үшін жауапкершілік ер адамға да, әйелге де жүктеледі	54,6
Мен контрацепцияны қолдануға қарсымын	6,1
Діни себептер бойынша контрацепция қолдануға жол бермеймін	2,8
Жауап беруге қиналамын	20,3

4.3 Сыбайлас жемқорлық жастардың көзімен

Сыбайлас жемқорлық - саяси, экономикалық және рухани жаңару үшін негізгі кедергі болып табылады. Ол елдің ұлттық қауіпсіздігіне қарсы нақты қауіп-қатерге, кез келген өзгерістер жолындағы басты тежеуішке айналды. Жастарды сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға тарту сыбайлас жемқорлықты ұстап қалу үшін маңызды мәнге ие. Жастар халықтың едәуір бөлігін құрайды және әдетте, әлеуметтік өзгерістер мен саяси трансформациялар үшін неғұрлым ашық, өйткені олар статус-квоны сақтауға қызығушылық танытуы мүмкін.

Жүргізілген зерттеу нәтижелеріне сәйкес, сыбайлас жемқорлық мәселесіне арналған бірнеше сұрақтар, ел жастарының негізгі бөлігі соңғы айда сыбайлас жемқорлық көріністеріне тап болған жоқтығын көрсетеді (75,2%). Соңғы айдың ішінде осындай тәжірибесі болған адамдардың үлесі 6,5% құрайды. (27-диаграмма).

27-диаграмма. «Сіз соңғы ай ішінде сыбайлас жемқорлықпен бетпе-бет келдіңіз бе (қандай да бір қызмет үшін сыйақы берілді ме)?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Жастардың жауаптарына сәйкес, қазақстандық қоғамдағы сыбайлас жемқорлық саласы білім беру, бала бақшаларды қоса алғанда (18,1%), денсаулық сақтау (17,7%) және құқық қорғау органдары (9,8%) болып табылады (21-кесте).

21-кесте. «Сіз соңғы айда қандай да бір қызмет көрсеткені үшін сыйақы (пара) бердіңіз бе?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Бала-бақшалармен қоса алғанда, білім беру саласы	18,1
Медициналық қызмет	17,7
Құқық қорғау органдары, оның ішінде жол полициясы	9,8
Жұмысқа орналасу	7,6
Мемлекеттік органдар	5,0
Жауап беруге қиналамын	41,8

Респонденттер берген сыйақының орташа мөлшері негізінен «1000 теңгеден кем» (9,8%) және «1001 – 5000 теңге» (9,8%) сияқты көрсеткіштер арасында өзгереді. 10000 теңгеге дейін сыйақыны респонденттердің 5,2% берген. Қалғандары сыбайлас жемқорлық схемаларына қатыспаған (33,5%) немесе жауап беруге қиналғанын (37,3%) атап өтті (22-кесте).

22-кесте. «Сіз берген орташа сыйақы мөлшері қандай?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	%
1000 теңгеден кем	9,8
1001-5000 теңге	9,8
5001-10 000 теңге	5,2
10 001-50 000 теңге	2,1
50 001-100 000 теңге	1,1
Свыше 100 000 теңге	1,2
Сыйақы беріп көрмедім	33,5
Жауап беруге қиналамын	37,3

Қазіргі әлемде толеранттылық қоғамның әлеуметтік нормасы болып табылады. Алайда, сарапшылардың сөзі бойынша, қазіргі жастар толерантты емес, бұл қарым-қатынасты коммерциализациялауға, бұрынғы идеалдар мен құндылықтарды жоғалтуға, жаһандануға және

т. б. байланысты болуы мүмкін. Сондықтан осы сауалнама барысында біз мынадай сұраққа жауап беруді шештік: «Қазіргі жастардың бойында ұлтына, әлеуметтік, діни, тілдік қатыстылығына, жыныстық бағдарына қарамастан, басқа адамдармен өзара қарым-қатынас жасауға әзірлігі қаншалықты дамыған?». Сауалнама нәтижесі бойынша, қазақстандық жастарға этникалық толеранттылық («мүлдем жоқ» жауап нұсқасын респонденттердің 11,3% таңдады) және оралмандарға қатысты төзімділік (11,8%) тән. Жастар аз дәрежеде некеде ресми тіркеусіз бірге тұратын адамдарға (13,8%), көшіп келушілерге (14,1%), басқа дін өкілдеріне (14,1%) қатысты шыдамды болып табылады. Қазіргі Қазақстанның жастары ең аз түрде дәстүрлі емес жыныстық бағдарлы адамдармен көршілес тұруға және, шамасы, тығыз өзара қарым-қатынас жасауға дайын емес болып табылады (респонденттердің жартысынан көбі) (23-кесте).

23-кесте. «Біздің қоғамда түрлі адамдар бар. Төменде адамдардың түрлі топтары көрсетілген. Қандай адаммен көршілес БОЛҒЫҢЫЗ КЕЛМЕЙТІНІН атап өтіңіз» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

	Мүлдем жоқ	Жоқ, бірақ кейбір ерекшеліктерімен	Маған бәрібір	Жауап беруге киналамын
1. Басқа этникалық топтың адамдары (ұлты)	11,3	9,7	73,1	5,8
2. Иммигранттар және шетелдік жұмысшылар	14,1	14,9	63,8	7,1
3. Басқа діннің (діни сенімнің) адамдары	14,1	8,7	70,3	6,9
4. АХАТ-тағы некенің ресми тіркеуінсіз бірге тұратын адамдар	13,8	8,8	70,1	7,3
5. Бейтаныс тілде сөйлесетін адамдар	17,1	15	60	7,9
6. Оралмандар	11,8	14,3	66,1	7,7
7. Дәстүрлі емес жыныстық бағдарлы адамдар	50,8	9,7	29,2	10,4

4.4 Жастар ортасындағы патриотизм

Қазіргі қоғамның маңызды құндылықтарының бірі патриотизм болып табылады, ол тек Отанға деген сүйіспеншілік, өз елін мақтан тұту, оны білуге және түсінуге, жақсы етуге ұмтылу ғана емес, сонымен қатар өз мемлекеті үшін қызметке дайындық ретінде түсініледі.

Осы зерттеу шеңберінде жастардың санасындағы патриоттық деңгейі өз елі үшін мақтаныш сезімінің болуына, жастардың патриотизм ұғымына қосқан маңызы және т.б. қатысты бірқатар сұрақтар арқылы зерделенді.

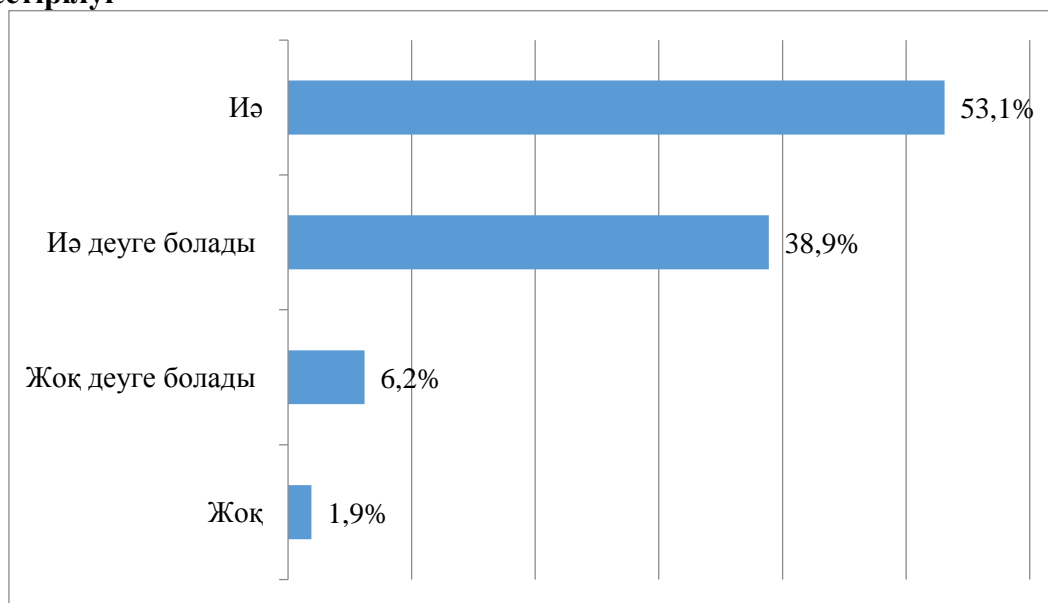
«Қазақстанның патриоты болу» ұғымының түсіндірілуіне қатысты жастардың жауаптарын талдау жас азаматтардың 1/3 үлесі патриотизмді елдің ұлы жетістіктері үшін мақтаныш сезімі ретінде түсінетінін көрсетті (31,8%). Жастар арасында кеңінен таралған Отанға, оның ішінде туған қаласына, ауылына деген сүйіспеншілік сияқты екінші (28,6%) қазақстандық патриотизмнің түсіндірмесі патриотизмнің басқа да түсіндірмелерімен біріктіруді жоққа шығармайды. 24,3% қазақстандық патриотизмді мемлекет заңдарын сақтаумен байланыстырады (24-кесте).

24-кесте. «Сіздің ойыңызша, Қазақстанның патриоты болу нені білдіреді?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Елдің ұлы жетістіктеріне деген мақтаныш	31,8
Отанға, оның ішінде туған қала, ауылға деген сүйіспеншілік	28,6
Мемлекеттің заңдарын сақтау, әділ салық төлеуші болу	24,3
Аса қажетті жағдайда қолға қару алып, мемлекетті қорғау	18,0
Отанның игілігі үшін жұмыс жасау	14,1
Мемлекеттің ұлы болашағына сену	10,8
Шет елге шыққан уақытта Қазақстан туралы мақтанышпен айту	8,2
Қазақша тілді, Қазақстанның дәстүрлері мен тарихын білу	7,7
Мемлекеттің басқа азаматтарымен бейбіт өмір сүру	6,9
Елдегі болып жатқан жағдайларға жауапкершілікпен қарау	5,4
Әскери қызметтен өту	4,3
Отандық өнімдерді сатып алу (азық түлік, киім және т.б.)	2,9
Отаннан алшақ болған кезде оны еске алып тұру	2,5

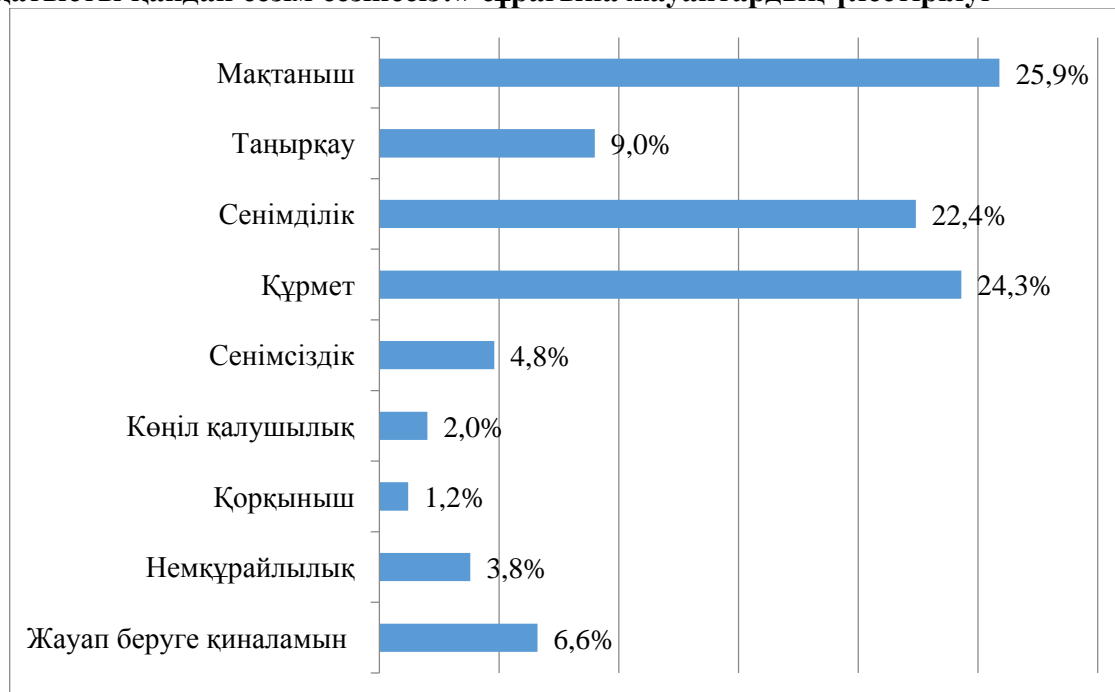
Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, сауалнамаға қатысқан жастардың 92% өздерін патриот деп санайды (53,1% – толық көлемде, 38,9% - иә деуге болады). Кері жауапты респонденттердің 8,1% берді (28-диаграмма).

28-диаграмма. «Сіз өзіңізді патриот деп санайсыз ба?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Бұл ретте Қазақстан Республикасының Қарулы күштеріне қатысты жастар негізінен мақтаныш (25,9%), сенім (22,4%) және құрмет (24,3%) сияқты оң сезімдерді сезінеді. Отандық әскерге қатысты теріс эмоциялардың үлес салмағы 8% құрады («сенімсіздік», «көңілдің қалуы», «қорқыныш») (29-диаграмма).

29-диаграмма. «Қазақстан Республикасының Қарулы күштеріне (әскер) қатысты қандай сезім сезінесіз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

«Жастар арасында патриотизм деңгейін арттыруға қандай шаралар ықпал ете алады?» сұрағы бойынша жастардың жауаптарына сәйкес мұндай шаралар Қазақстан халқының тарихын, салт-дәстүрлерін және әдет-ғұрыптарын зерделеу (18,1%), мектептерде алғашқы әскери дайындық бойынша пән ұйымдастыру (14,8%), жазғы демалыс кезеңінде оқушыларға арналған әскери-патриоттық лагерьлерді ұйымдастыру (10,5%), тұрақты спорттық жарыстар, конкурстар, олимпиадалар өткізу (10,1%) және т.б. болуы мүмкін (25-кесте).

25-кесте. «Жастардың патриот болуы үшін қандай шаралар қолдану керек?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

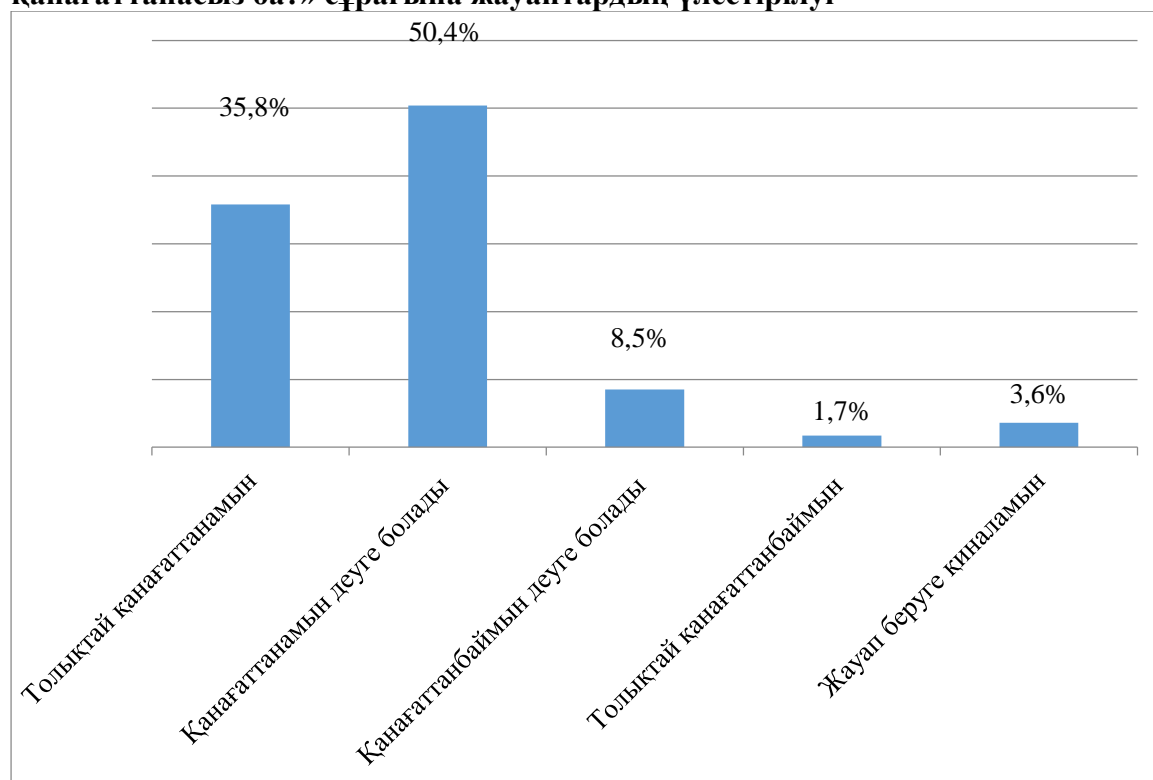
	%
Қазақстан халқының тарихын, салт-дәстүрлерін және әдет-ғұрыптарын зерделеу	18,1
Мектептерде алғашқы әскери дайындық бойынша пән ұйымдастыру	14,8
Жазғы демалыс кезеңінде оқушыларға арналған әскери-патриоттық лагерьлерді ұйымдастыру	10,5
Тұрақты спорттық жарыстар, конкурстар, олимпиадалар өткізу	10,1
Мемлекеттік тілді үйрену	8,1
Ұлттық батырлар туралы қазақ тілінде мультфильмдер, балалар бағдарламаларын жасау	8,0
Тұрғылықты жері бойынша балалар-жасөспірімдер клубтарының жұмысын дамыту	7,9
Балалар мен жастарға әдебиетті мемлекеттік тілде оқу	6,5
Жастар қатарына әскерді міндеттеу	6,2
Бала-бақшаларда әнұранды үйрету	2,5
Жауап беруге қиналамын	7,3

V БӨЛІМ. «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ИНДЕКСІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ

5.1 Қазақстандағы білім беру саясатын бағалау

Бұл бөлімде «Жастарға мейірімді мекен» индексіне арналған сұрақтар қарастырылады. Бастапқыда жастар тұрғысынан Қазақстандағы білім беру саясатын бағалауға қатысты зерттеу нәтижелерін қарастырамыз. Сонымен, респонденттердің 86,2% қазір алып жатқан немесе алған білім сапасына қанағаттанғанын көрсетті. Жастар арасындағы білім сапасына қанағаттанбау көрсеткіші 10,2% құрады (30-диаграмма).

30-диаграмма. «Сіз қазір алып жатқан немесе алған білімнің сапасына қанағаттанасыз ба?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Қазақстанда білім берудің басты артықшылығы тегін мектеп білімі болып табылады, бұл ретте респонденттердің 61,4% ойы ортақ. Әрбір үшінші респондент Қазақстандағы мектеп оқулықтарын үнемі жаңарту есебінен білім беру жүйесін мақтан етуге болатынын (28,9%) атап өтті. Кабинеттердің техникалық жабдықталуы, оқытушылардың жоғары біліктілігі сияқты аспектілер респонденттердің тиісінше 17,7% және 15,8% қолдауға ие болды (26-кесте).

26-кесте. «Біздің еліміздегі білімнің негізгі артықшылықтарын атаңыз» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Тегін мектеп білімі	61,4
Жаңа оқулықтардың болуы	28,9
Кабинеттердің техникалық жабдықталуы	17,7
Оқытушылардың жоғары біліктілігі	15,8
Жаңа білім мекемелерінің салынуы	13,2
Халықаралық олимпиадаларға қатысу мүмкіндігі	12,8
Шетелде отандық жоғары оқу орындарының баға белгіленімі	6,3
Біздің білім беру жүйесінде артықшылық жоқ	15,9

Өз кезегінде, Қазақстандағы білім беру жүйесінің ең басты кемшілігі ретінде жастар ұлттық бірыңғай тестілеуді атады, ол респонденттердің айтуы бойынша ол талапкердің білімінің көрсеткіші болып табылмайды (49,5%). Респонденттердің айтуынша, отандық білім берудің әлсіздігі жоғары оқу орындарындағы оқу ақысы (41,6%) болып табылады. Жастардың әрбір төртінші өкілі біздің елімізде білім берудің кемшілігі студенттерге арналған стипендиялардың төмендігі және мемлекеттік білім гранттарының жеткіліксіз саны болып табылады деп санайды, тиісінше 24,9% және 24,8%. Білікті педагогтардың жоқтығын және білім беру ортасының сыбайлас жемқорлыққа жақындығын тағы да респонденттердің 19,2% және 17% атап өтті. Жоғарыда аталғандардан басқа, жас респонденттер балабақшаларға үлкен кезек (14,4%), мемлекеттік тілдегі оқулықтардың жетіспеушілігі (11%) және сыныптардың шамадан тыс толуы (10,4%) сияқты проблемалық аспектілерді атап өтті (27-кесте).

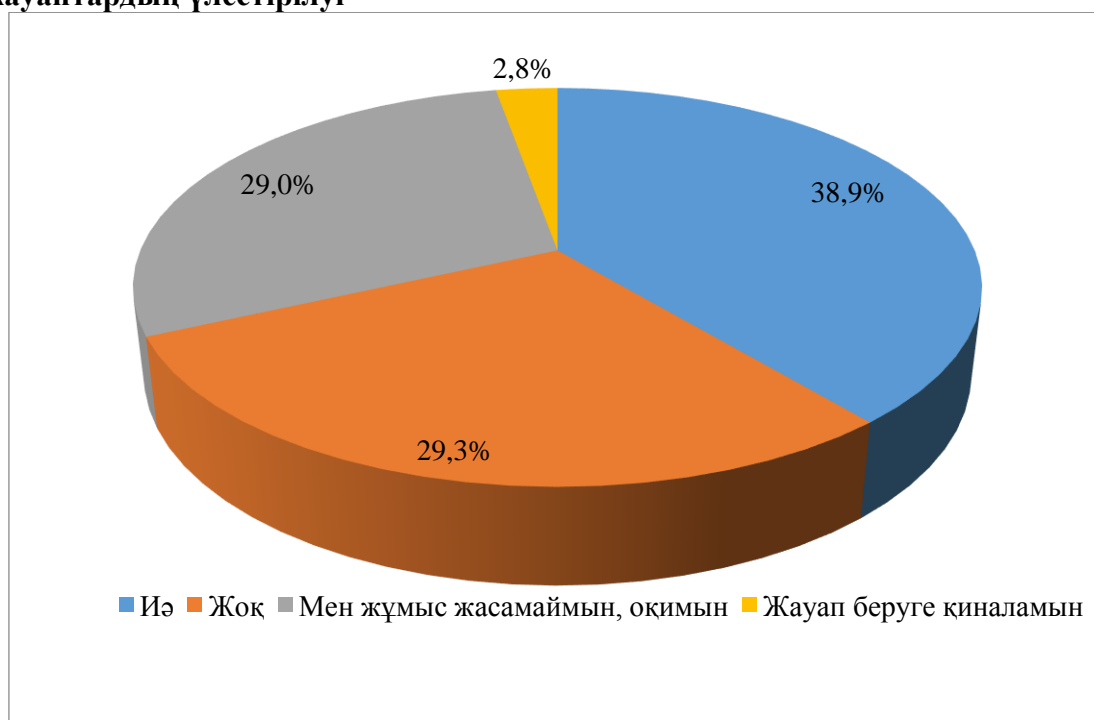
27-кесте. «Біздің еліміздегі білім берудің негізгі кемшіліктерін атаңыз» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
ҰБТ-талапкердің білімінің көрсеткіші емес, ауызша / жазбаша емтихандардың бұрынғы жүйесін қайтару қажет	49,5
Жоғары оқу орындарындағы білім алу үшін жоғары төлемнің болуы	41,6
Студенттерге арналған төмен стипендиялар	24,9
Мемлекеттік білім гранттарының жеткіліксіздігі	24,8
Білікті педагогтардың болмауы	19,2
Білім беру ортасында сыбайлас жемқорлықтың болуы	17,0
Кабинеттердің техникалық жабдықталуының төмендігі	14,5

Балабақшаға кезектіліктің болуы	14,4
Мемлекеттік тілдегі оқулықтардың жетіспеушілігі	11,0
Сыныптардың шамадан тыс толуы	10,4
Ыңғайсыз сабақ кестесі	7,3
Біздің білім беру жүйесінде кемшіліктер жоқ	6,6
Оқулықтардың нашар сапасы	0,4
Ауыр бағдарлама	0,2
Латын әліпбиін енгізді, бірақ оқыту кириллицада жүріп жатыр	0,2
Кәсіптік оқыту жоқ	0,1
Жас оқытушылардың білімі төмен	0,1
Гранттардың біркелкі бөлінуі	0,1
Қажетсіз ақпараттың көптігі	0,1
Педогогтердің студенттерге нашар қарым-қатынасы	0,1

Сауалнама кезінде үнемі жалақы төлемімен және әлеуметтік және зейнетақы аударымдарымен жастардың 38,9% тұрақты жұмыс істеді. Жастардың тағы 29% оқушы, студент мәртебесіндегілер. Қалғандары (29,3%) қазіргі уақытта тұрақты жұмыс жоқ екенін көрсетті (31-диаграмма).

31-диаграмма. «Сіздің тұрақты жалақы төленетін және әлеуметтік және зейнетақы аударымдары жасалатын тұрақты жұмысыңыз бар ма?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Одан әрі жұмыс істейтін жастарға: «Егер Сіз жұмыссыз қалатын болсаңыз, жаңа жұмысты қаншалықты тез табасыз?» деген сұрақ қойылды. Зерттеу нәтижелері жастардың пікірлерін бөлді: егер жастардың бір бөлігі өздерінің жұмысқа орналасу мүмкіндіктеріне

(19,4%) сенімді болса, жастардың басқа тобы бұл белгілі бір қиындықтарды тудырады деп санайды және жұмыс іздеуге кем дегенде үш ай кетеді (21,6%) деп санайды. Сауалнамаға қатысқандардың тағы бір тобы Қазақстанда жастар үшін жұмысқа орналасу үшін, яғни лайықты бос жұмыс орнын табу үшін кемінде 6 ай кететінін үлкен мәселе (19,4%) деп санайды (28-кесте).

28-кесте. «Егер Сіз жұмыссыз қалатын болсаңыз, жаңа жұмысты қаншалықты тез табасыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Мен жұмысты қысқа уақытта тауып аламын	19,4
Жұмыс іздеу белгілі бір қиындықтарды тудырады, бірақ үш ай ішінде мен жұмыс таба аламын	21,6
Жаңа жұмыс табу - бұл жастар үшін үлкен мәселе болып табылады, ең жақсы жағдайда жарты жыл ішінде табамын	19,4
Мен оқимын, жұмыс іздемеймін, жұмыс іздеуде тәжірибе жоқ	30,3
Жауап беруге қиналамын	9,3

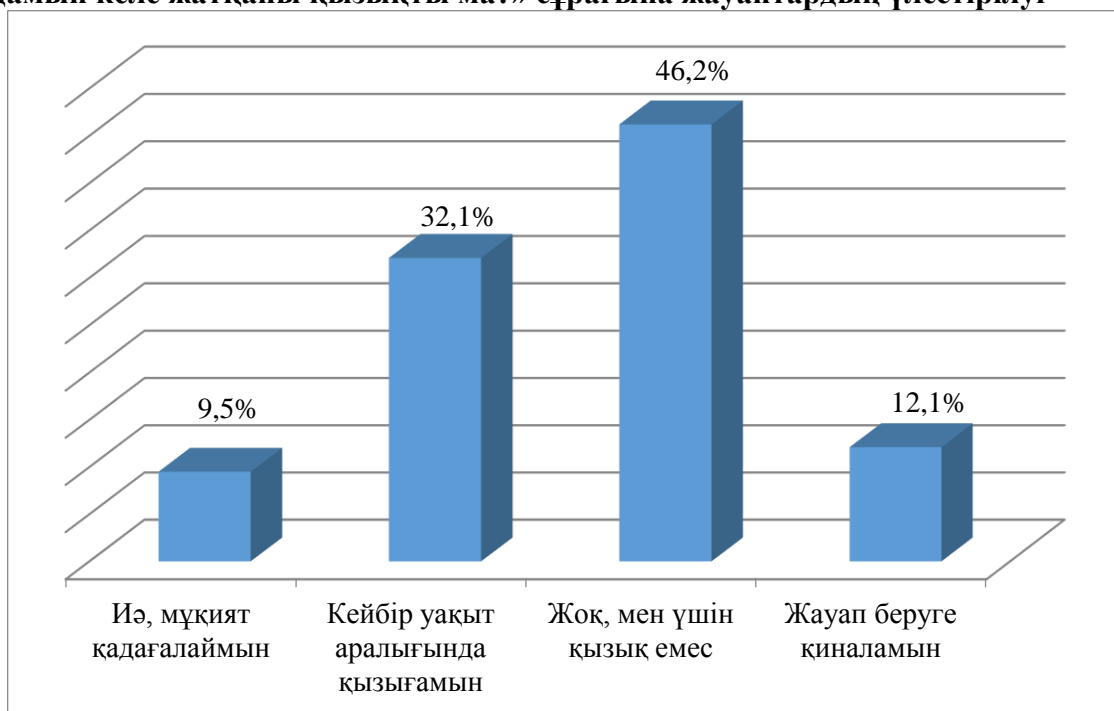
5.2 Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясатын іске асыру

Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясатының мақсаты жастардың толыққанды рухани, мәдени, білім беруде, кәсіби және физикалық дамуы, шешімдер қабылдау процесіне қатысу, табысты әлеуметтендіру және оның әлеуетін елдің одан әрі дамуына бағыттау үшін жағдай жасау болып табылады².

Жастардың мемлекеттік жастар саясатын жүзеге асыруға деген қызығушылығының деңгейін зерттеу үшін респонденттерге мынадай сұрақ қойылды: «Сіз үшін Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясаты қалай дамып келе жатқаны қызықты ма?». Сауалнама нәтижелері елдегі жастар саясатына жастардың тек 9,5% ғана қызығатынын көрсетті. Әрбір үшінші респондент зерттеу пәніне уақыт өте келе қызығушылық танытады (32,1%). Респонденттердің көпшілігі Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясатының қалай дамығанын (46,2%) қадағаламайды және қызығушылық танытпайды (32-диаграмма).

² https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31661446#pos=123;-92

32-диаграмма. «Сіз үшін Қазақстандағы мемлекеттік жастар саясаты қалай дамып келе жатқаны қызықты ма?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Бұл ретте сұралған жастардың жартысы мемлекеттің жастардың дамуы үшін барлық жағдай жасайтынын (51,8%) түсіндіре отырып, мемлекеттің жастарды қолдау мәселелеріне көңіл аудару деңгейін жеткілікті деп бағалайды. Алайда, жастарды қолдау мәселелеріне мемлекеттің көңілінің жеткіліксіз деп санайтындардың үлесі 29,5% құрайды. Жас азаматтардың тағы 14,3% мемлекет жастар үшін ештеңе жасамайды деп ойлайды (29-кесте).

29-кесте. «Сіздің ойыңызша, мемлекеттік органдар жастар мәселелеріне жеткілікті көңіл бөледі ме?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Иә, мемлекет жастардың дамуына барлық жағдай жасайды	51,8
Мемлекеттік органдар жастарға жеткіліксіз көңіл бөледі	29,5
Жоқ, мемлекет жастарға ештеңе жасамайды	14,3
Жауап беруге қиналамын	4,5

Сұралған жастардың 6,9% ғана жастармен мақсатты топ ретінде жұмыс істейтін ұйымдарға жүгінген (30-кесте).

30-кесте. «Сіз өзіңіздің елді мекеніңіздегі жастармен жұмыс істейтін ұйымдарға жүгіндіңіз бе?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Иә	6,9
Жоқ	93,1

Жастар көбінесе осы ұйымдарға жұмысқа орналасуда (35,4%), бос уақытты ұйымдастыруда (19,4%), тұрғын үй алу мүмкіндігі туралы кеңес алу үшін (18,1%) жүгінеді. Респонденттердің тағы 12,5% жастармен жұмыс істейтін ұйымдарда әлеуметтік-медициналық көмек алғанын көрсетті (31-кесте).

31-кесте. «Сіз осы ұйымдардан қандай көмек алу үшін жүгіндіңіз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Жұмысқа тұру мәселесі бойынша	35,4
Бос уақытты ұйымдастыру мәселесі бойынша	19,4
Тұрғын үй алу мүмкіндігі туралы кеңес алу үшін	18,1
Әлеуметтік-медициналық көмек	12,5
Әлеуметтік-еңбек оңалту және кәсіптік бағдарлау	6,9
Психологиялық көмек	6,3
Материалдық көмек	5,6
Өз ісімді, бизнесімді ұйымдастыру мәселесі бойынша	5,6
Құжаттарды рәсімдеу мәселесі бойынша	5,6
Заңды көмек	2,8
Жүгінген жоқпын	4,2

Жас қазақстандықтар арасында жастар ұйымдарының белсенді мүшелерінің үлес салмағы 2,9% құрайды. Тағы респонденттердің 1/10 үлесі жастар ұйымдарының қызметіне қатысады, бірақ тек өткізілетін іс-шараларға, акцияларға және т.б. қатысады (10,4%). Жастар ұйымдарының активін кеңейту әлеуеті 18,4% деңгейінде тұр - бұл

жастар ұйымдарының қызметіне қатыспайтын, бірақ қатысқысы келетін жастар (33-диаграмма).

33-диаграмма. «Сіз жастар ұйымдарының қызметіне қатысасыз ба?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Жастар саясатындағы маңызды міндеттерді тиімді коммуникативтік алаң болып табылатын жастар жобалары орындайды. Біріншіден, жобаларды іске асыру барысында жастардың бір-бірімен белсенді ынтымақтастығы жүріп жатыр, екіншіден, жастар мемлекеттік құрылымдармен бірлесіп өткір мәселелерді шешуге белсенді қатысады.

Қазақстан жастары арасында бағдарламалар мен жобалар туралы ақпараттандырумен жағдай былайша көрінеді. Респонденттердің әрбір екінші өкілі жастарды қолдау жөніндегі «Дипломмен ауылға!» жобасы туралы біледі (42,3%). «Жасыл ел» мемлекеттік жастар жобасы туралы сұралғандардың 39,2% біледі. Жастардың «Болашақ» халықаралық стипендиясы туралы хабардар болу деңгейі 30,9% құрайды. Жастарды қолдау жөніндегі танымал мемлекеттік жобалардың бестігіне «Жастар тәжірибесі» және «Серпін-2050» жобалары кіреді, тиісінше 23% және 20,5%. Жастар арасында кеңінен танымал болуды Жастар корпусын дамыту жобасы мен Жастар кадрлық резерві талап етеді, өйткені осы бағдарламалар туралы сұралған жастардың 2% және 1,8% ғана біледі немесе естіген (32-кесте).

32-кесте. «Жастарды қолдау бойынша Мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар туралы білесіз бе немесе естідіңіз бе?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
«Дипломмен ауылға!»	42,3
«Жасыл Ел»	39,2
«Болашақ» халықаралық стипендиясы	30,9
«Жастар тәжірибесі»	23,0
Серпін-2050	20,5
«Дарын» мемлекеттік жастар премиясы	16,2
«Нұрлы жер» тұрғын үй құрылыс бағдарламасы	16,1
"Бизнестің жол картасы 2020" бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасы	14,1
Барлығы үшін тегін техникалық және кәсіптік білім	6,5
Өнімді жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасы	4,7
Жастар корпусын дамыту жобасы	2,0
Жастар кадрлық резерві	1,8
Аталған бірде-бір бағдарламамен таныс емеспін	24,0

Жастардың «Жастар тәжірибесі» (7%) және «Жасыл ел» (7%) жобаларына қатысуының ең жоғары деңгейі байқалады. Жас қазақстандықтардың ең аз қатысу деңгейі олар аз ақпараттандырылған жастар жобаларында орын алады, оның ішінде Жастар корпусын дамыту жобасы – 0,4% және жастар кадрлық резерві – 0,7% (33-кесте).

33-кесте. «Сіз жастарды қолдау бойынша қандай мемлекеттік бағдарламалар мен жобаларға қатыстыңыз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
«Жастар тәжірибесі»	7,0
«Жасыл Ел»	7,0
«Дипломмен ауылға!»	5,3
Серпін-2050	1,9
Барлығы үшін тегін техникалық және кәсіптік білім	1,8
«Болашақ» халықаралық стипендиясы	1,3
«Нұрлы жер» тұрғын үй құрылыс бағдарламасы	1,2

«Бизнестің жол картасы 2020» бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасы	1,0
Өнімді жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасы	0,8
«Дарын» мемлекеттік жастар премиясы	0,7
Жастар кадрлық резерві	0,7
Жастар корпусын дамыту жобасы	0,4
Аталған бірде-бір бағдарламаға қатыспадым	75,7

Жастар ресурстық орталықтарының (ЖРО) жұмысына келетін болсақ, зерттеу нәтижелеріне сәйкес, сұралған жастардың тек 4,7% ғана олардың жұмысы туралы хабардар және ЖРО-ға жүгінген. Сауалнамаға қатысушылардың 14,4% жастарды қолдау орталықтарының бар екендігі туралы біледі, бірақ ЖРО-ға әлі жүгінуге тура келмегенін атап өтті. Жастардың 20,4% жастарға арналған Ресурстық орталықтардың қызметі туралы беттік түсінікке ие. Сауалнамаға қатысушылардың 57,1% ЖРО жұмысы туралы ештеңе білмейді (34-диаграмма).

34-диаграмма. «Сіздің ауданыңыздың / қалаңыздың/ облысыңыздың жастар ресурстық орталықтарының (ЖРО) жұмысы туралы білесіз бе?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

5.3 Бос уақыт және еріктілер жұмысы

Бос уақытында жастар арасында ең танымал уақыт өткізуі - достармен кездесу болып табылады, Қазақстанда жас ұрпақтың әрбір екінші өкілі осылайша демалады. Екінші танымал хобби - үйде демалу, респонденттердің 44,5% осы жауап нұсқасын таңдады. Саябақта респонденттердің 24,3% серуендейді, жастардың 23,1% спортпен шұғылданады. Респонденттердің дәл осындай саны бос уақытында қонаққа немесе киноға барады, тиісінше 22,4% және 21,9%. Жастардың 19,9% өз бос уақытын оқуға арнайды. Сұралған жастардың 7,6% бос уақыттың болмауын көрсетті (34-кесте).

34-кесте. «Сіз бос уақытыңызды қалай өткізесіз?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Достарыммен кездесемін	53,2
Үйде демаламын	44,5
Саябақта серуендеймін	24,3
Спортпен шұғылданамын	23,1
Қонаққа барамын немесе қонақ қарсы аламын	22,4
Киноға барамын	21,9
Оқимын	19,9
Хоббимен айналысамын	16,3
Табиғат аясына шығамын	15,5
Кафе, ресторандарға шығамын	11,6
Концерттерге барамын	11,0
Театр, мұражай, көрмелерге барамын	7,9
Мешіт, шіркеу және т.б. барамын	5,3
Интернетте	0,4
Ауыл шаруашылығы	0,2
Отбасы	0,2
Курстарға барамын	0,1
Еріктілер қызметі	0,1
Менің бос уақытым жоқ	7,6

Өз тұратын елді мекеніндегі бос уақыт мекемелерінің жұмыс сапасына сұралған жастардың жартысынан астамы (54,6%) қанағаттанған, сауалнамаға қатысушылардың 12,5% қанағаттанбаған. Айта кету керек, респонденттердің 17,8% тұрғылықты аймақта бос уақыт өткізетін мекемелердің жоқ екендігін көрсетті (35-кесте).

35-кесте. «Сіздің қалаңыздағы / ауылыңыздағы бос уақыт мекемелерінің жұмыс сапасына қанағаттанасыз ба?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Толықтай қанағаттанамын	24,5
Қанағаттанамын деуге болады	30,1

Қанағаттанбаймын деуге болады	8,2
Толықтай қанағаттанбаймын	4,3
Тұрғылықты аймақта бос уақыт өткізетін мекемелер жоқ	17,8
Мен біздің қалада, ауылда бос уақыт өткізетін мекемелерге бармаймын	11,1
Жауап беруге қиналамын	3,9

Қазақстандағы жастар арасындағы белсенді еріктілердің үлес салмағы - 11%. Сонымен қатар жастардың әрбір үшінші өкілі еріктілік пен оның мүмкіндіктері туралы ештеңе білмейді (29,5%) (36-кесте).

36-кесте. «Сіз волонтерлік қызметпен айналыстыңыз ба?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Иә, белсенді қатысушы-волонтер болдым, қазір де волонтер болып табыламын	11,0
Иә, бұл туралы естідім, бірақ ешқашан қатыспадым	57,0
Жоқ, алғаш рет естіп тұрмын	29,5
Жауап беруге қиналамын	2,5

Қазақстандағы жастар арасындағы еріктіліктің ең кең тараған түрі – бұл кедей адамдарға көмек көрсету, бұл бағытта әрбір үшінші ерікті қатысады (33%). Сұралған жастардың 7% мүмкіндігі шектеулі адамдарға психологиялық көмек және қолдау көрсетеді (7%).

Жалғыз басты және қарт адамдарға көмек көрсеткен еріктілердің үлесі 5,6% құрайды.

Қазақстанда жастардың қоғамдық қызметінің ең танымал нысандары ауруханада көмек (0,4%), әлеуметтік көмек (0,4%) және жануарларды қорғау (1,8%) болып табылады. Басқалары 37-кестеде көрсетілген.

37-кесте. «Сіздің еріктілік қызметіңіздің бағыты қандай?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Кедейлерге көмек	33,0
Психологиялық көмек	7,0
Мүмкіндігі шектеулі адамдарды қолдау	7,0
Діни ұйымдарды, шіркеуді, мешітті қолдау	6,3
Спорттық және өзге де мәдени-бұқаралық іс-шараларды қолдау	6,3
Жалғыз басты және қарт адамдарға көмек	5,6
Қоршаған ортаны қорғау	4,6
Үйсіздерді қолдау	4,2
Мәдениетті сақтау	3,9
Ғылыми зерттеулерді қолдау	2,8

Нашақорлықпен күрес	2,1
Жануарларды қорғау	1,8
Әлеуметтік көмек	0,4
СӨС	0,4
Ауруханаларда көмек көрсету	0,4
Жауап беруге қиналамын	14,4

Жастардың волонтерлік қызметпен айналысуға деген уәждеріне талдау жасай отырып, олардың арасында басқаларға көмек көрсету ниетінің басым екендігі (45,7%), айналада болып жатқан оқиғалар үшін жауапкершілік сезімінің болуы (22,3%) және өмірлік тәжірибе алу ниетінің болуы (15,5%) анықталды (38-кесте).

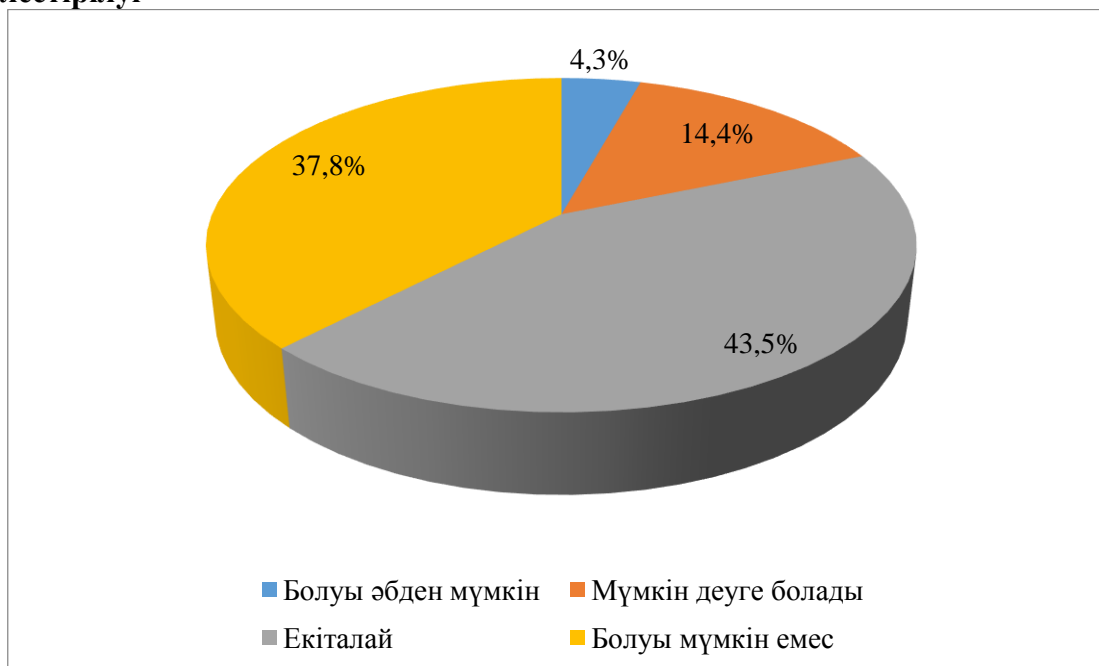
38-кесте. «Айтыңызшы, Сізді ерікті болуға не әсер етті?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Басқаларға көмек көрсетуге ниеттің болуы	45,7
Айналада болып жатқан оқиғалар үшін жауапкершілік сезімнің болуы	22,3
Өмірлік тәжірибе алу ниетінің болуы	15,5
Кішкене ақша табу ниетінің болуы	6,1
Өмірді өзгертуге деген ниеттің болуы	6,5
Жауап беруге қиналамын	18,7

5.4 Жастар арасындағы наразылық әлеуетін өлшеу

Осы зерттеу шеңберінде наразылық көңіл-күй деңгейін анықтау үшін Қазақстанның жастар ортасында әлеуметтік наразылықтың пайда болу ықтималдығының жалпы көрінісін қалыптастыруға мүмкіндік беретін бірқатар сұрақтар қойылды. Деректерді талдау көрсеткендей, респонденттердің шамамен 1/5 үлесі (18,7%) наразылық акциялары олардың қаласында/ауылында болуы әбден мүмкін деп санайды, олардың 4,3% - толықтай сенімді, 14,4% - сенімді деуге болады. Бұл ретте жастардың жартысынан көбі (81,3%) наразылықтар екіталай немесе мүлдем жоқ деп есептей отырып, қарама-қарсы пікірді ұстанады (35-диаграмма).

35-диаграмма. «Қалай ойлайсыз, қазір Сіздің қалаңызда/ауылыңызда жаппай наразылық акцияларының болуы мүмкін бе?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі

Наразылықтың туындау ықтималдығы туралы мәселе наразылық акцияларын тудыруы мүмкін мәселелер призмасы арқылы қызықты. Респонденттердің көзқарасы бойынша Қазақстанда жастардың наразылығын тудыруы үшін әртүрлі мәселелер түрткі болуы мүмкін. Оларды шартты түрде экономикалық және экономикалық емес факторларға бөлуге болады. Наразылықтың экономикалық себептеріне жалақы, стипендиялар, жәрдемақылар бойынша төлемдердің кешіктірілуі (11,9%), жұмыстан босату және қысқарту (11,4%), кредиттер немесе ипотека бойынша төлемдердің артуы (10,8%), коммуналдық қызметтер тарифтерінің негізсіз артуы (9,9%) жатады. Наразылықтың экономикалық емес себептеріне медициналық мекемелер қызметкерлерінің салғырттығы мен кәсіпқойлығының жоқтығын (10,8%), экологиялық жағдайдың нашарлауын (9,1%) жатқызуға болады. Наразылық факторларының осындай түріне биліктің (9%) әрекеттеріне қанағаттанбаушылықты және әділетсіз сот шешімдерін (8,6%) жатқызуға болады.

Кез келген жағдайда наразылықтың жария акцияларына (демонстрацияларға, ереуілдерге, митингілерге және т.б.) – жас азаматтардың 59,7% қатысу мүмкіндігін жоққа шығарады (39-кесте).

39-кесте. «Сізді бұқаралық наразылық акциясына баруға қандай мәселе мәжбүрлеуі мүмкін?» сұрағына жауаптардың үлестірілуі, %

	%
Жалақы, шәкіртақылар, жәрдемақылар бойынша төлемдердің кешіктірілуі	11,9
Жұмыстан босату және қысқарту	11,4
Медициналық мекемелер қызметкерлерінің салғырттығы мен кәсіпқойлығының жоқтығы	10,8
Несиелер немесе ипотека бойынша төлемдердің артуы	10,8
Коммуналдық қызметтер тарифтерінің негізсіз артуы	9,9
Экологиялық жағдайдың нашарлауы	9,1
Биліктің әрекеттеріне қанағаттанбаушылық	9,0
Әділетсіз сот шешімдері	8,6
Негізсіз айыппұл	7,8
Мектеп, колледж, ЖОО мәселелер	7,5
Азық-түлік, жанар-жағар май, дәрі-дәрмек бағасының өсуі	7,4
Тұрғын үй мәселелері	6,1
Қабылданатын реформалармен келіспеу	4,8
Этникалық негіздегі құқықтардың бұзылуы	4,5
Ештеңе мені ашық наразылық акциясына баруға мәжбүр ете алмайды	59,7

ҚОРЫТЫНДЫ

Осы аналитикалық құжаттың негізгі мақсаты жастар арасындағы қоғамдық-саяси жағдайды зерделеу болып табылатын социологиялық зерттеудің нәтижелерін қамтиды.

Зерттеу нәтижелері бойынша келесідей қорытындылар жасалды:

Біріншіден, сауалнама халықтың әлеуметтік стратификациясына қатысты үй шаруашылықтарының қолданыстағы статистикалық өлшеулерін растайды. **Кедейлік деңгейі 1,9% құрады.** Базалық тап - негізінен қарапайым ұдайы өндіріспен (тамақ, киім) өмір сүретін респонденттер 38,2% құрайды. Бұдан басқа, кедейлік шегіндегі азаматтардың едәуір тобы бар - тамақтануға ақша жетіспейді, бірақ киім сатып алуға қиындықтар бар адамдар – 14,3%. **Қоғамдағы орта тап үлесі - 36,5%.** Қазақстанда жоғары қамтамасыз етілген жастардың үлес салмағы 7,1% жетеді.

Жастар табысының негізгі көздері туралы айтатын болсақ, **респонденттердің басым саны өз жалақысына немесе отбасының басқа мүшелерінің табыстарына өмір сүреді.** Үй шаруашылықтарын тұтыну құрылымына келетін болсақ, азық-түлікке қазақстандық отбасылардың көпшілігі отбасылық бюджеттің кем дегенде жартысын жұмсайды, бұл компаративтік аспектіде ЭЫДҰ елдерімен салыстырғанда 2 есе көп. Осы жерден елдің азық-түлік қауіпсіздігін арттыру үшін өңірлік азық-түлік өндірісін дамыту қажет, бұл ұлттың сауығуына және қазіргі заманғы қазақстандық экономикадағы жоғары бәсекеге қабілетті еңбек әлеуетін жаңғыртуға айтарлықтай дәрежеде ықпал ететін болады.

Екіншіден, **Қазақстанда сұралған жастардың жартысына жуығы жеке меншігінде немесе ата-анасының/жұбайының меншігінде тұрғын үйі бар.** Респонденттің жасы ұлғайған сайын, тұрғын үйді жалға алып, ата-аналардан бөлек тұратын жастардың үлесі артады. Бұл ретте сұралғандардың 1/3 үлесінің өз баспанасы жоқ, қазақстандықтардың бұл санаты қалаға қарағанда ауылда тұрады. Сұралған жастардың 80,4% бүгінгі таңда қолда бар қандай да бір дәрежеде тұрғын үй жағдайларына қанағаттанған.

ТКШ ең өткір мәселелерінің үштігін коммуналдық қызметтердің жоғары тарифі, тұрғын үйдің қол жетімсіз болуы және үй жанындағы ойын, спорт алаңдарының болмауы сияқты мәселелер басқарып отыр. Төртінші орында коммуналдық қызмет сапасының төмендігіне байланысты мәселелер өзекті болды. ТКШ өзекті мәселелерінің бестігі жастардың тұру пунктінде асфальтталған жолдардың болмауына алаңдаушылық туғызады. Айта кету керек, бұл мәселеге ауыл жастары жиі назар аударады.

ТКШ қызметтерінің неғұрлым сапалы түрі - электрмен жабдықтау. Телефония және газбен жабдықтау қызметтері ортаңғы позицияда. **ТКШ секторындағы ең әлсіз жері - лифттер.**

Үшіншіден, **сұралғандардың негізгі бөлігінің денсаулық жағдайын олар «жақсы» немесе «өте жақсы» деп бағалайды.** «Онша жақсы емес» денсаулық жағдайын респонденттердің 8,1% көрсетті. Бұл ретте көпшілігі ешқашан скринингтен өтпей, АИТВ/ ЖИТС-ке қан анализін тапсырмаған.

Виртуалды компьютерлік әлеммен әуестенген қазіргі жастарға айтарлықтай аз белсенді өмір салты тән. **Мәселен, спорт күнделікті тәжірибе ретінде жастардың 14,7% ғана өмірінде бар.** Осыдан қазақстандық жастардың санасында өз денсаулығына басты капитал ретінде көзқарас қалыптаспағанын айтуға болады, оны өмір процесінде пайдалана отырып, оны құру, көбейту керек. Жастар қызметкерлердің денсаулық деңгейіне көбінесе олардың табыстылығы, тиімділігі және еңбекақы төлеу деңгейі байланысты екенін түсінуі тиіс. Сондықтан қазіргі жағдайда жастардың салауатты өмір салтына дайындығын тәрбиелеу аса маңызды.

Төртіншіден, жастардың жеке қауіпсіздігіне қатер төндіруіне қатысты **жұмыссыздыққа, ауа мен судың ластану қаупіне, сыбайлас жемқорлыққа және кедейлікке барынша алаңдаушылық туғызады.**

Бесіншіден, сұралғандардың 17% өзінің тұрғылықты жеріндегі экологиялық жағдайды қолайсыз немесе критикалық ретінде анықтайды, олардың ішінде Қарағанды және Павлодар облыстарының жас тұрғындары.

Алтыншыдан, қазіргі жастардың құндылық жүйесі туралы айтқанда, мұнда даусыз бірінші орын отбасына тиесілі. Екінші орында өмірлік құндылықтар жүйесінде жастардың денсаулығы тұр. Үшінші орынды «достар» иеленді. Ақша, материалдық игілік ел жастарының әрбір оныншы өкілі үшін құндылық болып табылады. Перифериялық немесе аз маңызды құндылықтар тобына «сенім», «кәсіпқойлық» және «дәстүрлер» кірді.

Жастардың дінге деген қарым-қатынасына келер болсақ, жастар арасында діни өмірге қатыспайтын, кейде кейбір діни салттарды орындайтын нақты діншілдердің үлесі айтарлықтай. Жалпы алғанда, қазақстандық жастардың діни бірегейлігі елдің бүкіл халқы бойынша діни құрылыммен сәйкес келеді, бұл отбасы институтында қалыптасқан құндылықтардың сабақтастығы сақталатынын көрсетеді.

Айтпақшы, жастардың отбасылық-некелік ұстанымдарына қатысты жастар отбасын құру үшін қолайлы жасты гендерлік қағидат бойынша дифференциялайды: ерлер үшін мінсіз жас 24-27 жас диапазоны болып табылады, ал әйелдер үшін некеге тұру үшін жас шектері 18-ден 23 жасқа дейін өзгереді. **Қазақстанның жас**

отбасыларының өзекті мәселелерінің рейтингі халық атап өткен өзекті мәселелерінің рейтингін қайталайды: қаржылық мәселелер, тұрғын үй мәселелері, жұмысқа орналасудағы қиындықтар.

Қазақстандық жастарға оралмандарға қатысты этникалық толеранттылық пен төзімділік тән. Жастар некесі ресми тіркеусіздерге, иммигранттарға, басқа дін өкілдеріне, сондай-ақ дәстүрлі емес жыныстық бағдарлы адамдарға қатысты аз деңгейде шыдамды болып табылады.

Жетіншіден, сауалнамаға қатысқан жастардың 92% өздерін патриот деп санайды.

Сегізіншіден, ***респонденттердің көпшілігі алған немесе қазір алып жатқан білім сапасына қанағаттанушылық білдірді.*** Сонымен қатар, респонденттер Қазақстандағы білім берудің басты артықшылығын тегін мектеп білімі деп атады. Өз кезегінде, Қазақстандағы білім беру жүйесінің ең басты кемшілігі ретінде жастар абитуриенттің білім деңгейінің көрсеткіші болып табылмайтын ұлттық бірыңғай тестілеуді атады.

Сауалнамаға қатысқан ***жастардың төрттен үш бөлігі мемлекеттік тілде және орыс тілінде еркін сөйлейтіндіктен,*** қазақстандық жастар туралы қостілді деп айтуға болады. Респонденттердің 7,8% - ағылшын тілінде еркін сөйлейді, оқып, жаза алады.

Ата-аналар қазақстандық жастар үшін басты референт болып қала береді, яғни жастар ата-аналарға кеңес алуға, мысалы, болашақ мамандықты таңдауда жүгінеді. Отбасы жеке тұлғаны әлеуметтендірудің бастапқы агенті болғандықтан, ата-аналар білім алуға жиі жәрдем көрсетеді, мамандықты, жұмыс орнын таңдауға және т.б. ықпал етеді, онда біз ЖОО тәрбие ортасын ұйымдастыруда ата-аналардың ресурстық әлеуетін пайдалану маңызды деген пікірмен бөлісеміз.

Тоғызыншыдан, ***елдегі жастар саясатына қызығушылық танытатын белсенді жастар саны 9,5%.*** Сұралған жастардың 6,9% ғана жастармен мақсатты топ ретінде жұмыс істейтін ұйымдарға жүгінген. Жастар көбінесе осы ұйымдарға жұмысқа орналасуда, бос уақытты ұйымдастыруда, тұрғын үй алу мүмкіндігі туралы кеңес алғанда жүгінеді.

Жастар ұйымдардың едәуір белсенді мүшелері арасында жас қазақстандықтардың үлесі 2,9% құрайды. Респонденттердің 1/10 бөлігі жастар ұйымдарының қызметіне, бірақ тек өткізіліп жатқан іс-шараларда, акцияларда және т.б. қатысады. Жастар ұйымдарының активтерін кеңейту әлеуеті 18,4% деңгейінде - жастар ұйымдарының қызметіне қатыспайтын, бірақ қатысуды қалайтын жастар.

Жастар ресурстық орталықтарының (ЖРО) жұмысына келетін болсақ, зерттеу нәтижелеріне сәйкес, *сұралған жастардың тек 4,7% ғана олардың жұмысы туралы хабардар және ЖРО жүгіну тәжірибесі бар*. Қалғандары ЖРО жұмысы туралы ештеңе білмейді, ал егер білген жағдайда, онда үстірт және өзара ықпалдастық тәжірибесі жоқ.

Қазақстандағы жастар арасындағы белсенді еріктілердің үлес салмағы - 11%. Қазақстандағы жастар арасындағы еріктіліктің ең кең тараған түрі - кедей адамдарға көмек көрсету.

Оныншыдан, деректерді талдау көрсеткендей, *сұралғандардың 1/5 бөлігі наразылық акциялар олардың қаласында/ауылында әбден ықтимал деп санайды*. Қазақстанда жастардың наразылығын әртүрлі мәселелер тудыруы мүмкін. Оларды шартты түрде экономикалық және экономикалық емес факторларға бөлуге болады. Наразылықтың экономикалық себептеріне жалақы, шәкіртақылар, жәрдемақылар бойынша төлемдердің кешіктірілуін, қысқартуды және жұмыстан босатуды, кредиттер немесе ипотека бойынша төлемдердің көтерілуін, коммуналдық қызметтер тарифтерінің негізсіз көтерілуін жатқызуға болады. Наразылықтың экономикалық емес себептеріне немқұрайлылық және медицина мекемелерінің қызметкерлерінің кәсіпқой еместігі, экологиялық ахуалдың нашарлауы, биліктің іс-әрекетіне қанағаттанбаушылық және әділетсіз сот шешімдерін жатқызады.

Осылайша, жастар - бұл жай ғана әлеуметтік немесе жас тобы емес. Бұл мемлекеттің болашағы құрылатын басты ресурсы, сондықтан кез келген қоғамда ол ең алдымен стратегиялық функцияны орындайды. Әрбір ұрпақ өз әлеуметтік жағдайында өседі, әрдайым алдыңғы қатардан ерекшеленетін, сондықтан оған өзіндік ерекше белгілері мен мінез-құлық формалары тән. Осы заңдылықтар мен ерекшеліктерді түсіну және зерттеу қоғамның барлық мүшелері үшін өте маңызды.

Научно-исследовательский центр «Молодежь»
 Z01F9K5, Республика Казахстан, Нұр-сұлтан қ,
 Тәуелсіздік, 41
 Телефон: + 7 /7172/ 27 81 59, e-mail: infonic@eljastary.kz

Жоба
 Қазақстан жастары_2019

Жастар арасында сауалнама жүргізуге арналған анкета

Анкета № _____	Сұхбат күні: _____
Облыс _____	Аудан: _____
Қала /село: _____	Елді мекен типі: 1. Қала. 2. Ауыл.

Құрметті респондент! Менің есімім _____. Мен «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығының (Нұр-сұлтан қ.) интервьюерімін. Сізден қазақстандық жастардың өзекті мәселелеріне арналған социологиялық сауалнамаға қатысуды сұраймыз. Назарларыңызға бірқатар сұрақтар мен олардың жауаптары ұсынылады. Осы сұрақтар мен олардың жауап нұсқаларын тыңдап, өз жауабыңызды таңдаңыз. Сұрақтар мен жауаптарды соңына дейін тыңдап, көңіліңізден шығатын жауапты таңдауды сұраймыз. Жауаптардың ешқайсысы Сізді қанағаттандырмайтын болса, өз жауабыңыздың нұсқасын «басқасы» тармағында көрсетіңіз.

Алынған ақпарат тек жалпылама түрде қолданылатын болады. Пікіріңіздің құпиялылығына кепілдік беріледі.

1. АДАМНЫҢ НЕГІЗГІ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ

1. Сіз қандай қаражатқа тұрасыз? (БІР ЖАУАП)

1. Тек жалақыға ғана өмір сүремін
2. Жалақыға және үнемі қосымша қаражатқа өмір сүремін
3. Жалақыма және кейде қосымша табысыма өмір сүремін
4. Өз жекеменшігімнің қаражатына өмір сүремін
5. Кейдейсоқ қаражатқа өмір сүремін
6. Шәкіртақыға, зейнетақыға, жәрдемақыға өмір сүремін
7. Басқа отбасы мүшелерінің табысымен өмір сүремін
98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

2. Отбасыңыздың материалдық әл-ауқатының деңгейін қалай бағалайсыз? (БІР ЖАУАП)

1. Бізде елеулі қиындықтар жоқ, қажет болған жағдайда біз автокөлік немесе пәтер сатып ала аламыз
2. Қаражат барлығына жетеді, тек қымбат заттарды сатып ала алмаймыз, мысалы, көлік немесе пәтер
3. Азық-түлік, киім үшін ақша жеткілікті, бірақта ұзақ мерзімді тауарларды сатып алу қиын
4. Ақша азық-түлік үшін жеткілікті, бірақ киім сатып алу қиынға соғады
5. Ақша азық-түлікке жетпейді
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

3. Сіздің немесе отбасыңыздың ай сайынғы кірісінің қанша бөлігі тамақтануға кетеді? (БІР ЖАУАП)

1. Барлық ақша тамақтануға кетеді (100%)
2. Отбасылық табыстың көп бөлігі азық-түлікті сатып алуға кетеді (70-80%)
3. Табыстың жарты бөлігі азық-түлікке кетеді (50%)
4. Отбасылық табыстың төрттен бір бөлігі азық-түлікке кетеді (25%)
5. Азық-түлікке 10-дан 25%-ға дейін кетеді
6. Азық-түлікті сатып алуға табыстың 10%-нан азы кетеді
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

4. Қаншалықты әртүрлі тамақтанасыз? (БІР ЖАУАП)

1. Тамақ жеткілікті әртүрлі, күнделікті ет пен жеміс жейміз
2. Біз тамақтануды әртүрлі етуге тырысамыз, бірақ күн сайын ет пен жемісті жеуге мүмкіндік әрқашан емес
3. Біздің отбасымыздың тамағы біркелкі, ет пен жемісті жеуге мүмкіндік жоқ
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

5. Соңғы жарты жылда Сіздің өміріңізде тамаққа ақша болмай, бірнеше күн тамақтанбай қалған кезіңіз болды ма? (БІР ЖАУАП)

1. Ия, ондай жағдай жиі болады
 2. Ондай жағдай бірнеше рет болған
 3. Менің өмірімде ондай жағдай ешқашан болмаған
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

6. Сіздің үйіңізде қанша адам тұрады? _____

7. Сіздің пәтеріңізде/үйіңізде қанша бөлме бар? _____

8. Сіздің өзіңіздің жеке меншігіңізде, сіздің отбасыңыздың меншігінде жеке баспана бар ма?

1. Ия, менің жеке меншігімде немесе жұбайымда/ата-анамда бар
 2. Жеке меншігімде (ортақ иелік)
 3. Жалға берілетін тұрғын үй
 4. Жоқ, менде баспана жоқ
98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

9. Сіз өзіңіздің тұрғын үй жағдайыңызға қанағаттанасыз ба?

1. Толықтай қанағаттанамын
 2. Қанағаттанамын деуге болады
 3. Қанағаттанбаймын деуге болады
 4. Толықтай қанағаттанбаймын
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

10. Коммуналдық қызметтер үшін ай сайын қанша төлейсіз (электр күші, су, жылу, телефон, интернет жүйесі)? (БІР ЖАУАП)

1	10 мың. теңгеге дейін
2	11-20 мың. теңге
3	21-40 мың. теңге
4	41-80 мың. теңге
5	81 мың. теңге және одан да көп
6	Коммуналдық қызметтер үшін ақша төлемеймін, ата-анам төлейді
98	Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
99	Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

11. Мен Сізге қазір ТКШ саласындағы бірнеше мәселелерді айтамын. Олардың ішіндегі қайсысы Сіздің көзқарасыңыз бойынша тұрғылықты жеріңіз үшін маңызды болып табылады (Үш жауаптан артық емес)

1. Коммуналдық қызметтердің жоғары бағасы
2. Коммуналды қызметтердің сапасының төмендігі
3. Тұрғын үйдің ескі болуы (коммуникацияның нашарлауы)
4. Мемлекеттік органдар тарапынан тиісті бақылаудың жоқтығы
5. Тұрғын үйдің қымбат болуы
6. Тұрғын үй аумағындағы абаттандыру деңгейінің төмендігі
7. Жылу ауа-райына сәйкес келмейді
8. Көлікті қоятын орынның болмауы
9. Сыбайлас жемқорлық, ТКШ саласындағы парақорлық
10. Жылу берудің төмен температурасы
11. Қоқыс шығару бойынша мәселе
12. ПИК-тің сенімсіздігі
13. Электр қуатының ақауы
14. Сумен жабдықтаудағы ақаулар
15. Газдың болмауы, газбен жабдықтаудағы ақаулар
16. Үйдің жанында асфальт жолдардың жоқтығы
17. Үйдің жанында спорт, ойын алаңдарының жоқтығы
18. Лифт жұмысындағы ақаулар

19. ТКШ өкілдерімен байланыстың болмауы (телефон қоңырауларына, шағымдарға жауап бермейді және т.б.)

97. Мәселе жоқ

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

12. Қаншалықты қанағаттысыз ...? (ӘРБІР ЖОЛҒА БІР ЖАУАПТАН БЕРІҢІЗ)

	Қанағаттанамын	Қанағаттанбаймын	Қолданбаймын
1. Жылу беру деңгейі	1	2	3
2. Сумен жабдықтау деңгейі/ суық және ыстық су	1	2	3
3. Су тарту деңгейі / канализация	1	2	3
4. Электр қуатының деңгейі	1	2	3
5. Газбен жабдықтау деңгейі	1	2	3
6. Лифт қызметі	1	2	3
7. Қоқыс жинау қызметі	1	2	3
8. Телефон қызметі	1	2	3
9. Үйдегі интернет қызметі	1	2	3

13. Сіз тұратын қалада / ауылда жалғыз жүргенде Өзіңізді қауіпсіз сезінесіз бе? (БІР ЖАУАП)

1. Ия

2. Жоқ

97. Жауап беруден бас тарту

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

14. Соңғы 12 айда Сізге қарсы заңсыз іс-әрекеттер жасалды ма? (БІР ЖАУАП)

1. Ия

2. Жоқ

97. Жауап беруден бас тарту

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

15. Өз тұрғылықты жеріңіздегі қауіпсіздікті қамтамасыз ететін полиция инспекторымен таныссыз ба? (БІР ЖАУАП)

1. Ия, таныспын, оны жиі кездестіремін

2. Ия, таныспын, оны кейде кездестіремін

3. Жоқ, таныс емеспін, ешқашан көрген емеспін

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

16. Соңғы 2-3 айда заңға қарсы іс-әрекеттер жасалған кезде, полиция инспекторының тарапынан ұнамаған немесе наразылық көрсеткен жағдай болды ма? (БІР ЖАУАП)

1. Ия, болды, ондайдың көугері болдым

2. Тек БАҚ, интернет және әлеуметтік желілерде

3. Ондай жағдайлар болмады

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

17. Сіздің жеке қауіпсіздігіңізге қауіп төніп тұр деп ойлайсыз ба? (Екі жауаптан кем емес)

1. Таза ауаның, судың кірленуі

2. Жұмыссыздық

3. Соғыс қаупі

4. Сыбайлас жемқорлық

5. Аурулар

6. Кедейлік

7. Діни экстремизм

8. Этникалық жанжалдар

9. Қылмыс

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

2. АМАНДЫҚТЫҢ НЕГІЗІ

18. Білім алуға қанша уақыт кетірдіңіз, яғни барлық білім беру мекемелерін алғанда (мектеп, колледж, университет, жоғарғы оқу орнынан кейінгі білім беру)?

1. *(ЖАЗЫҢЫЗ)* _____
 97. Жауаптан бас тарту

19. Төменде көрсетілген тілдермен қаншалықты сөйлейсіз? (ӘРБІР ЖОЛҒА БІР ЖАУАПТАН БЕРІҢІЗ)

Тілдер	Мүлдем білмеймін	Бірнеше сөз және сөз тіркестерін білемін	Түсінемін, қиын әңгімеге қатыса аламын	Еркін сөйлей аламын, оқимын және жазамын
1. Қазақ тілі	1	2	3	4
2. Орыс тілі	1	2	3	4
3. Ағылшын тілі	1	2	3	4

20. Сізде ұялы телефон бар ма? (БІР ЖАУАП)

2. Ия
 3. Жоқ

21. Қандай құрылғылардан Сіз жиі желіге қосыласыз? (БІР ЖАУАП)

1. Ұялы телефон
 2. Тұрақты компьютер немесе ноутбук
 3. Интернет-кафелер немесе компьютерлік клубтар
 4. Интернет желісіне қосылмаймын----- №24 СҰРАҚҚА КӨШУ

98. Басқасы *(ЖАЗЫҢЫЗ)* _____
 99. Жауап беруге қиналамын *(ОҚЫМАҢЫЗ)*

22. Қаншалықты жиі интернет желісіне кіресіз? (БІР ЖАУАП)

1. Күнделікті, интернет желісінде үнемі отырамын
 2. Күнделікті, күніне 1-2 сағат
 3. Күнделікті, жарты сағатқа жетпейді
 4. Аптасына бірнеше рет
 5. Аптасына бір реттен артық емес

98. Басқасы *(ЖАЗЫҢЫЗ)* _____
 99. Жауап беруге қиналамын *(ОҚЫМАҢЫЗ)*

23. Қандай мақсатта Сіз интернет желісін пайдаланасыз? (КЕЗ КЕЛГЕН ЖАУАП НҰСҚАСЫ)

1. Оқу үшін
 2. Жұмыс үшін
 3. Жаңалықтар оқу үшін
 4. Әлеуметтік желілерде сөйлесу үшін
 5. Ойнау үшін

98. Басқасы *(ЖАЗЫҢЫЗ)* _____
 99. Жауап беруге қиналамын *(ОҚЫМАҢЫЗ)*

24. Өз денсаулығыңызды қалай бағалайсыз? (БІР ЖАУАП)

1. Өте жақсы
 2. Жақсы
 3. Жақсы емес
 4. Нашар

98. Басқасы *(ЖАЗЫҢЫЗ)* _____
 99. Жауап беруге қиналамын *(ОҚЫМАҢЫЗ)*

25. Соңғы жарты жылдың ішінде Сіздің денсаулығыңыз қай жағына өзгерді? (БІР ЖАУАП)

1. Жақсарды
 2. Жақсарды десе болады

3. Бір қалыпты
 4. Нашарлады десе болады
 5. Нашарлады
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

26. Сіз АҚТҚ/ЖҚТБ-ге қан тапсырып көрдіңіз бе? (БІР ЖАУАП)

1. Ия
 2. Жоқ
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

27. Өз жергілікті жеріңіздегі экологиялық жағдайды қалай бағалайсыз? (БІР ЖАУАП)

1. Жалпы жақсы
 2. Жақсы деуге болады
 3. Жақсы деуге болмайды
 4. Өте нашар, апатқа жақын
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

28. Төмендегі көрсетілгенмен қанағаттанасыз ба:

	28.1 Сіздің жергілікті жеріңіздегі ауамен	28.2 Сіздің жергілікті жеріңіздегі қолданатын сумен
Қанағаттанамын	1	1
Қанағаттанамын деуге болады	2	2
Қанағаттанбаймын деуге болады	3	3
Қанағаттанбаймын	4	4
Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)	99	99

3. МҮМКІНДІКТЕР

29. Сіздің жеке тәжірибеңізде полиция қызметкеріне жүгінген кезіңіз болды ма? Және де Сіз оның жұмысымен қанағаттанасыз ба? (БІР ЖАУАП)

1. Ия, жеке өзім жүгінгенмін, толықтай қанағаттанамын
 2. Ия, жүгінгенмін, бірақта нәтижесі қанағаттандырмады
 3. Ия, жүгінгенмін, бірақта полиция қызметкерінің жұмысымен толықтай қанағаттанбадым
 4. Жоқ, ешқашан полиция қызметіне жүгінбедім
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

30. Өз мамандығыңызды тандау барысында кімге құлақ саласыз? (БІР ЖАУАП)

1. БАҚ
2. Достарыма, таныстарыма
3. Ата-анама
4. Ұстаздарыма
5. Шешімді өзім қабылдаймын, ешкімнің пікіріне мән бермеймін

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

31. Өзіңізді қандай дінге жатқызасыз? (БІР ЖАУАП)

1. Ислам
 2. Православ
 3. Католицизм
 4. Протестантизм
 5. Иудаизм
 6. Өзімді ешқандай дінге жатқызбаймын ----- № 33 СҰРАҚҚА КӨШУ
98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ) -----№ 33 СҰРАҚҚА КӨШУ

32. Дінді қалай таңдадыңыз? (БІР ЖАУАП)

1. Дініміз Біздің этносымызға тәуелді
2. Дінім этносқа байланысты емес, ол ата-анамнан келген
3. Дінді өзім таңдадым

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

33. Сіздің ойыңызша некеге тұру үшін қандай жас дұрыс деп санайсыз? (БІР ЖАУАП)

	Ерлер үшін		Әйелдер үшін
1.	18-23 жас	1.	18-23 жас
2.	24-27 жас	2.	24-27 жас
3.	28-35 жас	3.	28-35 жас
4.	35-тен жоғары	4.	35-тен жоғары
5.	Некеге тұру міндетті емес	5.	Некеге тұру міндетті емес
98.	Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____	98.	Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
99.	Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)	99.	Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

34. Күтпеген жүктілікке жол бермеу үшін контрацепцияны қолдануға кімнің жауаптылығы керек деп ойлайсыз? (БІР ЖАУАП)

1. Контрацепцияны қолдану шешімін әйел адам қабылдау керек
2. Контрацепцияны қолдану шешімін ер адам қабылдау керек
3. Контрацепцияны қолдану шешімі ер және әйел адамы екеуінде де жатыр
4. Контрацепцияны қолдануға қарсымын
5. Контрацепцияны қолдануды діни себепке байланысты қарсымын

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

35. Соңғы бір ай ішінде сыбайлас жемқорлыққа тап болдыңыз ба? (кез-келген қызмет үшін сыйақы бердіңіз бе)? (БІР ЖАУАП)

1. Ия, осы уақыт ішінде бірнеше рет
2. Соңғы айда бір рет болды
3. Жоқ, соңғы бір айда болмады ----- № 37 СҰРАҚҚА КӨШУ
4. Соңғы бір айда болған емес, бірақта бұрын болған

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

36. Соңғы бір айда қандай берілген қызметтер үшін сыйақы (пара) бердіңіз? (БІР ЖАУАП)

1. Медициналық қызметтер
2. Білім беру, соның ішінде балабақшалар
3. Құқық қорғау органдары, оның ішінде жол полициясы
4. Жұмыспен қамту
5. Мемлекеттік органдар

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

37. Қоғамдағы жемқорлықтың бар болғанына кім кінәлі деп ойлайсыз? (БІР ЖАУАП)

1. Пара ұсынатын (беретін) адам кінәлі деп ойлаймын
2. Пара алатын (бопсалайтын) адам кінәлі деп ойлаймын
3. Екеуі де кінәлі
4. Қоғам кінәлі
5. Заң кінәлі

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

38. Сіз берген сыйақының орташа шамасы қанша? (БІР ЖАУАП)

1. 1000 теңгеден артық емес
2. 1001-5000 теңге

3. 5001-10 000 теңге
4. 10 001-50 000 теңге
5. 50 001-100 000 теңге
6. 100 000 теңгеден жоғары

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

39. Біздің қоғамда әртүрлі адамдар бар. Төменгі жерде әртүрлі адамдар тобы көрсетілген. Қайсысымен көрші болғыңыз КЕЛМЕЙТІНІҢ көрсетіңізші (ӘРБІР ЖОЛҒА БІР ЖАУАПТАН БЕРІҢІЗ)

	Жоқ	Жоқ, бірақта кейбіреуі бар	Маған бәрібір	Жауап беруге қиналамын
1. Басқа этникалық топтағы адамдар (ұлт өкілдері)	1	2	3	99
2. Иммигранттар және шетелдік жұмыскерлер	1	2	3	99
3. Басқа дін өкілдері (діни наным)	1	2	3	99
4. Некесіз АХАЖ бірге тұратын адамдар	1	2	3	99
5. Түсініксіз тілде сөйлейтін адамдар	1	2	3	99
6. Оралмандар	1	2	3	99
7. Дәстүрлі емес жыныстық бағдары бар адамдар	1	2	3	99

40. Сіз де тұрақты жұмысыңыз болмағанына қанша уақыт болды?

1. 3 айға дейін
2. 3-6 ай
3. 6-12 ай
4. 1 жылдан астам

98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

41. 10 баллдық шкала бойынша Сіз қазіргі жұмысыңыздан кетпейтіңіз, шығарылмайтыңыз және жұмыссыз болмайтыңыз жайлы көрсетіңізші?

Сонымен бірге 1 балл – төменгі ықтималдылық, ал 10 балл – максималлды болып табылады.

1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10

4. «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ИНДЕКСІ БОЙЫНША СҰРАҚТАР

42. Сіз алған немесе алып жатқан білім сапасына қанағаттанасыз ба? (БІР ЖАУАП)

1. Толықтай қанағаттанамын
2. Қанағаттанамын деуге болады
3. Қанағаттанбаймын деуге болады
4. Толықтай қанағаттанбаймын

99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

43. Біздің еліміздегі негізгі артықшылықтарды көрсетіңіз (НҰСҚАЛАРДЫ ОҚЫҢЫЗ. КЕЗ-КЕЛГЕН ЖАУАП НҰСҚАСЫ)

1. Мектепте тегін білім беру
2. Жаңа оқулықтардың болуы
3. Сыныптардағы техникалық жабдықталулар
4. Жоғары білікті оқытушылар
5. Жаңа оқу орындарының құрылысы
6. Отандық ЖОО-ның шет мемлекеттерге ауысуы

7. Халықаралық жарыстарға қатысуы
 8. Біздің білім беру жүйесінде артықшылықтар жоқ
98. *Басқасы (КӨРСЕТІҢІЗ)* _____

44. Біздің еліміздегі білім берудің негізгі кемшіліктерін көрсетіңіз (НҰСҚАЛАРДЫ ОҚЫҢЫЗ. КЕЗ-КЕЛГЕН ЖАУАП НҰСҚАСЫ)

1. ҰБТ – үміткерлердің білім көрсеткіші болып табылмайды, бұрынғы ауызша және жазбаша жүйені қайтару керек
 2. Мемлекеттік тілде оқулықтардың болмауы
 3. Сыныптардың толуы
 4. Сыныптардағы техникалық жабдықтардың төмен болуы
 5. Білікті оқытушылардың жетіспеушілігі
 6. Сабақ кестесінің ыңғайсыз болуы
 7. Білім беру ортасының сыбайлас-жемқорлығы
 8. Мемлекеттік білім беру гранттарының жеткіліксіз болуы
 9. Студенттерге берілетін шәкіртақының аз болуы
 10. ЖОО-на оқу ақысының жоғары болуы
 11. Балабақшаларға деген ұзақ кезектер
 12. Біздің білім беру жүйесінде ешқандай кемшіліктер жоқ
98. *Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ)* _____

45. Тұрақты жалақы төленетін, әлеуметтік көмек және зейнетақы беретін жұмысыңыз бар ма? (БІР ЖАУАП)

1. Ия
2. Жоқ
3. Мен жұмыс істемеймін, оқымаймын

46. Егер де Сіз жұмыссыз қалған жағдайда қаншалықты тез арада таба аласыз? (БІР ЖАУАП)

1. Мүмкіндігінше тезірек таба аламын
 2. Жұмыс іздеу кейбір қиындықтар тудырады, бірақта үш айдың ішінде жұмыс таба аламын
 3. Жаңа жұмыс табу – жасөспірім үшін үлкен мәселе, ең жақсы дегенде алты ай ішінде таба алады
 4. Мен оқимын, жұмыс іздемеймін, менде жұмыс іздеуден тәжірибем жоқ
98. *Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ)* _____
99. *Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)*

47. Жастарды қолдау туралы қандай мемлекеттік бағдарламаларды жобаларды білесіз немесе естідіңіз? (КЕЗ-КЕЛГЕН ЖАУАП НҰСҚАСЫ)

1. «Жастар тәжірибесі»
 2. «Дипломмен – ауылға!»
 3. «Жасыл Ел»
 4. «Бизнестің жол картасы-2020» бизнесті қолдау мен дамыту бірыңғай бағдарламасы
 5. «Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған» бағдарлама
 6. «Нұрлы жер» тұрғын үй құрылысы бағдарламасы
 7. Халықаралық «Болашақ» стипендиясы
 8. «Дарын» Мемлекеттік жастар сыйлығы
 9. Серпін-2050
 10. Баршаға арналған тегін кәсіптік-техникалық білім беру
 11. Жастар корпусын дамыту жобасы
 12. Жастар кадрлық резерві
 13. Көрсетілген бағдарламалардың ешқайсысымен таныс емеспін
98. *Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ)* _____

48. Сіз қандай жастарды қолдайтын мемлекеттік бағдарламалар мен жобаларға қатыстыңыз? (КЕЗ-КЕЛГЕН ЖАУАП НҰСҚАСЫ)

1. «Жастар тәжірибесі»
2. «Дипломмен – ауылға!»

3. «Жасыл Ел»
 4. «Бизнестің жол картасы-2020» бизнесті қолдау мен дамыту бірыңғай бағдарламасы
 5. Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарлама
 6. «Нұрлы жер» тұрғын үй құрылысы бағдарламасы
 7. Халықаралық «Болашақ» стипендиясы
 8. «Дарын» Мемлекеттік жастар сыйлығы
 9. Серпін-2050
 10. Баршаға арналған тегін кәсіптік-техникалық білім беру
 11. Жастар корпусын дамыту жобасы
 12. Жастар кадрлық резерві
 13. Көрсетілген бағдарламалардың ешқайсысына қатыспадым
98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

49. Айтыңызшы, Сіздің ауданыңыздағы / қалаңыздағы / облысыңыздағы Жастар ресурстық орталықтарының (ЖРО) жұмыстарымен таныссыз ба? (БІР ЖАУАП)

1. Ия, белгілі, Мен өзім ЖРО-на жүгінгенмін -----→ № 51 СҰРАҚҚА КӨШУ
 2. Ия, белгілі, бірақта ешқашан ЖРО-на жүгінген емеспін → № 52 СҰРАҚҚА КӨШУ
 3. ЖРО-ы жайлы естуім, оқығаным бар -----→ № 52 СҰРАҚҚА КӨШУ
 4. Жоқ. Бір рет те ЖРО-ы жайлы естімедім-----→ № 52 СҰРАҚҚА КӨШУ
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ) -----→ № 52 СҰРАҚҚА КӨШУ

50. Жастар ресурстық орталықтарының қызметкерлері Сіздің мәселеңізді шешуге көмектесті ме? (БІР ЖАУАП)

1. Ия, көмек берді
 2. Ішінара көмек берді
 3. Жоқ, көмек бермеді
98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

51. Сіздің ойыңызша, мемлекеттік органдар жастардың мәселелеріне жеткілікті назар аударады ма? (БІР ЖАУАП)

1. Ия, мемлекет жастардың дамуы үшін барлық жағдайды жасайды
 2. Мемлекет органдар жастарға жеткілікті назар аудармайды
 3. Жоқ, мемлекет жастар үшін ештенке жасамайды
98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

52. Сіз өзіңіздің бос уақытыңызды қалай өткізесіз? (ЖАУАПТАРДЫ ОҚЫҢЫЗ. КЕЗ-КЕЛГЕН ЖАУАП НҰСҚАСЫ)

1. Театраға, мұражайларға, көрмелерге барамын
 2. Концерттерге барамын
 3. Қонаққа барамын/қонақтарды күтемін
 4. Достарыммен кездесемін
 5. Спортпен айналысамын
 6. Мешітке/шіркеуге/синагогаға барамын
 7. Кафе, мейрамханаларға барамын
 8. Саябақтарда серуендеймін
 9. Кітап оқимын
 10. Киноға барамын
 11. Табиғатқа серуенге шығамын
 12. Қызығушылықтарымен айналысамын (пісіру, тігін, балық аулау, аңшылық, автокөлік)
 13. Үйде демаламын
 14. Менде бос уақыт жоқ
98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

53. Сіздің қалаңызда / ауылыңызда орналасқан демалыс мекемелері (мектеп оқушылар сарайы, өнер мектептері, спорт мектептері, БЖСМ, спорт орталықтары және т.б.) жұмысының сапасына қанағаттанасыз ба? (БІР ЖАУАП)

1. Толықтай қанағаттанамын
 2. Қанағаттанамын деуге болады
 3. Қанағаттанбаймын деуге болады
 4. Толықтай қанағаттанбаймын
 5. Біздің тұрғылықты жерде демалыс орындары жоқ
 6. Мен Біздің қала / ауылымыздағы демалыс мекемелеріне бармаймын
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

54. Сіз кез-келген еріктілер іс-шаралармен айналысып көрдіңіз бе? (Бейтаныс адамдарға көмек, өз еркіңізбен сыйақысыз жүзеге асырылатын)? (БІР ЖАУАП)

1. Ия, Мен белсенді еріктімін / қазір еріктілер қатарындамын
 2. Ия, ол жайлы естігенім бар, бірақта ешқашан қатысып көрмегенмін --- → D1 СҰРАҚҚА КӨШУ
 3. Жоқ, бірінші рет естіп тұрмын -----→ № D1 СҰРАҚҚА КӨШУ
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

55. Сіздің еріктілік бағытыңыз қандай? (БІР ЖАУАП)

1. Діни ұйымдарға, шіркеулерге, мешіттерге қолдау көрсету
 2. Кедейлерге көмектесу
 3. Баспанасыздарды қолдау
 4. Психологиялық көмек
 5. Мүгедектерді қолдау
 6. Мәдениетті сақтау
 7. Ғылыми зерттеулерді қолдау
 8. Нашақорлыққа қарсы күрес
 9. Қоршаған ортаны қорғау
 10. Спорттық және басқа да мәдени шараларға қолдау көрсету
 11. Әйелдердің құқықтарын қолдау
 12. Жануарларды қолдау
 13. Жалғыз және жалғызбасты адамдарға көмек
98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

56. Айтыңызшы, ерікті болуға не түрткі етті ? (ЕКІ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Басқаларға көмектесуді қалау
 2. Айналада болып жатқан оқиғалар үшін жауапкершілік сезімі
 3. Өмірлік тәжірибеге ие болу ниеті
 4. Қосымша табыс табу ниеті
 5. Әлемді өзгерту деген ұмтылыс
98. Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

57. Өз уақытыңыздың (пайызбен) қанша бөлігін еріктілік іс-шарасына бөле аласыз немесе бөлесіз? (БІР ЖАУАП)

1. Өз уақытымның 80%-нан жоғары
 2. Өз уақытымның 60-70%
 3. Өз уақытымның жартысы
 4. Өз уақытымның 20-30%
 5. Өз уақытымның 20%-нан төмен
99. Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

ӨЗІҢІЗДІҢ ЖЕКЕ МӘЛІМЕТТЕРІҢІЗ ЖАЙЛЫ АҚПАРАТ БЕРСЕҢІЗ

D1. Сіздің жынысыңыз: 1. Ер 2. Әйел

D2. Сіздің толық жасыңыз қанша, көрсетіңізші? _____

D3. Қандай этникалық топқа жатасыз (ұлтыңыз)?

1. Қазақ

2. Орыс
3. Басқа этникалық топ (ұлтыңыз) *(ЖАЗЫҢЫЗ)* _____

D4. Сіздің біліміңіз (БІР ЖАУАП)

1. Бастауыш (4 сынып)
2. Толық емес орта сынып (9 сынып)
3. Орташа (11 сынып)
4. Кәсіптік-техникалық (колледж, училищелер)
5. Аяқталмаған жоғарғы білім (тек ЖОО-да оқимын)
6. Жоғарғы (ЖОО-ның аяқтадым)
7. Жоғарғы және ғылыми дәреже (магистр, кандидат, доктор, PhD)

D5. Айтыңызшы, қазіргі кезде қайда тұрып жатырсыз? (БІР ЖАУАП)

1. Ата-анаммен/ туыстарыммен тұрамын
2. Өз пәтерімде/үйімде тұрамын
3. Жалдамалы пәтерде/бөлмеде, жатақханада тұрамын

98. *Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ)* _____

99. *Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)*

D6. Сіздің отбасы жағдайыңыз:

1. Үйленгенмін / Тұрмыс құрғанмын
2. Азаматтық некедемін (бірге тұрамыз)
3. Бойдақ / күйеуге шақпағанмын

98. *Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ)* _____

99. *Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)*

D7. Айтыңызшы, қанша балаларыңыз бар?

1. Балаларым жоқ
2. Бір балам бар
3. Екі балам бар
4. Үш балам бар
5. Төрт одан да көп балаларым бар

D8. Қазіргі таңда Сіз жұмыс істейсіз бе?

1. Жоқ, тек оқимын -----→**САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**
2. Оқимын және де жұмыс істеймін
3. Жұмыс істеймін
4. Оқымаймын, жұмыс істемеймін және де жұмыс іздеп жүрген ЖОҚПЫН ----→

САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ

5. Оқымаймын, жұмыс істемеймін (жұмыс іздеп жүрмін) ----→ **САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**

99. *Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)*

D9. Көрсетіңізші, қандай салада жұмыс істейсіз?

1. Мемлекеттік қызметкер
2. Ғылым, мәдениет, денсаулық сақату, білім беру, мектепке дейінгі саладағы маманмын
3. Қаржы маманы (банк, есепші және т.б.)
4. Бизнесмен, кәсіпкер
5. БАҚ қызметкері
6. Қызмет көрсету саласындағы маманы
7. Сауда қызметкері
8. Құрылысшы
9. Ауыл шаруашылық қызметкері
10. Техникалық қызметкер (күзетші, кезекші, жинап тазалаушы және т.б.)
11. Өзін-өзі жұмыспен қамтыған
12. Тұрақты жұмыссызбын, уақытша жұмыс істемеймін әртүрлі жерлерде жұмыс істеймін

98. *Басқасы (ЖАЗЫҢЫЗ)* _____

99. *Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)*

**ИНТЕРВЬЮЕР ЖҰМЫСЫН БАҚЫЛАУ ҮШІН АНКЕТАНЫ ТОЛТЫРҒАННАН КЕЙІН СІЗГЕ
САУАЛНАМАНЫҢ ЖҮРГІЗІЛГЕНІН РАСТАУ ҮШІН ҚОҢЫРАУ СОҒУЫ МҮМКІН.**

**ОСЫ МАҚСАТТА
КЕЙБІР МӘЛІМЕТТЕРДІ КӨРСЕТУДІ СҰРАЙМЫЗ.**

Сіздің есіміңіз _____

Сіздің ұялы телефон нөміріңіз _____

Интервьюер ТАӘ	Интервьюер №
Сауалнама күні	Интервьюер қолы

КОД _____ ЕНГІЗУ _____

САУАЛНАМАҒА ҚАТЫСҚАНЫҢЫЗ ҮШІН АЛҒЫС БІЛДІРЕМІЗ!

1. Сіз қандай қаражатқа тұрасыз?

	Саны	%
Тек жалақыға ғана өмір сүремін	775	38,8
Жалақыға және үнемі қосымша қаражатқа өмір сүремін	76	3,8
Жалақыма және кейде қосымша табысыма өмір сүремін	89	4,5
Өз жекеменшігімнің қаражатына өмір сүремін	58	2,9
Кейздейсоқ қаражатқа өмір сүремін	77	3,9
Шәкіртақыға, зейнетақыға, жәрдемақыға өмір сүремін	151	7,6
Басқа отбасы мүшелерінің табысымен өмір сүремін	763	38,2
Кіріс жоқ	11	0,3

2. Отбасыңыздың материалдық әл-ауқатының деңгейін қалай бағалайсыз?

	Саны	%
Бізде елеулі қиындықтар жоқ, қажет болған жағдайда біз автокөлік немесе пәтер сатып ала аламыз	141	7,1
Қаражат барлығына жетеді, тек қымбат заттарды сатып ала алмаймыз, мысалы, көлік немесе пәтер	728	36,5
Азық-түлік, киім үшін ақша жеткілікті, бірақта ұзақ мерзімді тауарларды сатып алу қиын	761	38,2
Ақша азық-түлік үшін жеткілікті, бірақ киім сатып алу қиынға соғады	286	14,3
Ақша азық-түлікке жетпейді	38	1,9
Жауап беруге қиналамын	46	2,0

3. Сіздің немесе отбасыңыздың ай сайынғы кірісінің қанша бөлігі тамақтануға кетеді?

	Саны	%
Барлық ақша тамақтануға кетеді (100%)	94	4,7
Отбасылық табыстың көп бөлігі азық-түлікті сатып алуға кетеді (70-80%)	465	23,3
Табыстың жарты бөлігі азық-түлікке кетеді (50%)	815	40,9
Отбасылық табыстың төрттен бір бөлігі азық-түлікке кетеді (25%)	408	20,5
Азық-түлікке 10-дан 25%-ға дейін кетеді	81	4,1
Азық-түлікті сатып алуға табыстың 10%-нан азы кетеді	13	0,7
Жауап беруге қиналамын	124	6,0

4. Қаншалықты әртүрлі тамақтанасыз?

	Саны	%
Тамақ жеткілікті әртүрлі, күнделікті ет пен жеміс жейміз	619	31,0
Біз тамақтануды әртүрлі етуге тырысамыз, бірақ күн сайын ет пен жемісті жеуге мүмкіндік әрқашан емес	1199	60,1
Біздің отбасымыздың тамағы біркелкі, ет пен жемісті жеуге мүмкіндік жоқ	142	7,1
Жауап беруге қиналамын	40	1,7

5. Соңғы жарты жылда Сіздің өміріңізде тамаққа ақша болмай, бірнеше күн тамақтанбай қалған кезіңіз болды ма?

	Саны	%
Ия, ондай жағдай жиі болады	102	5,1
Ондай жағдай бірнеше рет болған	464	23,4
Менің өмірімде ондай жағдай ешқашан болмаған	1363	68,8
Жауап беруге қиналамын	71	2,6

6. Сіздің үйіңізде қанша адам тұрады?

	Саны	%
1-6	1713	88,2
7-15	229	11,8

7. Сіздің пәтеріңізде/үйіңізде қанша бөлме бар?

	Саны	%
1-5	1732	88,4
6-14	227	11,6

8. Сіздің өзіңіздің жеке меншігіңізде, сіздің отбасыңыздың меншігінде жеке баспана бар ма?

	Саны	%
Ия, менің жеке меншігімде немесе жұбайымда/ата-анамда бар	925	46,8
Жеке меншігімде (ортақ иелік)	249	12,6
Жалға берілетін тұрғын үй	191	9,7
Жоқ, менде баспана жоқ	611	30,9

9. Сіз өзіңіздің тұрғын үй жағдайыңызға қанағаттанасыз ба?

	Саны	%
Толықтай қанағаттанамын	769	38,2
Қанағаттанамын деуге болады	839	42,2
Қанағаттанбаймын деуге болады	254	12,8
Толықтай қанағаттанбаймын	81	4,1
Жауап беруге қиналамын	66	2,8

10. Коммуналдық қызметтер үшін ай сайын қанша төлейсіз (электр күші, су, жылу, телефон, интернет жүйесі)?

	Саны	%
10 мың. теңгеге дейін	522	26,2
11-20 мың. теңге	787	39,5
21-40 мың. теңге	186	9,3
41-80 мың. теңге	13	0,7
81 мың. теңге және одан да көп	6	0,3
Коммуналдық қызметтер үшін ақша төлемеймін, ата-анам төлейді	347	17,4
Жауап беруге қиналамын	139	6,7

11. Мен Сізге қазір ТКШ саласындағы бірнеше мәселелерді айтамын. Олардың ішіндегі қайсысы Сіздің көзқарасыңыз бойынша тұрғылықты жеріңіз үшін маңызды болып табылады

	Саны	%
Коммуналдық қызметтердің жоғары бағасы	786	39,4
Коммуналды қызметтердің сапасының төмендігі	240	12,0
Тұрғын үйдің ескі болуы (коммуникацияның нашарлауы)	200	10,0

Мемлекеттік органдар тарапынан тиісті бақылаудың жоқтығы	171	8,6
Тұрғын үйдің қымбат болуы	394	19,8
Тұрғын үй аумағындағы абаттандыру деңгейінің төмендігі	195	9,8
Жылу ауа-райына сәйкес келмейді	111	5,6
Көлікті қоятын орынның болмауы	175	8,8
Сыбайлас жемқорлық, ТКШ саласындағы парақорлық	121	6,1
Жылу берудің төмен температурасы	91	4,6
Қоқыс шығару бойынша мәселе	209	10,5
ПИК-тің сенімсіздігі	89	4,5
Электр қуатының ақауы	68	3,4
Сумен жабдықтаудағы ақаулар	173	8,7
Газдың болмауы, газбен жабдықтаудағы ақаулар	201	10,1
Үйдің жанында асфальт жолдардың жоқтығы	238	11,9
Үйдің жанында спорт, ойын алаңдарының жоқтығы	308	15,4
Лифт жұмысындағы ақаулар	20	1,0
ТКШ өкілдерімен байланыстың болмауы (телефон қоңырауларына, шағымдарға жауап бермейді және т.б.)	30	1,5
Масаларды уландырмайды	1	0,1
Мәселе жоқ	193	9,7
Басқа	16	0,8
Жауап беруге қиналамын	110	5,5

12.1 Төменде көрсетілген нұсқалармен қаншалықты қанағаттанасыз...? Жылу беру деңгейі

	Саны	%
Қанағаттанамын	1147	57,5
Қанағаттанбаймын	232	11,6
Қолданбаймын	615	30,8

12.2 Төменде көрсетілген нұсқалармен қаншалықты қанағаттанасыз...? Сумен жабдықтау деңгейі/ суық және ыстық су

	Саны	%
Қанағаттанамын	1346	67,5
Қанағаттанбаймын	393	19,7
Қолданбаймын	255	12,8

12.3 Төменде көрсетілген нұсқалармен қаншалықты қанағаттанасыз...? Су тарту деңгейі / канализация

	Саны	%
Қанағаттанамын	1278	64,2
Қанағаттанбаймын	298	15,0
Қолданбаймын	414	20,8

12.4 Төменде көрсетілген нұсқалармен қаншалықты қанағаттанасыз...? Электр қуатының деңгейі

	Саны	%
Қанағаттанамын	1746	87,6
Қанағаттанбаймын	203	10,2
Қолданбаймын	44	2,2

12.5 Төменде көрсетілген нұсқалармен қаншалықты қанағаттанасыз...? Газбен жабдықтау деңгейі

	Саны	%
Қанағаттанамын	1179	59,3
Қанағаттанбаймын	171	8,6
Қолданбаймын	638	32,1

12.6 Төменде көрсетілген нұсқалармен қаншалықты қанағаттанасыз...? Лифт қызметі

	Саны	%
Қанағаттанамын	296	14,9
Қанағаттанбаймын	154	7,8
Қолданбаймын	1537	77,4

12.7 Төменде көрсетілген нұсқалармен қаншалықты қанағаттанасыз...? Қоқыс жинау қызметі

	Саны	%
Қанағаттанамын		
Қанағаттанбаймын		
Қолданбаймын		

12.8 Төменде көрсетілген нұсқалармен қаншалықты қанағаттанасыз...? Телефон қызметі

	Саны	%
Қанағаттанамын	1170	59,2
Қанағаттанбаймын	190	9,6
Қолданбаймын	616	31,2

12.9 Төменде көрсетілген нұсқалармен қаншалықты қанағаттанасыз...? Үйдегі интернет қызметі

	Саны	%
Қанағаттанамын	1137	57,6
Қанағаттанбаймын	281	14,2
Қолданбаймын	556	28,2

13. Сіз тұратын қалада / ауылда жалғыз жүргенде Өзіңізді қауіпсіз сезінесіз бе?

	Саны	%
Ия	1366	68,5
Жоқ	525	26,3
Жауап беруден бас тарту	21	1,1
Жауап беруге қиналамын	88	4,2

14. Соңғы 12 айда Сізге қарсы заңсыз іс-әрекеттер жасалды ма?

	Саны	%
Ия	94	4,7
Жоқ	1863	93,3
Жауап беруден бас тарту	18	0,9
Жауап беруге қиналамын	25	1,1

15. Өз тұрғылықты жеріңіздегі қауіпсіздікті қамтамасыз ететін полиция инспекторымен таныссыз ба?

	Саны	%
Ия, таныспын, оны жиі кездестіремін	152	7,6
Ия, таныспын, оны кейде кездестіремін	610	30,7
Жоқ, таныс емеспін, ешқашан көрген емеспін	1182	59,4
Жауап беруге қиналамын	45	2,3

16. Соңғы 2-3 айда заңға қарсы іс-әрекеттер жасалған кезде, полиция инспекторының тарапынан ұнамаған немесе наразылық көрсеткен жағдай болды ма?

	Саны	%
Ия, болды, ондайдың кәугері болдым	73	3,7
Тек БАҚ, интернет және әлеуметтік желілерде	363	18,3
Ондай жағдайлар болмады	1471	74,3
Жауап беруге қиналамын	74	3,7

17. Сіздің жеке қауіпсіздігіңізге қауіп төніп тұр деп ойлайсыз ба?

	Саны	%
Таза ауаның, судың кірленуі	383	19,8
Жұмыссыздық	660	34,1
Соғыс қаупі	242	12,5
Сыбайлас жемқорлық	335	17,3
Аурулар	279	14,4
Кедейлік	313	16,2
Діни экстремизм	132	6,8
Этникалық жанжалдар	70	3,6
Қылмыс	242	12,5
Басқа	43	2,2
Жауап беруге қиналамын	227	11,7

18. Білім алуға қанша уақыт кетірдіңіз, яғни барлық білім беру мекемелерін алғанда (мектеп, колледж, университет, жоғарғы оқу орнынан кейінгі білім беру)?

	Саны	%
3-10	320	17,2
11-22	1460	78,4
Жауаптан бас тарту	83	4,5

19.1 Төменде көрсетілген тілдермен қаншалықты сөйлейсіз? Қазақша

	Саны	%
Мүлдем білмеймін	64	3,2
Бірнеше сөз және сөз тіркестерін білемін	183	9,2
Түсінемін, қиын әңгімеге қатыса аламын	237	11,9
Еркін сөйлей аламын, оқимын және жазамын	1501	75,7

19.2 Төменде көрсетілген тілдермен қаншалықты сөйлейсіз? Орысша

	Саны	%
Мүлдем білмеймін	27	1,4
Бірнеше сөз және сөз тіркестерін білемін	105	5,3
Түсінемін, қиын әңгімеге қатыса аламын	371	18,7
Еркін сөйлей аламын, оқимын және жазамын	1484	74,7

19.3 Төменде көрсетілген тілдермен қаншалықты сөйлейсіз? Ағылшынша

	Саны	%
Мүлдем білмеймін	396	20,0
Бірнеше сөз және сөз тіркестерін білемін	837	42,3
Түсінемін, қиын әңгімеге қатыса аламын	592	29,9
Еркін сөйлей аламын, оқимын және жазамын	155	7,8

20. Сізде ұялы телефон бар ма?

	Саны	%
Ия	1645	82,7
Жоқ	344	17,3

21. Сіз қандай құрылғылардан жиі желіге қосыласыз?

	Саны	%
Ұялы телефон	1759	88,7
Тұрақты компьютер немесе ноутбук	114	5,8
Интернет-кафелер немесе компьютерлік клубтар	13	0,7
Интернер желісіне қосылмаймын	72	3,6
Жауап беруге қиналамын	24	1,2

22. Қаншалықты жиі интернет желісіне кіресіз?

	Саны	%
Күнделікті, интернет желісінде үнемі отырамын	1001	51,8
Күнделікті, күніне 1-2 сағат	734	38,0
Күнделікті, жарты сағатқа жетпейді	102	5,3
Аптасына бірнеше рет	54	2,8
Аптасына бір реттен артық емес	17	0,9
Жауап беруге қиналамын	24	1,2

23. Қандай мақсатта Сіз интернет желісін пайдаланасыз?

	Саны	%
Оқу үшін	687	35,5
Жұмыс үшін	586	30,3
Жаңалықтар оқу үшін	903	46,7
Әлеуметтік желілерде сөйлесу үшін	1293	66,8
Ойнау үшін	479	24,8
Ойын-сауық үшін	4	0,2
Жауап беруге қиналамын	23	1,2

24. Өз денсаулығыңызды қалай бағалайсыз?

	Саны	%
Өте жақсы	406	20,3
Жақсы	1388	69,4
Жақсы емес	162	8,1
Нашар	15	0,8
Жауап беруге қиналамын	29	1,4

25. Соңғы жарты жылдың ішінде Сіздің денсаулығыңыз қай жағына өзгерді?

	Саны	%
Жақсарды	267	13,4
Жақсарды деуге болады	273	13,7
Бір қалыпты	1290	64,7
Нашарлады деуге болады	114	5,7
Нашарлады	9	0,5
Жауап беруге қиналамын	47	2,1

26. Сіз АҚТҚ/ЖҚТБ-ге қан тапсырып көрдіңіз бе?

	Саны	%
Ия	766	38,5
Жоқ	1115	56,0
Жауаптан бас тарту	26	1,3
Жауап беруге қиналамын	85	4,3

27. Өз жергілікті жеріңіздегі экологиялық жағдайды қалай бағалайсыз?

	Саны	%
Жалпы жақсы	639	32,0
Жақсы деуге болады	969	48,5
Жақсы деуге болмайды	292	14,6
Өте нашар, апатқа жақын	48	2,4
Жауап беруге қиналамын	52	2,4

28.1 Сіздің жергілікті жеріңіздегі ауамен қанағаттанасыз ба?

	Саны	%
Қанағаттанамын	1078	54,0
Қанағаттанамын деуге болады	561	28,1
Қанағаттанбаймын деуге болады	207	10,4
Қанағаттанбаймын	75	3,8
Жауап беруге қиналамын	75	3,8

28.2 Сіздің жергілікті жеріңіздегі қолданатын сумен қанағаттанасыз ба?

	Саны	%
Қанағаттанамын	815	40,9
Қанағаттанамын деуге болады	626	31,4
Қанағаттанбаймын деуге болады	332	16,7
Қанағаттанбаймын	136	6,8
Жауап беруге қиналамын	82	4,1

29. Сіздің жеке тәжірибеңізде полиция қызметкеріне жүгінген кезіңіз болды ма? Және де Сіз оның жұмысымен қанағаттанасыз ба?

	Саны	%
Ия, жеке өзім жүгінгенмін, толықтай қанағаттанамын	168	8,5
Ия, жүгінгенмін, бірақта нәтижесі қанағаттандырмады	146	7,4
Ия, жүгінгенмін, бірақта полиция қызметкерінің жұмысымен толықтай қанағаттанбадым	105	5,3
Жоқ, ешқашан полиция қызметіне жүгінбедім	1484	74,7

Жауап беруге қиналамын	83	4,2
------------------------	----	-----

30. Өз мамандығыңызды тандау барысында кімге құлақ саласыз?

	Саны	%
БАҚ	50	2,5
Достарыма, таныстарыма	126	6,3
Ата-анама	1043	52,5
Ұстаздарыма	41	2,1
Шешімді өзім қабылдаймын, ешкімнің пікіріне мән бермеймін	639	32,2
Жауап беруге қиналамын	86	4,3

31. Өзіңізді қандай дінге жатқызасыз?

	Саны	%
Ислам	1527	76,6
Православие	307	15,4
Католицизм	16	0,8
Протестантизм	3	0,2
Иудаизм	1	0,1
Өзімді ешқандай дінге жатқызбаймын	105	5,3
Жауап беруге қиналамын	34	1,7

32. Дінді қалай таңдадыңыз?

	Саны	%
Дініміз Біздің этносымызға тәуелді	763	41,1
Дінім этносқа байланысты емес, ол ата-анамнан келген	781	42,1
Дінді өзім таңдадым	231	12,5
Жауап беруге қиналамын	80	4,3

33.1 Сіздің ойыңызша некеге тұру үшін қандай жас дұрыс деп санайсыз? Ерлер үшін

	Саны	%
18-23 жас	324	16,3
24-27 жас	1141	57,5
28-35 жас	402	20,3
35-тен жоғары	31	1,6
Некеге тұру міндетті емес	9	0,5
Жауап беруге қиналамын	77	3,9

33.2 Сіздің ойыңызша некеге тұру үшін қандай жас дұрыс деп санайсыз? Әйелдер үшін

	Саны	%
18-23 жас	1154	58,5
24-27 жас	677	34,3
28-35 жас	63	3,2
35-тен жоғары	4	0,2
Некеге тұру міндетті емес	7	0,4
Жауап беруге қиналамын	66	3,3

34. Күтпеген жүктілікке жол бермеу үшін контрацепцияны қолдануға кімнің жауаптылығы керек деп ойлайсыз?

	Саны	%
Контрацепцияны қолдану шешімін әйел адам қабылдау керек	130	6,6
Контрацепцияны қолдану шешімін ер адам қабылдау керек	189	9,6
Контрацепцияны қолдану шешімі ер және әйел адамы екеуінде де жатыр	1080	54,6
Контрацепцияны қолдануға қарсымын	120	6,1
Контрацепцияны қолдануды діни себепке байланысты қарсымын	56	2,8
Жауап беруге қиналамын	402	20,3

35. Соңғы бір ай ішінде сыбайлас жемқорлыққа тап болдыңыз ба? (кез-келген қызмет үшін сыйақы бердіңіз бе)?

	Саны	%
Ия, осы уақыт ішінде бірнеше рет	55	2,8
Соңғы айда бір рет болды	73	3,7
Жоқ, соңғы бір айда болмады	1469	75,2
Соңғы бір айда болған емес, бірақта бұрын болған	152	7,8
Жауап беруге қиналамын	205	10,5

36. Соңғы бір айда қандай берілген қызметтер үшін сыйақы (пара) бердіңіз?

	Саны	%
Медициналық қызметтер	74	17,7
Білім беру, соның ішінде балабақшалар	76	18,1
Құқық қорғау органдары, оның ішінде жол полициясы	41	9,8
Жұмыспен қамту	32	7,6
Мемлекеттік органдар	21	5,0
Жауап беруге қиналамын	175	41,8

37. Қоғамдағы жемқорлықтың бар болғанына кім кінәлі деп ойлайсыз?

	Саны	%
Пара ұсынатын (беретін) адам кінәлі деп ойлаймын	118	5,9
Пара алатын (бопсалайтын) адам кінәлі деп ойлаймын	384	19,3
Екеуі де кінәлі	731	36,8
Қоғам кінәлі	367	18,5
Заң кінәлі	225	11,3
Билік	4	0,2
Төмен жалақы	2	0,1
Жауап беруге қиналамын	155	7,9

38. Сіз берген сыйақының орташа шамасы қанша?

	Саны	%
1000 теңгеден артық емес	181	9,8
1001-5000 теңге	182	9,8
5001-10 000 теңге	97	5,2

10 001-50 000 теңге	38	2,1
50 001-100 000 теңге	20	1,1
100 000 теңгеден жоғары	22	1,2
Басқа	621	33,5
Жауап беруге қиналамын	690	37,3

39. Біздің қоғамда әртүрлі адамдар бар. Төменгі жерде әртүрлі адамдар тобы көрсетілген. Қайсысымен көрші болғыңыз КЕЛМЕЙТІНІҢ көрсетіңізші. Саны

	Жоқ	Жоқ, бірақта кейбіреуі бар	Маған бәрібір	Жауап беруге қиналамын
1. Басқа этникалық топтағы адамдар (ұлт өкілдері)	225	193	1454	116
2. Иммигранттар және шетелдік жұмыскерлер	280	297	1268	142
3. Басқа дін өкілдері (діни наным)	281	172	1396	137
4. Некесіз АХАЖ бірге тұратын адамдар	275	174	1393	145
5. Түсініксіз тілде сөйлейтін адамдар	340	298	1194	157
6. Оралмандар	235	284	1313	153
7. Дәстүрлі емес жыныстық бағдары бар адамдар	1009	192	581	206

39. Біздің қоғамда әртүрлі адамдар бар. Төменгі жерде әртүрлі адамдар тобы көрсетілген. Қайсысымен көрші болғыңыз КЕЛМЕЙТІНІҢ көрсетіңізші. %

	Жоқ	Жоқ, бірақта кейбіреуі бар	Маған бәрібір	Жауап беруге қиналамын
1. Басқа этникалық топтағы адамдар (ұлт өкілдері)	11,3	9,7	73,1	5,8
2. Иммигранттар және шетелдік жұмыскерлер	14,1	14,9	63,8	7,1
3. Басқа дін өкілдері (діни наным)	14,1	8,7	70,3	6,9
4. Некесіз АХАЖ бірге тұратын адамдар	13,8	8,8	70,1	7,3
5. Түсініксіз тілде сөйлейтін адамдар	17,1	15,0	60,0	7,9
6. Оралмандар	11,8	14,3	66,1	7,7
7. Дәстүрлі емес жыныстық бағдары бар адамдар	50,8	9,7	29,2	10,4

40. Сізде тұрақты жұмысыңыз болмағанына қанша уақыт болды?

	Саны	%
3 айға дейін	202	11,1
3-6 ай	108	5,9
6-12 ай	69	3,8
1 жылдан астам	187	10,3
Басқа	909	49,9
Жауап беруге қиналамын	347	19,0

41. 10 баллдық шкала бойынша Сіз қазіргі жұмысыңыздан кетпейтіңіз, шығарылмайтыңыз және жұмыссыз болмайтыңыз жайлы көрсетіңізші?

	Саны	%
1	100	8,0
2	48	3,8
3	90	7,2
4	90	7,2
5	175	13,9
6	123	9,8
7	181	14,4
8	191	15,2
9	106	8,4
10	152	12,1

42. Сіз алған немесе алып жатқан білім сапасына қанағаттанасыз ба?

	Саны	%
Толықтай қанағаттанамын	711	35,8
Қанағаттанамын деуге болады	1001	50,4
Қанағаттанбаймын деуге болады	169	8,5
Толықтай қанағаттанбаймын	34	1,7
Жауап беруге қиналамын	72	3,6

43. Біздің еліміздегі негізгі артықшылықтарды көрсетіңіз

	Саны	%
Мектепте тегін білім беру	1214	61,4
Жаңа оқулықтардың болуы	572	28,9
Сыныптардағы техникалық жабдықталулар	350	17,7
Жоғары білікті оқытушылар	312	15,8
Жаңа оқу орындарының құрылысы	260	13,2
Отандық ЖОО-ның шет мемлекеттерге ауысуы	124	6,3
Халықаралық жарыстарға қатысуы	253	12,8
Біздің білім беру жүйесінде артықшылықтар жоқ	314	15,9
Басқа	2	0,1

44. Біздің еліміздегі білім берудің негізгі кемшіліктерін көрсетіңіз

	Саны	%
ҰБТ – үміткерлердің білім көрсеткіші болып табылмайды, бұрынғы ауызша және жазбаша жүйені қайтару керек	976	49,5
Мемлекеттік тілде оқулықтардың болмауы	217	11,0
Сыныптардың толуы	205	10,4
Сыныптардағы техникалық жабдықтардың төмен болуы	287	14,5
Білікті оқытушылардың жетіспеушілігі	379	19,2
Сабақ кестесінің ыңғайсыз болуы	145	7,3
Білім беру ортасының сыбайлас-жемқорлығы	336	17,0
Мемлекеттік білім беру гранттарының жеткіліксіз болуы	490	24,8
Студенттерге берілетін шәкіртақының аз болуы	492	24,9

ЖОО-на оқу ақысының жоғары болуы	820	41,6
Балабақшаларға деген ұзақ кезектер	285	14,4
Біздің білім беру жүйесінде ешқандай кемшіліктер жоқ	131	6,6
Басқа	21	1,1

45. Тұрақты жалақы төленетін, әлеуметтік көмек және зейнетақы беретін жұмысыңыз бар ма?

	Саны	%
Ия	768	38,9
Жоқ	578	29,3
Мен жұмыс істемеймін, оқымаймын	573	29,0
Жауап беруге қиналамын	56	2,8

46. Егер де Сіз жұмыссыз қалған жағдайда қаншалықты тез арада таба аласыз?

	Саны	%
Мүмкіндігінше тезірек таба аламын	382	19,4
Жұмыс іздеу кейбір қиындықтар тудырады, бірақта үш айдың ішінде жұмыс таба аламын	426	21,6
Жаңа жұмыс табу – жасәспірім үшін үлкен мәселе, ең жақсы дегенде алты ай ішінде таба алады	382	19,4
Мен оқимын, жұмыс іздемеймін, менде жұмыс іздеуден тәжірибем жоқ	597	30,3
Жауап беруге қиналамын	184	9,3

47. Жастарды қолдау туралы қандай мемлекеттік бағдарламаларды жобаларды білесіз немесе естідіңіз?

	Саны	%
«Жастар тәжірибесі»	459	23,0
«Дипломмен – ауылға!»	844	42,3
«Жасыл Ел»	782	39,2
«Бизнестің жол картасы-2020» бизнесті қолдау мен дамыту бірыңғай бағдарламасы	281	14,1
«Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған» бағдарлама	93	4,7
«Нұрлы жер» тұрғын үй құрылысы бағдарламасы	322	16,1
Халықаралық «Болашақ» стипендиясы	616	30,9
«Дарын» Мемлекеттік жастар сыйлығы	324	16,2
Серпін-2050	409	20,5
Баршаға арналған тегін кәсіптік-техникалық білім беру	130	6,5
Жастар корпусын дамыту жобасы	40	2,0
Жастар кадрлық резерві	36	1,8
Көрсетілген бағдарламалардың ешқайсысымен таныс емеспін	479	24,0

48. Сіз қандай жастарды қолдайтын мемлекеттік бағдарламалар мен жобаларға қатыстыңыз?

	Саны	%
Жастар тәжірибесі»	136	7,0
«Дипломмен – ауылға!»	103	5,3
«Жасыл Ел»	135	7,0

«Бизнестің жол картасы-2020» бизнесті қолдау мен дамыту бірыңғай бағдарламасы	19	1,0
Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарлама	16	0,8
«Нұрлы жер» тұрғын үй құрылысы бағдарламасы	23	1,2
Халықаралық «Болашақ» стипендиясы	25	1,3
«Дарын» Мемлекеттік жастар сыйлығы	14	0,7
Серпін-2050	37	1,9
Баршаға арналған тегін кәсіптік-техникалық білім беру	35	1,8
Жастар корпусын дамыту жобасы	8	0,4
Жастар кадрлық резерві	14	0,7
Көрсетілген бағдарламалардың ешқайсысына қатыспадым	1468	75,7
Басқа	2	0,1

49. Айтыңызшы, Сіздің ауданыңыздағы / қалаңыздағы / облысыңыздағы Жастар ресурстық орталықтарының (ЖРО) жұмыстарымен таныссыз ба?

	Саны	%
Ия, белгілі, Мен өзім ЖРО-на жүгінгенмін	93	4,7
Ия, белгілі, бірақта ешқашан ЖРО-на жүгінген емеспін	287	14,4
ЖРО-ы жайлы естүім, оқығаным бар	407	20,4
Жоқ. Бір рет те ЖРО-ы жайлы естімедім	1138	57,1
Жауап беруге қиналамын	69	3,5

50. Жастар ресурстық орталықтарының қызметкерлері Сіздің мәселеңізді шешуге көмектесті ме?

	Саны	%
Ия, көмек берді	21	33,3
Ішінара көмек берді	17	27,0
Жоқ, көмек бермеді	16	25,4
Жауап беруге қиналамын	9	14,3

51. Сіздің ойыңызша, мемлекеттік органдар жастардың мәселелеріне жеткілікті назар аударады ма?

	Саны	%
Ия, мемлекет жастардың дамуы үшін барлық жағдайды жасайды	58	51,8
Мемлекет органдар жастарға жеткілікті назар аудармайды	33	29,5
Жоқ, мемлекет жастар үшін ештенке жасамайды	16	14,3
Жауап беруге қиналамын	5	4,5

52. Сіз өзіңіздің бос уақытыңызды қалай өткізесіз?

	Саны	%
Театраға, мұражайларға, көрмелерге барамын	158	7,9
Концерттерге барамын	218	11,0
Қонаққа барамын/қонақтарды күтемін	445	22,4
Достарыммен кездесемін	1059	53,2
Спортпен айналысамын	460	23,1
Мешітке/шіркеуге/синагогаға барамын	105	5,3
Кафе, мейрамханаларға барамын	230	11,6

Саябақтарда серуендеймін	484	24,3
Кітап оқимын	396	19,9
Киноға барамын	435	21,9
Табиғатқа серуенге шығамын	309	15,5
Қызығушылықтарыммен айналысамын (пісіру, тігін, балық аулау, аңшылық, автокөлік)	325	16,3
Үйде демаламын	886	44,5
Менде бос уақыт жоқ	152	7,6
Басқа	16	0,8

53. Сіздің қалаңызда / ауылыңызда орналасқан демалыс мекемелері (мектеп оқушылар сарайы, өнер мектептері, спорт мектептері, БЖСМ, спорт орталықтары және т.б.) жұмысының сапасына қанағаттанасыз ба?

	Саны	%
Толықтай қанағаттанамын	486	24,5
Қанағаттанамын деуге болады	598	30,1
Қанағаттанбаймын деуге болады	163	8,2
Толықтай қанағаттанбаймын	86	4,3
Біздің тұрғылықты жерде демалыс орындары жоқ	353	17,8
Мен Біздің қала / ауылымыздағы демалыс мекемелеріне бармаймын	220	11,1
Жауап беруге қиналамын	78	3,9

54. Сіз кез-келген еріктілер іс-шаралармен айналысып көрдіңіз бе? (Бейтаныс адамдарға көмек, өз еркіңізбен сыйақысыз жүзеге асырылатын)?

	Саны	%
Ия, Мен белсенді еріктімін / қазір еріктілер қатарындамын	218	11,0
Ия, ол жайлы естігенім бар, бірақта ешқашан қатысып көрмегенмін	1133	57,0
Жоқ, бірінші рет естіп тұрмын	587	29,5
Жауап беруге қиналамын	49	2,5

55. Сіздің еріктілік бағытыңыз қандай?

	Саны	%
Діни ұйымдарға, шіркеулерге, мешіттерге қолдау көрсету	18	6,3
Кедейлерге көмектесу	94	33,0
Баспанасыздарды қолдау	12	4,2
Психологиялық көмек	20	7,0
Мүгедектерді қолдау	20	7,0
Мәдениетті сақтау	11	3,9
Ғылыми зерттеулерді қолдау	8	2,8
Нашақорлыққа қарсы күрес	6	2,1
Қоршаған ортаны қорғау	13	4,6
Спорттық және басқа да мәдени шараларға қолдау көрсету	18	6,3
Әйелдердің құқықтарын қолдау	0	0,0
Жануарларды қолдау	5	1,8
Жалғыз және жалғызбасты адамдарға көмек	16	5,6
Басқа	3	1,1
Жауап беруге қиналамын	41	14,4

56. Айтыңызшы, ерікті болуға не түрткі етті ?

	Саны	%
Басқаларға көмектесуді қалау	127	45,7
Айналада болып жатқан оқиғалар үшін жауапкершілік сезімі	62	22,3
Өмірлік тәжірибеге ие болу ниеті	43	15,5
Қосымша табыс табу ниеті	17	6,1
Әлемді өзгерту деген ұмтылыс	18	6,5
Жауап беруге қиналамын	52	18,7

57. Өз уақытыңыздың (пайызбен) қанша бөлігін еріктілік іс-шарасына бөле аласыз немесе бөлесіз?

	Саны	%
Өз уақытымның 80%-нан жоғары	17	6,0
Өз уақытымның 60-70%	31	11,0
Өз уақытымның жартысы	22	7,8
Өз уақытымның 20-30%	72	25,6
Өз уақытымның 20%-нан төмен	72	25,6
Жауап беруге қиналамын	67	23,8

Научно-исследовательский центр «Молодежь»

«МОЛОДЕЖЬ КАЗАХСТАНА»

(первое полугодие)

**Аналитический доклад по результатам
социологического исследования**

Нур-Султан, 2019

**Социологическое исследование «Молодежь Казахстана» / НИЦ
«Молодежь», Нур-Султан, 2019. – 94 с.**

© Научно-исследовательский центр «Молодежь», 2019

СОДЕРЖАНИЕ

Раздел I. Программа социологического исследования	97
Раздел II. Базовые потребности молодежи Казахстана.....	102
2.1 Характеристика материального положения казахстанской молодежи	102
2.2 Качество жилищных условий	106
2.3 Вопросы безопасности.....	111
Раздел III. Основы благополучия.....	117
3.1 Образование и молодежь	117
3.2 Цифровизация и молодежь	119
3.3 Здоровый образ жизни в молодежной среде	121
3.4 Оценка экологической обстановки с точки зрения молодежи...	126
Раздел IV. Возможности молодежи: ценности, установки, восприятие.....	128
4.1 Роль религии в жизни молодежи	128
4.2 Брачно-семейные установки молодого поколения.....	132
4.3 Коррупция глазами молодежи.....	135
4.4 Патриотизм в молодежной среде.....	138
Раздел V. Результаты индекса «Жастарға мейірімді мекен»....	142
5.1 Оценка образовательной политики в Казахстане.....	142
5.2 Реализация государственной молодежной политики в Казахстане.....	145
5.3 Досуг и волонтерство.....	151
5.4 Замер протестного потенциала в молодежной среде.....	154
Заключение	156
Приложения.....	160

РАЗДЕЛ I. ПРОГРАММА СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Актуальность исследования

Молодежь является движущей силой многих общественно-политических процессов и будучи наиболее мобильной, активной частью населения способна внести значительный вклад в развитие региона. Отсутствие благоприятных условий для реализации потенциала молодежи может иметь деструктивные последствия, выражаясь в росте молодежной преступности, протестной активности.

Диагностика и мониторинг ситуации в молодежной среде способствует раннему выявлению проблемных вопросов, служит каналом для обратной связи с молодежью, в конечном итоге, способствует принятию эффективных управленческих решений. Следует отметить важность комплексного подхода к анализу ситуации в молодежной среде с использованием различных индикаторов.

Объектом настоящего социологического исследования выступает молодежь Казахстана (население в возрасте от 14 до 28 лет).

Предмет исследования – оценка молодежью Казахстана основных переменных своей жизнедеятельности, включая базовые потребности, состояние здоровья, оценку экологии, содержание ключевых ценностей (семейных, религиозных, политических).

Целью социологического исследования является изучение общественно-политической ситуации в молодежной среде.

Задачи социологического исследования заключались в следующем:

- изучение качества жизни молодежи, включая такие компоненты как инфраструктурная, культурно-досуговая, спортивная, ЗОЖ, образовательная и др.
- оценка общественно-политической ситуации в молодежной среде;
- выявление ценностных ориентаций молодых казахстанцев;
- определение уровня религиозности молодежи и выявление факторов, влияющих на него;
- уровень информированности и удовлетворенности молодежи деятельностью институтов государственной молодежной политики на местах;
- изучение уровня социальной активности молодежи;
- определение доли молодежи, участвующей в деятельности молодежных организаций;
- выявление уровня и причин потенциала протестной активности молодежи.

С целью получения возможности сопоставления результатов исследования молодежи Казахстана с данными по другим странам мира инструментарий настоящего исследования был составлен на основе Всемирного Индекса Прогресса молодежи.

Индекс прогресса молодежи – один из основных инструментов для измерения качества жизни молодежи независимо от экономических показателей. Индекс социального прогресса был разработан в сотрудничестве с группой ученых под руководством профессора Майкла Е. Портера из Гарвардской школы бизнеса. Индекс молодежного прогресса является совместной инициативой Европейского молодежного форума «Делойт», Международного института демократии и помощи в проведении выборов (International IDEA), Бюро по демократическим институтам и правам человека, Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе, «Социальный прогресс» и в сотрудничестве с Международной организацией работодателей.

Индекс прогресса молодежи объединяет надежные и релевантные данные, для того чтобы дать оценку странам по основным потребностям и благополучию. Индекс позволяет увидеть четкую картину по благосостоянию молодежи и деятельности стран в таких областях, как образование, здравоохранение, жилищное строительство. Также «Индекс прогресса молодежи» позволяет странам обмениваться опытом и оценками.

Индекс прогресса молодежи включает в себя три основных фактора измерения: базовые потребности человека, основы благополучия и возможности. Каждый из этих факторов включает в себя субиндикаторы.

В инструментарий социологического исследования «Молодежь Казахстана» были включены три основных фактора из Индекса прогресса молодежи (первые три блока вопросов) и вопросы по Индексу «Жастарға мейірімді мекен» (четвертый блок).

Методы социологического исследования

Методом сбора информации выступает массовый опрос молодежи в возрасте от 14 до 28 лет включительно методом «face-to-face». Данный метод позволил получить объективную информацию относительно мнений и оценок молодежи о состоянии своих потребностей и возможностей.

Сбор информации в рамках массового опроса производился по месту жительства респондентов (так называемый квартирный опрос), выбранный метод соответствует целям и задачам текущего исследования.

Объем выборочной совокупности

Объем выборочной совокупности составил 2000 респондентов. Территория проведения социологического исследования охватывает все регионы Республики Казахстан – города республиканского значения Нур-Султан, Алматы и Шымкент, 14 областных центров, а также сельские населенные пункты. В исследовании использована стратифицированная многоступенчатая выборка.

Выборочная совокупность по проекту, человек

	Все население			Городское население			Сельское население		
	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины
Республика Казахстан	2000	1026	974	1130	547	583	870	456	414
Акмолинская область	76	40	36	34	17	17	42	23	19
Актюбинская область	98	61	37	61	31	30	37	19	18
Алматинская область	209	109	100	45	22	23	164	86	78
Атырауская область	69	36	33	31	15	16	38	20	18
Западно-Казахстанская область	70	36	34	35	18	17	35	18	17
Жамбылская область	123	63	60	47	25	22	76	38	38
Карагандинская область	144	74	70	113	55	58	31	16	15
Костанайская область	91	46	45	47	23	24	44	24	20
Кызылординская область	91	47	44	38	19	19	53	27	26
Мангистауская область	75	38	37	28	14	14	47	24	23
Туркестанская область	296	154	142	96	46	50	200	107	93
Павлодарская область	74	38	36	51	25	26	23	12	11
Северно-Казахстанская область	53	28	25	24	10	14	29	15	14
Восточно-Казахстанская область	136	70	66	85	42	43	51	27	24
г. Нур-Султан	117	56	61	117	53	64	-	-	-
г. Алматы	218	101	117	218	103	115	-	-	-
г. Шымкент	60	29	31	60	29	31	-	-	-

** По данным Комитета по статистике Министерства национальной экономики РК на 1 января 2018 года*

В настоящем исследовании отбор единиц наблюдения производился в несколько этапов: применен вероятностный дизайн выборки. Вероятностный дизайн выборки построен таким образом, что любой человек (в возрасте от 14 до 28 лет включительно) в пределах

совокупности имеет равные возможности быть отобранным для анализа. Была использована стратифицированная многоступенчатая выборка. Так, основными стратами выступают:

Ступень 1. Отбор по областям – исходя из численности населения по областям и городам республиканского значения в возрасте 14-28 лет, определены объемы выборки по 17 регионам страны.

Ступень 2. Отбор по принципу город-село – в каждой области высчитаны объемы городской и сельской выборки.

Ступень 3. Отбор стартовой точки – в пределах каждого населенного пункта случайным образом определяются стартовые точки маршрута и количество респондентов.

Ступень 4. Отбор домохозяйства – следуя по маршруту от стартовой точки по правилу «левой руки» отбирается домохозяйство.

Ступень 5. Отбор респондентов согласно квоте – в каждом отдельно взятом домохозяйстве респонденты отбираются по двум признакам – пол и возраст – половозрастной квоте – возраст респондента должен быть от 14 до 28 лет включительно, а также репрезентативная представленность по полу (количество опрашиваемых мужчин и женщин рассчитано согласно данным Комитета по статистике по каждой области, городу и селу).

Выборка является репрезентативной, т.е. по выделенным параметрам состав респондентов приближается к соответствующим пропорциям в генеральной совокупности (согласно данным Комитета по статистике на 2018 год). При этом отклонение средних характеристик выборочной совокупности от средних характеристик генеральной совокупности не превысит $\pm 3,5 \%$.

Методика обработки информации

По итогам полевого этапа исследования сотрудники НИЦ «Молодежь» провели контроль работы интервьюеров (100 % проверка корректности заполнения анкет и 30 % контроль поля по телефону), а также кодировку, ввод и обработку данных. Для проведения контроля поля НИЦ «Молодежь» сохранил и по запросу Заказчика может предоставить все документы полевого этапа исследования (анкеты, маршрутные листы, линейки, корреляции).

Ввод, обработка первичных данных, а также вывод одномерных, двумерных таблиц, корреляционный и кластерный анализы были выполнены с помощью лицензионной, русифицированной компьютерной программы SPSS, версия 21.

Методы анализа информации

Основными методами анализа первичной социологической информации выступили:

- 1) одномерный анализ данных;
- 2) двумерный анализ данных;
- 3) корреляционный анализ.

Период исследования: май-июнь 2019 года.

РАЗДЕЛ II. БАЗОВЫЕ ПОТРЕБНОСТИ МОЛОДЕЖИ КАЗАХСТАНА

2.1 Характеристика материального положения казахстанской молодежи

Повышение уровня и качества жизни населения является целью и одновременно одним из критериев эффективности государственной политики, направленной на социально-экономическое развитие страны и ее регионов. Рассмотрим уровень материального благополучия как индикатор качества жизни казахстанской молодежи.

В целом, опрос подтверждает существующие статистические измерения домохозяйств в отношении социальной стратификации населения. Результаты выборочного обследования мнения респондентов о материальном положении своей семьи демонстрируют следующее: уровень бедности среди молодежи Казахстана, когда гражданам не хватает средств даже на питание, составляет 1,9%. Вместе с тем, есть значительная группа граждан, балансирующая на грани бедности – на питание денег хватает, но имеются затруднения с покупкой одежды – 14,3%, причем данная группа молодых граждан чаще проживает в сельской местности (17,2%), нежели в городах (12,1%).

Базовый класс – респонденты, которые в основном живут простым воспроизводством (питание, одежда), составляет 38,2%.

Средний класс – та доля молодежи, доходов семьи которой хватает на все, кроме очень дорогих приобретений, таких как автомобиль или квартира, составляет 36,5%. Доля высокообеспеченной молодежи в Казахстане достигает 7,1% (Таблица 1).

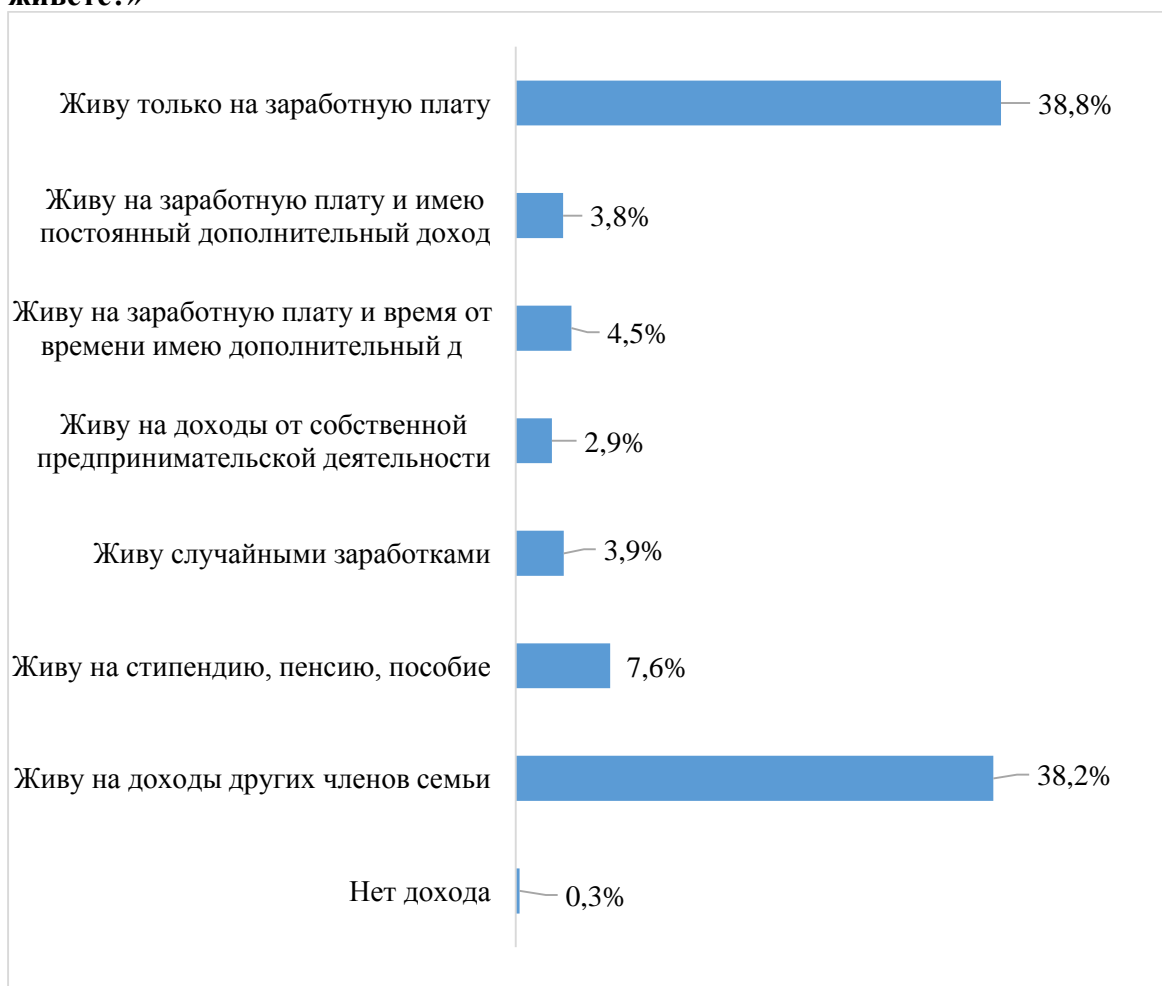
Таблица 1. Распределение ответов на вопрос: «Как бы Вы сами определили уровень материального благосостояния Вашей семьи?», %

	%
Мы не испытываем материальных затруднений и при необходимости вполне можем приобрести автомобиль или квартиру	7,1
Доходов хватает на все, кроме очень дорогих приобретений, таких как автомобиль или квартира	36,5
Денег хватает на питание и одежду, но покупка товаров длительного пользования затруднительна	38,2
Денег хватает на питание, но покупка одежды вызывает затруднение	14,3

Денег не хватает даже на питание	1,9
Затрудняюсь ответить	2,0

Другим ключевым фактором, определяющим социальный статус и уровень материального достатка индивида, являются размеры его доходов и их источники. Судя по результатам социологического исследования, доминирующее число респондентов живут или на заработную плату (38,8%), или на доходы других членов семьи (38,2%). Понятно, что первая группа опрошенных представлена более взрослой молодежью (24-28 лет – 64,3%), тогда как вторая группа – преимущественно подростки (14-18 лет – 77,3%). Доля тех, кто живет на стипендию и на пособия, в совокупности составляет 7,6% (Диаграмма 1).

Диаграмма 1. Распределение ответов на вопрос: «На какие средства Вы живете?»

Что касается структуры потребления домохозяйств, то 68,9% семей в Казахстане тратят на покупку продуктов питания как минимум половину семейного бюджета. Еще 20,5% опрошенных указали, что в их семьях на питание уходит четверть дохода. Для сравнения: в развитых

стран Европы доля расходов на питание составляет не более 20%, в России – 33%¹. Поэтому можно утверждать, что, согласно данному показателю, Казахстан по структуре потребления домохозяйств все еще далек от стран ОЭСР (Диаграмма 2).

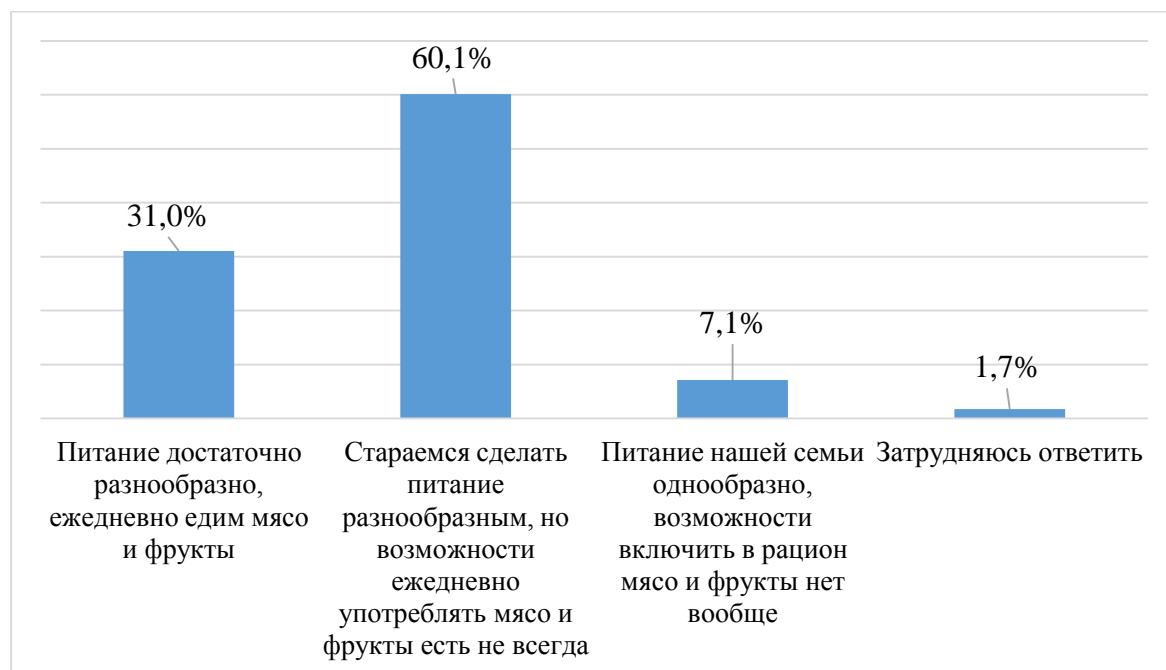
Диаграмма 2. Распределение ответов на вопрос: «Какая часть Вашего или Вашей семьи ежемесячного дохода уходит на питание?»

Кроме этого, лишь каждое третье домохозяйство в Казахстане имеет возможность питаться разнообразно с включением в ежедневный рацион мяса и фруктов (31%). Большинство опрошенных (60,1%) указали, что стараются сделать свое питание разнообразным и полноценным, но не всегда для этого имеются возможности. Остальные 7,1% молодых людей пожаловались на то, что в их семьях возможности включить в рацион мясо и фрукты вообще нет (Диаграмма 3).

¹ Овчарова Л. Н., Попова Д. О. Доходы и расходы российских домашних хозяйств: что изменилось в массовом стандарте потребления // Мир России. Социология. Этнология. – 2013. – Т. 22. – №. 3.

Диаграмма 3. Распределение ответов на вопрос: «Насколько разнообразно Вы питаетесь?»

В завершение молодежь спросили: «За последние полгода были ли в Вашей жизни моменты, когда у Вас не было денег на еду, в результате чего Вы недоедали на протяжении нескольких дней?». Результаты исследования демонстрируют, что в подобном критическом положении несколько раз оказывались 23,4% молодых людей. При чем это является более частым явлением в жизни взрослой молодежи (14-18 лет – 18,7%, 19-23 лет - 24,2%, 24-28 лет - 26,2%). Ситуации, когда молодежь не доедает из-за отсутствия финансовых средств, как перманентное состояние в жизни отметили 5,1% опрошенных (Диаграмма 4).

Диаграмма 4. Распределение ответов на вопрос: «За последние полгода были ли в Вашей жизни моменты, когда у Вас не было денег на еду, в результате чего Вы недоедали на протяжении нескольких дней?»

2.2 Качество жилищных условий

Важным показателем качества жизни молодежи является жилищный вопрос. Как видно из ниже представленной Диаграммы 5, около половины опрошенной молодежи Казахстана (46,8%) имеет жилье в личной собственности или в собственности родителей/супруга. По мере увеличения возраста респондента, увеличивается доля молодежи, которая проживает отдельно от родителей, арендуя жилье. Так, 9,7% респондентов проживают в арендном жилье, из них значителен процент молодых казахстанцев в возрасте 19-23 лет (11%) и 24-28 лет (11,9%), тогда как в меньших возрастных группах имеют арендное жилье лишь единицы (14-18 лет – 5,2%).

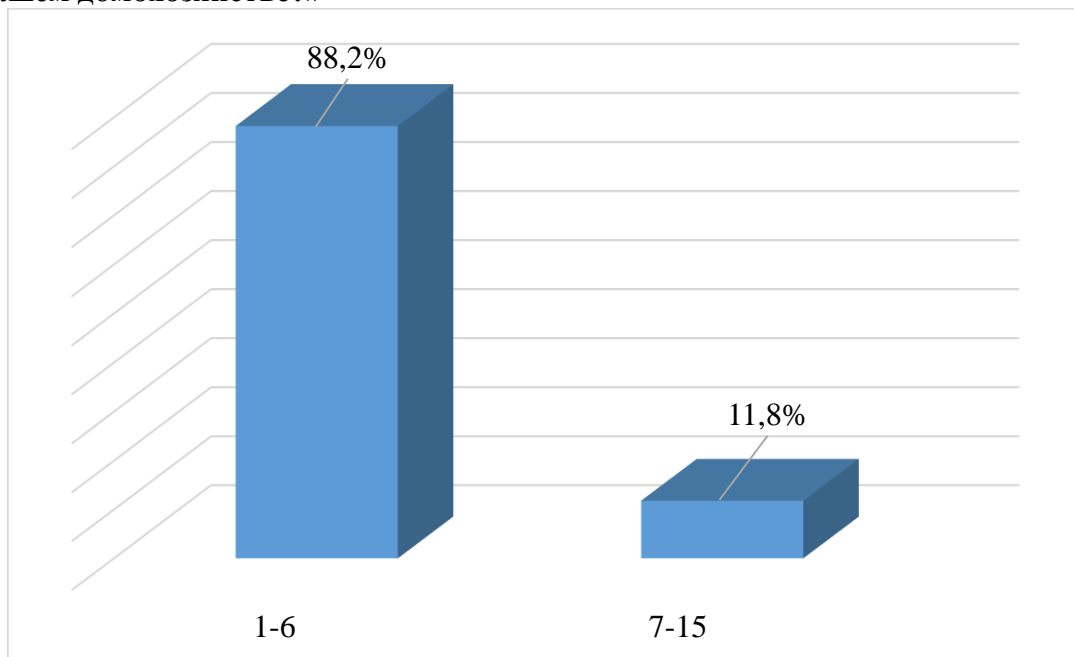
1/3 доля опрошенных не имеют собственного жилья (30,9%), чаще всего данная категория казахстанцев проживает в сельской местности (35,4%), нежели в городе (27,4%).

Диаграмма 5. Распределение ответов на вопрос: «Вы имеете свое собственное жилье, которое находится в Вашей личной собственности, в собственности Вашей семьи, которым Вы можете распоряжаться по своему усмотрению?»

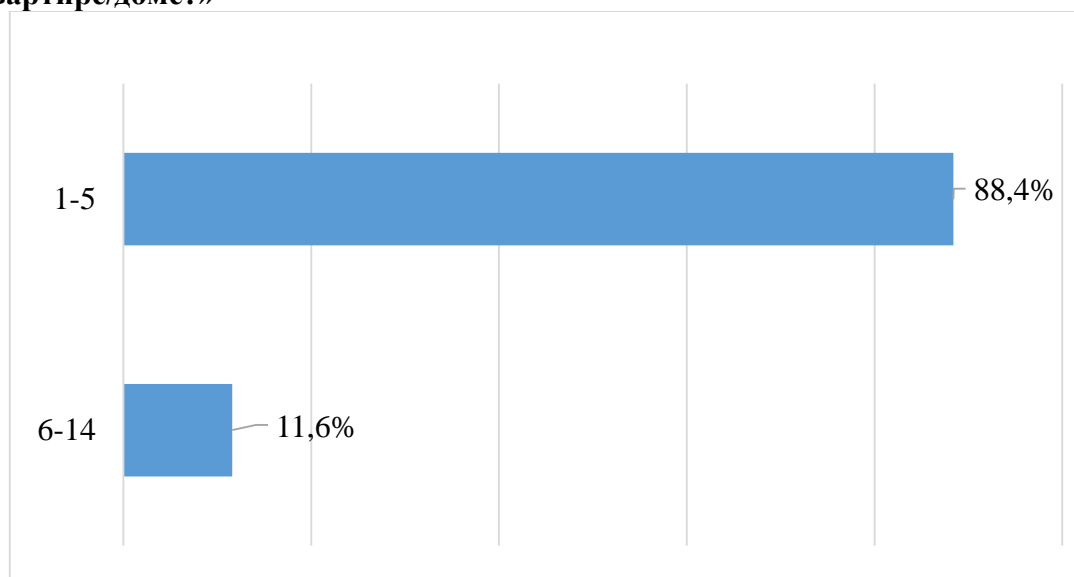
Анализ демографической структуры домохозяйств показал, что в большинстве случаев в казахстанских домохозяйствах проживает от 1 до 6 человек (88,2%). Расширенные семьи в Казахстане также не редкость: каждый десятый респондент указал, что состав их домохозяйств колеблется от 7 до 15 человек (11,8%) (Диаграмма 6).

Диаграмма 6. Распределение ответов на вопрос: «Сколько человек живет в Вашем домохозяйстве?»

88,4% молодежи проживает в доме/квартире с 1-5 комнатами. Доля тех, кто имеет от 6 комнат и выше составляет 11,6%, что коррелирует с общей долей расширенных семей в Казахстане, указанных в предыдущем вопросе (Диаграмма 7).

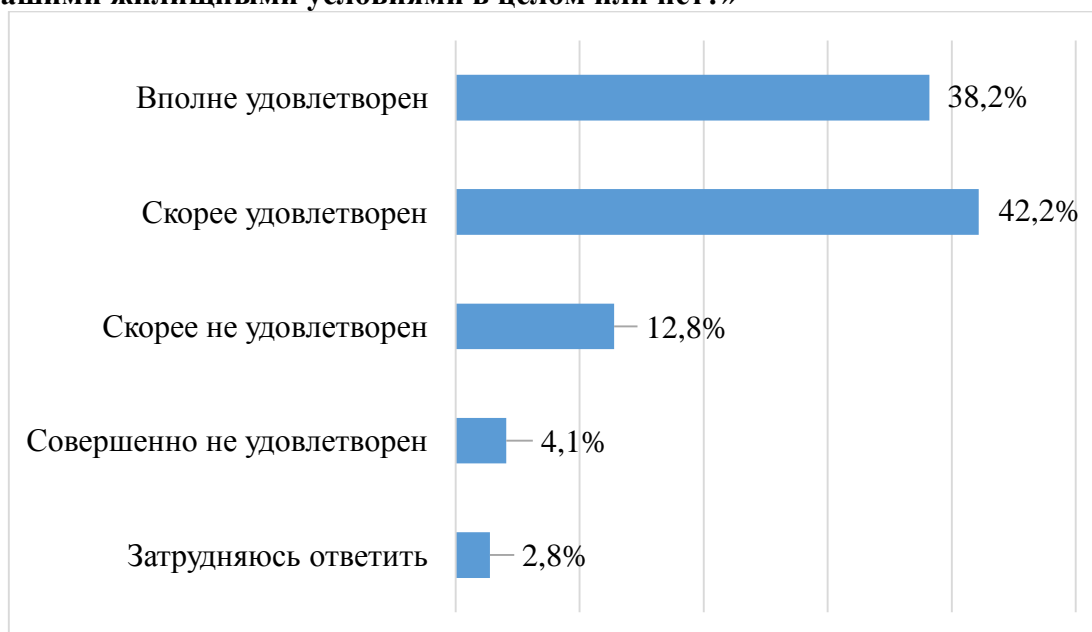
Диаграмма 7. Распределение ответов на вопрос: «Сколько комнат в Вашей квартире/доме?»

80,4% опрошенной молодежи удовлетворены жилищными условиями в той или иной степени, которыми располагают сегодня. Неудовлетворенность условиями проживания обозначили 16,9%

респондентов, горожане чаще выражали свое недовольство жилищными условиями (18,7%), нежели сельчане (14,4%) (Диаграмма 8).

Диаграмма 8. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы Вашими жилищными условиями в целом или нет?»

В контексте рассмотрения жилищного вопроса важно также проанализировать тему ЖКХ с точки зрения молодых казахстанцев. Для начала респондентов спросили на предмет того, сколько ежемесячно их домохозяйства платят за коммунальные услуги. Большинство опрошенных указали сумму в диапазоне от 11 до 20 тыс. тенге (39,5%). Еще ¼ доля респондентов платят до 10 тыс. тенге за коммунальные услуги. 17,4% молодых людей отметили, что не компетентны в этом вопросе, так как коммунальные платежи осуществляют родители (Таблица 2).

Таблица 2. Распределение ответов на вопрос: «Сколько ежемесячно Вы платите за коммунальные услуги (электричество, вода, отопление, телефон, интернет)?», %

	%
До 10 тыс. тенге	26,2
11-20 тыс. тенге	39,5
21-40 тыс. тенге	9,3
41-80 тыс. тенге	0,7
81 тыс. тенге и выше	0,3
За коммунальные услуги не плачу, платят родители	17,4
Затруднились ответить	6,7

Рейтинг актуальных проблем ЖКХ с точки зрения молодежи демонстрирует, что тройку самых острых проблем возглавили такие проблемы как высокие тарифы на коммунальные услуги (39,4%), недоступность жилья (19,8%) и отсутствие придомовых игровых, спортивных площадок (15,4%). При этом анализ данных по типу населенного пункта респондентов показал, что, если первые две проблемы чаще отражены в ответах молодежи, которая проживает в городской местности, то третья проблема больше актуальна для казахстанских сел.

На четвертом месте по актуальности оказались проблемы, связанные с низким качеством коммунальных услуг (12%). Корреляционный анализ данных по территориальному принципу демонстрирует, что горожане в два раза чаще актуализируют данную проблему, чем сельчане, 15,8% и 7,2% соответственно.

Замыкает пятерку актуальных проблем ЖКХ обеспокоенность молодежи отсутствием асфальтированных дорог у дома (11,9%). Однако стоит отметить, что на данной проблематике чаще акцентирует внимание сельская молодежь (14,7% против 9,8%).

В числе значимых проблем ЖКХ респонденты также указывали такие вопросы как проблема с вывозом мусора (10,5%), отсутствие газификации, перебои с газоснабжением (10,1%), обветшание жилого фонда (10%) (Таблица 3).

Таблица 3. Распределение ответов на вопрос: «Я сейчас назову ряд проблем в сфере ЖКХ. Какие из них, с Вашей точки зрения, наиболее актуальны и значимы для Вашего населенного пункта?», %

	%
Высокие тарифы на коммунальные услуги	39,4
Недоступность жилья	19,8
Отсутствие придомовых игровых, спортивных площадок	15,4
Низкое качество коммунальных услуг	12,0
Отсутствие асфальтированных дорог у дома	11,9
Проблема с вывозом мусора	10,5
Отсутствие газификации, перебои с газоснабжением	10,1
Обветшание жилого фонда	10,0
Низкий уровень благоустройства придомовых территорий	9,8
Отсутствие парковок	8,8
Перебои с водоснабжением	8,7
Отсутствие надлежащего контроля со стороны госорганов	8,6

Коррупция, взяточничество в отрасли ЖКХ	6,1
Отопление не соответствует погоде	5,6
Низкие температуры отопления	4,6
Недобросовестность КСК	4,5
Перебои в электроснабжении	3,4
Отсутствие каналов коммуникации с представителями ЖКХ	1,5
Перебои в работе лифтов	1,0
Нет интернета	0,7
Не достаточно травят комаров	0,1
Отсутствие мест для отдыха	0,1
Нет никаких проблем	9,7
Затрудняюсь ответить	5,5

Если смотреть по балансам удовлетворительности и неудовлетворительности, то, судя по оценкам молодежи, наиболее качественный вид услуг в ЖКХ – это электроснабжение. Здесь уровень удовлетворенности достигает 87,6%, что почти в 8 раз больше числа неудовлетворенных.

Высокая удовлетворенность молодежи качеством коммунальных услуг также касается секторов водоснабжения (67,5%) и водоотведения (64,2%).

Услуги телефонии и газоснабжения занимают средние позиции. Уровень удовлетворенности молодежью услугами телефонии – 59,2%, газоснабжения – 59,3%.

Услугами теплоснабжения удовлетворены 57,5% респондентов, не удовлетворены 11,6%. При этом каждый третий не пользуется данным видом услуг.

Услугами домашнего Интернета удовлетворены почти столько же опрошенных – 57,6%, сколько количество не удовлетворенных – 14,2%.

Самым слабым местом в секторе ЖКХ являются лифты. 14,9% удовлетворены и 7,8% не удовлетворены работой лифтового хозяйства. При этом, 77,4% респондентов не пользуются услугами лифтов (Таблица 4).

Таблица 4. Распределение ответов на вопрос: «Насколько Вы удовлетворены...?»

	Удовлетворен (-а)	Не удовлетворен (-а)	Не пользуюсь
1. Уровнем организации теплоснабжения	57,5	11,6	30,8

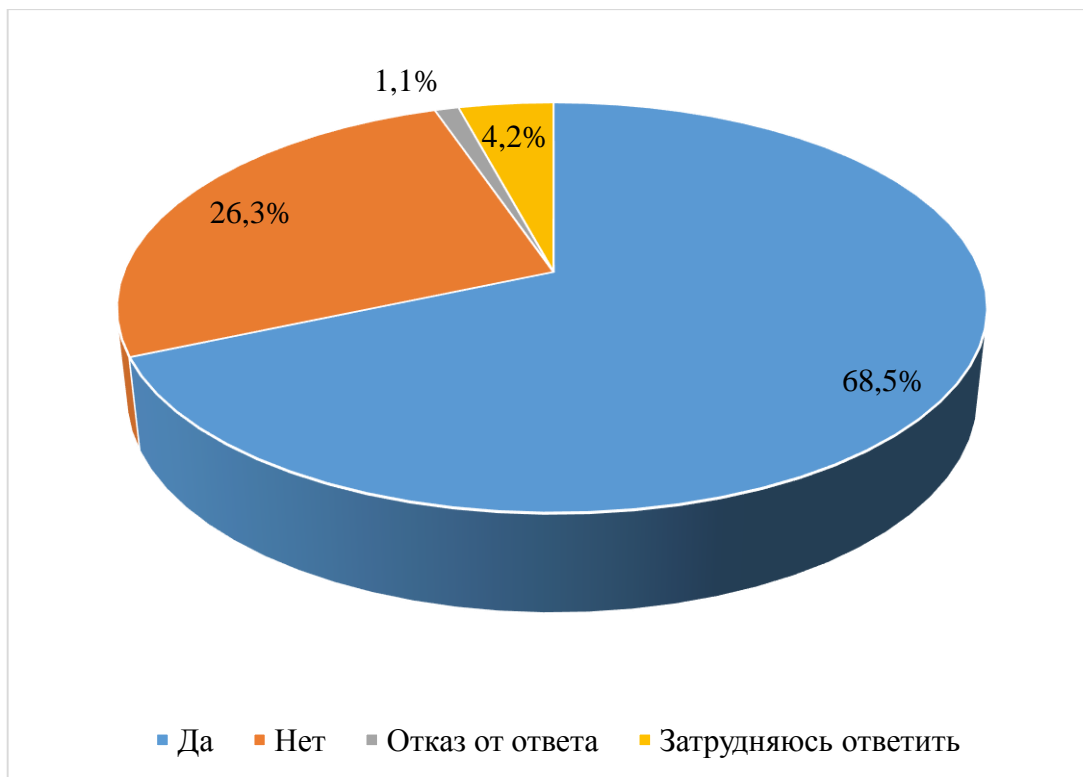
2. Уровнем организации водоснабжения / холодная и горячая вода	67,5	19,7	12,8
3. Уровнем организации водоотведения / канализации	64,2	15	20,8
4. Уровнем организации электроснабжения	87,6	10,2	2,2
5. Уровнем организации газоснабжения	59,3	8,6	32,1
6. Услугами лифта	14,9	7,8	77,4
7. Услугами телефонии	59,2	9,6	31,2
8. Услугами домашнего Интернета	57,6	14,2	28,2

2.3 Вопросы безопасности

Касательно вопросов безопасности в ходе социологического опроса респондентам был задан вопрос: «Чувствуете ли Вы себя в безопасности, когда идете один / одна ночью по городу / поселку / селу, где Вы живете?». Результаты опроса демонстрируют не совсем положительную тенденцию относительно ощущения безопасности и защищенности молодежью. 68,5% опрошенных указали, что чувствуют себя в безопасности. Однако каждый четвертый житель страны полагает, что на улицах их населенного пункта «не безопасно» (26,3%) (Диаграмма 9). Причем на улицах городского пространства менее безопасно, чем в сельской местности, 30,1% и 21,4% соответственно.

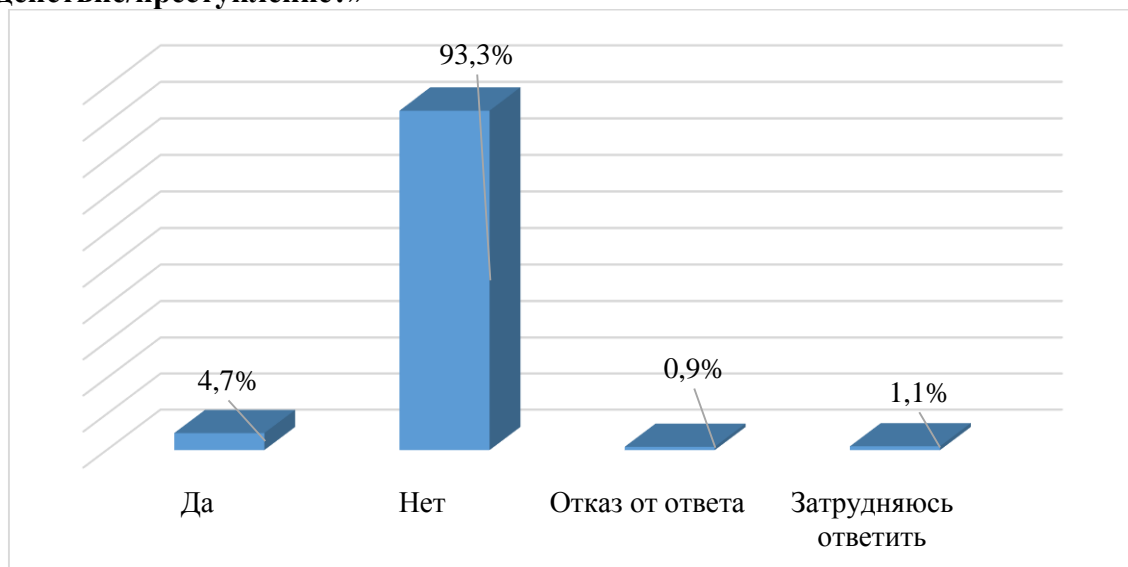
В разрезе регионов республики в большей мере, чем другие не чувствуют себя в полной безопасности молодые жители Северо-Казахстанской (55,6%), Мангистауской (46,7%), Восточно-Казахстанской (43,4%) областей и г. Шымкент (68,4%).

Диаграмма 9. Распределение ответов на вопрос: «Чувствуете ли Вы себя в безопасности, когда идете один / одна ночью по городу / поселку / селу, где Вы живете?»

Далее участники исследования ответили на вопрос о том, было ли предпринято против них какое-либо противоправное действие за последние 12 месяцев. Результаты анкетирования демонстрируют, что большая часть респондентов не являлась объектом преступных действий за прошедший год (93,3%). Положительный ответ был получен от 4,7% казахстанцев, причем каждый пятый из них проживает в Мангистауской области (21,3%) или Восточно-Казахстанской области (20,6%) (Диаграмма 10).

Диаграмма 10. Распределение ответов на вопрос: «За прошедшие 12 месяцев было ли предпринято против Вас какое-либо противоправное действие/преступление?»

Данные опроса относительно личного опыта знакомства молодых казахстанцев с местным участковым инспектором полиции демонстрируют следующее: более половины опрошенных (59,4%) не имеют опыта взаимодействия с участковым. Причем для городов (67,4%) данный паттерн более типичен, чем для сельской местности (49,1%). Такое распределение может быть связано, с одной стороны, с отсутствием ситуаций в жизни, когда молодежь вынуждена обращаться к представителям полиции, с другой стороны, может сигнализировать о неактивности, пассивной позиции со стороны полиции взаимодействовать с населением. Другая часть опрошенных (38,3%) знают лично представителя правоохранительной структуры, который обеспечивает безопасность их района проживания (Диаграмма 11).

Диаграмма 11. Распределение ответов на вопрос: «Знакомы ли, встречались ли Вы лично с участковым инспектором полиции, который обеспечивает безопасность участка, на котором Вы проживаете?»

Несоответствующая органам полиции линия поведения имела место в повседневности 3,7% молодых казахстанцев. Большинство респондентов указало, что за последние несколько месяцев таких случаев, когда полицейские вели себя не профессионально, не происходило в их жизни (74,3%). В то же время каждый пятый участник опроса сталкивался с неподобающим поведением сотрудников полиции в СМИ, Интернет-пространстве и социальных сетях (18,3%) (Диаграмма 12).

Диаграмма 12. Распределение ответов на вопрос: «Был ли за прошедшие 2-3 месяца противоправный случай, в котором полицейские повели себя так, что у Вас вызвало неприятие или недовольство?»

Опыт личного обращения в полицию имеется у каждого пятого молодого человека в стране (21,2%). При этом, остались удовлетворенными ее работой лишь 8,5% респондентов. Остальных результат работы органов полиции не устроил (12,7%).

74,7% молодых казахстанцев не имеют опыта взаимодействия с сотрудниками правоохранительных органов, поэтому не могут оценить эффективность их деятельности (Таблица 5).

Таблица 5. Распределение ответов на вопрос: «Был ли у Вас лично опыт обращения в полицию и насколько Вы удовлетворены ее работой?»

	%
Да, лично обращался в полицию, полностью удовлетворен ее работой	8,5
Да, обращался, но результат меня не устроил	7,4
Да, обращался, но остался полностью неудовлетворенным работой полиции	5,3
Нет, никогда не обращался в полицию	74,7
Затрудняюсь ответить	4,2

Массовые страхи обычно обусловлены ситуацией, складывающейся в социальной среде, их содержание охватывает

наиболее значимые сферы индивидуальной и общественной жизни. В отношении угрозы личной безопасности молодежь наиболее обеспокоена безработицей (34,1%), опасностями загрязнения воздуха и воды (19,8%), коррупцией и бедностью (17,3% и 16,2% соответственно) (Таблица 6).

В региональном разрезе страх остаться безработным в большей мере характерен для молодежи Костанайской области (62,6%), г. Нур-Султан (65,8%), Северо-Казахстанской (46,3%) и Восточно-Казахстанской области (40%).

Проблему загрязнения воздуха и воды как угрозу личной безопасности актуализирует молодежь Павлодарской области (44,6%).

Проблему коррупции как угрозу поднимают молодые казахстанцы, проживающие в Мангистауской области (44%).

Таблица 6. Распределение ответов на вопрос: «Что на Ваш взгляд представляет угрозу Вашей личной безопасности?»

	%
Безработица	34,1
Загрязнение воздуха, воды	19,8
Коррупция	17,3
Бедность	16,2
Болезни	14,4
Преступность	12,5
Угроза войны	12,5
Религиозный экстремизм	6,8
Межэтнические конфликты	3,6
Угроз нет	2,2
Затрудняюсь ответить	11,7

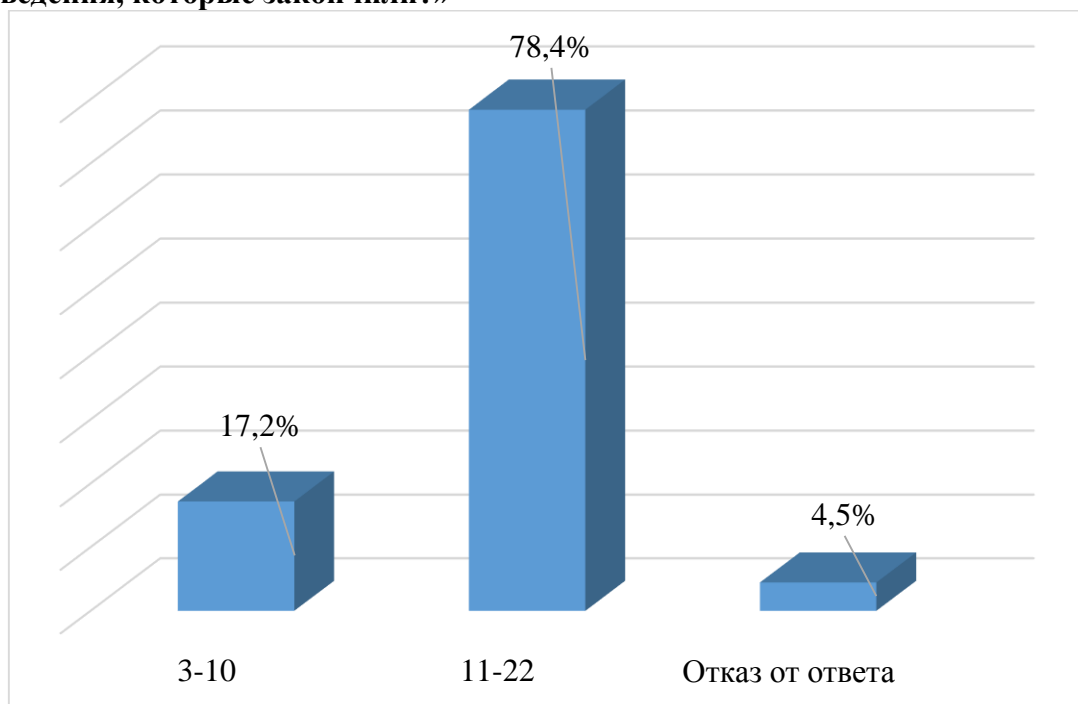
РАЗДЕЛ III. ОСНОВЫ БЛАГОПОЛУЧИЯ

3.1 Образование и молодежь

Условия современной казахстанской действительности, характеризующиеся развитием системы рыночных отношений, актуализацией ценностей гражданского общества, свободы усилили установки молодежи на самореализацию в социуме, в сфере профессионально-деловых отношений. В этом контексте колоссальная роль принадлежит образованию и правильному выбору профессии, так как образование является одним из необходимых условий восходящей вертикальной мобильности, успешной реализации профессиональных планов современного человека.

Согласно результатам опроса, большинство молодежи в Казахстане тратит на получение образования время в диапазоне от 11 до 22 лет, об этом сказали 78,4% опрошенных. Остальные 17,2% молодых людей затратили меньше времени на получение образования – от 3 до 10 лет (Диаграмма 13).

Диаграмма 13. Распределение ответов на вопрос: «Сколько лет Вы затратили времени на обучение, то есть получение образования, включая все учебные заведения, которые закончили?»

На момент проведения опроса три четверти респондентов одинаково свободно владели государственным языком (75,6%) и русским языком (74,7%), то есть можно с уверенностью говорить о казахстанской молодежи как билингвах. Свободно говорят, читают и пишут на английском языке 7,8% из числа респондентов. Из общего

числа опрошенной молодежи совершенно не владеют казахским языком – 3,2%, русским языком – 1,4%, английским языком – 20% опрошенных (Таблица 7).

В региональном разрезе в большей степени, чем другие не знают казахского языка жители северной и центральной частей республики: Карагандинской (13,2%), Костанайской (9,3%), Павлодарской (9,6%) областей.

О совершенном не владении английским языком сказал каждый второй опрошенный в Туркестанской области (49,2%).

Таблица 7. Распределение ответов на вопрос: «В какой степени Вы владеете следующими языками?»

Языки	Совершенно не знаю	Знаю только несколько слов и фраз	Понимаю, а также могу участвовать в несложном разговоре	Могу свободно говорить, читать и писать
1. Казахский	3,2	9,2	11,9	75,6
2. Русский	1,4	5,3	18,7	74,7
3. Английский	20	42,3	29,9	7,8

Родители для казахстанской молодежи остаются главными референтами, то есть именно к родителям молодые люди обращаются за советами, например, при выборе будущей профессии (52,5%). Кроме этого, значима доля тех респондентов, кто принимает решения самостоятельно, не ориентируясь на мнения других людей (32,2%) (Диаграмма 14).

Диаграмма 14. Распределение ответов на вопрос: «К кому Вы прислушиваетесь при выборе своей профессии?»

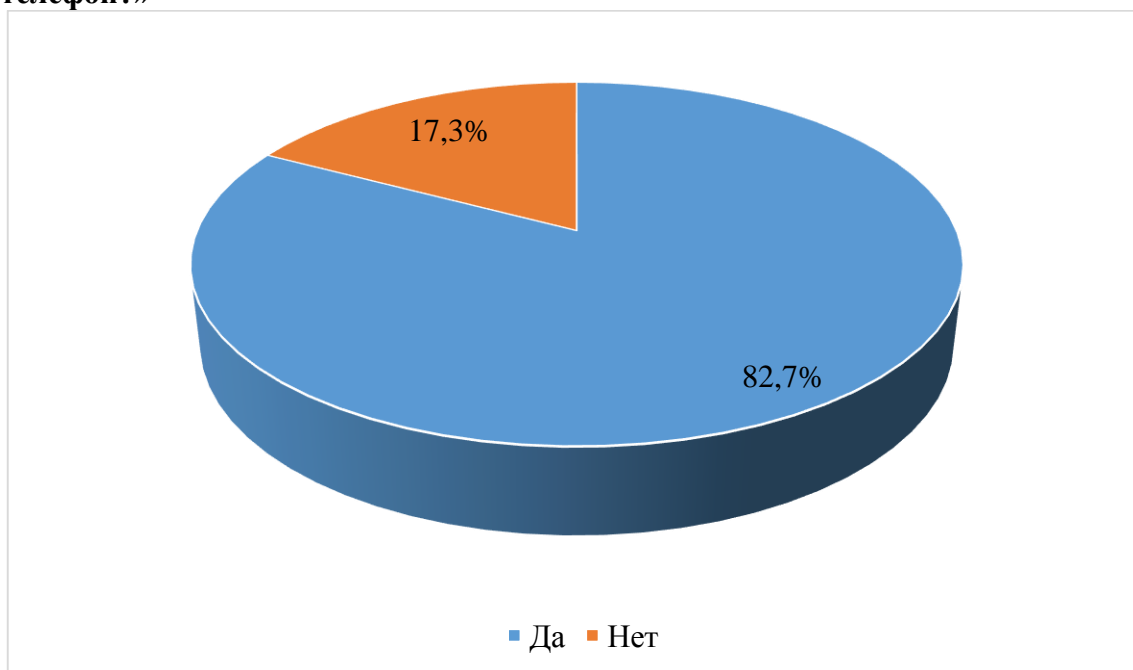

3.2 Цифровизация и молодежь

Процесс цифровизации общества представляет собой целый комплекс возможностей и вызовов в первую очередь для представителей молодого поколения, социализация и адаптация к условиям современного рынка труда которого происходит отчасти в интернет-пространстве. Поэтому в ходе настоящего опроса респондентам было предложено ответить на несколько вопросов о роли Интернета в их жизни.

Судя по данным социологического исследования, мобильный телефон имеется у 82,7% молодежи Казахстана. Соответственно остальные (17,3%) еще/пока не располагают данным средством связи. Среди них больше всего респондентов в возрасте 14-18 лет, проживающих в городах (Диаграмма 15).

Диаграмма 15. Распределение ответов на вопрос: «Есть ли у Вас мобильный телефон?»

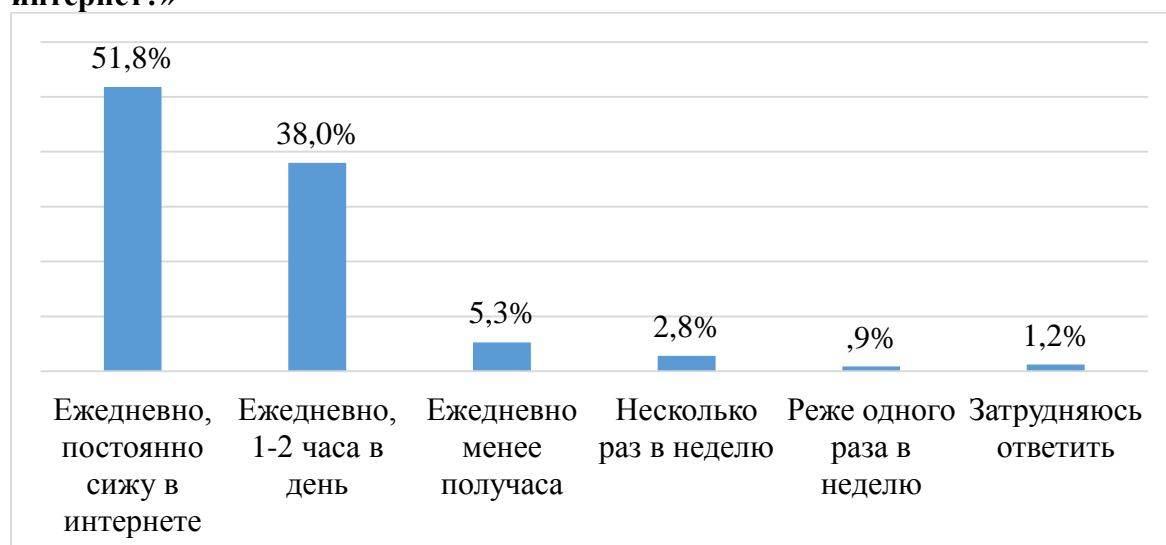
Казахстанская молодежь выходит в Интернет преимущественно посредством мобильного телефона (88,7%). Через стационарный компьютер или ноутбук пользуются услугами Интернета 5,8% респондентов. Интернет-кафе или компьютерные клубы молодые люди практически не используют как инструмент выхода во Всемирную сеть (0,7%) (Таблица 8).

Таблица 8. Распределение ответов на вопрос: «На каких имеющихся у Вас устройствах Вы чаще всего выходите в интернет?»

	%
Мобильный телефон	88,7
Стационарный компьютер или ноутбук	5,8
Интернет-кафе или компьютерные клубы	0,7
Не выхожу в интернет	3,6
Затрудняюсь ответить	1,2

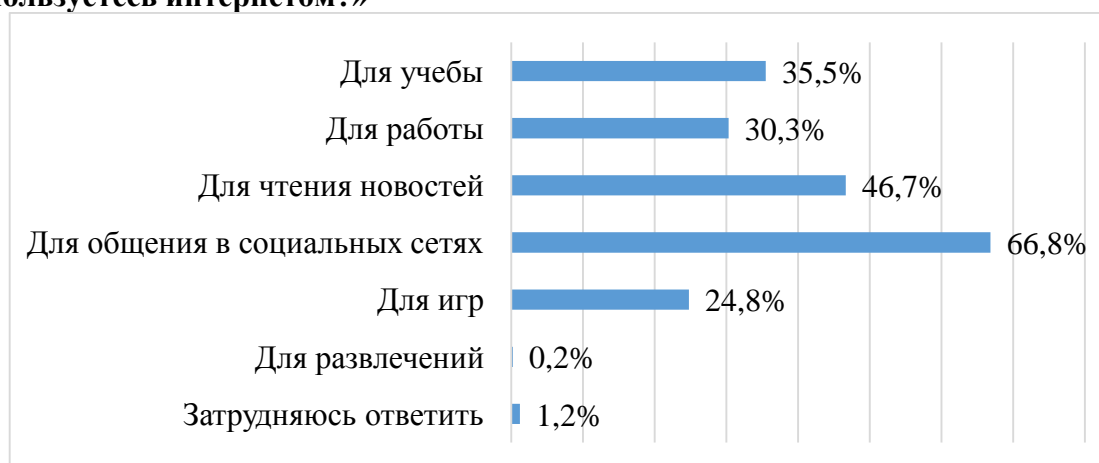
Что касается средней частоты времяпровождения молодежи в Интернете, то, судя по результатам социологического опроса, молодые люди выходят в Интернет каждый день (95,1%), при чем половина из них использует Интернет постоянно (51,8%). Пару часов в день проводят в сети 38% молодежи Казахстана. Несколько раз в неделю пользуются услугами Интернета 2,8% опрошенных (Диаграмма 16).

Диаграмма 16. Распределение ответов на вопрос: «Как часто Вы выходите в интернет?»

Главной целью пребывания молодежи в Интернете является общение в социальных сетях (66,8%), то есть для большинства молодежи Интернет – основной канал коммуникации. Еще 46,7% участников опроса отметили, что пользуются Интернетом для того, чтобы быть в курсе происходящих событий, читать новости. Каждый третий респондент проводит время онлайн для того, чтобы учиться (35,5%) или работать (30,3%). Для ¼ доли опрошенных Интернет – пространство, где удовлетворяют свои потребности геймеры (24,8%) (Диаграмма 17).

Диаграмма 17. Распределение ответов на вопрос: «С какой целью Вы пользуетесь интернетом?»

3.3 Здоровый образ жизни в молодежной среде

Любой здоровый человек, а молодой – особенно, является фундаментальной ценностью для общества и государства. Формирование здорового образа жизни членов общества имеет первостепенное значение для прогрессивного демографического

развития. Сохранение и укрепление здоровья нации во многом определяется отношением молодежи к своему здоровью. Однако из числа опрошенных молодых казахстанцев только 71,9% респондентов указали, что ведут здоровый образ жизни. Отрицательный ответ на вопрос дал каждый четвертый представитель молодого поколения страны (Таблица 9).

Таблица 9. Распределение ответов на вопрос: «Ведете ли Вы здоровый образ жизни?»

	%
Да	71,9
Нет	24,1
Затрудняюсь ответить	4,1

В свою очередь здоровый образ жизни молодые люди интерпретируют как комбинацию следующих составляющих: отказ от вредных привычек (46,4%), регулярные занятия физической культурой и спортом (42,6%) и правильное и сбалансированное питание (39%). Также встречались мнения, что ЗОЖ – это соблюдение личной гигиены, закаливание и следование рациональному распорядку дня (Таблица 10).

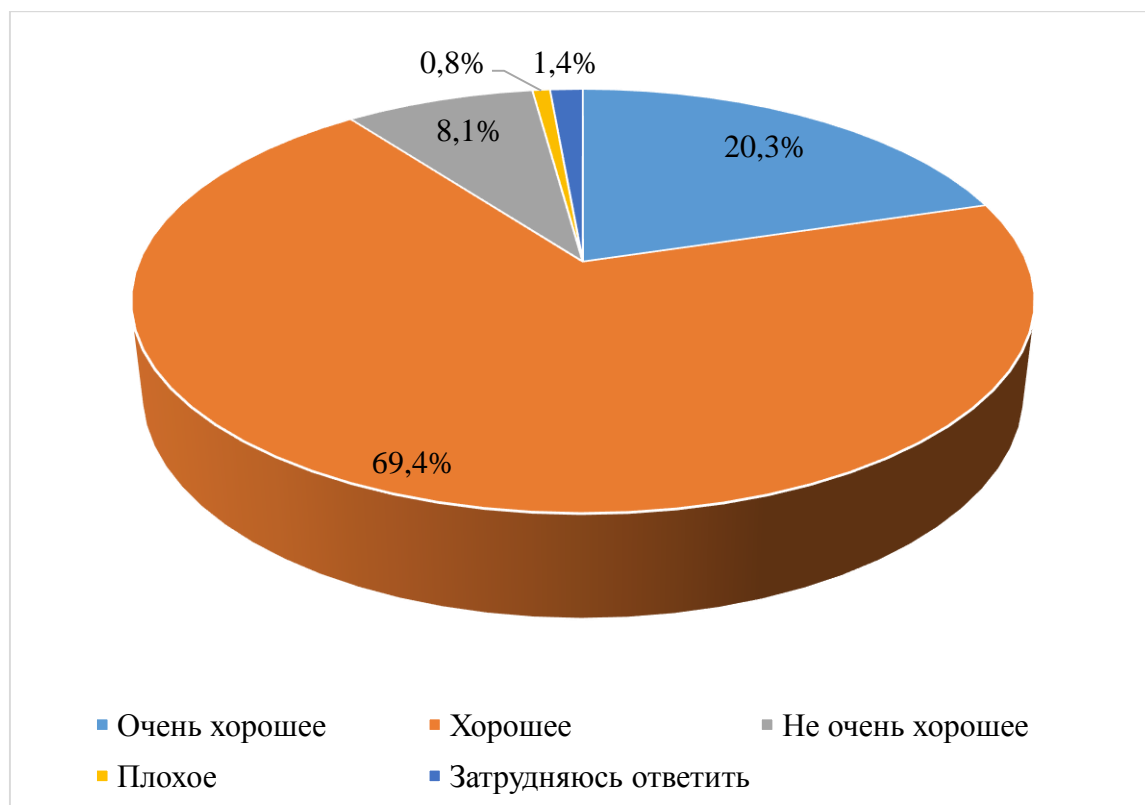
Таблица 10. Распределение ответов на вопрос: «По Вашему мнению, «здоровый образ жизни» – это...?»

	%
Отказ от вредных привычек	46,4
Регулярные занятия физической культурой и спортом	42,6
Правильное и сбалансированное питание	39,0
Личная гигиена	33,6
Закаливание	19,4
Рациональный распорядок дня	19,4
Воспитание здоровых привычек и навыков	11,7
Регулярный мониторинг состояния здоровья	8,4
Положительные эмоции	8,0
Сексуальная культура	1,9

Состояние здоровья основной части опрошенных оценивается ими как «хорошее», об этом сказали 69,4% молодых людей. «Очень

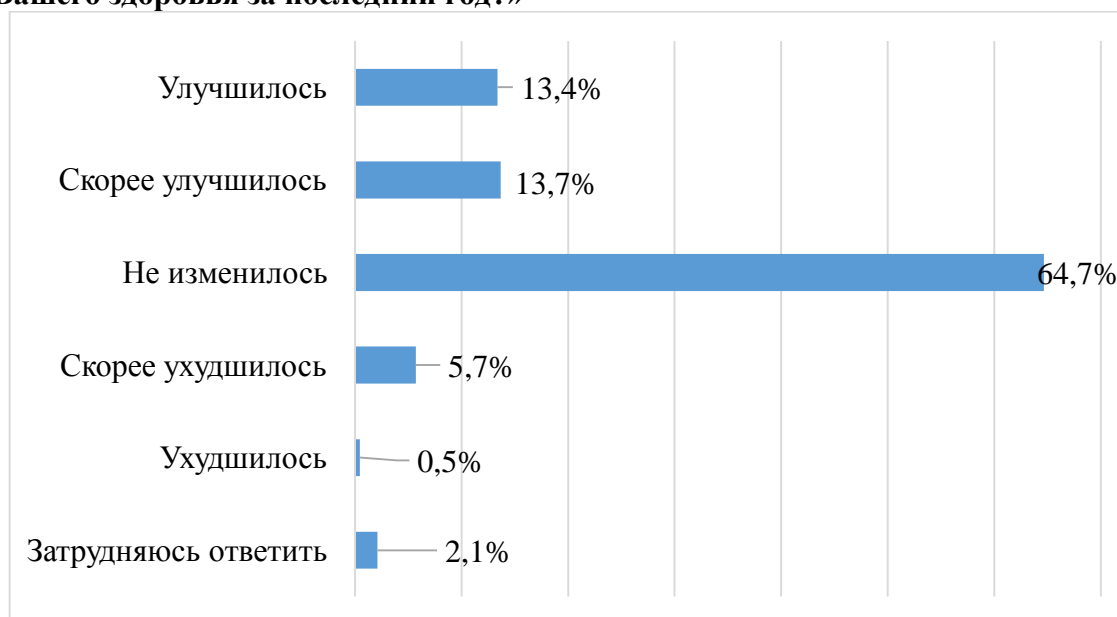
хорошим» здоровьем обладает каждый пятый житель страны из числа молодежи (20,3%). На «не очень хорошее» состояние здоровья указали 8,1% респондентов. 0,8% молодежи жалуются на «плохое» здоровье (Диаграмма 18).

Диаграмма 18. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы оцениваете состояние собственного здоровья?»

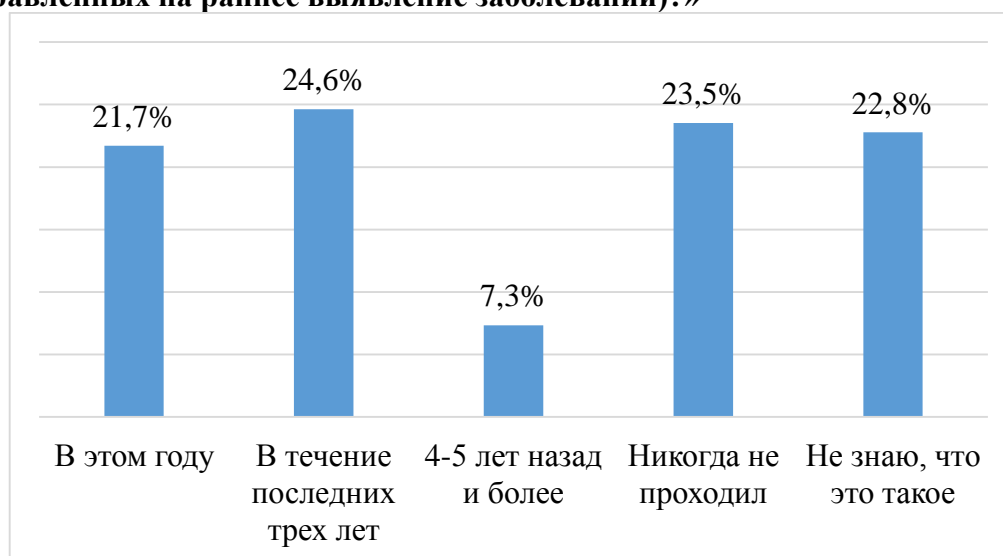
Если рассматривать состояние здоровья молодежи Казахстана в динамике за прошлый год, то в основном не произошло каких-либо серьезных изменений (64,7%). Если сравнивать по балансам улучшения или ухудшения здоровья молодых людей, то стоит отметить, что процент тех, кто указал на улучшение собственного здоровья в 4 раза превышает долю тех, кто высказался об ухудшении своего здоровья (Диаграмма 19). При чем оценивает свое здоровье как «не очень хорошее» и отмечает ухудшение здоровья за последний год чаще городская молодежь, нежели сельская.

Диаграмма 19. Распределение ответов на вопрос: «Как изменилось состояние Вашего здоровья за последний год?»

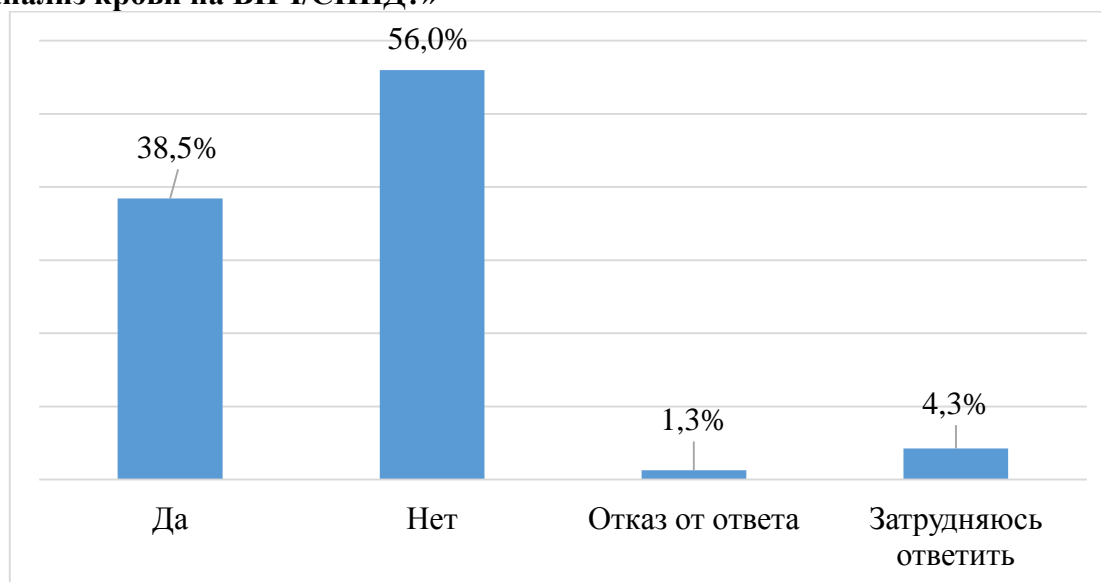
Далее респонденты ответили на вопрос: «Когда Вы последний раз проходили скрининг (комплекс тестов, обследований и иных процедур, направленных на раннее выявление заболеваний)?». Результаты исследования показали, что около половины опрошенной молодежи никогда не проходили скрининг или не знают, что это такое (46,3%). Остальные проходили процедуру скрининга в разные периоды: в текущем году – 21,7%, в течение последних трех лет – 24,6%, около 5 лет назад – 7,3% (Диаграмма 20).

Диаграмма 20. Распределение ответов на вопрос: «Когда Вы последний раз проходили скрининг (комплекс тестов, обследований и иных процедур, направленных на раннее выявление заболеваний)?»

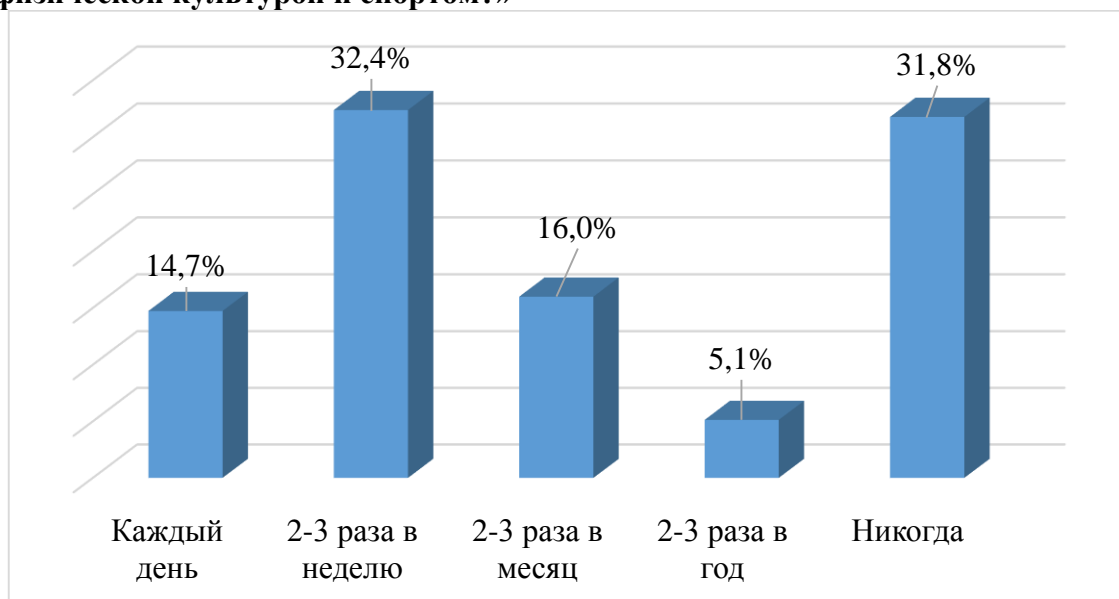
Из общего числа опрошенных лишь 38,5% молодежи сдавали когда-либо анализ крови на ВИЧ/СПИД. В свою очередь большинство молодых людей не проходили такой процедуры – 56% (Диаграмма 21).

Диаграмма 21. Распределение ответов на вопрос: «Сдавали ли Вы когда-нибудь анализ крови на ВИЧ/СПИД?»

Современной молодежи, увлеченной виртуальным компьютерным миром, свойственен достаточно малоактивный образ жизни. Так, интенсивной физической активностью каждый день занимаются лишь 14,7% опрошенных. В основном же спорт присутствует в жизни молодежи 2-3 раза в неделю (32,4%) или 2-3 раза в месяц (16%). Значительная доля респондентов указала, что не занимается физической культурой и спортом вообще (31,8%) (Диаграмма 22).

Диаграмма 22. Распределение ответов на вопрос: «Как часто Вы занимаетесь физической культурой и спортом?»

Что касается основных площадок, где молодежь предпочитает практиковать спорт, то 1/3 доля опрошенной молодежи занимается спортом дома (33,3%). Самостоятельно на стадионе, спортплощадках, тренажерном зале занимаются спортом 21,7% опрошенных. Спортивный зал школы, колледжа, вуза служит площадкой для занятия спортом еще для 15,5% молодых людей (Таблица 11).

Таблица 11. Распределение ответов на вопрос: «Где Вы занимаетесь спортом?»

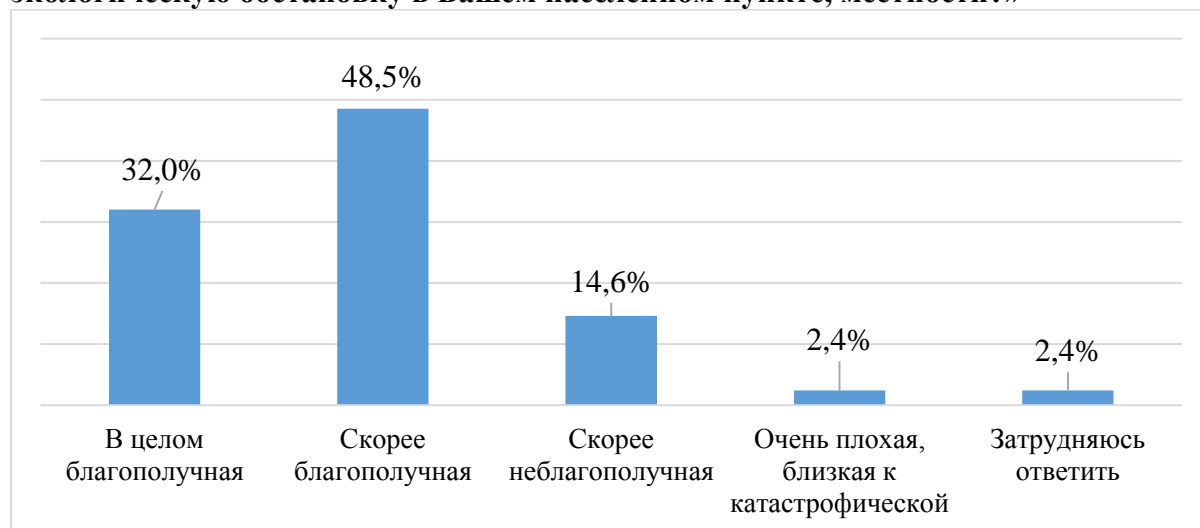
	%
Дома	33,3
Самостоятельно на стадионе, спортплощадках, тренажерном зале	21,7
В спортивном зале школы, колледжа, вуза	15,5
В фитнес-клубе	9,3
В платной спортивной секции	9,0
В спортивном комплексе по месту работы	5,8
Не занимаюсь спортом	29,2

3.4 Оценка экологической обстановки с точки зрения молодежи

Улучшение экологической ситуации в стране, направленное на повышение качества жизни населения, становится приоритетным направлением в государственной политике Казахстана. Так, в ходе опроса респонденты ответили на вопрос об экологической обстановке в своем регионе. Согласно результатам опроса, совокупный показатель вариантов ответа «в целом благополучная» и «скорее благополучная»

составил 80,5%. Тогда как 17% опрошенных определяют экологическую ситуацию в месте своего проживания как неблагоприятную или критическую, в их числе молодые жители Карагандинской (41%) и Павлодарской (40,5%) областей (Диаграмма 23).

Диаграмма 23. Распределение ответов на вопрос: «Как бы Вы оценили экологическую обстановку в Вашем населенном пункте, местности?»

Уровень удовлетворенности молодежи качеством воздуха в их населенном пункте составил 82,1%, тогда как уровень удовлетворенности качеством воды намного меньше – 72,3% (Таблица 12). В региональном разрезе качеством воздуха в большей степени не удовлетворены жители Карагандинской (35%) и Павлодарской (37,8%) областей. Качество воды в регионе не устраивает жителей Костанайской области (56%).

Таблица 12. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы качеством...»

	воздуха в Вашем населенном пункте	воды, которой пользуетесь, в Вашем населенном пункте
Удовлетворен	54	40,9
Скорее удовлетворен	28,1	31,4
Скорее не удовлетворен	10,4	16,7
Не удовлетворен	3,8	6,8
Затрудняюсь ответить	3,8	4,1

РАЗДЕЛ IV. ВОЗМОЖНОСТИ МОЛОДЕЖИ: ЦЕННОСТИ, УСТАНОВКИ, ВОСПРИЯТИЕ

4.1 Роль религии в жизни молодежи

Изучение ценностных установок молодежи представляет собой особую важность, так как сформированные в юности ценностные ориентации выступают основанием для выработки активной позиции личности, самоопределения и формирования мировоззрения. С целью выявления ценностной системы современной молодежи респондентам было предложено ответить на вопрос о том, что для молодых граждан является самым важным в жизни. Согласно полученным результатам, бесспорное первенство в ценностной системе молодежи принадлежит семье. Абсолютное большинство молодых людей (86%) отмечают в качестве доминирующего жизненного приоритета именно институт семьи. На втором месте в системе жизненных ценностей у молодежи находится здоровье (59,7%). Третью позицию в ценностной иерархии молодежи занимают «друзья», в этом солидарны 30,7% опрошенных.

18,3% респондентов признались, что самое главное для них в жизни – будущее детей. Пятое и шестое место в системе жизненных ценностей молодежи Казахстана принадлежит образованию (13,3%) и карьере (11,1%). Деньги, материальное благополучие являются ценностью для каждого десятого представителя молодежи страны (10,7%).

В группу периферийных или наименее значимых ценностей попали «вера» (2,7%), «профессионализм» (2,3%) и «традиции» (1,5%) (Таблица 13).

Таблица 13. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, что из нижеперечисленного является для Вас наиболее важным в жизни?»

	%
Семья	86,0
Здоровье	59,7
Друзья	30,7
Будущее детей	18,3
Образование	13,3
Карьера	11,1
Деньги, материальное благополучие	10,7
Любовь, любимый человек	9,6
Интересная работа	8,1
Независимость, свобода	7,3
Успех	7,2
Служба Родине	5,1
Соблюдение прав и свободы	4,2
Самореализация	3,0
Вера	2,7

Профессионализм	2,3
Традиции	1,5

С целью определения уровня влияния религии на повседневную жизнь казахстанской молодежи в социологический инструментарий были включены вопросы об отношении молодежи к религии и об интенсивности исполнения основных религиозных практик.

Современная религиозная структура молодежи республики в целом выглядит следующим образом: доля глубоко верующих среди молодежи составляет 6,9% (верующие, соблюдающие все предписания религии). Большинство участников опроса считают себя религиозными, но ограничиваются лишь праздниками и соблюдением некоторых формальностей – 64,1%. Доля неверующих граждан, но иногда посещающих религиозные учреждения, – 7,5%. Каждый десятый опрошенный назвал себя неверующим (11%). Атеистических взглядов придерживаются 3,1% молодежи страны (Диаграмма 24).

Таким образом, среди молодых людей значительна доля номинально верующих, которые не участвуют в религиозной жизни, но иногда выполняют некоторые религиозные обряды.

Диаграмма 24. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком?»

Далее респондентов попросили ответить на вопрос о том, какого вероисповедания они придерживаются. Из числа ответивших 76,6% респондентов отнесли себя к числу мусульман. Христианство, в частности православие, исповедуют, судя по ответам респондентов, 15,4% опрошенных. В меньшей степени среди населения области распространены такие ветви христианства, как католицизм,

протестантизм, и иудаизм. Так, молодых последователей католицизма в Казахстане – 0,8%, протестантизма – 0,2%, иудаизма – 0,1% (Таблица 14).

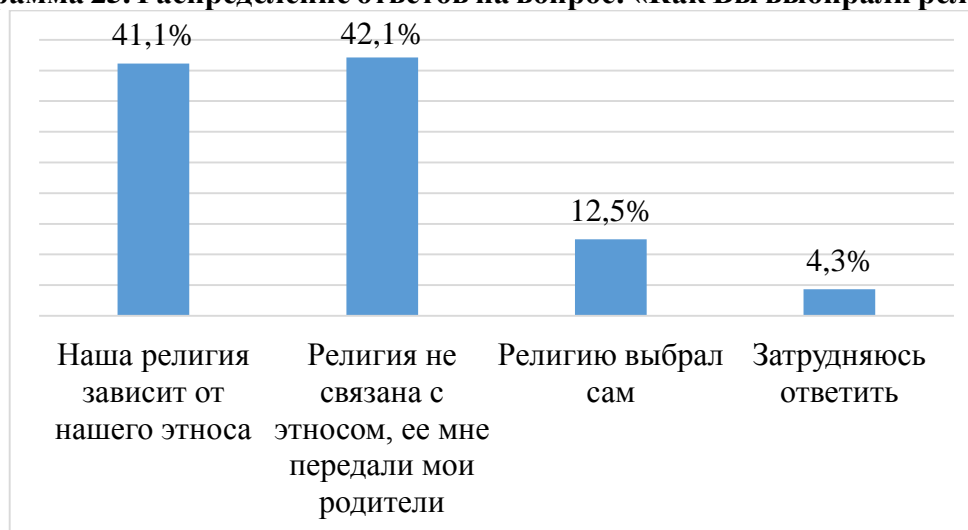
В общем рассмотрении религиозная идентификация казахстанской молодежи совпадает с религиозной структурой в разрезе всего населения страны, что говорит о том, что преемственность ценностей, закладываемых в институте семьи, сохраняется.

Таблица 14. Распределение ответов на вопрос: «К какой религии Вы себя относите?», %

	%
Ислам	76,6
Православие	15,4
Католицизм	0,8
Протестантизм	0,2
Иудаизм	0,1
Не отношу себя ни к какой религии	5,3
Затрудняюсь ответить	1,7

При этом, результаты массового опроса говорят об актуальности применения термина «этнические верующие» в отношении религиозных практик молодых жителей страны. Так, формирование религиозной идентичности у молодых граждан обусловлено, согласно данным массового опроса, этнической принадлежностью (41,1%). Еще столько же опрошенных (42,1%) придерживаются того или иного вероисповедания, так как следуют традиционным ценностям семьи. В редких случаях религия является личным выбором человека. Лишь 12,5% молодежи убеждены в том, что они пришли в религию в результате предварительного изучения данной религии (Диаграмма 25).

Диаграмма 25. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы выбирали религию?»

Для характеристики религиозного поведения казахстанской молодежи были выбраны такие акты культового религиозного поведения как частота посещения культовых мест, чтение религиозной литературы, просмотр религиозных каналов, посещение религиозных сайтов, беседы на религиозные темы с близким окружением.

Итак, как часто казахстанская молодежь посещает культовые заведения (мечеть, православный храм, костел, молельный дом и т. д.)? Опрос показал, что каждую неделю ходят в культовые заведения 9,2% респондентов. Редкими посетителями культовых заведений являются большинство опрошенных – 58,8%, они посещают культовые заведения несколько раз в год. Не посещают вообще – 32% респондентов.

Надо сказать, что в основном молодежь Казахстана отмечает религиозные праздники несколько раз в год (68,7%). При этом, 1/4 доля всех опрошенных не отмечают религиозные праздники никогда (26,7%). Это можно объяснить приведенными выше данными о том, что в основном молодые люди являются номинально верующими, для которых характерны нерегулярные религиозные практики.

С чтением религиозной литературы дело обстоит несколько по другому. Каждую неделю ее читают 3,7% респондентов, несколько раз в год – 20,8%. Превалирующее число опрошенных не читают религиозную литературу (75,5%).

Телевизионные каналы и сайты, посвященные религии, охватывают 20% и 18,9% молодежи, соответственно, что составляет практически одну пятую ее часть.

В религиозном аспекте жизни серьезную роль играет близкое окружение. Так, в результате массового опроса было выявлено, что 34,2% опрошенных беседуют с родственниками на тему религии. С друзьями у респондентов такие беседы случаются несколько реже – 28,2% беседуют с друзьями на тему религии с разной периодичностью (Таблица 15).

Таблица 15. Распределение ответов на вопрос: «Как часто Вы...», %

	Никогда	Несколько раз в год	Каждую неделю
1. Посещаете религиозные храмы (мечеть, церковь и др.)	32	58,8	9,2
2. Отмечаете религиозные праздники	26,7	68,7	4,6
3. Читаете религиозную литературу	75,5	20,8	3,7
4. Смотрите религиозные каналы	80	15,8	4,2

5. Посещаете сайты, посвященные религии	81,1	15,3	3,6
6. Беседуете с родственниками на тему религии	65,8	30,7	3,5
7. Беседуете с друзьями и единовѣрцами на тему религии	71,8	24,4	3,8

Мнение респондентов о влиянии религиозной молодежи на общественно-политическую ситуацию разделилось: если 45,4% опрошенных считают, что религиозная молодежь никак не влияет на общественно-политическую обстановку в регионе, то 9,3% респондентов склоняются к позиции о том, что религиозная молодежь создает общественную напряженность в населенном пункте. Каждый десятый молодой казахстанец считает, что религиозные люди вносят гармонию в общество (Таблица 16).

Таблица 16. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы думаете, влияет ли религиозная молодежь на общественно-политическую ситуацию в Вашем регионе?»

	%
Да, они создают общественную напряженность	9,3
Да, люди, придерживающиеся религии, пытаются навязать свою волю остальным, установить свои порядки	15,7
Да, люди, придерживающиеся религии, вносят гармонию в общество	10,9
Нет, религиозная молодежь никак не влияет на общественно-политическую ситуацию	45,4
Затрудняюсь ответить	18,7

4.2 Брачно-семейные установки молодого поколения

В современном обществе происходят значительные изменения института семейно-брачных отношений, вызванные меняющимися социально-экономическими преобразованиями. Семья представляет собой систему социального функционирования человека и находится под воздействием не только социально-политических условий, но и внутренних процессов своего развития. В семье формируется и развивается личность человека, происходит овладение социальными ролями, необходимыми для адаптации ребенка в обществе. Семья

выступает как первый воспитательный институт, связь с которым человек ощущает на протяжении всей своей жизни. Поэтому важным является изучение брачно-семейных установок молодого поколения, что и было предпринято в ходе настоящего исследования.

Для начала респондентов спросили о том, какой возраст является идеальным, с их точки зрения, для вступления в брак. Результаты опроса показали, что молодежь дифференцирует подходящий возраст для создания семьи по гендерному принципу: для мужчин идеальным возрастом является диапазон 24-27 лет (57,5%), тогда как для женщин возрастные рамки для вступления в брак варьируются от 18 до 23 лет (58,5%) (Таблица 17,18).

Таблица 17. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы думаете, какой возраст является идеальным для вступления в брак? Для мужчины»

	%
18-23 года	16,3
24-27 лет	57,5
28-35 лет	20,3
35 лет и более	1,6
В брак вступать не обязательно	0,5
Затрудняюсь ответить	3,9

Таблица 18. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы думаете, какой возраст является идеальным для вступления в брак? Для женщины»

	%
18-23 года	58,5
24-27 лет	34,3
28-35 лет	3,2
35 лет и более	0,2
В брак вступать не обязательно	0,4
Затрудняюсь ответить	3,3

Рейтинг актуальных проблем молодых семей Казахстана дублирует рейтинг актуальных проблем, обозначаемых населением в целом. Другими словами, молодые семьи также испытывают финансовые проблемы (22%), в том числе из-за наличия кредитов (7,8%), зачастую не имеют собственного жилья (16,2%), испытывают трудности с трудоустройством (13,2%). Еще 7,6% опрошенных актуализируют такую проблему как отсутствие поддержки со стороны государства (Таблица 19).

Таблица 19. Распределение ответов на вопрос: «Если Вы состоите в браке, какие проблемы чаще всего испытывает Ваша молодая семья?»

	%
Финансовые проблемы	22,0
Отсутствие собственного жилья	16,2
Безработица	13,2
Наличие кредитов	7,8
Отсутствие поддержки со стороны государства	7,6
Вмешательство родителей в молодую семью	5,3
Сочетание работы с учебой	4,6
Неподготовленность молодежи к принятию ответственных решений	4,1
Проблема досуга	3,4
Непонимание, психологические проблемы	3,0
Отсутствие детей	2,5
Вредные привычки	1,1
Деструктивная религиозность	0,3
Не состою в браке	57,7

В дополнение к вопросу об актуальных проблемах молодых семей в Казахстане можно отметить, что каждый третий опрошенный не ощущает, что государство оказывает поддержку молодым семьям (29,2%). Противоположную позицию в данном вопросе выразили 13,2% респондентов, которые отметили, что государство заботится о молодых семьях различными способами в виде различных льгот, программ и др. (Диаграмма 26).

Диаграмма 26. Распределение ответов на вопрос: «Ощущаете ли Вы, что государство оказывает Вашей молодой семье социальную защиту и поддержку в виде различных льгот, программ и др.?»

В завершение респонденты ответили на вопрос: «Как Вы считаете, кто должен брать на себя ответственность за использование контрацепции для предупреждения незапланированной беременности?». Результаты исследования демонстрируют следующее: каждый второй опрошенный считает, что ответственность за использование контрацепции лежит как на мужчине, так и на женщине (54,6%). Об ответственности женщин в данном вопросе высказались 6,6%, тогда как другие 9,6% респондентов подчеркнули исключительную ответственность мужчин в решении по использованию контрацепции (Таблица 20).

Таблица 20. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, кто должен брать на себя ответственность за использование контрацепции для предупреждения незапланированной беременности?», %

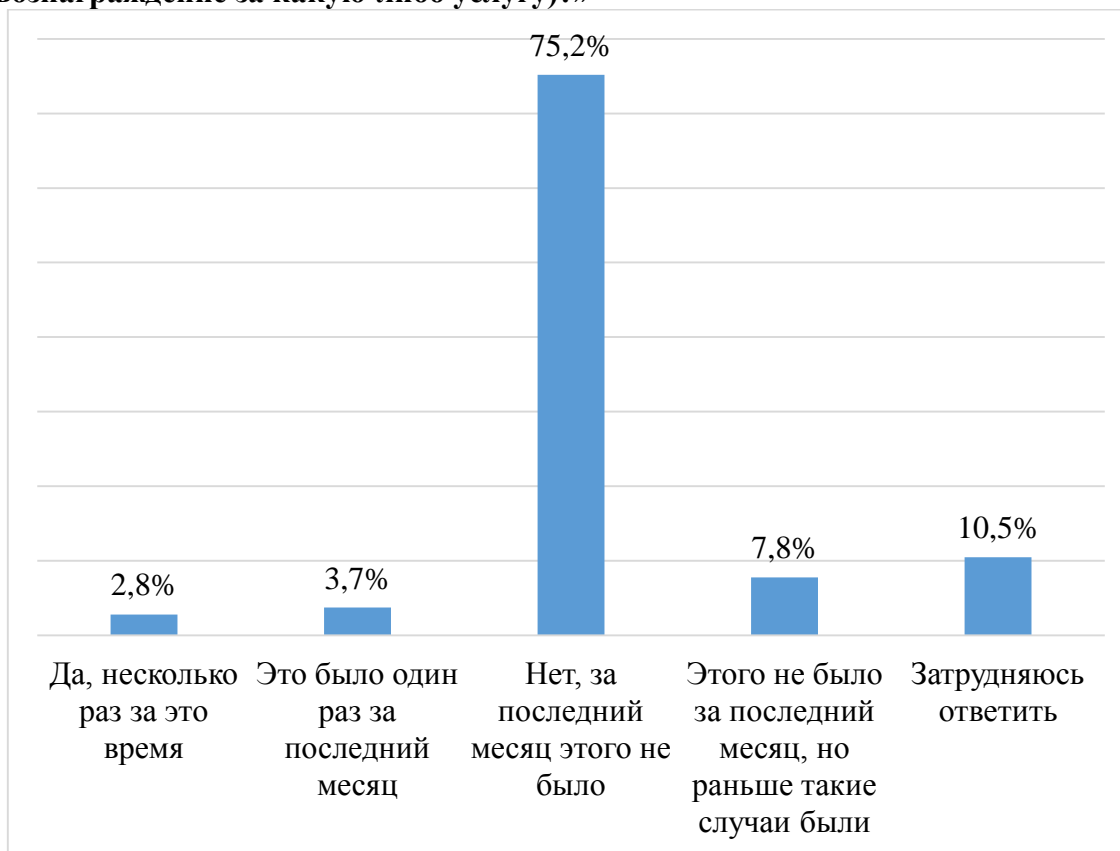
	%
Решение по использованию контрацепции должна принимать женщина	6,6
Решение по использованию контрацепции должен принимать мужчина	9,6
Ответственность за использование контрацепции лежит как на мужчине, так и на женщине	54,6
Я против применения контрацепции	6,1
Не допускаю возможности применения контрацепции по религиозным мотивам	2,8
Затрудняюсь ответить	20,3

4.3 Коррупция глазами молодежи

Коррупция – основное препятствие для политического, экономического и духовного возрождения. Она превратилась в реальную угрозу национальной безопасности страны, главный тормоз на пути любых преобразований. Привлечение молодежи к противодействию коррупции имеет важное значение для успеха в сдерживании коррупции. Молодежь составляет значительную часть населения и, как правило, более открыта для социальных перемен и политических трансформаций, так как они могут иметь меньший интерес к сохранению статус-кво.

Согласно результатам проведенного исследования, несколько вопросов в котором было посвящено проблеме коррупции, основная часть молодежи страны за последний месяц не сталкивалась с проявлением коррупции (75,2%). Доля тех, кто имел подобный опыт в течение последнего месяца, составляет 6,5%. (Диаграмма 27).

Диаграмма 27. Распределение ответов на вопрос: «Сталкивались ли Вы в течение последнего месяца с проявлениями коррупции (давали ли вознаграждение за какую-либо услугу)?»

Наиболее коррумпированными сферами в казахстанском обществе, согласно ответам молодежи, являются образование, включая детские сады (18,1%), здравоохранение (17,7%) и правоохранительные органы (9,8%) (Таблица 21).

Таблица 21. Распределение ответов на вопрос: «За оказание каких услуг Вы давали вознаграждение (взятку) за последний месяц?», %

	%
Образование, включая детские сады	18,1
Медицинские услуги	17,7
Правоохранительные органы, в том числе дорожная полиция	9,8
Трудоустройство	7,6
Государственные органы	5,0
Затрудняюсь ответить	41,8

Средний размер вознаграждения, которое приходилось давать респондентами, в основном варьируется между такими показателями как

«менее 1000 тенге» (9,8%) и «1001 – 5000 тенге» (9,8%). Вознаграждение до 10000 тенге давали 5,2% опрошенных. Остальные отметили, что в коррупционных схемах не участвовали (33,5%), либо затруднились с ответом (37,3%) (Таблица 22).

Таблица 22. Распределение ответов на вопрос: «Каков средний размер вознаграждения, которое Вам приходилось давать?»

	%
Менее 1000 тенге	9,8
1001-5000 тенге	9,8
5001-10 000 тенге	5,2
10 001-50 000 тенге	2,1
50 001-100 000 тенге	1,1
Свыше 100 000 тенге	1,2
Вознаграждения не делал(а)	33,5
Затрудняюсь ответить	37,3

В современном мире толерантность является социальной нормой общества. Однако, согласно экспертам, нынешняя молодежь не всегда толерантна, что может быть связано с коммерциализацией отношений, утратой прежних идеалов и ценностей, глобализацией и т. д. Поэтому в процессе настоящего опроса мы решили ответить на вопрос: «Насколько у современной молодежи развита готовность к конструктивному взаимодействию с другими людьми, независимо от их национальности, социальной, религиозной, языковой принадлежности, сексуальной ориентации?». Согласно результатам опроса, казахстанской молодежи присуща этническая толерантность (вариант ответа «категорически нет» выбрали 11,3% опрошенных) и терпимость по отношению к оралманам (11,8%). В меньшей степени молодежь является терпимой по отношению к сожительствующим без официальной регистрации брака (13,8%), иммигрантам (14,1%), людям другой религии (14,1%). Менее всего молодежь современного Казахстана готова проживать по соседству и, по-видимому, тесно взаимодействовать, с представителями нетрадиционной сексуальной ориентацией (более половины опрошенных) (Таблица 23).

Таблица 23. Распределение ответов на вопрос: «В нашем обществе очень много разных людей. Ниже перечислены различные группы людей. Назовите тех, с кем бы Вы НЕ ХОТЕЛИ жить по соседству»

	Категорически нет	Нет, но с некоторыми исключениями	Мне все равно	Затрудняюсь ответить
1. Люди другой этнической группы (национальности)	11,3	9,7	73,1	5,8
2. Иммигранты и иностранные рабочие	14,1	14,9	63,8	7,1
3. Люди другой религии (вероисповедания)	14,1	8,7	70,3	6,9
4. Сожительствующие без официальной регистрации брака в ЗАГСе	13,8	8,8	70,1	7,3
5. Люди, разговаривающие на незнакомом Вам языке	17,1	15	60	7,9
6. Оралманы	11,8	14,3	66,1	7,7
7. Люди с нетрадиционной сексуальной ориентацией	50,8	9,7	29,2	10,4

4.4 Патриотизм в молодежной среде

Одной из важнейших ценностей современного общества является патриотизм, понимаемый не просто как любовь к Родине, гордость за свою страну, стремление узнать и понять ее, сделать лучше, но и как готовность к службе ради своего государства.

В рамках настоящего исследования уровень патриотизма молодежи изучался через ряд вопросов, касающихся наличия в сознании молодежи чувства гордости за свою страну, значение, которое молодые люди вкладывают в понятие патриотизма и др.

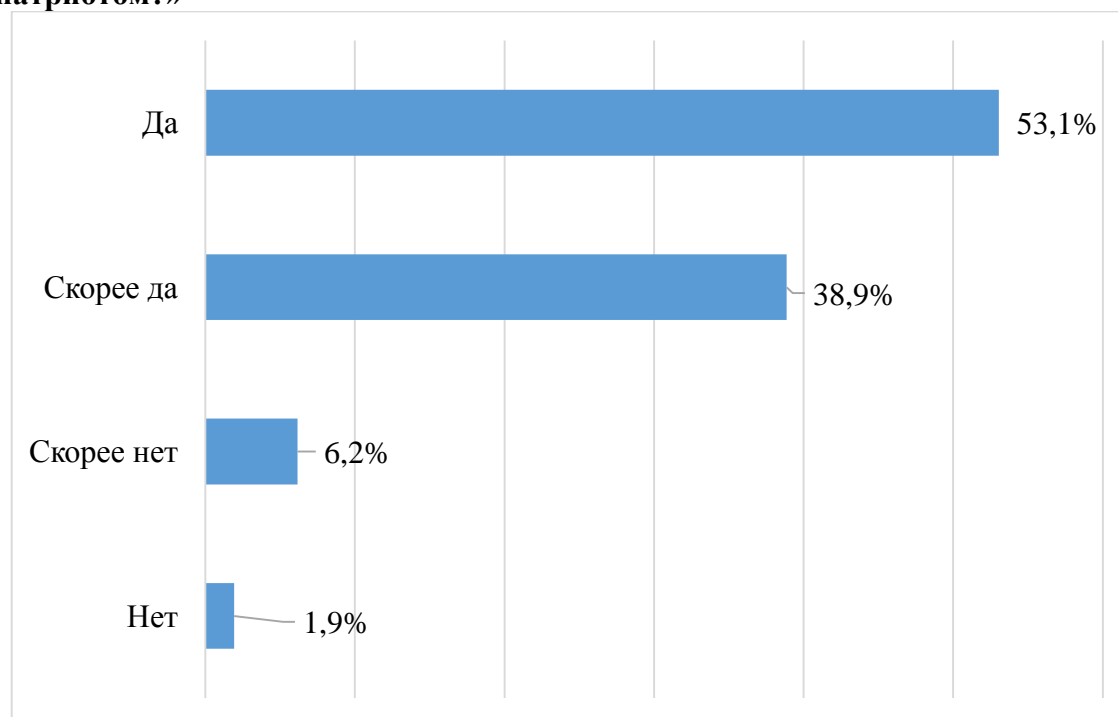
Анализ ответов молодежи относительно интерпретаций понятия «быть патриотом Казахстана» показал, что 1/3 доля молодых граждан понимают патриотизм как чувство гордости за великие достижения страны (31,8%). Вторым наиболее распространенным (28,6%) среди молодежи пониманием казахстанского патриотизма, не исключающим его совмещение с другими трактовками патриотизма, является любовь к Родине, в том числе к родному городу, селу, аулу. 24,3% ассоциируют казахстанский патриотизм с соблюдением законов государства (Таблица 24).

Таблица 24. Распределение ответов на вопрос: «Что, по Вашему мнению, значит быть «патриотом Казахстана»?», %

	%
Гордиться великими достижениями страны	31,8
Любить Родину, в том числе родной город, село, аул	28,6
Соблюдать законы государства, быть законопослушным налогоплательщиком	24,3
В случае необходимости защищать страну с оружием в руках	18,0
Трудиться на благо Родины	14,1
Верить в великое будущее страны	10,8
Говорить с гордостью о Казахстане, когда выезжаешь за границу, рассказывать про Казахстан	8,2
Знать казахский язык, традиции и историю Казахстана	7,7
Жить в мире и согласии с другими гражданами страны	6,9
Испытывать чувство ответственности за происходящее в стране	5,4
Пройти службу в армии	4,3
Покупать отечественную казахстанскую продукцию (продукты питания, одежду и т.п.)	2,9
Испытывать ностальгию вдали от Родины	2,5

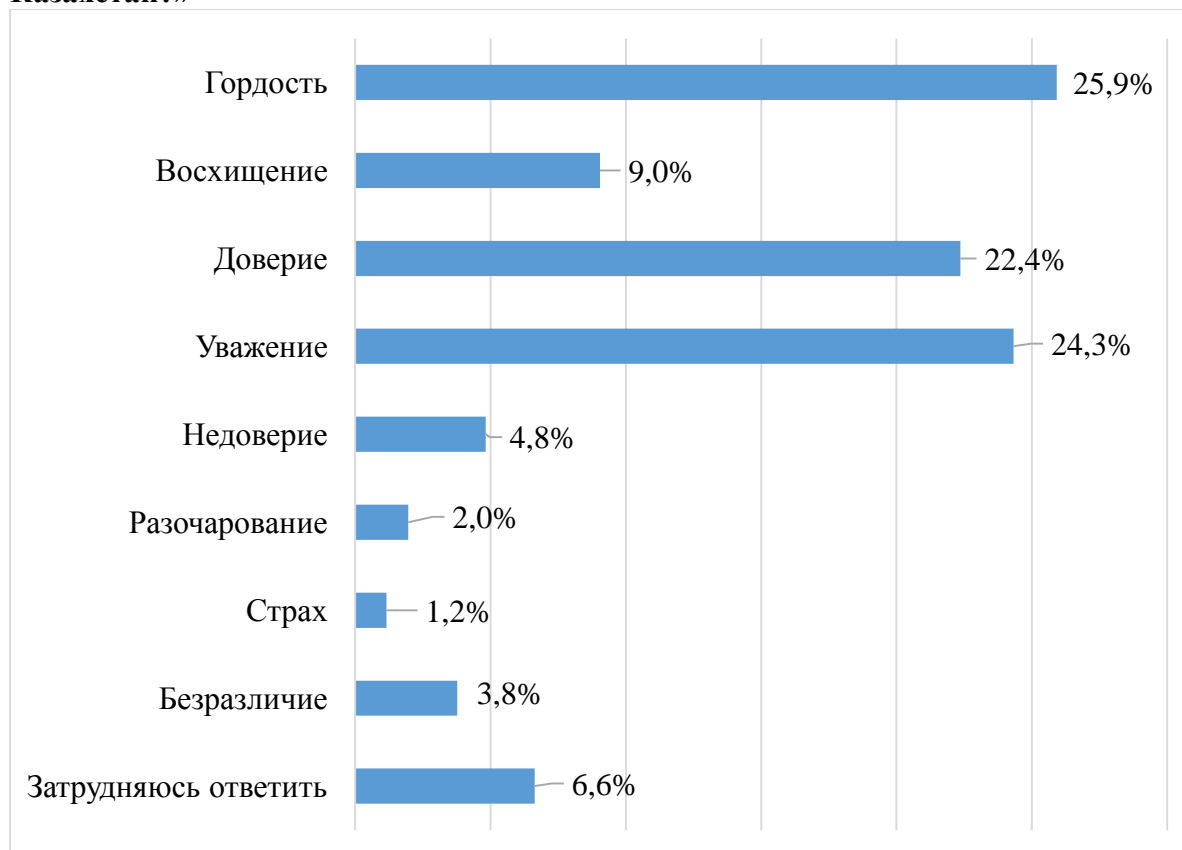
Как показывают результаты исследования, 92% опрошенных молодых людей считают себя патриотами (53,1% – в полной мере, 38,9% – скорее да). Обратный ответ дали 8,1% респондентов (Диаграмма 28).

Диаграмма 28. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом?»

При этом по отношению к Вооруженным силам Республики Казахстан молодые люди испытывают в основном положительные чувства, такие как гордость (25,9%), доверие (22,4%) и уважение (24,3%). Удельный вес отрицательных эмоций в отношении отечественной армии составил 8% («недоверие», «разочарование», «страх») (Диаграмма 29).

Диаграмма 29. Распределение ответов на вопрос: «Какие чувства Вы испытываете по отношению к Вооруженным силам (Армии) Республики Казахстан?»

Какие меры могут способствовать повышению уровня патриотизма среди молодежи? Согласно ответам самой молодежи, такими мерами могут быть изучение истории, традиций и обычаев народов Казахстана (18,1%), организация в школах предмета по начальной военной подготовке (14,8%), организация военно-патриотических лагерей для учащихся в период летних каникул (10,5%), проведение регулярных спортивных соревнований, конкурсов, олимпиад (10,1%) и др. (Таблица 25).

Таблица 25. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, что нужно делать для того, чтобы молодежь была патриотичной?», %

	%

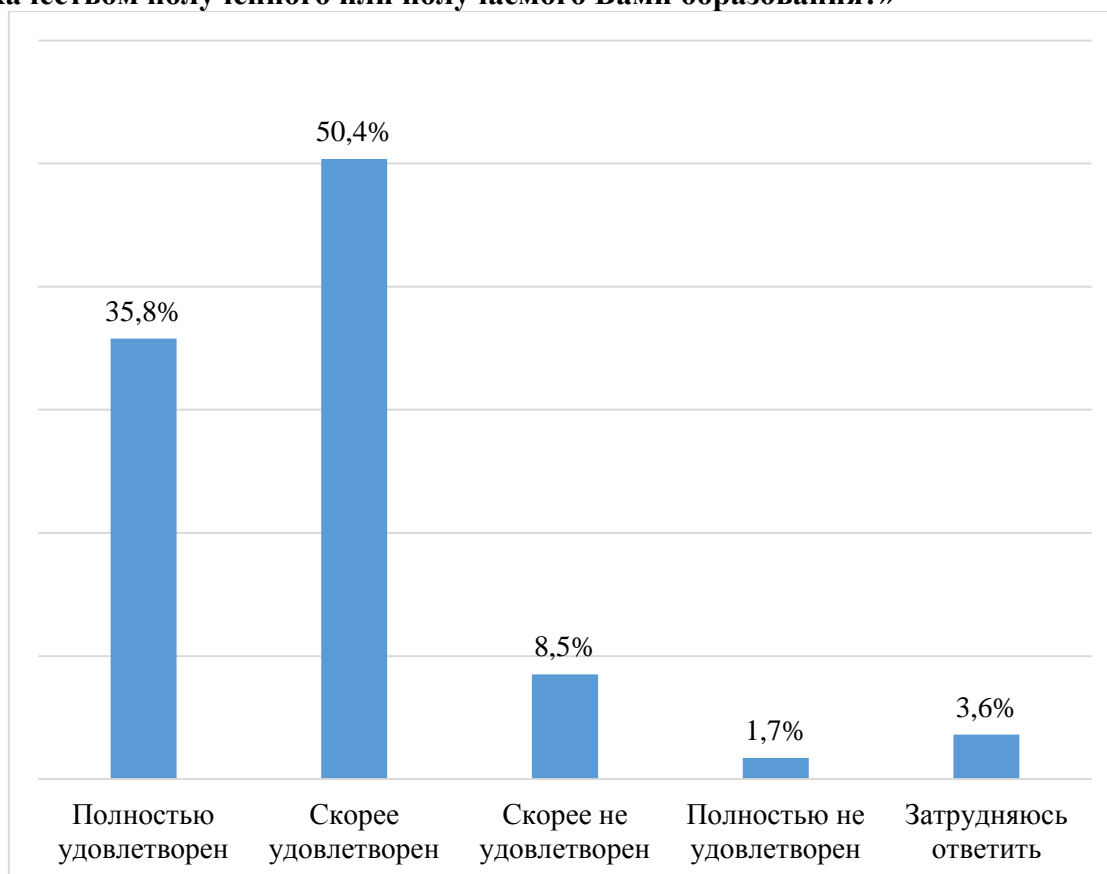
Изучать историю, традиции и обычаи народов Казахстана	18,1
Проводить в средних школах начальную военную подготовку	14,8
Организовывать военно-патриотические лагеря для учащихся в период летних каникул	10,5
Проводить регулярно спортивные соревнования, конкурсы, олимпиады	10,1
Учить государственный язык	8,1
Создавать мультфильмы, детские передачи на казахском языке про национальных героев	8,0
Развивать работу детско-юношеских клубов по месту жительства	7,9
Детям и молодежи читать литературу на государственном языке	6,5
Обязать молодежь служить в армии	6,2
Учить гимн в детских садах	2,5
Затрудняюсь ответить	7,3

РАЗДЕЛ V. РЕЗУЛЬТАТЫ ИНДЕКСА «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»

5.1 Оценка образовательной политики в Казахстане

В данном разделе рассматриваются вопросы, посвященные индексу «Жастарға мейірімді мекен». Для начала изучим результаты исследования относительно оценки образовательной политики в Казахстане с точки зрения молодежи. Итак, 86,2% респондентов выразили удовлетворенность качеством образования, которое они уже получили или получают сейчас. Показатель неудовлетворенности качеством образования среди молодежи составил 10,2% (Диаграмма 30).

Диаграмма 30. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы качеством полученного или получаемого Вами образования?»

Главным преимуществом образования в Казахстане является бесплатное школьное образование, в этом солидарны 61,4% опрошенных. Каждый третий отметил, что казахстанцам можно гордиться образовательной системой за счет постоянного обновления школьных учебников (28,9%). Такие аспекты как техническая оснащенность кабинетов, высокая квалификация преподавателей получили поддержку 17,7% и 15,8% респондентов соответственно (Таблица 26).

Таблица 26. Распределение ответов на вопрос: «Назовите основные преимущества образования в нашей стране», %

	%
Бесплатное школьное образование	61,4
Наличие новых учебников	28,9
Техническая оснащенность кабинетов	17,7
Высокая квалификация преподавателей	15,8
Строительство новых учебных заведений	13,2
Возможность участвовать на международных олимпиадах	12,8
Котируемость отечественных ВУЗов за рубежом	6,3
В нашей системе образования нет преимуществ	15,9

В свою очередь, в качестве самого главного недостатка образовательной системы в Казахстане молодые люди назвали Единое национальное тестирование, которое, согласно опрошенным, не является показателем образованности абитуриента (49,5%). Почти столько же респондентов отметили, что «ахиллесовой пятой» отечественного образования является высокая плата за обучение в ВУЗах (41,6%). Каждый четвертый представитель молодежи считает, что недостатками образования в нашей стране являются низкие стипендии для студентов и недостаточное количество государственных образовательных грантов, 24,9% и 24,8% соответственно. Отсутствие квалифицированных педагогов и коррумпированность образовательной среды отметили еще 19,2% и 17% опрошенных, соответственно. Кроме перечисленных, молодые респонденты отмечали такие проблемные аспекты как большие очереди в детские сады (14,4%), нехватка учебников на государственном языке (11%) и переполненность классов (10,4%) (Таблица 27).

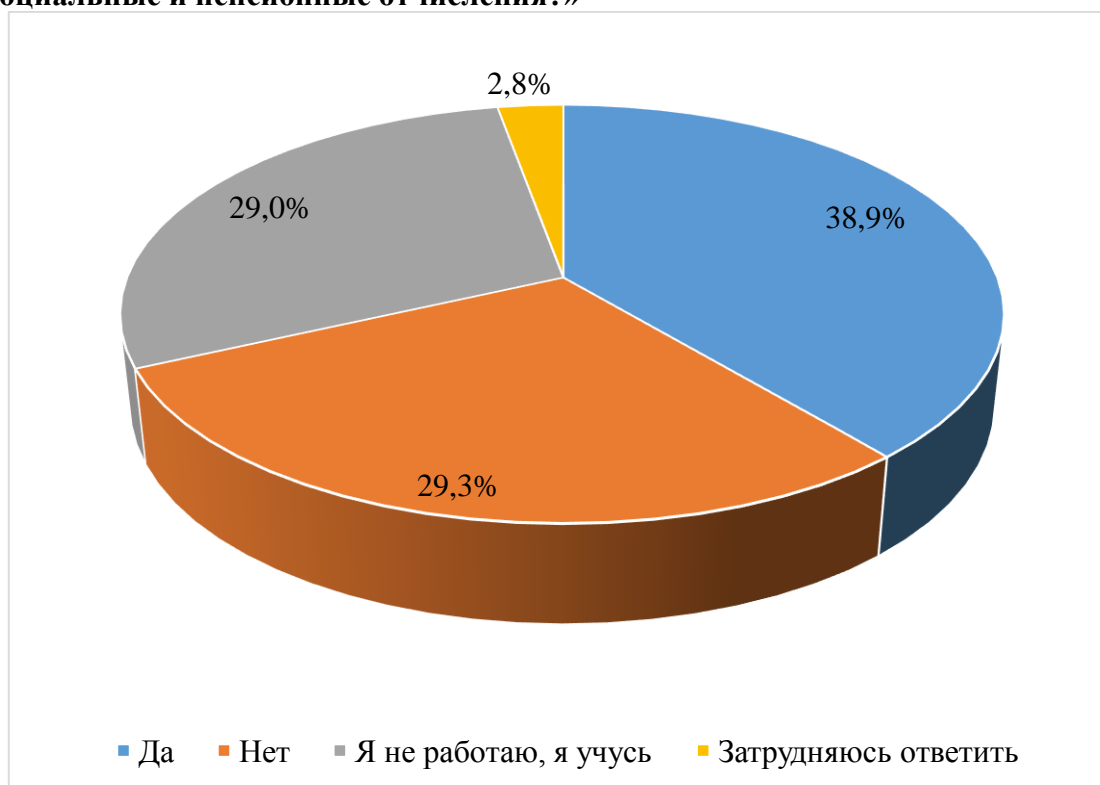
Таблица 27. Распределение ответов на вопрос: «Назовите основные недостатки образования в нашей стране», %

	%
ЕНТ- не показатель образованности абитуриента, нужно вернуть прежнюю систему устных/письменных экзаменов	49,5
Высокая плата за обучение в ВУЗах	41,6
Низкие стипендии для студентов	24,9
Недостаточное количество государственных образовательных грантов	24,8
Отсутствие квалифицированных педагогов	19,2

Коррупцированность образовательной среды	17,0
Низкая техническая оснащенность кабинетов	14,5
Большие очереди в детские сады	14,4
Нехватка учебников на государственном языке	11,0
Переполненность классов	10,4
Неудобное расписание занятий	7,3
В нашей системе образования нет недостатков	6,6
Плохое качество учебников	0,4
Тяжелая программа	0,2
Неправильная система образования	0,2
Ввели латиницу, но обучения на кириллице	0,1
Нет профобучения	0,1
Низкие знания у молодых преподавателей	0,1
Гранты распределяются неравномерно	0,1
Много ненужной информации	0,1
Плохое отношение педагогов к студентам	0,1

На момент опроса постоянную работу с регулярными выплатами заработной платы и социальными и пенсионными отчислениями имели 38,9% молодежи. Еще 29% молодых людей имели статус учащегося, студента. Остальные (29,3%) указали, что не имеют постоянной работы на данный момент (Диаграмма 31).

Диаграмма 31. Распределение ответов на вопрос: «Имеете ли Вы постоянную работу, на которой выплачивается постоянная заработная плата и делаются социальные и пенсионные отчисления?»

Далее работающую молодежь спросили: «В случае, если Вы окажетесь без работы, как быстро Вы найдете новую работу?». Результаты исследования демонстрируют, что здесь мнение молодежи разделилось: если одна часть молодых людей достаточно уверена в своих возможностях трудоустройства (19,4%), то другая группа молодежи считает, что это вызовет определенные сложности, и на поиски работы уйдет как минимум три месяца (21,6%). Еще одна группа опрошенных полагает, что трудоустройство для молодежи в Казахстане – это большая проблема, требующая не менее 6 месяцев, чтобы найти подходящую вакансию (19,4%) (Таблица 28).

Таблица 28. Распределение ответов на вопрос: «В случае, если Вы окажетесь без работы, как быстро Вы найдете новую работу?», %

	%
Я найду работу в самые короткие сроки	19,4
Поиск работы вызовет определенные сложности, но в течение трех месяцев я найду работу	21,6
Найти новую работу – это большая проблема для молодого человека, в лучшем случае найду в течение полугода	19,4
Я учусь, не ищу работу, у меня нет опыта в поиске работы	30,3
Затрудняюсь ответить	9,3

5.2 Реализация государственной молодежной политики в Казахстане

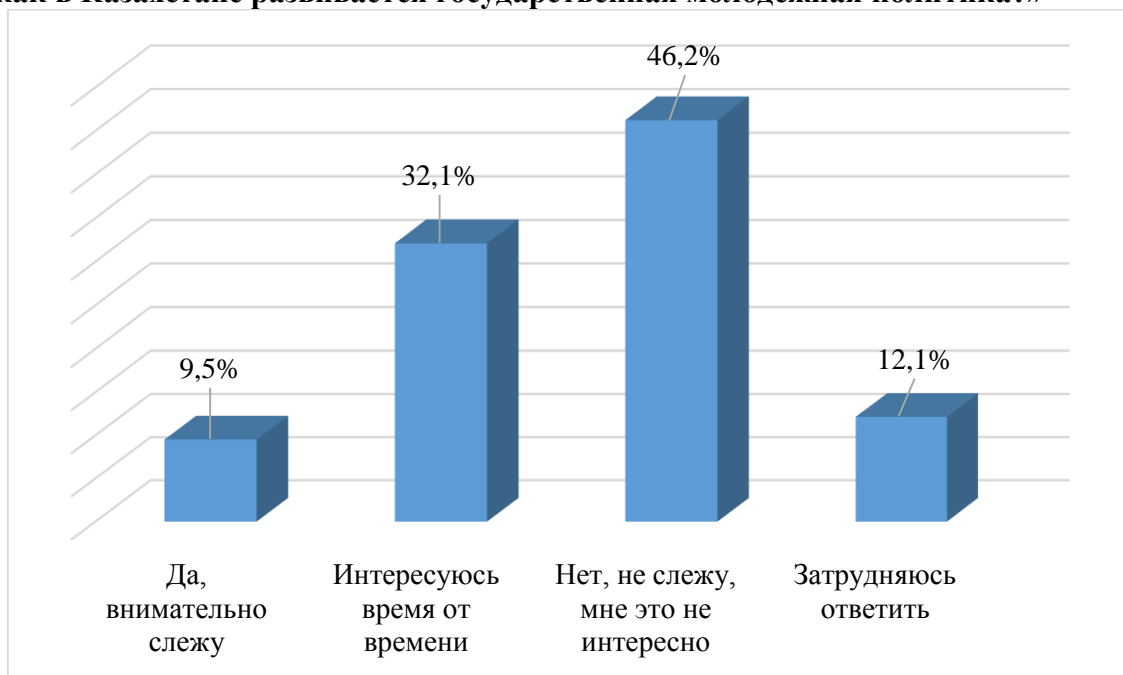
Целью государственной молодежной политики в Казахстане является создание условий для полноценного духовного, культурного, образовательного, профессионального и физического развития молодежи, участия в процессе принятия решений, успешной социализации и направления ее потенциала на дальнейшее развитие страны².

Для того, чтобы изучить степень заинтересованности молодежи в реализации государственной молодежной политики, респондентам был задан вопрос: «Интересуетесь ли Вы тем, как в Казахстане развивается государственная молодежная политика?». Результаты опроса показали, что активных интересующихся молодежной политикой в стране всего

² https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31661446#pos=123;-92

9,5% среди молодежи. Каждый третий проявляет интерес к предмету изучения время от времени (32,1%). Большинство респондентов не следят и не интересуются тем, как развивается государственная молодежная политика в Казахстане (46,2%) (Диаграмма 32).

Диаграмма 32. Распределение ответов на вопрос: «Интересуетесь ли Вы тем, как в Казахстане развивается государственная молодежная политика?»»

При этом половина опрошенной молодежи оценивает степень внимания государства к вопросам поддержки молодежи как достаточную, объясняя позицию тем, что государство создает все условия для развития молодежи (51,8%). Однако значима доля тех, кто считает, что внимание, которое уделяет государство вопросам поддержки молодежи, является недостаточным, таковых 29,5%. Еще 14,3% молодых граждан категоричны в своем мнении, полагая, что государство ничего не делает для молодежи (Таблица 29).

Таблица 29. Распределение ответов на вопрос: «По Вашему мнению, достаточно ли внимания государственные органы уделяют проблемам молодежи?», %

	%
Да, государство создает все условия для развития молодежи	51,8
Государственные органы уделяют недостаточно внимания молодежи	29,5

Нет, государство ничего не делает для молодежи	14,3
Затрудняюсь ответить	4,5

Лишь 6,9% от числа опрошенной молодежи обращались в организации, работающие с молодежью как целевой группой (Таблица 30).

Таблица 30. Распределение ответов на вопрос: «Обращались ли Вы в организации, работающие с молодежью в вашем населенном пункте?», %

	%
Да	6,9
Нет	93,1

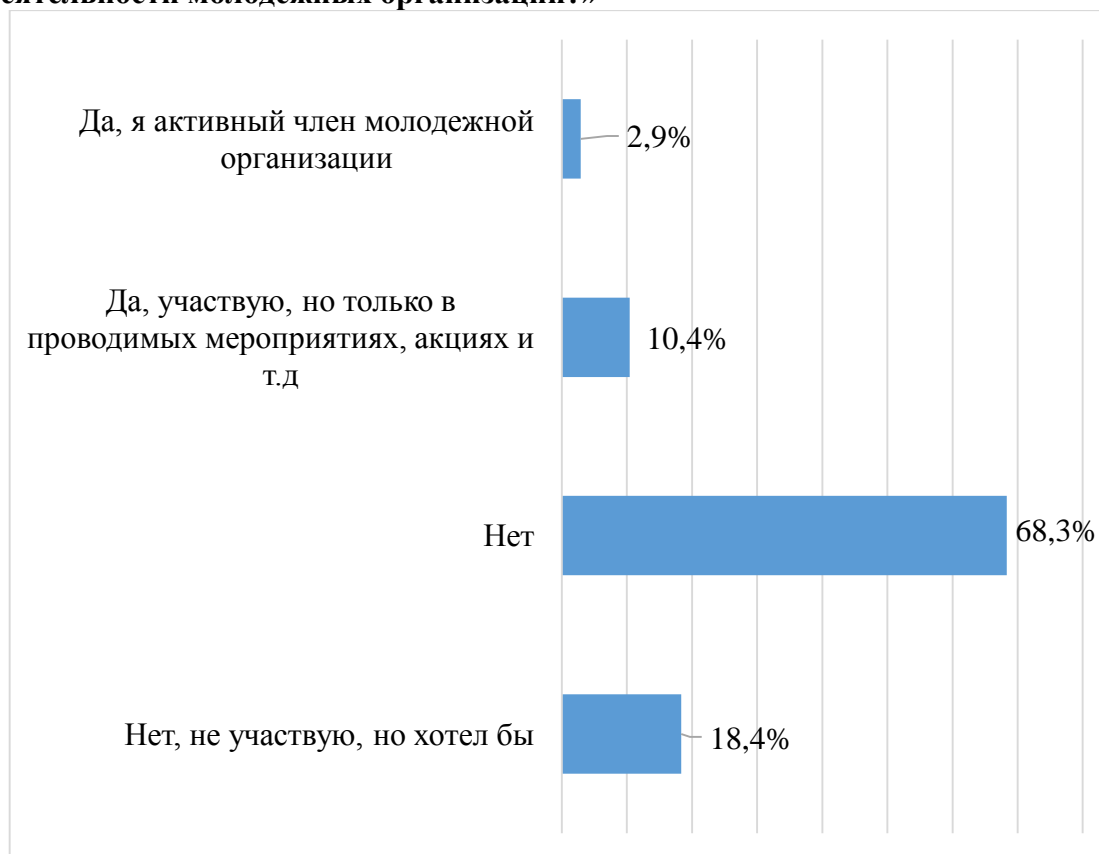
Преимущественно молодежь обращается в данные организации за помощью в трудоустройстве (35,4%), организации досуга (19,4%), консультировании о возможном получении жилья (18,1%). Еще 12,5% респондентов указали, что получили социально-медицинскую помощь в организациях, работающих с молодежью (Таблица 31).

Таблица 31. Распределение ответов на вопрос: «За какой помощью Вы обращались в данные организации?», %

	%
Содействие трудоустройству	35,4
Организация досуга, свободного времени	19,4
Консультации о возможном получении жилья	18,1
Социально-медицинская помощь	12,5
Социально-трудовая реабилитация и профессиональная ориентация	6,9
Психологическая помощь	6,3
Материальная помощь	5,6
Помощь в организации своего дела, бизнеса	5,6
Помощь в оформлении документов	5,6
Юридическая помощь	2,8
Не обращался	4,2

Удельный вес активных членов молодежных организаций среди молодых казахстанцев составляет 2,9%. Еще 1/10 доля респондентов участвует в деятельности молодежных организаций, но только в проводимых мероприятиях, акциях и т.д. (10,4%). Потенциал расширения актива молодежных организаций находится на уровне 18,4% - это те молодые люди, кто не участвует в деятельности молодежных организаций, но хотел (-а) бы (Диаграмма 33).

Диаграмма 33. Распределение ответов на вопрос: «Участвуете ли Вы в деятельности молодежных организаций?»

Важные задачи в молодежной политике выполняют молодежные проекты, которые являются эффективной коммуникативной площадкой. Во-первых, в процессе реализации проектов происходит активное сотрудничество молодых людей друг с другом, во-вторых, молодежь активно принимает участие в решении острых вопросов совместно с государственными структурами.

Среди молодежи Казахстана ситуация с информированностью о программах и проектах выглядит следующим образом. Респонденты хорошо осведомлены о таком проекте по поддержке молодежи как «С дипломом – в село!», о данном проекте знает почти каждый второй представитель молодого поколения (42,3%). О государственном молодежном проекте «Жасыл ел» знает 39,2% опрошенных. Уровень

осведомленности молодежи о международной стипендии «Болашак» составляет 30,9%. В пятерку популярных государственных проектов по поддержке молодежи также входят такие проекты как «Молодежная практика» и «Серпін-2050», 23% и 20,5% соответственно. Широкой популяризации в молодежной среде требует Проект развития молодежного корпуса и Молодежный кадровый резерв, так как о данных программах знают или слышали лишь 2% и 1,8% опрошенной молодежи соответственно (Таблица 32).

Таблица 32. Распределение ответов на вопрос: «О каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы слышали или знаете?», %

	%
«С дипломом – в село!»	42,3
«Жасыл Ел»	39,2
Международная стипендия «Болашак»	30,9
«Молодежная практика»	23,0
Серпін-2050	20,5
Государственная молодежная премия «Дарын»	16,2
Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»	16,1
Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»	14,1
Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех	6,5
Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы	4,7
Проект развития молодежного корпуса	2,0
Молодежный кадровый резерв	1,8
Ни с одной из перечисленных программ не знаком	24,0

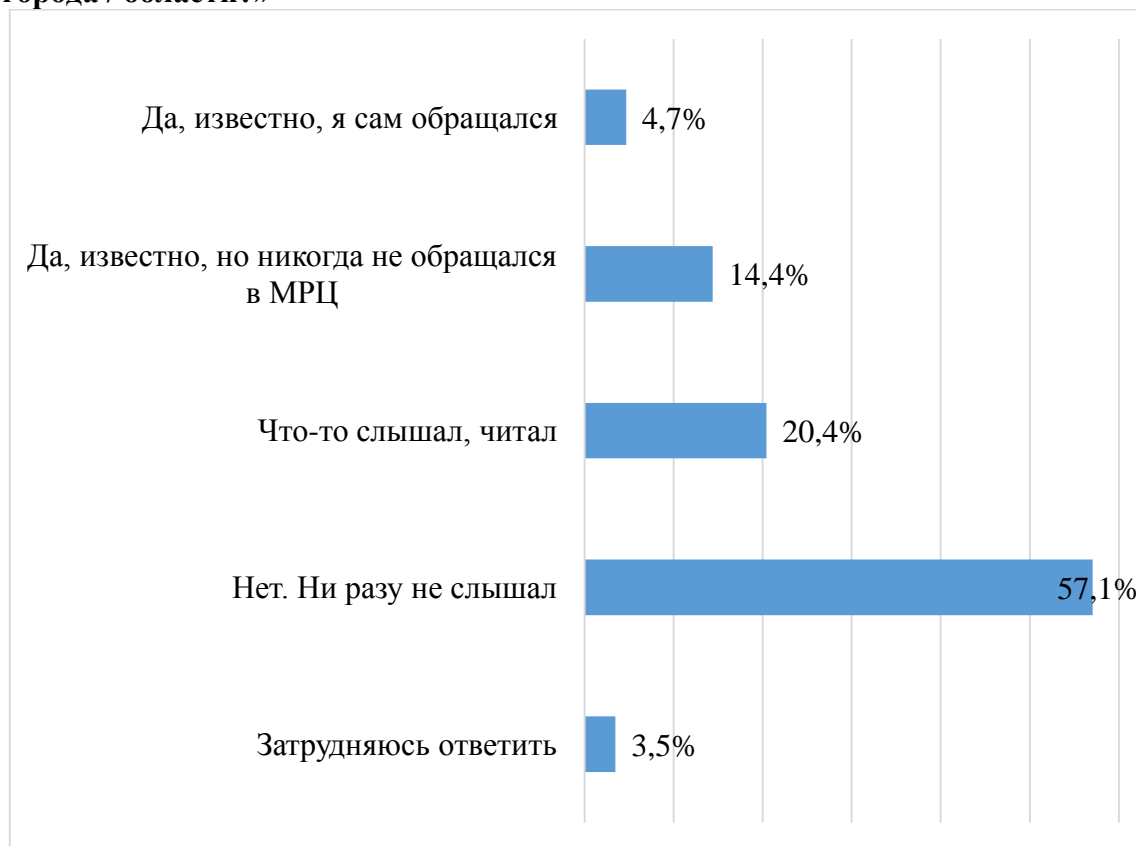
Наибольший уровень участия молодежи наблюдается в проектах «Молодежная практика» (7%) и «Жасыл ел» (7%). Наименьший уровень участия молодых казахстанцев имеет место в тех молодежных проектах, о которых молодежь меньше всего информирована: Проект развития молодежного корпуса – 0,4% и Молодежный кадровый резерв – 0,7% (Таблица 33).

Таблица 33. Распределение ответов на вопрос: «В каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы принимали участие?», %

	%
«Молодежная практика»	7,0
«Жасыл Ел»	7,0
«С дипломом – в село!»	5,3
Серпін-2050	1,9
Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех	1,8
Международная стипендия «Болашак»	1,3
Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»	1,2
Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»	1,0
Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы	0,8
Государственная молодежная премия «Дарын»	0,7
Молодежный кадровый резерв	0,7
Проект развития молодежного корпуса	0,4
Ни в одной из перечисленных программ не принимал участие	75,7

Что касается работы Молодежных ресурсных центров (МРЦ), то, согласно результатам исследования, лишь 4,7% опрошенных молодых людей осведомлены об их работе и имеют опыт обращения в МРЦ. Еще 14,4% респондентов отметили, что о существовании центров по поддержке молодежи они знают, но обращаться в МРЦ еще не приходилось. 20,4% молодежи имеют поверхностное представление о деятельности ресурсных центров для молодежи. Ничего не знают о работе МРЦ 57,1% участников опроса (Диаграмма 34).

Диаграмма 34. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров (МРЦ) Вашего района / города / области?»

5.3 Досуг и волонтерство

Самым популярным занятием в свободное время среди молодых людей является встреча с друзьями, подобным образом отдыхает каждый второй представитель молодого поколения в Казахстане. Вторым по популярности хобби является отдых дома – 44,5% опрошенных выбрали этот вариант ответа. Гуляют в парке 24,3% респондентов, спортом увлекаются 23,1% молодых людей. Еще почти столько же опрошенных в свободное время ходят в гости или в кино, 22,4% и 21,9%, соответственно. 19,9% молодежи свой досуг посвящают чтению. Нужно отметить, что 7,6% от всей опрошенной молодежи указала на отсутствие свободного времени (Таблица 34).

Таблица 34. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы проводите свое свободное время?», %

	%
Встречаюсь с друзьями	53,2
Отдыхаю дома	44,5
Гуляю в парке	24,3
Занимаюсь спортом	23,1

Хожу в гости, принимаю гостей	22,4
Хожу в кино	21,9
Читаю	19,9
Занимаюсь хобби	16,3
Выезжаю на природу	15,5
Посещаю кафе, ресторан	11,6
Хожу на концерты	11,0
Посещаю театры, музеи, выставки	7,9
Хожу в мечеть, церковь, синагогу	5,3
В интернете	0,4
Сельское хозяйство	0,2
Семья	0,2
Хожу на курсы	0,1
Волонтерство	0,1
У меня нет свободного времени	7,6

На удовлетворенность качеством работы досуговых учреждений в населенном пункте своего проживания указали более половины опрошенных молодых людей (54,6%), не удовлетворены – 12,5% молодых участников опроса. Стоит отметить тот факт, что 17,8% респондентов указали на отсутствие досуговых учреждений в регионе их проживания (Таблица 35).

Таблица 35. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы качеством работы досуговых учреждений, которые находятся в Вашем городе / селе?», %

	%
Полностью удовлетворен	24,5
Скорее удовлетворен	30,1
Скорее не удовлетворен	8,2
Полностью не удовлетворен	4,3
В нашем населенном пункте нет досуговых учреждений	17,8
Я не посещаю досуговые учреждения в нашем городе, селе	11,1
Затрудняюсь ответить	3,9

Удельный вес активных волонтеров среди молодежи в Казахстане – 11%. В то же время каждый третий представитель молодежи ничего не знает о волонтерстве и его возможностях (29,5%) (Таблица 36).

Таблица 36. Распределение ответов на вопрос: «Занимались ли Вы когда-либо волонтерской деятельностью?», %

	%
Да, был активным участником-волонтером, сейчас являюсь волонтером	11,0
Да, слышал об этом, но никогда не участвовал (-а)	57,0
Нет, впервые слышу	29,5

Затрудняюсь ответить	2,5
----------------------	-----

Самая распространенная форма волонтерства среди молодежи в Казахстане – это помощь бедным, в данном направлении участвует каждый третий волонтер (33%). 7% опрошенных молодых людей оказывают психологическую помощь нуждающимся и поддержку людям с ограниченными возможностями (7%).

Помощь одиноким и пожилым людям оказывают 5,6% добровольцев.

Наименее популярными формами общественной деятельности молодежи в Казахстане являются помощь в больнице (0,4%), социальная помощь (0,4%) и защита животных (1,8%). Другие распределения представлены в Таблице 37.

Таблица 37. Распределение ответов на вопрос: «Каково направление Вашей волонтерской деятельности?», %

	%
Помощь бедным	33,0
Психологическая помощь	7,0
Поддержка людей с ограниченными возможностями	7,0
Поддержка религиозной организации, церкви, мечети	6,3
Поддержка спортивных и иных культурно-массовых мероприятий	6,3
Помощь одиноким и пожилым людям	5,6
Защита окружающей среды	4,6
Поддержка бездомных	4,2
Сохранение культуры	3,9
Поддержка научных исследований	2,8
Борьба с наркоманией	2,1
Защита животных	1,8
Социальная помощь	0,4
ЗОЖ	0,4
Помощь в больнице	0,4
Затрудняюсь ответить	14,4

Проводя анализ мотивов молодежи к занятию волонтерской деятельностью, было выявлено, что доминирует среди них желание помочь другим (45,7%), наличие чувства ответственности за происходящее вокруг (22,3%) и желание приобрести жизненный опыт (15,5%) (Таблица 38).

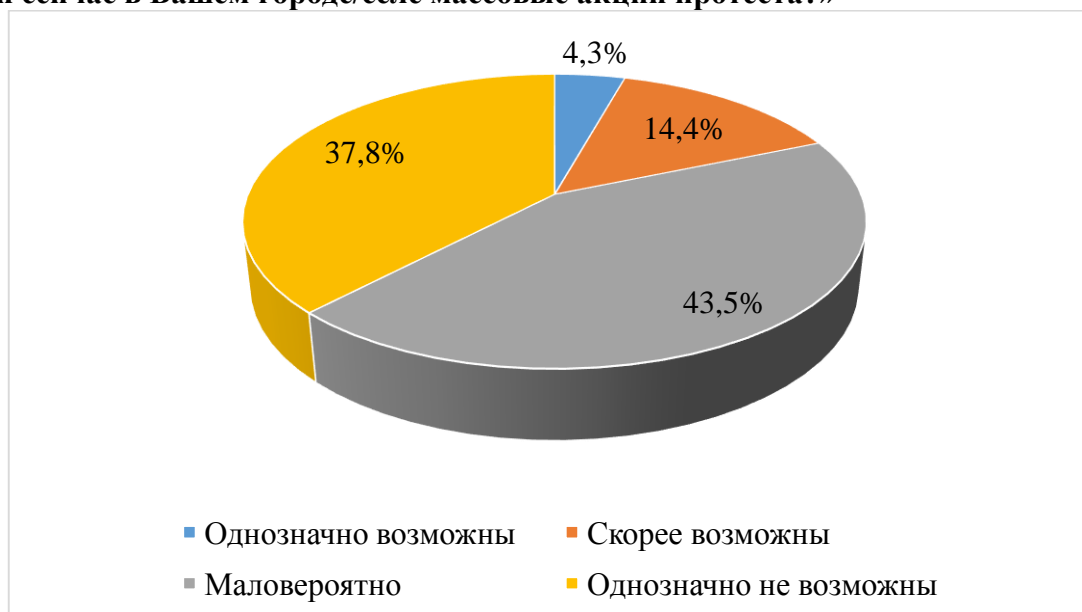
Таблица 38. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, что побудило Вас стать волонтером?», %

	%
Желание помочь другим	45,7
Чувство ответственности за происходящее вокруг	22,3
Желание приобрести жизненный опыт	15,5
Желание немного подзаработать	6,1
Желание изменить мир	6,5
Затрудняюсь ответить	18,7

5.4 Замер протестного потенциала в молодежной среде

Для выявления уровня протестных настроений в рамках данного исследования использовался ряд вопросов, позволяющих сформировать общую картину вероятности возникновения социального протеста в молодежной среде Казахстана. Как показывает анализ данных, около 1/5 доли опрошенных (18,7%) полагают, что акции протеста вполне вероятны в их городе/селе, из них 4,3% - абсолютно уверены, 14,4% - скорее уверены. При этом больше половины молодежи (81,3%) придерживаются противоположного мнения, считая, что протесты маловероятны или абсолютно исключены (Диаграмма 35).

Диаграмма 35. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы думаете, возможны ли сейчас в Вашем городе/селе массовые акции протеста?»

Вопрос о вероятности возникновения протестов интересен сквозь призму проблем, которые могут спровоцировать протестные акции. С точки зрения опрошенных, спровоцировать протест молодежи в

Казахстане могут разные проблемы. Условно их можно разделить на экономические и неэкономические факторы. К экономическим причинам протеста можно отнести задержку выплат по заработной плате, стипендий, пособий (11,9%), сокращение и увольнение с работы (11,4%), повышение выплат по кредитам или ипотеке (10,8%), необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги (9,9%). К неэкономическим причинам протеста следует отнести халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений (10,8%), ухудшение экологической ситуации (9,1%). К такому же типу факторов протеста можно отнести неудовлетворенность действиями властей (9%) и несправедливые судебные решения (8,6%).

Отрицают возможность своего участия при любых обстоятельствах в публичных акциях протеста (демонстрациях, забастовках, митингах и т.д.) – 59,7% молодых граждан (Таблица 39).

Таблица 39. Распределение ответов на вопрос: «Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию?», %

	%
Задержка по выплате заработной платы, стипендий, пособий	11,9
Сокращение, увольнение с работы	11,4
Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений	10,8
Повышение выплат по кредитам или ипотеке	10,8
Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги	9,9
Ухудшение экологической ситуации	9,1
Неудовлетворенность действиями властей	9,0
Несправедливые судебные решения	8,6
Необоснованные штрафы	7,8
Проблемы в школе, колледже, вузе	7,5
Рост цен на продукты питания, горюче-смазочные материалы, лекарства	7,4
Проблемы с жильем	6,1
Несогласие с принимаемыми реформами	4,8
Нарушение прав на этнической почве	4,5
Ничто не может вынудить меня открыто протестовать	59,7

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящий аналитический документ содержит результаты социологического исследования, основной целью которого являлось изучение общественно-политической ситуации в молодежной среде.

По результатам исследования были сделаны следующие выводы:

Во-первых, опрос подтверждает существующие статистические измерения домохозяйств в отношении социальной стратификации населения. Так, **уровень бедности составил 1,9%**. Базовый класс – респонденты, которые в основном живут простым воспроизводством (питание, одежда), составляет 38,2%. Кроме этого, есть значительная группа граждан, балансирующая на грани бедности – на питание денег хватает, но имеются затруднения с покупкой одежды – 14,3%. **Доля среднего класса в обществе - 36,5%**. Удельный вес высокообеспеченной молодежи в Казахстане достигает 7,1%.

Говоря об основных источниках дохода молодежи, то **доминирующее число респондентов живут или на собственную заработную плату, или на доходы других членов семьи**. Что касается структуры потребления домохозяйств, то на продукты питания большинство казахстанских семей тратят как минимум половину семейного бюджета, что в компаративном аспекте в 2 раза больше по сравнению со странами ОЭСР. Отсюда для повышения продовольственной безопасности страны необходимо развивать региональное производство продуктов питания, что в немалой степени будет способствовать оздоровлению нации и воспроизводству высококонкурентного трудового потенциала в современной казахстанской экономике.

Во-вторых, **около половины опрошенной молодежи Казахстана имеет жилье в личной собственности или в собственности родителей/супруга**. По мере увеличения возраста респондента, увеличивается доля молодежи, которая проживает отдельно от родителей, арендуя жилье. При этом 1/3 доля опрошенных не имеют собственного жилья, чаще всего данная категория казахстанцев проживает на селе, нежели в городе. При чем 80,4% опрошенной молодежи удовлетворены жилищными условиями в той или иной степени, которыми располагают сегодня.

Тройку самых острых проблем ЖКХ возглавили такие проблемы, как высокие тарифы на коммунальные услуги, недоступность жилья и отсутствие придомовых игровых, спортивных площадок. На четвертом месте по актуальности оказались проблемы, связанные с низким качеством коммунальных услуг. Замыкает пятерку актуальных проблем ЖКХ обеспокоенность молодежи отсутствием асфальтированных дорог в пункте проживания.

Стоит отметить, что на данной проблематике чаще акцентирует внимание сельская молодежь.

Наиболее качественный вид услуг в ЖКХ – это электроснабжение. Услуги телефонии и газоснабжения занимают средние позиции. **Самым слабым местом в секторе ЖКХ являются лифты.**

В-третьих, **состояние здоровья основной части опрошенных оценивается ими как «хорошее» или «очень хорошее».** На «не очень хорошее» состояние здоровья указали 8,1% респондентов. При этом большинство никогда не проходили скрининг и не сдавали анализ крови на ВИЧ/СПИД.

Современной молодежи, увлеченной виртуальным компьютерным миром, свойственен достаточно малоактивный образ жизни. **Так, спорт как ежедневная практика присутствует в жизни лишь 14,7% молодежи.** Отсюда можно заключить, что в сознании казахстанской молодежи еще не сформировалось отношение к собственному здоровью как главному капиталу, который надо создавать, приумножать, готовясь использовать его в процессе жизни. Молодые люди должны понимать, что от уровня здоровья работников во многом зависит их успешность, эффективность и уровень оплаты труда. Поэтому в современных условиях особенно важно воспитывать готовность молодежи к здоровому образу жизни.

В-четвертых, в отношении угрозы личной безопасности **молодежь наиболее обеспокоена безработицей, опасностями загрязнения воздуха и воды, коррупцией и бедностью.**

В-пятых, 17% опрошенных определяют экологическую ситуацию в месте своего проживания как неблагоприятную или критическую, в их числе молодые жители Карагандинской и Павлодарской областей.

В-шестых, говоря о ценностной системе современной молодежи, то бесспорное первенство здесь принадлежит семье. На втором месте в системе жизненных ценностей у молодежи находится здоровье. Третью позицию занимают «друзья». Деньги, материальное благополучие являются ценностью для каждого десятого представителя молодежи страны. В группу периферийных или наименее значимых ценностей попали «вера, «профессионализм» и «традиции».

Что касается отношения молодежи к религии, то среди молодых людей значительна доля номинально верующих, которые не участвуют в религиозной жизни, но иногда выполняют некоторые религиозные обряды. В общем рассмотрении религиозная идентификация казахстанской молодежи совпадает с религиозной структурой в разрезе всего населения страны, что говорит о том, что преемственность ценностей, закладываемых в институте семьи, сохраняется.

Кстати, в отношении семейно-брачных установок молодежи было обнаружено, что молодые люди дифференцирует подходящий возраст для создания семьи по гендерному принципу: для мужчин идеальным возрастом является диапазон 24-27 лет, тогда как для женщин возрастные рамки для вступления в брак варьируются от 18 до 23 лет. ***Рейтинг актуальных проблем молодых семей Казахстана дублирует рейтинг актуальных проблем, которое отмечает население в целом: финансовые проблемы, жилищные проблемы, трудности с трудоустройством.***

Казахстанской молодежи присуще этническая толерантность и терпимость по отношению к оралманам. В меньшей степени молодежь является терпимой по отношению к сожительствующим без официальной регистрации брака, иммигрантам, людям другой религии, а также к людям с нетрадиционной сексуальной ориентацией.

В-седьмых, 92% опрошенных молодых людей считают себя патриотами.

В-восьмых, большинство респондентов выразили удовлетворенность качеством образования, которое они уже получили или получают сейчас. При этом главным преимуществом образования в Казахстане респонденты назвали бесплатное школьное образование. В свою очередь, в качестве самого главного недостатка образовательной системы в Казахстане молодые люди назвали Единое национальное тестирование, которое, согласно опрошенным, не является показателем образованности абитуриента.

Можно с уверенностью говорить о казахстанской молодежи как билингвах, так как ***три четверти опрошенной молодежи одинаково свободно владеют государственным языком и русским языком.*** Свободно говорят, читают и пишут на английском языке – 7,8% из числа респондентов.

Родители для казахстанской молодежи остаются главными референтами, то есть именно к родителям молодые люди обращаются за советами, например, при выборе будущей профессии. Поскольку семья является первичным агентом социализации личности, и родители часто оказывают содействие в получении образования, влияют на выбор профессии, места работы и др., то мы разделяем мнение о том, что вузам в организации воспитательной среды важно использовать ресурсный потенциал родительской семьи.

В-девятых, активных молодых людей, интересующихся молодежной политикой в стране всего 9,5%. Лишь 6,9% от числа опрошенной молодежи обращались в организации, работающие с молодежью как целевой группой. Преимущественно молодежь обращается в данные организации за помощью в трудоустройстве, организации досуга, консультировании о возможном получении жилья.

Удельный вес активных членов молодежных организаций среди молодых казахстанцев составляет 2,9%. Еще 1/10 доля респондентов участвует в деятельности молодежных организаций, но только в проводимых мероприятиях, акциях и т.д. Потенциал расширения актива молодежных организаций находится на уровне 18,4% - это те молодые люди, кто не участвует в деятельности молодежных организаций, но хотели бы.

Что касается работы Молодежных ресурсных центров (МРЦ), то, согласно результатам исследования, **лишь 4,7% опрошенных молодых людей осведомлены об их работе и имеют опыт обращения в МРЦ.** Остальные ничего не знают о работе МРЦ, а если и знают, то поверхностно и без опыта взаимодействия.

Удельный вес активных волонтеров среди молодежи в Казахстане – 11%. Самая распространенная форма волонтерства среди молодежи в Казахстане – это помощь бедным.

В-десятых, как показывает анализ данных, **около 1/5 часть опрошенных полагают, что акции протеста вполне вероятны в их городе/селе.** При чем спровоцировать протест молодежи в Казахстане могут разные проблемы. Условно их можно разделить на экономические и неэкономические факторы. К экономическим причинам протеста можно отнести задержку выплат по заработной плате, стипендий, пособий, сокращение и увольнение с работы, повышение выплат по кредитам или ипотеке, необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги. К неэкономическим причинам протеста следует отнести халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений, ухудшение экологической ситуации, неудовлетворенность действиями властей и несправедливые судебные решения.

Таким образом, молодежь - это не просто социальная или возрастная группа. Это главный ресурс государства, на котором строится его будущее, поэтому в любом обществе она выполняет прежде всего стратегическую функцию. Каждое поколение вырастает в собственных социальных условиях, всегда отличных от предыдущих, и потому для него характерны собственные специфические признаки и формы поведения. Осознание и изучение этих закономерностей и особенностей крайне важны для всех членов общества.

Научно-исследовательский центр «Молодежь»
Z01F9K5, Республика Казахстан, г. Нур-Султан,
Тәуелсіздік, 41
Телефон: + 7 /7172/ 27 81 59, E-mail: infonic@eljastary.kz

Приложения

Проект
Молодежь Казахстана_2019

Анкета для массового опроса молодежи

№ анкеты _____	Дата интервью: _____
Область _____	Район: _____
Город / село: _____	Тип населенного пункта: 1. Городской. 2. Сельский.

Уважаемый респондент! Меня зовут _____. Я являюсь интервьюером Научно-исследовательского центра «Молодежь» (г. Нур-Султан). Просим Вас принять участие в социологическом опросе, посвященном актуальным проблемам молодежи. Вашему вниманию предложен ряд вопросов и варианты ответов на них. Прослушайте, пожалуйста, эти вопросы и предлагаемые к ним варианты ответов до конца, выберите устраивающий Вас ответ. В случае, если ни один из предложенных ответов Вас не удовлетворяет, **НАПИШИТЕ** свой вариант в графе «другое».

Полученная информация будет использована исключительно в обобщенном виде. Анонимность и конфиденциальность Вашего мнения гарантируется.

1. БАЗОВЫЕ ПОТРЕБНОСТИ ЧЕЛОВЕКА

1. На какие средства Вы живете? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Живу только на заработную плату
2. Живу на заработную плату и имею постоянный дополнительный доход
3. Живу на заработную плату и время от времени имею дополнительный доход
4. Живу на доходы от собственной предпринимательской деятельности
5. Живу случайными заработками
6. Живу на стипендию, пенсию, пособие
7. Живу на доходы других членов семьи
99. Другое (НАПИШИТЕ) _____

2. Как бы Вы сами определили уровень материального благосостояния Вашей семьи? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Мы не испытываем материальных затруднений и при необходимости вполне можем приобрести автомобиль или квартиру
2. Доходов хватает на все, кроме очень дорогих приобретений, таких как автомобиль или квартира
3. Денег хватает на питание и одежду, но покупка товаров длительного пользования затруднительна
4. Денег хватает на питание, но покупка одежды вызывает затруднение
5. Денег не хватает даже на питание
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

3. Какая часть Вашего или Вашей семьи ежемесячного дохода уходит на питание? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Все деньги уходят на питание (100%)
2. Большая часть дохода семьи уходит на приобретение продуктов (70-80%)
3. Половина дохода уходит на еду (50%)
4. Четверть дохода семьи уходит на питание (25%)
5. На питание уходит от 10 до 25%
6. На приобретение продуктов уходит менее 10% дохода
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

4. Насколько разнообразно Вы питаетесь? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Питание достаточно разнообразно, ежедневно едим мясо и фрукты
2. Стараемся сделать питание разнообразным, но возможности ежедневно употреблять мясо и фрукты есть не всегда
3. Питание нашей семьи однообразно, возможности включить в рацион мясо и фрукты нет вообще
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

5. За последние полгода были ли в Вашей жизни моменты, когда у Вас не было денег на еду, в результате чего Вы недоедали на протяжении нескольких дней? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да, такое случается довольно часто
 2. Такое случилось несколько раз
 3. В моей жизни такого не было никогда
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

6. Сколько человек живет в Вашем домохозяйстве? _____

7. Сколько комнат в Вашей квартире/доме? _____

8. Вы имеете свое собственное жилье, которое находится в Вашей личной собственности, в собственности Вашей семьи, которым Вы можете распоряжаться по своему усмотрению? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да, имею в моей личной собственности или в собственности супруга/родителей
 2. На правах собственности (совладение)
 3. Арендное жилье
 4. Нет, не имею
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

9. Удовлетворены ли Вы Вашими жилищными условиями в целом или нет? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Вполне удовлетворен (-а)
 2. Скорее удовлетворен (-а)
 3. Скорее не удовлетворен (-а)
 4. Совершенно не удовлетворен (-а)
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

10. Сколько ежемесячно Вы платите за коммунальные услуги (электричество, вода, отопление, телефон, интернет)? (ОДИН ОТВЕТ)

1. До 10 тыс. тенге
 2. 11-20 тыс. тенге
 3. 21-40 тыс. тенге
 4. 41-80 тыс. тенге
 5. 81 тыс. тенге и выше
 6. За коммунальные услуги не плачу, платят родители
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затруднились ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

11. Я сейчас назову ряд проблем в сфере ЖКХ. Какие из них, с Вашей точки зрения, наиболее актуальны и значимы для Вашего населенного пункта? (не более ТРЕХ ответов)

1. Высокие тарифы на коммунальные услуги
2. Низкое качество коммунальных услуг
3. Обветшание жилого фонда (изношенность коммуникаций)
4. Отсутствие надлежащего контроля со стороны госорганов
5. Недоступность жилья
6. Низкий уровень благоустройства придомовых территорий
7. Отопление не соответствует погоде
8. Отсутствие парковок
9. Коррупция, взяточничество в отрасли ЖКХ
10. Низкие температуры отопления
11. Проблема с вывозом мусора
12. Недобросовестность КСК
13. Перебои в электроснабжении
14. Перебои с водоснабжением
15. Отсутствие газификации, перебои с газоснабжением

- 16. Отсутствие асфальтированных дорог у дома
- 17. Отсутствие придомовых игровых, спортивных площадок
- 18. Перебои в работе лифтов
- 19. Отсутствие каналов коммуникации с представителями ЖКХ (не отвечают на телефонные звонки, не реагируют на жалобы и пр.)
- 97. Нет никаких проблем
- 98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
- 99. Затрудняюсь ответить

12. Насколько Вы удовлетворены...? (ОДИН ОТВЕТ по каждой строке)

	Удовлетворен (-а)	Не удовлетворен (-а)	Не пользуюсь
1. Уровнем организации теплоснабжения	1	2	3
2. Уровнем организации водоснабжения / холодная и горячая вода	1	2	3
3. Уровнем организации водоотведения / канализации	1	2	3
4. Уровнем организации электроснабжения	1	2	3
5. Уровнем организации газоснабжения	1	2	3
6. Услугами лифта	1	2	3
7. Услугами вывоза мусора	1	2	3
8. Услугами телефонии	1	2	3
9. Услугами домашнего Интернета	1	2	3

13. Чувствуете ли Вы себя в безопасности, когда идете один / одна ночью по городу / поселку / селу, где Вы живете? (ОДИН ОТВЕТ)

- 1. Да
- 2. Нет
- 97. Отказ от ответа
- 99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

14. За прошедшие 12 месяцев было ли предпринято против Вас какое-либо противоправное действие/преступление ? (ОДИН ОТВЕТ)

- 1. Да
- 2. Нет
- 97. Отказ от ответа
- 99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

15. Знакомы ли, встречались ли Вы лично с участковым инспектором полиции, который обеспечивает безопасность участка, на котором Вы проживаете? (ОДИН ОТВЕТ)

- 1. Да, знаком, встречаюсь с ним довольно часто
- 2. Да, знаком, встречаюсь с ним иногда
- 3. Нет, не знаком, никогда его не видел
- 99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

16. Был ли за прошедшие 2-3 месяца противоправный случай, в котором полицейские повели себя так, что у Вас вызвало неприятие или недовольство? (ОДИН ОТВЕТ)

- 1. Да, был лично свидетелем
- 2. Только по СМИ, интернет и соцсетям
- 3. Таких случаев не имелось
- 98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
- 99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

17. Что на Ваш взгляд представляет угрозу Вашей личной безопасности? (не более ДВУХ ответов)

- 1. Загрязнение воздуха, воды

2. Безработица
3. Угроза войны
4. Коррупция
5. Болезни
6. Бедность
7. Религиозный экстремизм
8. Межэтнические конфликты
9. Преступность
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

2. ОСНОВЫ БЛАГОПОЛУЧИЯ

18. Сколько лет Вы затратили времени на обучение, то есть получение образования, включая все учебные заведения, которые закончили (школа, колледж, университет, послевузовское образование)? (ОДИН ОТВЕТ)

1. (НАПИШИТЕ) _____
97. Отказ от ответа

19. Напишите, в какой степени Вы владеете следующими языками? (ОДИН ответ по каждой строке)

Языки	Совершенно не знаю	Знаю только несколько слов и фраз	Понимаю, а также могу участвовать в несложном разговоре	Могу свободно говорить, читать и писать
1. Казахский	1	2	3	4
2. Русский	1	2	3	4
3. Английский	1	2	3	4

20. Есть ли у Вас мобильный телефон? (ОДИН ОТВЕТ)

2. Да
3. Нет

21. На каких имеющихся у Вас устройствах Вы чаще всего выходите в интернет? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Мобильный телефон
2. Стационарный компьютер или ноутбук
3. Интернет-кафе или компьютерные клубы
4. Не выхожу в интернет-----ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №24
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

22. Как часто Вы выходите в интернет? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Ежедневно, постоянно сижу в интернете
2. Ежедневно, 1-2 часа в день
3. Ежедневно менее получаса
4. Несколько раз в неделю
5. Реже одного раза в неделю
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

23. С какой целью Вы пользуетесь интернетом? (ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. Для учебы
2. Для работы
3. Для чтения новостей
4. Для общения в социальных сетях
5. Для игр
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

24. Как Вы оцениваете состояние собственного здоровья? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Очень хорошее
2. Хорошее
3. Не очень хорошее
4. Плохое

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

25. Как изменилось состояние Вашего здоровья за последний год? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Улучшилось
2. Скорее улучшилось
3. Не изменилось
4. Скорее ухудшилось
5. Ухудшилось

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

26. Сдавали ли Вы когда-нибудь анализ крови на ВИЧ/СПИД? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да
2. Нет

97. Отказ от ответа

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

27. Как бы Вы оценили экологическую обстановку в Вашем населенном пункте, местности? (ОДИН ОТВЕТ)

1. В целом благополучная
2. Скорее благополучная
3. Скорее неблагополучная
4. Очень плохая, близкая к катастрофической

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

28. Удовлетворены ли Вы качеством (ОДИН ответ по каждому столбцу)

	28.1 воздуха в Вашем населенном пункте	28.2 воды, которой пользуетесь, в Вашем населенном пункте
Удовлетворен	1	1
Скорее удовлетворен	2	2
Скорее не удовлетворен	3	3
Не удовлетворен	4	4
Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)	99	99

3. ВОЗМОЖНОСТИ

29. Был ли у Вас лично опыт обращения в полицию и насколько Вы удовлетворены ее работой? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да, лично обращался (-лась) в полицию, полностью удовлетворен (-а) ее работой
2. Да, обращался (-лась), но результат меня не устроил
3. Да, обращался (-лась), но остался полностью неудовлетворенным (-ой) работой полиции
4. Нет, никогда не обращался (-лась) в полицию

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

30. К кому Вы прислушиваетесь при выборе своей профессии? (ОДИН ОТВЕТ)

1. К СМИ
2. К друзьям, знакомым
3. К родителям
4. К учителям
5. Решения принимаю самостоятельно, не ориентируясь на мнения других

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

31. К какой религии Вы себя относите? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Ислам
2. Православие
3. Католицизм
4. Протестантизм
5. Иудаизм
6. Не отношу себя ни к какой религии-----ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 33

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ) -----ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 33

32. Как Вы выбирали религию? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Наша религия зависит от нашего этноса
2. Религия не связана с этносом, ее мне передали мои родители
3. Религию выбрал сам

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

33. Как Вы думаете, какой возраст является идеальным для вступления в брак? (ОДИН ответ)

	Для мужчины		Для женщины
1.	18-23 года	1.	18-23 года
2.	24-27 лет	2.	24-27 лет
3.	28-35 лет	3.	28-35 лет
4.	35 лет и более	4.	35 лет и более
5.	В брак вступать не обязательно	5.	В брак вступать не обязательно
98.	Другое (НАПИШИТЕ) _____	98.	Другое (НАПИШИТЕ) _____
99.	Затрудняюсь ответить	99.	Затрудняюсь ответить

34. Как Вы считаете, кто должен брать на себя ответственность за использование контрацепции для предупреждения незапланированной беременности? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Решение по использованию контрацепции должна принимать женщина
2. Решение по использованию контрацепции должен принимать мужчина
3. Ответственность за использование контрацепции лежит как на мужчине, так и на женщине
4. Я против применения контрацепции
5. Не допускаю возможности применения контрацепции по религиозным мотивам

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

35. Сталкивались ли Вы в течение последнего месяца с проявлениями коррупции (давали ли вознаграждение за какую-либо услугу)? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да, несколько раз за это время
2. Это было один раз за последний месяц
3. Нет, за последний месяц этого не было-----ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 37
4. Этого не было за последний месяц, но раньше такие случаи были

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

36. За оказание каких услуг Вы давали вознаграждение (взятку) за последний месяц? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Медицинские услуги
2. Образование, включая детские сады
3. Правоохранительные органы, в том числе дорожная полиция

4. Трудоустройство
5. Государственные органы
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

37. Как Вы думаете, кто виноват в том, что в обществе существует коррупция? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Виноват тот, кто предлагает (дает) взятку
2. Виноват тот, кто требует (вымогает) взятку
3. Виноваты оба
4. Виновато общество
5. Виновато законодательство
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

38. Каков средний размер вознаграждения, которое Вам приходилось давать? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Менее 1000 тенге
2. 1001-5000 тенге
3. 5001-10 000 тенге
4. 10 001-50 000 тенге
5. 50 001-100 000 тенге
6. Свыше 100 000 тенге
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

39. В нашем обществе очень много разных людей. Ниже перечислены различные группы людей. Назовите тех, с кем бы Вы НЕ ХОТЕЛИ жить по соседству (ОДИН ответ по каждой строке)

	Категорически нет	Нет, но с некоторыми исключениями	Мне все равно	Затрудняюсь ответить
1. Люди другой этнической группы (национальности)	1	2	3	99
2. Иммигранты и иностранные рабочие	1	2	3	99
3. Люди другой религии (вероисповедания)	1	2	3	99
4. Сожительствующие без официальной регистрации брака в ЗАГСе	1	2	3	99
5. Люди, разговаривающие на незнакомом Вам языке	1	2	3	99
6. Оралманы	1	2	3	99
7. Люди с нетрадиционной сексуальной ориентацией	1	2	3	99

40. Если Вы не имеете постоянной работы, то насколько давно?

1. До 3 месяцев
2. 3-6 месяцев
3. 6-12 месяцев

4. Больше 1 года
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

41. По 10-балльной шкале оцените пожалуйста вероятность того, что Вы сохраните нынешнюю работу, не будете уволены и не станете безработными?

При этом 1 балл – это минимальная вероятность, а 10 баллов – максимальная.

1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10

4. ВОПРОСЫ ПО ИНДЕКСУ «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»

42. Удовлетворены ли Вы качеством полученного или получаемого Вами образования? (ОДИН ответ)

1. Полностью удовлетворен (а)
 2. Скорее удовлетворен (а)
 3. Скорее не удовлетворен (а)
 4. Полностью не удовлетворен (а)
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

43. Назовите основные преимущества образования в нашей стране (ЗАЧИТАЙТЕ ВАРИАНТЫ. ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. Бесплатное школьное образование
 2. Наличие новых учебников
 3. Техническая оснащенность кабинетов
 4. Высокая квалификация преподавателей
 5. Строительство новых учебных заведений
 6. Котируемость отечественных ВУЗов за рубежом
 7. Возможность участвовать на международных олимпиадах
 8. В нашей системе образования нет преимуществ
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

44. Назовите основные недостатки образования в нашей стране (ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. ЕНТ- не показатель образованности абитуриента, нужно вернуть прежнюю систему устных/письменных экзаменов
 2. Нехватка учебников на государственном языке
 3. Переполненность классов
 4. Низкая техническая оснащенность кабинетов
 5. Отсутствие квалифицированных педагогов
 6. Неудобное расписание занятий
 7. Корруптированность образовательной среды
 8. Недостаточное количество государственных образовательных грантов
 9. Низкие стипендии для студентов
 10. Высокая плата за обучение в ВУЗах
 11. Большие очереди в детские сады
 12. В нашей системе образования нет недостатков
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

45. Имеете ли Вы постоянную работу, на которой выплачивается постоянная заработная плата и делаются социальные и пенсионные отчисления? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да
 2. Нет
 3. Я не работаю, я учусь
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

46. В случае, если Вы окажетесь без работы, как быстро Вы найдете новую работу? (ОДИН ответ)

1. Я найду работу в самые короткие сроки

2. Поиск работы вызовет определенные сложности, но в течение трех месяцев я найду работу
3. Найти новую работу – это большая проблема для молодого человека, в лучшем случае найду в течение полугода
4. Я учусь, не ищу работу, у меня нет опыта в поиске работы

98. _____ Другое

(НАПИШИТЕ)

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

47. О каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы слышали или знаете?

(ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. «Молодежная практика»
 2. «С дипломом – в село!»
 3. «Жасыл Ел»
 4. Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»
 5. Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы
 6. Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»
 7. Международная стипендия «Болашак»
 8. Государственная молодежная премия «Дарын»
 9. Серпін-2050
 10. Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех
 11. Проект развития молодежного корпуса
 12. Молодежный кадровый резерв
 13. Ни с одной из перечисленных программ не знаком
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

48. В каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы принимали участие?

(ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. «Молодежная практика»
2. «С дипломом – в село!»
3. «Жасыл Ел»
4. Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»
5. Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы
6. Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»
7. Международная стипендия «Болашак»
8. Государственная молодежная премия «Дарын»
9. Серпін-2050
10. Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех
11. Проект развития молодежного корпуса
12. Молодежный кадровый резерв
13. Ни в одной из перечисленных программ не принимал участие

98. _____ Другое

(НАПИШИТЕ)

49. Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров (МРЦ) Вашего района / города / области? (ОДИН ответ)

1. Да, известно, я сам (сама) обращался(-лась) в МРЦ → ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 51
 2. Да, известно, но никогда не обращался(-лась) в МРЦ → ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 52
 3. Что-то слышал(-а), читал(-а) об МРЦ ----- → ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 52
 4. Нет. Ни разу не слышал(-а) об МРЦ ----- → ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 52
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ) -- → ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ № 52

50. Помогли ли сотрудники Молодежных ресурсных центров в решении Вашей проблемы?

(ОДИН ОТВЕТ)

1. Да, помогли
2. Частично помогли
3. Нет, не помогли

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

51. По Вашему мнению достаточно ли внимания государственные органы уделяют проблемам молодежи? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да, государство создает все условия для развития молодежи
2. Государственные органы уделяют недостаточно внимания молодежи
3. Нет, государство ничего не делает для молодежи

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

52. Как Вы проводите свое свободное время? (ЗАЧИТАЙТЕ ВАРИАНТЫ. ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. Посещаю театры, музеи, выставки
2. Хожу на концерты
3. Хожу в гости/принимаю гостей
4. Встречаюсь с друзьями
5. Занимаюсь спортом
6. Хожу в мечеть/церковь/синагогу
7. Посещаю кафе, ресторан
8. Гуляю в парке
9. Читаю
10. Хожу в кино
11. Выезжаю на природу
12. Занимаюсь хобби (кулинария, вышивание, рыбалка, охота, автомобиль)
13. Отдыхаю дома
14. У меня нет свободного времени

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

53. Удовлетворены ли Вы качеством работы досуговых учреждений (дворцов школьников, школ искусств, дворцов спорта, ДЮСШ, спортивных центров и др.), которые находятся в Вашем городе / селе? (ОДИН ответ)

1. Полностью удовлетворен (-а)
2. Скорее удовлетворен (-а)
3. Скорее не удовлетворен (-а)
4. Полностью не удовлетворен (-а)
5. В нашем населенном пункте нет досуговых учреждений
6. Я не посещаю досуговые учреждения в нашем городе/селе

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

54. Занимались ли Вы когда-либо волонтерской деятельностью (помощь чужим людям, осуществляемая добровольно без расчёта на денежное вознаграждение)?

(ОДИН ответ)

1. Да, был (-а) активным участником-волонтером / сейчас являюсь волонтером
2. Да, слышал (-а) об этом, но никогда не участвовал (-а) ----- → ПЕРЕХОДИТЕ К ВОПРОСУ № D1
3. Нет, впервые слышу-----→ ПЕРЕХОДИТЕ К ВОПРОСУ № D1

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

55. Каково направление Вашей волонтерской деятельности? (ОДИН ответ)

1. Поддержка религиозной организации, церкви, мечети
2. Помощь бедным
3. Поддержка бездомных

4. Психологическая помощь
5. Поддержка людей с ограниченными возможностями (инвалидов)
6. Сохранение культуры
7. Поддержка научных исследований
8. Борьба с наркоманией
9. Защита окружающей среды
10. Поддержка спортивных и иных культурно-массовых мероприятий
11. Защита прав женщин
12. Защита животных
13. Помощь одиноким и пожилым людям
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

56. Скажите, пожалуйста, что побудило Вас стать волонтером? (НЕ БОЛЕЕ ДВУХ ответов)

1. Желание помочь другим
2. Чувство ответственности за происходящее вокруг
3. Желание приобрести жизненный опыт
4. Желание немного подзаработать
5. Желание изменить мир
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

57. Какую часть своего времени (в процентах) Вы тратите либо готовы потратить на волонтерскую деятельность? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Более 80% моего времени
2. 60-70% своего времени
3. Половина своего времени
4. 20-30% своего времени
5. Менее 20% времени
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

В ЗАКЛЮЧЕНИИ СООБЩИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, НЕКОТОРЫЕ ДАННЫЕ О СЕБЕ

D1. Ваш пол: 1. Мужской 2. Женский

D2. Напишите, пожалуйста, сколько Вам полных лет? _____

D3. Ваша этническая принадлежность (национальность)?

1. Казах / казашка
2. Русский / русская
3. Другая этническая группа (национальность) (НАПИШИТЕ) _____

D4. Ваше образование (ОДИН ОТВЕТ)

1. Начальное (4 класса школы)
2. Незаконченное среднее (9 классов школы)
3. Среднее (11 классов школы)
4. Профессионально-техническое, среднеспециальное (колледж, училище)
5. Незаконченное высшее (только учусь в ВУЗе)
6. Высшее (окончил ВУЗ)
7. Высшее и научная степень (магистр, кандидат, доктор, PhD)

D5. Скажите, пожалуйста, где Вы проживаете в данный момент? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Живу с родителями / родственниками
2. Живу в собственной квартире / доме
3. Живу в съемной квартире / комнате, общежитии
98. Другое (НАПИШИТЕ) _____
99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

D6. Ваше семейное положение:

1. Женат / Замужем
2. Живу в незарегистрированном браке

3. Холост / не замужем

98. Другое (НАПИШИТЕ) _____

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

D7. Скажите, пожалуйста, сколько детей Вы имеете?

1. Нет детей
2. Один ребенок
3. Двое детей
4. Трое детей
5. Четверо или более детей

D8. В настоящее время Вы работаете?

1. Нет, я только учусь -----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**

2. Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)

3. Да, я работаю

4. Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу ----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**

5. Я не учусь, не работаю (ищу работу) -----→ **ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ**

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

D9. НАПИШИТЕ, пожалуйста, в какой сфере Вы работаете?

1. Государственный служащий
2. Специалист в области науки, культуры, охраны здоровья, образования, дошкольного воспитания
3. Специалист финансовой сферы (банки, бухгалтерия и т.д.)
4. Бизнесмен, предприниматель
5. Работник СМИ
6. Работник сферы услуг
7. Работник сферы торговли
8. Работник строительной сферы
9. Работник сельского хозяйства
10. Технический персонал (охранник, вахтер, техничка и т.д.)
11. Самостоятельно занятые
12. Без постоянного места работы, подрабатываю в разных местах, временно не работаю
13. Другое (НАПИШИТЕ)

99. Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

**ДЛЯ КОНТРОЛЯ МОЕЙ РАБОТЫ ВАМ МОГУТ ПОЗВОНИТЬ
ДЛЯ ЭТОГО ПРОШУ ВАС УКАЗАТЬ НЕКОТОРЫЕ ДАННЫЕ**

Ваше имя _____

Номер вашего телефона _____

ФИО интервьюера	№ интервьюера
Дата опроса	Подпись интервьюера

КОД _____ ВВОД _____

БЛАГОДАРИМ ВАС ЗА УЧАСТИЕ В ОПРОСЕ!

Таблицы линейных распределений

1. На какие средства Вы живете?

	Количество	%
Живу только на заработную плату	775	38,8
Живу на заработную плату и имею постоянный дополнительный доход	76	3,8
Живу на заработную плату и время от времени имею дополнительный доход	89	4,5
Живу на доходы от собственной предпринимательской деятельности	58	2,9
Живу случайными заработками	77	3,9
Живу на стипендию, пенсию, пособие	151	7,6
Живу на доходы других членов семьи	763	38,2
Нет дохода	11	0,3

2. Как бы Вы сами определили уровень материального благосостояния Вашей семьи?

	Количество	%
Мы не испытываем материальных затруднений и при необходимости вполне можем приобрести автомобиль или квартиру	141	7,1
Доходов хватает на все, кроме очень дорогих приобретений, таких как автомобиль или квартира	728	36,5
Денег хватает на питание и одежду, но покупка товаров длительного пользования затруднительна	761	38,2
Денег хватает на питание, но покупка одежды вызывает затруднение	286	14,3
Денег не хватает даже на питание	38	1,9
Затрудняюсь ответить	46	2,0

3. Какая часть Вашего или Вашей семьи ежемесячного дохода уходит на питание?

	Количество	%
Все деньги уходят на питание (100%)	94	4,7
Большая часть дохода семьи уходит на приобретение продуктов (70-80%)	465	23,3
Половина дохода уходит на еду (50%)	815	40,9
Четверть дохода семьи уходит на питание (25%)	408	20,5
На питание уходит от 10 до 25%	81	4,1
На приобретение продуктов уходит менее 10% дохода	13	,7

Затрудняюсь ответить	124	6,0
----------------------	-----	-----

4. Насколько разнообразно Вы питаетесь?

	Количество	%
Питание достаточно разнообразно, ежедневно едим мясо и фрукты	619	31,0
Стараемся сделать питание разнообразным, но возможности ежедневно употреблять мясо и фрукты есть не всегда	1199	60,1
Питание нашей семьи однообразно, возможности включить в рацион мясо и фрукты нет вообще	142	7,1
Затрудняюсь ответить	40	1,7

5. За последние полгода были ли в Вашей жизни моменты, когда у Вас не было денег на еду, в результате чего Вы недоедали на протяжении нескольких дней?

	Количество	%
Да, такое случается довольно часто	102	5,1
Такое случалось несколько раз	464	23,4
В моей жизни такого не было никогда	1363	68,8
Затрудняюсь ответить	71	2,6

6. Сколько человек живет в Вашем домохозяйстве?

	Количество	%
1-6	1713	88,2
7-15	229	11,8

7. Сколько комнат в Вашей квартире/доме?

	Количество	%
1-5	1732	88,4
6-14	227	11,6

8. Вы имеете свое собственное жилье, которое находится в Вашей личной собственности, в собственности Вашей семьи, которым Вы можете распоряжаться по своему усмотрению?

	Количество	%
Да, имею в моей личной собственности или в собственности супруга/родителей	925	46,8
На правах собственности (совладение)	249	12,6
Арендное жилье	191	9,7
Нет, не имею	611	30,9

--	--	--

9. Удовлетворены ли Вы Вашими жилищными условиями в целом или нет?

	Количество	%
Вполне удовлетворен (-а)	769	38,2
Скорее удовлетворен (-а)	839	42,2
Скорее не удовлетворен (-а)	254	12,8
Совершенно не удовлетворен (-а)	81	4,1
Затрудняюсь ответить	66	2,8

10. Сколько ежемесячно Вы платите за коммунальные услуги (электричество, вода, отопление, телефон, интернет)?

	Количество	%
До 10 тыс. тенге	522	26,2
11-20 тыс. тенге	787	39,5
21-40 тыс. тенге	186	9,3
41-80 тыс. тенге	13	0,7
81 тыс. тенге и выше	6	0,3
За коммунальные услуги не плачу, платят родители	347	17,4
Затруднились ответить	139	6,7

11. Я сейчас назову ряд проблем в сфере ЖКХ. Какие из них, с Вашей точки зрения, наиболее актуальны и значимы для Вашего населенного пункта?

	Количество	%
Высокие тарифы на коммунальные услуги	786	39,4
Низкое качество коммунальных услуг	240	12,0
Обветшание жилого фонда (изношенность коммуникаций)	200	10,0
Отсутствие надлежащего контроля со стороны госорганов	171	8,6
Недоступность жилья	394	19,8
Низкий уровень благоустройства придомовых территорий	195	9,8
Отопление не соответствует погоде	111	5,6
Отсутствие парковок	175	8,8
Коррупция, взяточничество в отрасли ЖКХ	121	6,1
Низкие температуры отопления	91	4,6
Проблема с вывозом мусора	209	10,5
Недобросовестность КСК	89	4,5
Перебои в электроснабжении	68	3,4
Перебои с водоснабжением	173	8,7
Отсутствие газификации, перебои с газоснабжением	201	10,1
Отсутствие асфальтированных дорог у дома	238	11,9
Отсутствие придомовых игровых, спортивных площадок	308	15,4
Перебои в работе лифтов	20	1,0
Отсутствие каналов коммуникации с представителями ЖКХ	30	1,5
Нет никаких проблем	193	9,7
Другое (Не достаточно травят комаров, Нет интернета,	16	0,8

Отсутствие мест для отдыха)		
Затрудняюсь ответить	110	5,5

12.1 Насколько Вы удовлетворены...? Уровнем организации теплоснабжения

	Количество	%
Удовлетворен (-а)	1147	57,5
Не удовлетворен (-а)	232	11,6
Не пользуюсь	615	30,8

12.2 Насколько Вы удовлетворены...? Уровнем организации водоснабжения / холодная и горячая вода

	Количество	%
Удовлетворен (-а)	1346	67,5
Не удовлетворен (-а)	393	19,7
Не пользуюсь	255	12,8

12.3 Насколько Вы удовлетворены...? Уровнем организации водоотведения / канализации

	Количество	%
Удовлетворен (-а)	1278	64,2
Не удовлетворен (-а)	298	15,0
Не пользуюсь	414	20,8

12.4 Насколько Вы удовлетворены...? Уровнем организации электроснабжения

	Количество	%
Удовлетворен (-а)	1746	87,6
Не удовлетворен (-а)	203	10,2
Не пользуюсь	44	2,2

12.5 Насколько Вы удовлетворены...? Уровнем организации газоснабжения

	Количество	%
Удовлетворен (-а)	1179	59,3
Не удовлетворен (-а)	171	8,6
Не пользуюсь	638	32,1

12.6 Насколько Вы удовлетворены...? Услугами лифта

	Количество	%
Удовлетворен (-а)	296	14,9
Не удовлетворен (-а)	154	7,8
Не пользуюсь	1537	77,4

12.7 Насколько Вы удовлетворены...? Услугами вывоза мусора

	Количество	%
Удовлетворен (-а)	1101	55,7
Не удовлетворен (-а)	394	19,9
Не пользуюсь	480	24,3

12.8 Насколько Вы удовлетворены...? Услугами телефонии

	Количество	%
Удовлетворен (-а)	1170	59,2
Не удовлетворен (-а)	190	9,6
Не пользуюсь	616	31,2

12.9 Насколько Вы удовлетворены...? Услугами домашнего Интернета

	Количество	%
Удовлетворен (-а)	1137	57,6
Не удовлетворен (-а)	281	14,2
Не пользуюсь	556	28,2

13. Чувствуете ли Вы себя в безопасности, когда идете один / одна ночью по городу / поселку / селу, где Вы живете?

	Количество	%
Да	1366	68,5
Нет	525	26,3
Отказ от ответа	21	1,1
Затрудняюсь ответить	88	4,2

14. За прошедшие 12 месяцев было ли предпринято против Вас какое-либо противоправное действие/преступление?

	Количество	%
Да	94	4,7
Нет	1863	93,3
Отказ от ответа	18	0,9
Затрудняюсь ответить	25	1,1

15. Знакомы ли, встречались ли Вы лично с участковым инспектором полиции, который обеспечивает безопасность участка, на котором Вы проживаете?

	Количество	%
Да, знаком, встречаюсь с ним довольно часто	152	7,6
Да, знаком, встречаюсь с ним иногда	610	30,7
Нет, не знаком, никогда его не видел	1182	59,4
Затрудняюсь ответить	45	2,3

16. Был ли за прошедшие 2-3 месяца противоправный случай, в котором полицейские повели себя так, что у Вас вызвало неприятие или недовольство?

	Количество	%
Да, был лично свидетелем	73	3,7
Только по СМИ, интернет и соцсетям	363	18,3
Таких случаев не имелось	1471	74,3
Затрудняюсь ответить	74	3,7

17. Что на Ваш взгляд представляет угрозу Вашей личной безопасности?

	Количество	%
Загрязнение воздуха, воды	383	19,8

Безработица	660	34,1
Угроза войны	242	12,5
Коррупция	335	17,3
Болезни	279	14,4
Бедность	313	16,2
Религиозный экстремизм	132	6,8
Межэтнические конфликты	70	3,6
Преступность	242	12,5
Другое (Проблема с землей, Угроз нет)	43	2,2
Затрудняюсь ответить	227	11,7

18. Сколько лет Вы затратили времени на обучение, то есть получение образования, включая все учебные заведения, которые закончили (школа, колледж, университет, послевузовское образование)?

	Количество	%
3-10	320	17,2
11-22	1460	78,4
Отказ от ответа	83	4,5

19.1 Напишите, в какой степени Вы владеете следующими языками? Казахский

	Количество	%
Совершенно не знаю	64	3,2
Знаю только несколько слов и фраз	183	9,2
Понимаю, а также могу участвовать в несложном разговоре	237	11,9
Могу свободно говорить, читать и писать	1501	75,7

19.2 Напишите, в какой степени Вы владеете следующими языками? Русский

	Количество	%
Совершенно не знаю	27	1,4
Знаю только несколько слов и фраз	105	5,3
Понимаю, а также могу участвовать в несложном разговоре	371	18,7
Могу свободно говорить, читать и писать	1484	74,7

19.3 Напишите, в какой степени Вы владеете следующими языками? Английский

	Количество	%
Совершенно не знаю	396	20,0
Знаю только несколько слов и фраз	837	42,3
Понимаю, а также могу участвовать в несложном разговоре	592	29,9
Могу свободно говорить, читать и писать	155	7,8

20. Есть ли у Вас мобильный телефон?

	Количество	%
Да	1645	82,7
Нет	344	17,3

21. На каких имеющихся у Вас устройствах Вы чаще всего выходите в интернет?

	Количество	%
Мобильный телефон	1759	88,7

Стационарный компьютер или ноутбук	114	5,8
Интернет-кафе или компьютерные клубы	13	0,7
Не выхожу в интернет	72	3,6
Затрудняюсь ответить	24	1,2

22. Как часто Вы выходите в интернет?

	Количество	%
Ежедневно, постоянно сижу в интернете	1001	51,8
Ежедневно, 1-2 часа в день	734	38,0
Ежедневно менее получаса	102	5,3
Несколько раз в неделю	54	2,8
Реже одного раза в неделю	17	0,9
Затрудняюсь ответить	24	1,2

23. С какой целью Вы пользуетесь интернетом?

	Количество	%
Для учебы	687	35,5
Для работы	586	30,3
Для чтения новостей	903	46,7
Для общения в социальных сетях	1293	66,8
Для игр	479	24,8
Другое	4	0,2
Затрудняюсь ответить	23	1,2

24. Как Вы оцениваете состояние собственного здоровья?

	Количество	%
Очень хорошее	406	20,3
Хорошее	1388	69,4
Не очень хорошее	162	8,1
Плохое	15	0,8
Затрудняюсь ответить	29	1,4

25. Как изменилось состояние Вашего здоровья за последний год?

	Количество	%
Улучшилось	267	13,4
Скорее улучшилось	273	13,7
Не изменилось	1290	64,7
Скорее ухудшилось	114	5,7
Ухудшилось	9	0,5
Затрудняюсь ответить	47	2,1

26. Сдавали ли Вы когда-нибудь анализ крови на ВИЧ/СПИД?

	Количество	%
Да	766	38,5
Нет	1115	56,0
Отказ от ответа	26	1,3
Затрудняюсь ответить	85	4,3

27. Как бы Вы оценили экологическую обстановку в Вашем населенном пункте, местности?

	Количество	%
В целом благополучная	639	32,0
Скорее благополучная	969	48,5
Скорее неблагоприятная	292	14,6
Очень плохая, близкая к катастрофической	48	2,4
Затрудняюсь ответить	52	2,5

28.1 Удовлетворены ли Вы качеством воздуха в Вашем населенном пункте

	Количество	%
Удовлетворен	1078	54,0
Скорее удовлетворен	561	28,1
Скорее не удовлетворен	207	10,4
Не удовлетворен	75	3,8
Затрудняюсь ответить	75	3,8

28.2 Удовлетворены ли Вы качеством воды, которой вы пользуетесь, в Вашем населенном пункте

	Количество	%
Удовлетворен	815	40,9
Скорее удовлетворен	626	31,4
Скорее не удовлетворен	332	16,7
Не удовлетворен	136	6,8
Затрудняюсь ответить	82	4,2

29. Был ли у Вас лично опыт обращения в полицию и насколько Вы удовлетворены ее работой?

	Количество	%
Да, лично обращался (-лась) в полицию, полностью удовлетворен (-а) ее работой	168	8,5
Да, обращался (-лась), но результат меня не устроил	146	7,4
Да, обращался (-лась), но остался полностью неудовлетворенным (-ой) работой полиции	105	5,3
Нет, никогда не обращался (-лась) в полицию	1484	74,7
Затрудняюсь ответить	83	4,2

30. К кому Вы прислушиваетесь при выборе своей профессии?

	Количество	%
К СМИ	50	2,5
К друзьям, знакомым	126	6,3
К родителям	1043	52,5
К учителям	41	2,1
Решения принимаю самостоятельно, не ориентируясь на мнения других	639	32,2
Затрудняюсь ответить	86	4,4

31. К какой религии Вы себя относите?

	Количество	%
Ислам	1527	76,6
Православие	307	15,4
Католицизм	16	0,8
Протестантизм	3	0,2
Иудаизм	1	0,1
Не отношу себя ни к какой религии	105	5,3
Затрудняюсь ответить	34	1,7

32. Как Вы выбрали религию?

	Количество	%
Наша религия зависит от нашего этноса	763	41,1
Религия не связана с этносом, ее мне передали мои родители	781	42,1
Религию выбрал сам	231	12,5
Затрудняюсь ответить	80	4,3

33.1 Как Вы думаете, какой возраст является идеальным для вступления в брак? Для мужчины

	Количество	%
18-23 года	324	16,3
24-27 лет	1141	57,5
28-35 лет	402	20,3
35 лет и более	31	1,6
В брак вступать не обязательно	9	0,5
Затрудняюсь ответить	77	3,9

33.2 Как Вы думаете, какой возраст является идеальным для вступления в брак? Для женщины

	Количество	%
18-23 года	1154	58,5
24-27 лет	677	34,3
28-35 лет	63	3,2
35 лет и более	4	0,2
В брак вступать не обязательно	7	0,4
Затрудняюсь ответить	66	3,4

34. Как Вы считаете, кто должен брать на себя ответственность за использование контрацепции для предупреждения незапланированной беременности?

	Количество	%
Решение по использованию контрацепции должна принимать женщина	130	6,6
Решение по использованию контрацепции должен принимать мужчина	189	9,6
Ответственность за использование контрацепции лежит как на мужчине, так и на женщине	1080	54,6
Я против применения контрацепции	120	6,1

Не допускаю возможности применения контрацепции по религиозным мотивам	56	2,8
Затрудняюсь ответить	402	20,3

35.

Сталкивались ли Вы в течение последнего месяца с проявлениями коррупции (давали ли вознаграждение за какую-либо услугу)?

	Количество	%
Да, несколько раз за это время	55	2,8
Это было один раз за последний месяц	73	3,7
Нет, за последний месяц этого не было	1469	75,2
Этого не было за последний месяц, но раньше такие случаи были	152	7,8
Затрудняюсь ответить	205	10,5

36. За оказание каких услуг Вы давали вознаграждение (взятку) за последний месяц?

	Количество	%
Медицинские услуги	74	17,7
Образование, включая детские сады	76	18,1
Правоохранительные органы, в том числе дорожная полиция	41	9,8
Трудоустройство	32	7,6
Государственные органы	21	5,0
Затрудняюсь ответить	175	41,8

37. Как Вы думаете, кто виноват в том, что в обществе существует коррупция?

	Количество	%
Виноват тот, кто предлагает (дает) взятку	118	5,9
Виноват тот, кто требует (вымогает) взятку	384	19,3
Виноваты оба	731	36,8
Виновато общество	367	18,5
Виновато законодательство	225	11,3
<i>Другое (Власть Низкие зарплаты)</i>	6	0,3
Затрудняюсь ответить	155	7,9

38. Каков средний размер вознаграждения, которое Вам приходилось давать?

	Количество	%
Менее 1000 тенге	181	9,8
1001-5000 тенге	182	9,8
5001-10 000 тенге	97	5,2
10 001-50 000 тенге	38	2,1
50 001-100 000 тенге	20	1,1
Свыше 100 000 тенге	22	1,2
<i>Другое (Вознаграждения не делал(а))</i>	621	33,5
Затрудняюсь ответить	690	37,3

39. В нашем обществе очень много разных людей. Ниже перечислены различные группы людей. Назовите тех, с кем бы Вы НЕ ХОТЕЛИ жить по соседству Количество

	Категорически нет	Нет, но с некоторыми исключениями	Мне все равно	Затрудняюсь ответить
1. Люди другой этнической группы (национальности)	225	193	1454	116
2. Иммигранты и иностранные рабочие	280	297	1268	142
3. Люди другой религии (вероисповедания)	281	172	1396	137
4. Сожительствующие без официальной регистрации брака в ЗАГСе	275	174	1393	145
5. Люди, разговаривающие на незнакомом Вам языке	340	298	1194	157
6. Оралманы	235	284	1313	153
7. Люди с нетрадиционной сексуальной ориентацией	1009	192	581	206

39. В нашем обществе очень много разных людей. Ниже перечислены различные группы людей. Назовите тех, с кем бы Вы НЕ ХОТЕЛИ жить по соседству %

	Категорически нет	Нет, но с некоторыми исключениями	Мне все равно	Затрудняюсь ответить
1. Люди другой этнической группы (национальности)	11,3	9,7	73,1	5,8
2. Иммигранты и иностранные рабочие	14,1	14,9	63,8	7,1
3. Люди другой религии (вероисповедания)	14,1	8,7	70,3	6,9
4. Сожительствующие без официальной регистрации брака в ЗАГСе	13,8	8,8	70,1	7,3
5. Люди, разговаривающие на незнакомом Вам языке	17,1	15,0	60,0	7,9
6. Оралманы	11,8	14,3	66,1	7,7
7. Люди с нетрадиционной сексуальной ориентацией	50,8	9,7	29,2	10,4

40. Если Вы не имеете постоянной работы, то насколько давно?

	Количество	%
До 3 месяцев	202	11,1
3-6 месяцев	108	5,9
6-12 месяцев	69	3,8
Больше 1 года	187	10,3
Другое (Работаю, учусь)	909	49,9

Затрудняюсь ответить	347	19,0
----------------------	-----	------

41. По 10-балльной шкале оцените пожалуйста вероятность того, что Вы сохраните нынешнюю работу, не будете уволены и не станете безработными?

	Количество	%
1	100	8,0
2	48	3,8
3	90	7,2
4	90	7,2
5	175	13,9
6	123	9,8
7	181	14,4
8	191	15,2
9	106	8,4
10	152	12,1

42. Удовлетворены ли Вы качеством полученного или получаемого Вами образования?

	Количество	%
Полностью удовлетворен (-а)	711	35,8
Скорее удовлетворен (-а)	1001	50,4
Скорее не удовлетворен (-а)	169	8,5
Полностью не удовлетворен (-а)	34	1,7
Затрудняюсь ответить	72	3,6

43. Назовите основные преимущества образования в нашей стране

	Количество	%
Бесплатное школьное образование	1214	61,4
Наличие новых учебников	572	28,9
Техническая оснащенность кабинетов	350	17,7
Высокая квалификация преподавателей	312	15,8
Строительство новых учебных заведений	260	13,2
Котируемость отечественных ВУЗов за рубежом	124	6,3
Возможность участвовать на международных олимпиадах	253	12,8
В нашей системе образования нет преимуществ	314	15,9
<i>Другое (Бесплатные кружки)</i>	2	0,1

44. Назовите основные недостатки образования в нашей стране

	Количество	%
ЕНТ- не показатель образованности абитуриента, нужно вернуть прежнюю систему устных/письменных экзаменов	976	49,5
Нехватка учебников на государственном языке	217	11,0
Переполненность классов	205	10,4
Низкая техническая оснащенность кабинетов	287	14,5
Отсутствие квалифицированных педагогов	379	19,2
Неудобное расписание занятий	145	7,3

Коррупцированность образовательной среды	336	17,0
Недостаточное количество государственных образовательных грантов	490	24,8
Низкие стипендии для студентов	492	24,9
Высокая плата за обучение в ВУЗах	820	41,6
Большие очереди в детские сады	285	14,4
В нашей системе образования нет недостатков	131	6,6
Другое (<i>Ввели латиницу, но обучения на кириллице, Тяжелая программа, Плохое качество учебников, Нет профобучения, Низкие знания у молодых преподавателей, Гранты распределяются неравномерно, Неправильная система образования, Много ненужной информации, Плохое отношение педагогов к студентам</i>)	21	1,1

45. Имеете ли Вы постоянную работу, на которой выплачивается постоянная заработная плата и делаются социальные и пенсионные отчисления?

	Количество	%
Да	768	38,9
Нет	578	29,3
Я не работаю, я учусь	573	29,0
Затрудняюсь ответить	56	2,8

46. В случае, если Вы окажетесь без работы, как быстро Вы найдете новую работу?

	Количество	%
Я найду работу в самые короткие сроки	382	19,4
Поиск работы вызовет определенные сложности, но в течение трех месяцев я найду работу	426	21,6
Найти новую работу – это большая проблема для молодого человека, в лучшем случае найду в течение полугода	382	19,4
Я учусь, не ищу работу, у меня нет опыта в поиске работы	597	30,3
Затрудняюсь ответить	184	9,3

47. О каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы слышали или знаете?

	Количество	%
«Молодежная практика»	459	23,0
«С дипломом – в село!»	844	42,3
«Жасыл Ел»	782	39,2
Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»	281	14,1
Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы	93	4,7
Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»	322	16,1
Международная стипендия «Болашак»	616	30,9
Государственная молодежная премия «Дарын»	324	16,2
Серпін-2050	409	20,5
Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех	130	6,5
Проект развития молодежного корпуса	40	2,0

Молодежный кадровый резерв	36	1,8
Ни с одной из перечисленных программ не знаком	479	24,0

48. В каких государственных программах и проектах по поддержке молодежи Вы принимали участие?

	Количество	%
«Молодежная практика»	136	7,0
«С дипломом – в село!»	103	5,3
«Жасыл Ел»	135	7,0
Единая программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020»	19	1,0
Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы	16	0,8
Программа жилищного строительства «Нұрлы жер»	23	1,2
Международная стипендия «Болашак»	25	1,3
Государственная молодежная премия «Дарын»	14	0,7
Серпін-2050	37	1,9
Бесплатное техническое и профессиональное образование для всех	35	1,8
Проект развития молодежного корпуса	8	0,4
Молодежный кадровый резерв	14	0,7
Ни в одной из перечисленных программ не принимал участие	1468	75,7
<i>Другое (Бизнес Даму)</i>	2	0,1

49. Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров (МРЦ) Вашего района / города / области?

	Количество	%
Да, известно, я сам обращался	93	4,7
Да, известно, но никогда не обращался в МРЦ	287	14,4
Что-то слышал, читал	407	20,4
Нет. Ни разу не слышал	1138	57,1
Затрудняюсь ответить	75	3,5

50. Помогли ли сотрудники Молодежных ресурсных центров в решении Вашей проблемы?

	Количество	%
Да, помогли	21	33,3
Частично помогли	17	27,0
Нет, не помогли	16	25,4
Затрудняюсь ответить	9	14,3

51. По Вашему мнению достаточно ли внимания государственные органы уделяют проблемам молодежи?

	Количество	%
Да, государство создает все условия для развития молодежи	58	51,8
Государственные органы уделяют недостаточно внимания молодежи	33	29,5
Нет, государство ничего не делает для молодежи	16	14,3
Затрудняюсь ответить	5	4,5

52. Как Вы проводите свое свободное время?

	Количество	%
Посещаю театры, музеи, выставки	158	7,9
Хожу на концерты	218	11,0
Хожу в гости, принимаю гостей	445	22,4
Встречаюсь с друзьями	1059	53,2
Занимаюсь спортом	460	23,1
Хожу в мечеть, церковь, синагогу	105	5,3
Посещаю кафе, ресторан	230	11,6
Гуляю в парке	484	24,3
Читаю	396	19,9
Хожу в кино	435	21,9
Выезжаю на природу	309	15,5
Занимаюсь хобби	325	16,3
Отдыхаю дома	886	44,5
У меня нет свободного времени	152	7,6
<i>Другое (В интернете, Сельское хозяйство, Семья, Хожу на курсы, Волонтерство)</i>	16	0,8

53. Удовлетворены ли Вы качеством работы досуговых учреждений (дворцов школьников, школ искусств, дворцов спорта, ДЮСШ, спортивных центров и др.), которые находятся в Вашем городе / селе?

	Количество	%
Полностью удовлетворен	486	24,5
Скорее удовлетворен	598	30,1
Скорее не удовлетворен	163	8,2
Полностью не удовлетворен	86	4,3
В нашем населенном пункте нет досуговых учреждений	353	17,8
Я не посещаю досуговые учреждения в нашем городе, селе	220	11,1
Затрудняюсь ответить	78	3,9

54. Занимались ли Вы когда-либо волонтерской деятельностью (помощь чужим людям, осуществляемая добровольно без расчёта на денежное вознаграждение)?

	Количество	%
Да, был активным участником-волонтером, сейчас являюсь волонтером	218	11,0
Да, слышал об этом, но никогда не участвовал	1133	57,0
Нет, впервые слышу	587	29,5
Затрудняюсь ответить	49	2,5

55. Каково направление Вашей волонтерской деятельности?

	Количество	%
Поддержка религиозной организации, церкви, мечети	18	6,3
Помощь бедным	94	33,0
Поддержка бездомных	12	4,2
Психологическая помощь	20	7,0
Поддержка людей с ограниченными возможностями	20	7,0

Сохранение культуры	11	3,9
Поддержка научных исследований	8	2,8
Борьба с наркоманией	6	2,1
Защита окружающей среды	13	4,6
Поддержка спортивных и иных культурно-массовых мероприятий	18	6,3
Защита прав женщин	0	0,0
Защита животных	5	1,8
Помощь одиноким и пожилым людям	16	5,6
Другое (Социальная помощь, ЗОЖ, Помощь в больнице)	3	1,1
Затрудняюсь ответить	41	14,4

56. Скажите, пожалуйста, что побудило Вас стать волонтером?

	Количество	%
Желание помочь другим	127	45,7
Чувство ответственности за происходящее вокруг	62	22,3
Желание приобрести жизненный опыт	43	15,5
Желание немного подзаработать	17	6,1
Желание изменить мир	18	6,5
Затрудняюсь ответить	52	18,7

57. Какую часть своего времени (в процентах) Вы тратите либо готовы потратить на волонтерскую деятельность?

	Количество	%
Более 80% моего времени	17	6,0
60-70% своего времени	31	11,0
Половина своего времени	22	7,8
20-30% своего времени	72	25,6
Менее 20% времени	72	25,6
Затрудняюсь ответить	67	23,8